

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Årsrapport 2024

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	6
2.4 Andre forhold	7
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	8
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	8
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	9
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	11
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	15
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	15
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	19
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	21
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	23
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	24
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	25
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	28
3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	28
3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene	29
3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	32
3.1.1.11 Bærekraftig landbruk	34
3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	38
3.1.1.13 Andre oppdrag	40
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	41
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	41
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	42
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	45
3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon	46
3.1.2.5 Andre oppdrag	47
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	48
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	48
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	50
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	55
3.1.3.4 Andre oppdrag	59
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	59
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	60
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	61
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	69

3.1.4 Gjennomførte evalueringer	70
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	70
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	70
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	70
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	70
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	71
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	72
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	72
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	72
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	72
3.2.9 Landbruksdepartementet	72
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	73
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	109
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	110
3.6 Andre forhold	110
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	111
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	111
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	111
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	111
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	112
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	113
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	113
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	113
4.3 Fellesføringer 2024	114
4.4 Andre forhold	115
5 Vurdering av framtidsutsikter	116
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	116
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	116
6 Årsregnskap	118
7 Vedlegg	119

1 Statsforvalterens beretning

Etter å ha ventet i flere år på regjeringens beslutning om ny statsforvalterstruktur ble beslutningen tatt i februar, og vi fikk nytt og langt navn, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Embetet har lang erfaring med å dekke flere fylker og har sterke fagmiljøer i Moss, Drammen og Oslo. En samlet organisasjon skaper stabilitet i et stadig mer komplekst samfunn.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har fortsatt å utvikle seg i negativ retning i 2024, og arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har blitt mer krevende. Det er igangsatt flere initiativ som oppleves viktige og riktige, og som medfører krevende samordningsoppdrag med mange involverte aktører regionalt og lokalt. Kommunene arbeider godt med å øke beredskap og robusthet, og vi erfarer at våre bidrag, spesielt i form av tilsyn og øvelser, er med på å øke kompetansen innenfor samfunnssikkerhet. Vi har hatt tett kontakt med kommunene, og med økte ressurser har vi potensial for å øke oppfølgingen ytterligere i våre mange kommuner og regionale samvirkeaktører.

Flere hendelser har vært håndtert i samordningsrollen det siste året, og ansvaret som regional samordningsmyndighet oppleves som svært relevant, og våre systemer og rutiner fungerer godt. Vi samarbeider tett med andre regionale parter, og samarbeid relatert til totalforsvaret har også økt i regionen utover året. Fortsatt arbeid med å øke robusthet i sivilsamfunnet vil være viktig, både i lys av klimaendringer og forventningen om mer ekstremvær, men også i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen og behovet for å øke motstandsdyktigheten og beredskapen i samfunnet.

Med over to millioner mennesker i våre fylker, spredt på både store og små kommuner, har vi et tversnitt av kommunenorge i våre fire fylker. Vi opplever en kommuneøkonomi som er i ferd med å stramme seg kraftig til, og i 2024 ble tre kommuner meldt inn i Robek.

Mange flere institusjoner enn det folketallet skulle tilsi, ligger innenfor vårt virkeområde. Det gjør at vi ofte ser utkiltingen på de ulike rettsområdene tidlig, og ser hvilke konsekvenser endring i lovgivningen får først. Det er alarmerende å se utviklingen i innstrøm på de ulike saksområdene, særlig innenfor helse, vergemål, sosial og barnevern. Men også på klima- og miljøområdet ser vi at EU-regelverket gir oss flere og mer omfattende oppgaver. Dessverre følger ikke ressurssettingen til embetet av oppgavene fra overordnet myndighet.

Det har i lang tid vært svært krevende å gjennomføre pålagte oppgaver på velferdsområdene, og vi ser at vår grunntildeling nå ikke lengre er tilstrekkelig til å gjennomføre pålagte oppgaver.

Innen helseområdet øker saksmengden fortsatt, og vi har en spesielt stor økning i rettighetsklager fra spesialisthelsetjenesten. Dette er en utvikling som bekymrer oss. Vi prioriterer ivaretagelse av rettssikkerhetsoppgaver høyt, men vi når ikke målkravene verken for rettssikkerhetsklager eller tilsynssaker innen helseområdet. Vi har over flere år hatt et høyt sakstilfang av klager på tvangsmedisineringssaker og har en vedvarende alt for lang saksbehandlingstid.

I 2024 har vi hatt to alvorlige avvik som gjelder behandling av klager på vedtak om behandling uten eget samtykke (tvangsmedisineringssaker) og innsynskrav. Avvikene førte til at Valgerd Svarstad Haugland ikke lengre hadde statsrådets tillit, og hennes oppdrag som statsforvalter opphørte ved utgangen av 2024.

Svikt i behandlingen av saker hos oss går utover mange enkeltpersoners rettsikkerhet og statsforvalterens omdømme. Det beklager vi på det sterkeste.

Vergemålordningen skal ivareta rettssikkerhet for sårbare voksne, norske mindreårige og enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Det er bekymringsfullt at vi ikke klarer å levere gode nok tjenester på dette viktige feltet. Saksmengden er økende, og regelverket har skjerpet kravene til saksbehandling. Dette er riktig og viktig, men uten tilstrekkelig ressurser til å løse oppgaven, har saksbehandlingstiden økt.

Vi opplever en stor økning i henvendelser på det boligsosiale området og på sosialområdet/Nav som følge av flyktningssituasjonen, økte levekostnader og en ytterligere forverret livssituasjon for de som strevde fra før. Antallet rettighetsklager om sosiale tjenester i Nav, har økt gjennom hele 2024.

Situasjonen med mange brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene i barnevernssaker, har fortsatt gjennom 2024. Mange barn får ikke rett hjelp til rett tid fra statlig barnevern. Som tilsynsmyndighet har vi også hatt oppfølging etter flere dødsfall og andre alvorlige hendelser blant barn som bor på barnevernsinstitusjon. Denne utviklingen er svært bekymringsfull.

Vi ser imidlertid også positive utviklingstrekk på barnevernsfeltet, for eksempel når det gjelder styrket kvalitets- og tiltaksutvikling i de kommunale barnevernstjenestene. Flere kommuner oppnår gode resultater av samarbeid med andre kommuner og gjennom styrket ledelse og styring i barnevernstjenestene.

Våre tilsyn avdekker at enslige mindreårige asylsøkere som bor på mottak, og allerede er i sårbare situasjoner etter flukt, og alene i Norge, kan oppleve overgrep, alvorlige hendelser, rekruttering til kriminelle miljøer, radikalisering og forsvinning fra mottak. Som følge av økte bevilgninger i 2025, ser vi frem til å bidra til barnas rettsikkerhet ved at tilsynsordningen nå styrkes.

Tros- og livssynssamfunn har også i 2024 fått mye medieoppmærksomhet. Rettsapparatet har behandlet flere saker, og det er spesielt saken knyttet til Jehovas vitner som har fått stor oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt.

Lovlighetskontroll av vedtak som er truffet av et folkevalgt organ, eller den kommunale, administrasjonen øker. Lovlighetskontroll er begrunnet i hensynet til økt rettssikkerhet. Den skal fremme tillit til forvaltningen og sikre faglig kvalitet på forvaltningens avgjørelser. Statsforvalteren kan også av eget tiltak gjennomføre lovlighetskontroll av vedtak, noe vi gjorde da Drammen kommunestyre vedtok at flyktningene som skulle bosettes i Drammen skal være fra Ukraina. Saken fikk bred oppmerksomhet. Vi kom fram til at punktet om at de som bosettes skal være ukrainere, er i strid med diskrimineringsforbudet i Grunnloven og likestillings- og diskrimineringsloven.

Oppfølging av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden er høyt prioritert. Innføring av nitrogenrensing på avløpssektoren er i gang. Vi har i 2024 intensivert

bruken av innsigelser til planer for utbygging der avløpsanleggene ikke er i tråd med forurensningsregelverket. Regionale miljøkrav er nå innført i alle våre fylker, og målsettingen er bedre vannkvalitet og en renere Oslofjord, samtidig som matproduksjonen skal opprettholdes og helst økes.

Økt satsning på skogvern på Østlandet har gitt resultater, og restaurering av myr og åpen grunnlendt kalkmark er godt i gang.

Med 471 249 journalposter og 541 ansatte fordelt på tre kontorsteder, er vi en forholdsvis stor organisasjon, og vi ser at stordriftsulempen rammer oss. Saksportefølgen er betydelig, og vi må bruke mer ressurser på virksomhetsstyring og kontroll enn mindre virksomheter. Denne delen av store virksomheters behov er sjelden medregnet i de økonomiske tildelinger.

Innsynskrav er også en stor og økende belastning for organisasjonens totale kapasitet. Organisasjonen hadde i 2024 over 17 000 krav av ulik størrelse som ble behandlet.

Vi har benyttet de økonomiske tildelingene godt, med et mindreforbruk på kr 6,8 millioner, noe som utgjør kun 1,54 % av samlet tildeling. Mindreforbruket skyldes en lavere kostnadsvekst i 2024 enn forventet, høyere refusjoner fra NAV fordi sykefraværet økte, og at kompensasjon for lønnsforhandlingene ble gitt i 2024.

Vår strategi med å utlyse faste stillinger, har gjort at turnover har gått vesentlig ned, og er i år på 6,3%, og vi har en forholdsvis liten andel midlertidige stillinger. Sykefraværet følger de nasjonale trendene. Hos oss ligger det dessverre på 8,4%, men vi har iverksatt tiltak for å redusere fraværet, og vi benytter bedriftstjenesten aktivt i dette arbeidet.

Vi har også i 2024 hatt et meget godt samarbeid med de tillitsvalgte og medbestemmelses-apparatet. Konstruktivitet og gode innspill bringer organisasjonen stadig framover.

Moss, 28/2-2025

Ingvild Aleksandersen /s/

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er totalt sett embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Vi har ansvar for dialog og kontakt med fire fylker: Østfold, Buskerud, Oslo (både fylke og kommune) med 15 bydeler og Akershus.

Gjennom året har det vært tett og jevnlig dialog med kommuner. Både embetsledelsen, avdelingsdirektørene og direktørene for samordningsstaben og samfunnssikkerhet- og beredskapsstaben prioriterer kommunedialogen høyt, og bruker mye tid på dette.

Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er blant annet. helseforetakene, fylkeskommunene, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater.

I tillegg til å løse oppdragene, har vi følgende strategiske mål:

- Vi er tilgjengelige for våre innbyggere og skriver klart språk
- Vi har god dialog med kommuner og foretak
- Vi fatter korrekte beslutninger som ivaretar innbyggernes rettigheter og plikter
- Vi er en attraktiv og veldrevet organisasjon

Embetets verdier er: Åpen, troverdig og kompetent

2.2 Organisasjon og ledelse

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har sitt hovedsete i Moss og har i tillegg kontorsteder i Drammen og Oslo. Embetet hadde i 2024 541 ansatte fordelt på 460 årsverk.

Embetet er organisert i sju fagavdelinger og tre staber i tillegg til en enhet for kommunikasjon, og de ledes av statsforvalteren, assisterende statsforvalter, direktører for stabene, avdelingsdirektører og seksjonsledere.

Alle fagavdelingene er organisert med flere seksjoner. Avdelingsdirektørene har fag-, personal- og økonomiansvar i egne fagavdelinger. Seksjonslederne har delegert fag- og personalansvar for sine seksjoner.

Ledelse på alle nivåer i embetet er basert på statlig arbeidsgiverstrategi 2024-27, «Grunnlag for god ledelse i staten» og vår egen lederplakat. I tillegg styres embetet etter strategisk plan og virksomhetsplaner.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus hadde i 2024 541 ansatte fordelt på 460 utførte årsverk. Antall utførte årsverk har sunket og utgjør 460 i 2024 mot 484 i 2023.

Tallet for turnover er gått ned fra 9% til 6,3%. Noe av reduksjonen skyldes færre tilsetninger, men tallene viser likevel en god utvikling for embetet. Embetet har hatt fokus på redusert turnover over flere år.

Sykefraværet fulgte den nasjonale utviklingen og var økende i 2024. Sykefraværet har økt fra 6% i 2023 til 8,4% i 2024. Situasjonen er fulgt opp systematisk i ledermøter og partssammensatte utvalg. HMS-tiltak, intern informasjon og annen veiledning er prioritert. Se også punkt 4.2 for nærmere omtale.

Samlet tildeling på alle poster har en markert økning fra 2023 til 2024. Økningen skyldes i hovedsak at midler til vergemål ble overført fra vergemålskapittelet til kapittel 1520 statsforvalteren.

Embetet hadde et merforbruk fra 2023 på 1,6 millioner som ble innarbeidet i 2024. Det var forventet en høyere kostnadsvekst i 2024. Inntektene fra NAV ble større enn forventet fordi sykefraværet økte, særlig gjaldt dette langtidssykefraværet. Sammen førte disse forholdene til et mindreforbruk på 6,8 millioner. Kompensasjon for lønnsoppgjøret ble tildelt embetet i 2024. Selve lønnsforhandlingene ble gjennomført i januar 2025 med utbetaling i februar 2025. Dette utgjør 9,1 millioner kr.

Etter at utgiftene til husleie økte merkbart til og med 2023, var husleieutgiftene lavere i 2024. I hovedsak skyldes dette lavere energikostnader.

Antall journalposter totalt er fortsatt i vekst og har økt noe fra 2023 til 2024. Vi ser en jevnt økende saksmasse på store og krevende saksfelt.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kapittel 3.4 og vedlegg 6 og 7. Når det gjelder omtale av nøkkeltall knyttet til personalområdet vises det til kapittel 4.2 og vedlegg 7.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2024	2023
Antall ansatte	541.0	559.0
Utførte årsverk	460.0	484.4
Turnover (%)	6.3	9.0
Sykefravær (%)	8.4	6.0
Samlet tildeling alle poster	450 898.0	366 319.0
Driftsutgifter	418 628.0	367 965.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	3.5	-0.5
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	82.3	80.4
Lønnsutgifter per årsverk	962.8	933.8
Husleie	45 360.0	47 811.0
Journalposter (totalt)	471 249.0	469 626.0

2.4 Andre forhold

Forsidebildet er fra Østmarka nasjonalpark som ble åpnet i 2024. Foto: Olav Thøger Haaverstad

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

FNs bærekraftsmål dekker hele bredden i vårt oppdrag som statsforvalterembete, og gir oss føringer for hvordan vi utfører oppdraget vårt og hvordan vi bør jobbe som arbeidsgiver og organisasjon. For å være en bærekraftig arbeidsgiver hviler det et stort ansvar på oss om å bidra til nærvær, forutsigbarhet og stabilitet, inkludering og mangfold. I tillegg skal vi ta klimakloke valg i alt vi gjør. Vi skal eie arbeidet med bærekraftsmålene, jobbe systematisk og ha bevissthet knyttet til de tre dimensjonene: Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.

Som tidligere år, sendte vi i begynnelsen av året ut et forventningsbrev til alle kommunene i regionen. Brevet omhandler flere sentrale temaer som regjeringen ønsker at kommunene skal følge opp og er et viktig bidrag i formidlingen av statlig politikk. Brevet har som formål å gi innsikt i statlige forventninger til kommunene og innspill til kommunale planstrategier og kommunal arealplanlegging. Forventningsbrevet er skrevet både til politisk og administrativt nivå i kommunen, men er også tilgjengelig for innbyggerne, blant annet på vår nettside.

Vi gjennomførte kun fire ordinære kommunemøter i 2024. Av disse var tre med ROBEK-kommuner. Dette er møter med den enkelte kommunens ledelse (ordfører og kommunedirektør), og målsettingen er å drøfte kommunens utfordringer, oppfølgingen av statlig politikk og samarbeidet med Statsforvalteren. Tilbakemeldingene er at møtene oppleves som konstruktive, og de styrker kontakten mellom kommuner og embetet.

Vi gjennomførte regionvis politikerorientering. . Fokuset var på lovlighetskontroll, økonomibestemmelsene og forholdet mellom kommune og stat. Deltakelsen varierte noe, da de fleste kommunene hadde gjennomført KS' folkevalgtprogram omtrent samtidig, men tilbakemeldingene var gode fra deltakerne.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi informerer om overordnede føringer og forventninger innenfor samfunnssikkerhet- og beredskapsområdet i det årlige forventningsbrevet. Forventningene til og arbeidet med samfunnssikkerhets- og beredskap, har i 2024 i stor grad gjenspeilet dreiningen i politikk og oppgaver fra fokus på naturhendelser og ekstremvær, til å møte den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i. En ny scenarioanalyse av sikkerhetspolitisk krise og krig ble ferdigstilt tidlig i året, og denne har vært tema på konferanser, i møter, under tilsyn og på øvelser. Vi har økt arbeidet med å øve kommunenes kriseorganisasjoner og lagt vekt på å innlemme nasjonal politikk i behandling av arealplansaker og i tilsyn med kommunal beredskapsplikt.

Vi ser at det fortsatt er god utvikling og fremdrift innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene, herunder økt bevissthet om konsekvensene av en endret sikkerhetspolitisk situasjon. Vi opplever at vi har en tett og god dialog med de aller fleste kommunene i embetet. Vi har faste ansatte som har ansvar for å holde kontakten med hver sine kommuner. Disse kommunekontaktene deltar eksempelvis i beredskapsmøter, -forumer og fagdager med kommunene de har oppfølgingsansvar for.

Barnehage og utdanning

Etter vår vurdering har vi gjennom 2024 hatt betydelig fokus på både å gjøre kjent og bistå kommunene i å iverksette nasjonal politikk. Vi mener derfor at målene er nådd.

Vi informerer om nasjonal politikk på mange arenaer gjennom året, og dette setter kommunene og andre aktører, bedre i stand til å omsette politikken til praksis. Ett av de tydeligste uttrykkene for nasjonal politikk i 2024 var ny opplæringslov. Vi har derfor brukt betydelige ressurser på å gjøre denne kjent, både for kommuner, skoler, foreldre og elever. Eksempler på dette er samlinger og informasjon på våre nettsider. Se mer om dette under hovedmål 3.

Vår vurdering er at vi når forholdsvis lett ut med nasjonal politikk til våre kommuner. Vår dialog med dem består av en blanding av faste fysiske møteplasser og digitale møter, og vi har blant annet faste møtepunkter og digitale kanaler med kommunalsjefsnivået. Flere ganger i året holder vi informasjonsmøter med kommunale og fylkeskommunale barnehage- og skoleeiere og barnehagemyndigheter, samt samlinger for private eiere. Videre gjennomfører vi regelverkssamlinger på særskilte områder etter risikovurdering. I tillegg har vi faste kontaktmøter med andre aktuelle samarbeidspartnere i fylkene.

Vi har i år videreført dialogmøter med enkeltkommuner, og vi har i økende grad gjennomført veiledningsmøter med enkeltkommuner om oppfølging av tilsyn, krevende regelverksområder eller behandling av enkeltsaker.

På de ulike møtearenaene legger vi vekt på at informasjon vi gir, skal bidra til at politikken blir iverksatt i våre fylker. Det er vår vurdering at kommunene har nytte av de ulike møtearenaene. Vi opplever også at arenaene gir oss mulighet til å få sektorens tilbakemeldinger på politikken som iverksettes som vi så videreformidler til direktorat/departement.

Barnevern

Vi har hatt tett og god dialog med kommunene gjennom 2024. Oppfølging av den nasjonale satsingen på ledelse og styring har stått sentralt for å understøtte kommunene i deres utviklings- og omstillingsarbeid. Særlig har vi prioritert dialogmøter om oppvekstreformen med kommune- og barnevernledelse. Vi har gjennomført over 20 slike i 2024, med til sammen over 30 kommuner. Blant annet har vi gjennomført dialogmøte med samtlige interkommunale barnevernstjenester i fylkene. Vi erfarer at dialogmøtene har bidratt til økt forankring av barnevernet i kommuneledelsen, bedre innsikt om barnevernstjenestens styrker og utfordringsområder, samt større forståelse for at kommunens forebyggende arbeid skal skje på ulike nivåer og innen samtlige oppvekstjenester.

Vi merker oss fortsatt enkelte uønskede variasjoner i tilnærming til tiltaksutvikling i og utenfor barnevernet. Vi er bekymret for kommuner som bruker barnevernets ansatte i kommunens generelle forebyggende arbeid fremfor å prioritere barnevernets ansatte til mer spesialisert og differensiert tiltaksutvikling overfor barnevernets kjernemålgrupper.

Det er positive utviklingstrekk på flere områder innen det kommunale barnevernet, for eksempel når det gjelder styrket kvalitets- og tiltaksutvikling i barnevernstjenestene. Flere kommuner oppnår gode resultater av samarbeid med andre kommuner og gjennom styrket ledelse og styring i barnevernstjenestene. Statsforvalteren har gjennomført en rekke aktiviteter gjennom året for å understøtte utviklingen, og kommunene har gitt entydig positive tilbakemeldinger både på våre webinarer, skriftlige oppfølgingsbrev, ledersamlinger, støtte til læringsnettverkene, veiledningstelefon og løpende råd og veiledning til den enkelte kommune. Vi ser også at våre initiativ og aktiviteter bidrar til at stadig flere barnevernsledere og barnevernstjenester finner hverandre i ulike samarbeidsformer og nettverk. Vi prioriterer videre oppfølging på dette området i 2025.

Sosial

Vi har over tid sett en økning i henvendelser og problemstillinger som følge av flyktningssituasjonen, dyrtid, økte levekostnader og en ytterligere forverret livssituasjon for de som strevde fra før. Vi får tydelige tilbakemeldinger fra kommunene om at Nav-kontorene er under stort press på disse områdene, og er bekymret for en ytterligere krevende utvikling i 2025. I forlengelse av utviklingen ser vi også en økning når det gjelder spørsmål om bolig og boligsosiale forhold i kommunene. Statsforvalterens nye ansvar som klageinstans etter boligsosialloven erfarer vi at også fører med seg omfattende forventninger og behov for råd og veiledning blant kommunene.

I 2024 har vi prioritert spesifikke opplærings- og veiledningsaktiviteter overfor Nav-kontorene med mål om å styrke barneperspektivet, øke kompetansen om økonomi og gjeldsrådgivning, samt styrke samarbeidet mellom Nav og øvrige velferdstjenester. I tillegg har tilskuddsforvaltning og oppfølging av tilskuddsmottakerne også i år hatt høy prioritet. Innen alle de overnevnte områdene ser vi positive effekter av våre initiativ, for eksempel i tilsyn, gjennom stor oppslutning om tilskuddsordninger og ved konkrete tilbakemeldinger til oss fra kommunene.

Helse

Vi har videreført det systematiske arbeidet med å trekke implementering av nasjonal politikk inn i vår behandling av tilsyns- og rettighetssaker, ved for eksempel å peke på helsefelleskap som samhandlingsarena for kommuner og helseforetak/sykehus der det har vært relevant.

Videre har vi gjennomført dialogmøter med alle helseforetak og sykehusforetak, kommune- og bydelsoverleger, og enkelte kommuner i regionen. På disse arenaene har vi hatt en økt bevissthet rundt kobling av rettssikkerhets- og utviklingsoppgaver og implementering av nasjonal politikk. Vi har også samarbeidet med kompetansesentre om kompetansetiltak og delt ut tilskudd i tråd med nasjonale føringer.

Klima og miljøvern

Regionalt planforum er en viktig arena for plansamarbeidet mellom kommunen, regionale og statlige myndigheter. Vi prioriterer deltakelse her for å komme med tidlige og tydelige innspill til kommunale planer. Gjennom tidlig dialog, aktiv medvirkning og tett oppfølging i de ulike fasene i planprosessen bidrar vi til at nasjonale mål og strategier følges opp på klima- og miljøområdet.

Vi ivaretar og veileder kommunene igjennom den løpende saksbehandlingen med innspill på oppstart og høring av planene og dialog underveis ved med kommunene for å løse flest mulig av innsigelsene før meklung. Innenfor avløpsområdet har vi hatt mange møter med kommuneledelsen om forståelsen av regelverket og statlige føringer. Vi opplever igjennom denne dialogen at bevisstheten og kompetansen om strengere krav er økt og forståelsen for hvorfor strengere håndheving er viktig særlig knyttet til oppfølging av Oslofjordplanen.

Vi har også deltatt på ulike arenaer igjennom året og formidlet nasjonal politikk, herunder plantreff sammen med Buskerud og Akershus fylker.

Landbruk

Vi startet året med å delta i embetets politikerorientering. Vi informerte særlig om vårt felles ansvar i forhold til jordvernet. Vi mener dette ga økt forståelse for både jordvernet og våre oppgaver, målet er at dette igjen kan gi færre innsigelser.

Gjeldende landbrukspolitikk, styringssignaler og lovverk blir formidlet gjennom ukentlige nyhetsbrev, nettsider og digitale og fysiske samlinger. Våre tiltak bidrar til økt kompetanse i kommunal landbruksforvaltning, som igjen gir likere behandling av saker og bedre rettssikkerhet for landbruket og bonden.

Gjennom våre forvaltningskontroller ser vi at det blir økt fokus på internkontroll og rutiner i kommunen. Vi erfarer at større landbrukskontor, gjerne der flere kommuner samarbeider, er mer robuste og profesjonelle og kan ha en bedre likebehandling. Vi er fortsatt bekymret for lav bemanning i noen kommuner og mener dette kan føre til at bønder ikke mottar tilskudd og erstatninger de har krav på til rett tid.

Innføringen av forskrift om regionale miljøkrav har gitt stor økning av søkere på regionale miljøtilskudd. Vi ser at tett dialog med kommunene og landbruksnæringa gir økt kompetanse og et felles løft og satsing.

Prosjektretta satsing rundt økt ungskogpleie har gitt resultater gjennom økt fokus og økt kunnskap i kommunene og i næringa.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Samfunnssikkerhet og beredskap

I løpet av året 2024 har det vært flere hendelser hvor vi har utøvd samordningsrollen på regionalt nivå for embetet. Vi opplever at systemet med en fast samordningsmyndighet på regionalt nivå fungerer meget godt, både under uønskede hendelser som værromslag eller utfall i mobilnettet, men også i

forebyggende sammenhenger for å gi felles informasjon og skape felles situasjonsforståelse som under anløpet av USS Harry S. Truman i Oslofjorden. Vi opplever godt samarbeid, fleksibilitet og vilje til å samarbeid med andre regionale beredskapsaktører i vårt område. Samarbeidet med viktige regionale aktører i totalforsvaret har økt utover året, og er forventet å intensiveres ytterligere i tiden fremover. Videre har også samarbeidet med svenske regionale myndigheter blitt styrket, og ved flere anledninger har Länsstyrelsen blitt invitert med inn i samordningsmøter om hendelser som har potensial for å påvirke over grensen.

Vi gjennomfører tilsyn med kommunal beredskapsplikt i godt samarbeid med tilsyn med helseberedskap og samarbeider tett med klima- og miljøavdelingen om arealplansaker.

Utsatte barn og unge og velferdsområdet som helhet

Samarbeid og samordning på velferdsområdet er viet en betydelig oppmerksomhet i embetet gjennom 2024. Etter at vi i 2023 styrket lederforankringen og tydeliggjorde det interne samarbeidet mellom avdelinger om hvordan vi løser tverrsektorielle oppdrag i embetet, ser vi i år en rekke konkrete resultater gjenspeile seg også i kommunenes utviklingsarbeid på området. Vi har i 2024 etablert webinarrekken "oppvekstwebinære". Disse webinarne tar for seg temaer med relevans på tvers av sektorer og tjenester innenfor oppvekst- og velferdsområdet i kommunene. Webinarne kan følges på egenhånd, men er også egnet å følge for leder- eller ansattgrupper i fellesskap. Webinarne er for eksempel relevante for ansatte i sektorer som barnehage, skole og PP-tjeneste, Nav, helsetjenester, barnevern, avlastningstjenester og kommunale forebyggende tilbud til barn og unge. Kommunene gir tilbakemelding om at webinarne oppleves relevante og bidrar til økt forståelse om ulike tjenesters ansvarsområder og rammer for det tverrsektorielle samarbeidet. Det er stor oppslutning om webinarne, og vi ser i tillegg en utvikling der stadig flere påmeldte jobber i kommuner i øvrige deler av landet. Temaene for årets webinarer har blant annet vært samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen, barnekoordinator og individuell plan, barnevernsreformen som en oppvekstreform, planverk for det forebyggende arbeidet, vergemål for barn, barn og bolig og samarbeid mellom Nav og barnevern. Vi fortsetter med webinarrekken i 2025.

Barnehage og utdanning

Vi mener at samarbeid på regionalt nivå innenfor flere fagområder bidrar til bedre samordning og mer helhetlige løsninger for barn og unge.

Oppdrag som involverer flere avdelinger løses ved et godt samarbeid på tvers. Direktørene for velferdsavdelingene har faste samarbeidsmøter, og seksjonssjefene i de samme avdelingene samarbeider om oppdrag der medarbeidere fra ulike avdelinger er involvert.

Den nye velferdslovgivningen er tema i ulike samlinger med kommunene våre.

I 2024 har vi gjennomført et felles tilsyn om meldeplikten til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere, for områdene barnehage, skole, helse og barnevern. Tilsynet ga oss god anledning til å videreutvikle samarbeidet på tvers av fagavdelingene internt. Det var viktig for oss å fremstå som samordnet i tilsynet. Kommunen ga tilbakemelding på at det var positivt for dem å kunne presentere internkontrollen for de ulike fagområdene samlet sett.

Vi har i 2024 samarbeidet med blant annet Statped, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Kompetansesenter rus - region øst (KoRus-Øst), Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-Øst), Elev-, lærlinge- og mobbeombudene i Oslo og Viken, lærerorganisasjonene samt universitet- og høyskolesektoren.

Gjennom arbeidet med kompetanseordningene, og spesielt Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, legges det til rette for økt oppmerksomhet om helhetlige løsninger i arbeidet med laget rundt barnet og eleven. Vi har i dette arbeidet oppfordret kommunene til å se disse ordningene i sammenheng med barnevernsreformen og andre oppdrag knyttet til utsatte barn og unge

Barnevern

Som i fjor ble året preget av omfattende brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene i barnevernssaker. Mange barn og unge med rett til plasseringstiltak fra Bufetat har ikke fått rett hjelp til rett tid. Situasjonen har vært og er vedvarende alvorlig. Statsforvalteren har, på måter som lar seg kombinere med vår rolle som tilsynsmyndighet, initiert og deltatt på en rekke samarbeidsarenaer og i dialog med involverte kommunale, regionale og nasjonale instanser på området.

Håndtering av krisesituasjoner i kommunene, spesielt komplekse barnevernssaker, dødsfall og alvorlige hendelser blant barn og unge med tilknytning til barnevernsinstitusjoner stiller store krav til vår oppfølging på barnevernsområdet. Det har vært en rekke slike hendelser og situasjoner i 2024. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra involverte kommuner og instanser om vår håndtering veiledning og samordning både i korte og mer langstrakte kriser gjennom året.

Sosial

Både økte levekostnader og flyktningssituasjonen har utfordret og preget sosialområdet og Nav-kontorene i våre fylker gjennom 2024. Statsforvalteren har initiert, koordinert og deltatt på en rekke arenaer og i dialog med kommunale, regionale og nasjonale instanser gjennom hele året.

Samarbeidet med Husbanken har også blitt høyt prioritert. Videre har vi ved flere anledninger, og i det løpende, vært tilgjengelig for andre embeter som ønsker vår bistand til å drøfte og avklare problemstillinger på området. Vi erfarer at vår mengdetrening og kompetanse på området blir verdsett også i øvrige deler av landet. Overordnet ser vi blant annet en utvikling med stadig økende press på kommunale områder som sosiale tjenester og boligbistand, og vi er forberedt på å bistå med råd, veiledning og samordning fra vår side også det kommende året.

Klima og miljøvern

Vi har jobbet tett med to av fylkene for å arrangere plantreff for kommunene, og vi ser at dette krever mere av oss nå etter at Viken er splittet i flere fylker.

Vi har jevnlig møter med Statens veivesen og Mattilsynet for å sikre statlig samordning. I tillegg har embetene månedlige møter seg imellom på klima- og miljøområdet for å sikre samordning og enhetlig praksis.

På klimaområdet har vi hatt tett dialog med Viken fylkeskommune og KS Viken som styrker vår kompetanse på dette fagfeltet, noe som igjen gir kommunene god veiledning og faglig støtte.

Landbruk

Landbruksavdelingen har gjennomført to dialogmøter med Mattilsynet i året som gikk, der også samfunnssikkerhets- og beredskapstaben og klima- og miljøverndelingen har deltatt. Møtene fører til økt kompetanse og felles forståelse for felles utfordringer. Ved oppsplitting av Viken fylke er det nå tre partnerskap i landbruket der vi må delta. Vi har brukt mye tid på å følge opp møter og gi innspill til handlingsplaner. Vi prøver å ha fokus på det enkelte fylke, men også på tvers av fylkene. Fylkeskommunene har begrenset kapasitet på landbruksområdet, og vi bidrar aktivt inn med både tid og kunnskap. Vi har godt samarbeid med våre nabo-embeter. Dette bidrar til likere behandling av saker og til mer effektivtidsbruk.

På tvers av avdelingene

Samordning av statlige tilsyn med kommunene er en prioritert oppgave hos oss. Vi har dedikerte ressurser i både fagavdelingene og i samordningsstaben, som sørger for effektiv intern og ekstern koordinering med statlige tilsynsetater og kontrollutvalgssekretariater. Vi vurderer samarbeidet mellom aktørene som både nyttig og godt.

I 2024 ble det satt ny rekord for antall gjennomførte tilsyn med kommuner og fylkeskommuner i regionen. Totalt ble det gjennomført over 400 tilsyn, noe som i gjennomsnitt innebærer seks tilsyn per kommune, bydel og fylkeskommune. Arbeidstilsynet har bidratt mest til økningen i antall tilsyn.

Tilsynskalenderen brukes aktivt for å planlegge og samordne tilsyn. Informasjons- og erfaringsutveksling ivaretas gjennom møtevirksomhet på tvers av statlige tilsynsmyndigheter og kontrollutvalgssekretariater.

I løpet av 2024 har vi, på vegne av alle statsforvalterembetene, deltatt på møter med Brønnøysundregisteret om TILDA. Dette for å sikre våre interesser når det gjelder samordningsoppdraget, herunder tilsynskalenderen.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus ledet også det nasjonale Nettverket for samordnere i 2024 og vil fortsette med dette i 2025.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

Barnehage og utdanning

Tilsyn, klagesaksbehandling, rollen som håndhevingsmyndighet og veiledning er de viktigste oppgavene vi utfører for å ivareta rettssikkerheten og sikre god regelverksetterlevelse i barnehage- og utdanningssektoren. Vi vurderer at vi samlet sett har en god måloppnåelse på området og at vi oppfyller kravene som er satt.

Når det gjelder klagesaksbehandling vurderer vi at måloppnåelsen vår er god på de fleste områder. På barnehageområdet behandler vi klagesakene innen rimelig tid. I 2024 har vi jobbet med å skrive kortere vedtak med gode begrunnelser. På opplæringsområdet har vi en økning i klagesaker. Vi klarer likevel å behandle de fleste av sakene innen rimelig tid. Samtidig er det enkelte områder hvor saksbehandlingstiden vår er for lang. Et eksempel er knyttet til klager på skyss. Her er det behov for tiltak for å redusere saksbehandlingstiden i 2025.

Vi har i 2024 redusert saksbehandlingstiden i håndhevingsordningen vesentlig. Her har vi fortsatt vårt systematiske arbeid med å identifisere risikoområder som påvirker vår måloppnåelse. Basert på dette har vi satt inn tiltak for å redusere vår saksbehandlingstid. Vi har gjennomgått hele arbeidsflyten vår, skriver kortere vedtak og har fulgt opp anbefalingene fra direktoratet. De siste månedene i 2024 nærmet vi oss direktoratets nasjonale målsetting for håndhevingsordningen. Vi vurderer at tiltakene vi har satt inn har hatt effekt og vil videreføre dette arbeidet i 2025.

Vi har i 2024 videreført arbeidet med målrettet bruk av virkemidlene, veiledning og tilsyn. Som en del av dette har vi lagt ned betydelig arbeid med å systematisere og videreutvikle vårt arbeid med risiko- og sårbarhetsvurderinger. I tillegg til fortløpende ROS-vurderinger, gjør vi en oppsummerende ROS-vurdering av alle våre kommuner to ganger i året, basert på den informasjonen vi har fått om kommunen i løpet av det siste halvåret. Relevant informasjon er for eksempel saker meldt i håndhevingsordningen, klagesaker på barnehage- og opplæringsområdet, deltakelse i kompetanseordningene, status i pågående tilsyn, medieoppslag samt henvendelser fra publikum. Vi har en rutine for hvordan vi skal følge opp informasjon om mulige brudd på regelverket.

Det systematiske og intensiverte ROS-arbeidet har også satt oss i stand til å effektivisere og planlegge veilednings- og tilsynsaktiviteten vår bedre. Vi kan dokumentere hvilken ROS-vurdering som ligger til grunn for tilsynsaktiviteter, og vi kan også forklare hvorfor vi har valgt de ulike tilsynsaktivitetene. ROS-vurderingene ligger også til grunn for innretningen av tilsynene, slik at vi ikke bruker mer ressurser verken i kommunen eller hos oss, for å følge opp den konkrete risikoen som er avdekket. Vi vurderer at vi har gjennomført tiltak som har gitt oss et godt grunnlag for målrettet virkemiddelbruk som er tilpasset kommunenes behov og kapasitet samt alvorlighetsgraden i regelverksbrudd.

Som følge av intern omorganisering i 2024 har vi en nyopprettet tilsynsseksjon, med ansvar for tilsyn etter opplæringsloven. Etableringen av denne seksjonen har ført til økt fokus og profesjonalisering av hele tilsynsporteføljen til avdelingen. Vi har blant annet etablert flere nye rutiner, maler og samarbeidsarenaer som er felles for de som driver tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven. Dette har også bidratt til måloppnåelse.

Vi har også brukt ressurser på veiledning om regelverket. Riktig og lik forståelse av ny opplæringslov er helt sentralt for at rettssikkerheten skal være ivarettatt på en enhetlig måte. Vi har derfor brukt ressurser på å implementere ny lov internt. Mer konkret betyr det blant annet å utarbeide nye maler, rutiner og felles informasjonsmaterieill. Etter vår vurdering har dette ført til at vi har en likere forståelse av nytt regelverk enn vi ville hatt uten disse tiltakene. Det gjør oss bedre i stand til å ivareta rettssikkerheten for den enkelte.

Videre har vi gjennomført flere fysiske og digitale samlinger for sektoren om det nye regelverket. Vi har også opprettet en egen nettside der vi informerer om ulike skriftlige tolkninger vi eller direktoratet gjør. I tillegg har vi gjennomført ulike spøringer i kommuner og fylkeskommuner der vi har bedt dem om å svare på hva de opplever er utfordrende med det nye regelverket og hvordan vi best kan bistå sektoren. Svarene vi har fått har vært utgangspunkt for utvalg av veiledningstemaer.

Vi har også hatt samlinger rettet mot utvalgte grupper, eksempelvis privatskolesamling, en temadag for de minste kommunene våre, egen samling for barnehagemyndigheten med tema de selv valgte. Vi veileder også enkeltkommuner på forespørsel eller på vårt initiativ. Vi vurderer at det har vært målrettet og egnet bruk av virkemidler å bistå sektor med mye veiledning, særlig i arbeidet med implementering av ny lov, og at dette kan bidra til at rettssikkerheten blir ivarettatt på en enhetlig måte.

Barnevern

Situasjonen med mange brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene i barnevernssaker har fortsatt gjennom 2024. Mange barn får ikke rett hjelp til rett tid fra statlig barnevern. Det langvarige tidsaspektet forsterker alvoret i svikten. Flere av tilsynssakene om bistandsplikt i 2023 og 2024 omhandler også flere brudd på bistandsplikten overfor samme barn, og/eller at Bufetat ikke har fremskaffet rett tiltak til de aktuelle barna over lang tid. Noen av lovbruddene vurderer vi som spesielt alvorlige, de pågår over lengre tid, og med store konsekvenser for barna som rammes. Lovbruddene gjelder både akutt, institusjon og fosterhjem. Vi ser også ytterligere forhøyet risiko på institusjonene i forlengelse av kapasitetsutfordringene, i form av at målgruppedifferensieringen kan utfordres, raske flyttinger, uheldig beboersammensetning og kompetanse/turnover i ansattgruppene.

Som tilsynsmyndighet har vi også hatt oppfølging etter flere dødsfall og andre alvorlige hendelser for barn som bor på barnevernsinstitusjon dette året. I flere av tilsynssakene har vi konkludert med lovbrudd, og vi vurderer en del av forholdene som spesielt alvorlige.

I 2024 har vi ellers fortsatt utviklingsarbeidet med å styrke rettssikkerhet og kontroll på barnevernsområdet som helhet. Vi gjennomfører stadig mer målrettede risikovurderinger, har prioritert dialogen med kommunene om styringsinformasjon og bedret prioriteringene i tilsynsarbeidet som helhet. For året samlet har vi høy grad av måloppnåelse på tilsynsområdet med barnevernsinstitusjoner, behandlet et stadig økende antall henvendelser fra barn og unge via barnas barnevernklage, behandlet et stort omfang med saker om brudd på Bufetats bistandsplikt, håndtert en økning i antallet saker på rettssikkerhetsområdet totalt og i all hovedsak overholdt fastsatte resultatkrav for saksbehandlingstid. I tillegg har vi gjennomført landsomfattende tilsyn som planlagt. Høy måloppnåelse for året følger av et helhetlig arbeid med omstilling og kvalitetsutvikling over tid.

Enslige mindreårige asylsøkere (EMA)

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har siden ikrafttreddelsen av ny tilsynsordning med mottak for EMA, planlagt, gjennomført og fulgt opp risikobaserte tilsyn innenfor de til enhver tid besluttede faglige og økonomiske rammene for dette. For tiden bor det om lag 600 enslige mindreårige fordelt på cirka 60 mottak. Vi gjennomførte tilsyn ved tre asylmottak i 2023 og ved syv asylmottak i 2024. Her viser vi ellers til egen årsrapport til Statens helsetilsyn om tilsynsordningen.

Basert på vår tilsynsaktivitet og annen innsikt om området, ser vi samlet sett et bekymringsfullt bilde av risiko for de enslige mindreåriges rettssikkerhet på mottakene. Vår vurdering er at barn og ungdom i en allerede sårbar situasjon, etter flukt og alene i landet, kan oppleve både utrygghet, omsorgssvikt, overgrep, alvorlige hendelser, manglende sikkerhet og forsvinning fra mottak. I et beredskapsperspektiv er vi også bekymret for informasjon om at barn på mottakene kan være involvert i menneskehandel, men også at ungdom som bor på mottakene kan ha tilknytning til både tyngre utenlandske kriminelle nettverk og radikaliserende miljøer.

Vi erfarer at vår tilsynsvirksomhet er virkningsfull og i stor grad bidrar til forbedring og utvikling ved mottakene der vi har ført tilsyn. Som følge av økte bevilgninger i 2025 ser vi frem til å bidra til barnas rettssikkerhet ved at tilsynsordningen styrkes. Samtidig understreker vi at det vil ta tid, kreve stabilitet og forutsigbarhet om ressursituasjonen over flere år for å etablere tilsynsordningen fullt ut forsvarlig.

Sosial

I en krevende økonomisk tid med høye levekostnader er det risiko for at flere blir rammet av utenforskap på ulike livsområder. I år har vi særlig understøttet ansvaret som Nav har for å gi økonomisk rådgivning og kartlegge og vurdere barnets behov i oppfølgingen av barnefamilier.

Vi har i år gjennomført landsomfattende tilsyn med Nav-kontorenes ansvar for tjenesten økonomisk rådgivning til personer i en vanskelig økonomisk situasjon. Så langt har vi gjennomført tilsyn ved ti Nav-kontorer, som er i henhold til oppsatt plan. Vi avdekker til dels omfattende og alvorlige lovbrudd. Dette krever stor ressursinnsats fra vår side. Vi gjør oss positive erfaringer med tilsynsdialogmøter som del av den videre oppfølgingen. Kommunene gir gode tilbakemeldinger om at denne tilnærmingen styrker fremdriften for forbedringsarbeidet deres og oppleves å gi gode effekter av tilsynet.

Den store økningen i antall rettighetsklager etter sosialtjenesteloven har fortsatt i 2024. Vi har likevel hatt kontroll på restansene. Det innebærer kontinuerlige og svært krevende prioriteringer og utstrakt omstillingsarbeid. Vi følger føringer fra Helsetilsynet og gjør i tillegg sosialfaglige og juridiske vurderinger om prioritering med utgangspunkt i den enkelte sak. Saksbehandlingstiden er under kontroll selv om vi er noe under fastsatt resultatkrav.

Videre har vi i år prioritert opplæring og informasjon til kommunene om boligsosialloven, blant annet gjennom en dedikert boligsosial uke med relevante

daglige webinarer. Vi erfarer at kunnskapsbehovet i kommunene er stort på dette området, og vi bekymrer oss for om praksis i for stor grad varierer mellom kommunene. Som klageinstans etter boligsosialloven vurderer vi for øvrig at det fortsatt mangler tilstrekkelig med normerende materiell på området og ønsker et samarbeid med departementet om dette i 2025.

Det var i 2023 en dobling av antallet saker til oss der adopterte ønsket opplysninger om biologiske foreldre og innsyn i adopsjonssaker. Det store omfanget henvendelser til oss på dette området har fortsatt i 2024. Ressurssituasjonen på området er svært utfordrende.

Helse

På helseområdet opplever vi en fortsatt økning i antall saker vi mottar. Vi ser en spesielt stor økning i rettighetsklager, og da særlig fra spesialisthelsetjenesten. Vi har over flere år hatt et høyt sakstilfang av klager på tvangsmedisineringssaker, og har en vedvarende alt for lang saksbehandlingstid for denne sakstypen.

Dette er utviklingstrekk som påvirker vår evne til å ivareta innbyggernes rettssikkerhet, og som bekymrer oss.

Vi prioriterer ivaretagelse av rettssikkerhetsoppgaver høyt og har jobbet systematisk med å bygge ned restanser og saksbehandlingstid. Vi har likevel ikke lyktes med å nå målkravene verken for rettssikkerhetsklager eller tilsynssaker på helseområdet. Dette er et arbeid som vil bli videreført og ytterligere intensivert i 2025. Arbeidet fordrer krevende prioriteringer mellom lovpålagte oppgaver, som får konsekvenser for vår ivaretagelse av enkeltindividers rettigheter. Dette har vi dialog med overordnede myndigheter om.

I 2024 har vi hatt to alvorlige avvik som gjelder helseavdelingens behandling av henholdsvis klager på vedtak om behandling uten eget samtykke (tvangsmedisineringssaker) og innsynskrav. Begge avvikene har hatt konsekvenser i form av manglende ivaretagelse av rettssikkerheten til enkeltindivider. Dette er noe vi har tatt på største alvor, og oppfølging av avvikene vil være høyt prioritert også inn i 2025.

Vergemål

Vi nådde ikke alle målkrav på vergemålsfeltet i 2024. Dette gjelder særlig saker knyttet til opprettelse av vergemål, samt klagesaker på alle typer vedtak vi fatter etter vergemålsloven. Saksbehandlingstiden på sakstyper uten målkrav, er også gjennomgående for lang.

Den dårlige måloppnåelsen skyldes hovedsakelig knapphet på ressurser. Vergemålsfeltet er ikke tilstrekkelig finansiert per i dag, og denne situasjonen har vedvart over tid. Økende saksmengde, lovendringer som innebærer krav til grundigere utredninger, bidrar også til økt saksbehandlingstid. Vergemålsavdelingen har de siste årene hatt økning i sykefravær og turnover hos ansatte. Dette har også betydning for måloppnåelsen.

Vi jobber systematisk med forbedringsarbeid på feltet. I 2024 igangsatte og gjennomførte embetet en helhetlig organisasjonsgjennomgang av vergemålsavdelingen. Formålet er å bedre måloppnåelsen, oppnå høyere grad av medarbeidertilfredshet, redusere uønsket turnover og redusere sykefraværet blant de ansatte. På bakgrunn av denne gjennomgangen, ble ny organisasjonsmodell etablert og iverksatt fra desember 2024. Det er for tidlig å si noe om effektene av endringene, men forutsetningen er at vi gjennom 2025 skal få en positiv utvikling.

Saksinntaket i 2024 holder seg fortsatt svært høyt, i samsvar med innkommende saker i 2023. Hvis vi sammenligner innkommende aktiviteter i 2024 med gjennomsnittet i perioden 2021 og 2022, har vi en økning i antall saker på 19,92 %.

En del av forklaringen på økt antall saker, er søknader om beskyttelse fra enslige mindreårige asylsøkere i Norge i fjor. I 2024 har vi registrert 5882 innkomne aktiviteter knyttet til denne sakstypen, mens vi til sammenligning hadde følgende saksinntak foregående år:

2021: 816

2022: 3882

2023: 4907

Hvis en sammenligner aktiviteter i 2021 med 2024, innebærer det en økning på 620,83 % uten tilførte midler som følge av høyere saksinntak. Vi er tildelt et nasjonalt ansvar for representantordningen. Dette arbeidet har vi nedprioritert så langt vi har vurdert det forsvarlig. Vi påpeker likevel at det i 2024 som i perioden 2022-2023 har vært en økning av antall henvendelser om veiledning fra andre statsforvaltere, i tillegg til veiledning av egne representanter og verger. Det har også vært møtevirksomhet og avklaringer som har vært håndtert av oss, i dialog med SRF.

Vi ser også en sterk økning i antall saker knyttet til stadfesting av fremtidsfullmakter og i saker hvor det vurderes fratakelse av rettslig handleevne for vergehaver. Sistnevnte sakstype er ressurskrevende, men prioriteres høyt utfra en rettssikkerhetsvurdering.

Embetet er bekymret for rettssikkerheten til de personene som omfattes av hjelpetiltakene i vergemålsloven og utlendingslovens bestemmelser om enslige mindreårige asylsøkere. Vergemålsinstituttet ivaretar rettighetene til sårbare grupper, og hjelpetiltakene skal sørge for at de som omfattes får sikret selvbestemmelse og grunnleggende rettigheter. Slik situasjonen er i dag, kan vi vanskelig si at lovens formål blir tilstrekkelig ivarettatt.

Klima og miljøvern

Vi har i løpet av 2024 fått ned antall restanser på klagesaker på kommunale vedtak, og saksbehandlingstiden er blitt redusert. Vi ser derimot en økning av klager som kommer inn på våre vedtak, blant annet på grunn av innstramminger innenfor avløpssektoren og implementering av strengere utslippskrav (IED). Grunnet ressurssituasjonen og mange søknader, har vi i 2024 økt saksbehandlingstiden for oversendelse av klagesaker for behandling til Miljødirektoratet.

Vi følger opp avløpssektoren strengere i tråd med Oslofjordplanen og styringssignaler fra Miljødirektoratet. Vi erfarer også her at våre vedtak alltid blir

påklaget. Porteføljen på avløp øker, da flere tettbebyggelser går over grensen til kap. 13 i avløpsforskriften, og anleggene overføres til oss som rette myndighet. Vi har i 2024 opplevd at det er mange krevende juridiske avklaringer som forsinker oss og gir lengre saksbehandlingstid.

Vi utarbeider maler innenfor de ulike områdene og ser også på hvordan vi kan jobbe med sakene på en mer effektiv måte, men vi må erkjenner at porteføljen er stor.

Vi har dessverre ikke hatt kapasitet til å gjennomføre alle tilsyn som planlagt på forurensningsområdet på grunn av økt portefølje på konsesjoner og lovpålagte oppgaver.

Landbruk

På landbruksområdet oppfyller vi målkravet om forvaltningskontroll av 20% av kommunene. Vi mener at kontrollene bidrar til læring, bedre rutiner og større kunnskap om internkontroll, spørsmål rundt habilitet og viktigheten av å ha gode rutiner. Kompleksiteten og antall saker er fortsatt økende på landbruksområdet, særlig på lovområdet. Dette utfordrer vår kapasitet. Vi ser med bekymring på at kommunal landbruksforvaltning i flere kommuner har liten kapasitet og liten eller ingen tilgang på juridisk kompetanse. Dette kan gi ulik behandling av tilsvarende saker. Vi bruker mye tid på rådgiving til kommunene. Vi har et godt system for internkontroll, og vi har rutinebeskrivelser, både i egen avdeling og i vår kontroll med kommunene. Dette sikrer likere behandling av like saker.

Juridisk

Rettshjelp

Juridisk avdeling behandler søknader om fri rettshjelp. Formålet med rettshjelploven er å sikre nødvendig juridisk bistand til de som ikke selv har økonomiske forutsetninger til å kunne ivareta sine egne rettigheter i saker av stor personlig og velferdsmessig betydning. Rettshjelploven, og den nærmere praktiseringen av denne, er dermed av stor betydning for at den grunnleggende rettsikkerheten blir ivaretatt på en tilfredsstillende og enhetlig måte.

Endringene i inntekts- og formuesgrensene i 2022 har bidratt til at lovens formål i større grad ivaretas, ved at flere omfattes av rettshjelpsordningen og får tilgang til grunnleggende juridisk bistand i viktige saker. Det er kommet inn 7 446 søknader i 2024, 7 247 fritt rettsråd og 199 fri sakførsel. (Tilsvarende tall for 2023 var 5 567 søknader, 5 382 fritt rettsråd og 185 fri sakførsel.) 4 613 søknader ble innvilget og 813 søknader avslått.

Offentleglova

Vi ser en stor økning i antall klagesaker etter offentliglova og forvaltningsloven der kommunene har avslått krav om innsyn/partsyn. I 2024 mottok vi 205 slike klagesaker og avgjorde 204 saker. Dette er en økning på 53 % i forhold til i 2023 da vi mottok 134 klagesaker. Noe av økningen skyldes flere klager i saker om innsyn i dokumenter knyttet til eiendomsskatt og dokumenter i barnevernssaker. Enkelte av klagesakene er svært omfattende og reiser vanskelige spørsmål. Ettersom klager etter offentliglova skal behandles uten ugrunnet opphold, noe Sivilombudet har tolket som 2-3 uker, må vi sette av nok ressurser til dette arbeidet og prioritere sakene.

Kommuneloven

Vi har de siste tre årene opplevd en jevn stigning i antall saker om

lovlighetskontroll. Dette gjelder både antallet vi får inn etter krav fra

folkevalgte (lovlighetsklager), og antall anmodninger vi får fra andre som ber oss om å kontrollere et vedtak på eget initiativ. I 2024 mottok vi totalt 92 saker hvorav 32 saker

var lovlighetsklager og 60 saker var anmodninger.

I 2023 mottok vi totalt 69 saker hvorav 22 saker var lovlighetsklager og 47 saker var anmodninger, som også er en økning fra 2022.

Plan- og bygningsrett

Rettsikkerhetskravene i plan- og byggesaker er først og fremst knyttet til saksbehandlingen. Det er i instruksen punkt 5.3.9 Klagesaksbehandling særlig fremhevet at behandlingen av

klager i byggesaker må skje innenfor de gitte tidsrammer. Vi behandlet 1264 saker i 2024, 93 % (1180 saker) ble behandlet innen frist. Antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker var 7 % (84 saker). Av sakene med en tidsfrist for behandlingen på seks uker, ble 97 % av sakene (35 av 36 saker) behandlet innen fristen.

Vi jobber systematisk og godt for å holde restansene nede og overholde lovpålagte frister, og resultatet er slik vi ser det godt. Dette fokuset fortsetter i 2025. Det er også naturlig å regne kvalitet som et rettsikkerhetskrav. Avgjørelsene må bære preg av faglig høy kvalitet, og nivået bør ikke variere sterkt mellom distrikter eller fra sak til sak. Vi har arbeidet med å utvikle gode rutiner og etablere sterkere fagmiljø for å sikre dette hensynet.

Tros- og livssynsrett

Tros- og livssynssamfunn har også i 2024 fått mye oppmerksomhet, og særlig når det gjelder tilbakehold av statstilskudd eller at et samfunn ikke blir registrert. Rettsapparatet har behandlet flere saker, og det spesielt saken knyttet til Jehovas vitner som har fått stor oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt.

Saksbehandlingstiden i noen av tilskuddssakene, blir lengre enn ønskelig. En grunnleggende årsak er at cirka 70 % av våre samfunn enten har unnlatt å rapportere eller rapportert mangelfullt. Vi har behov for å videreutvikle den digitale løsningen som gjør det enklere for tros- og livssynssamfunnene å sende inn den dokumentasjonen som knytter seg til rapporteringsplikten. Videreutvikling av løsningen vil også kunne gi effekt for statsforvalternes behandling, ved at vi for eksempel kan frigjøre tid som kan brukes på de sakene som krever mer enn en gjennomsnittlig sak. Vi registrerer at antall bekymringsmeldinger og krav om innsyn i sakene øker, noe som er svært ressurskrevende.

Folkehelse

Vi behandlet 33 klagesaker etter folkehelseloven kapittel 3 om miljørettet helsevern i 2024. Vi mottar også en rekke henvendelser fra enkeltpersoner, særlig om ulike former for støy. Den enkelte får veiledning om regelverket og blir oppfordret til å kontakte kommunen eller de som er ansvarlig for det klager mener er helseisiko.

Statsforvalteren behandler klagesaker etter alkoholoven § 1-8, kapittel 3, 4 og 7 og skal i samarbeid med relevante kompetansemiljø, tilby kommunene opplæring og veiledning i forståelsen av alkoholoven, med særlig vekt på bevilningssystemet.

Statsforvalteren og KORUS øst arrangerte i 2024 et webinar om alkoholpolitiske planer for kommunene i Akershus og Østfold.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Gjennom tidlig dialog, aktiv medvirkning og tett oppfølging i de ulike planprosessene, bidrar vi til at nasjonale mål og strategier følges opp.

Alt planarbeidet er forankret i Klima- og miljøvernnavdelingen i embetet, i en egen klima- og planseksjon som har ansvar for alle uttalelser til planer etter plan- og bygningsloven. Klima- og planseksjonen sørger for intern samordning og faglige innspill fra andre fagavdelinger og staber i det løpende planarbeidet. Faste møter i internt planforum bidrar til drøfting av prinsipielle problemstillinger, eksempelvis oppfølging av kommunene ved utarbeidelse av kommunale planstrategier. Embetet har i flere år utarbeidet et forventningsbrev til kommunene med en egen del som omhandler våre forventninger til kommunenes arealplanlegging. Dokumentet brukes aktivt i veiledning av kommunene og vi arbeider med en videreutvikling av dokumentet for å gjøre det ennå mer tilpasset kommunene og andre aktører. Flere kommuner har rullert kommuneplanen dette året og tatt ut enkelte utbyggingsområder som ikke er tatt i bruk. Vi vurderer at utviklingen av delmålet er på rett vei, men det tar tid og at flere aktører påvirker utviklingen i rett retning.

Vi registrerer en økt bevissthet rundt jordvern i kommunenes arealforvaltning. Vi tilskriver dette de stadig innskjerpede statlige jordvernforingene i kombinasjon med et økt fokus på beredskap og matsikkerhet generelt i samfunnet. Vi opplever likevel stadig å måtte fremme innsigelser til planforslag for å sikre at jordvernet ivaretas. Det er fremdeles store arealer på dyrka jord som er avsatt til byggeformål i gjeldende arealplaner. Det vil være viktig å formidle til kommunen nødvendigheten av å gjennomgå slike planer kritisk, og vurdere tilbakeføring til LNF-formål. Det er også utfordrende å skape forståelse for at nedbygging av matjord ikke uten videre kan kompenseres ved avbøtende tiltak som jordflytting og nydyrking.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

Nasjonale og viktige regionale interesser formidles gjennom medvirkning og innspill i de ulike planfasene. Kommunene har i god kunnskap om nasjonale og viktige interesser, og FNs bærekraftsmål er godt integrert i de overordnede planene.

Vi oppfordrer kommunene til aktiv bruk av regionalt planforum for å få faglige innspill tidlig i planprosessen og drøfte områder som de anser kan bli konfliktfylte. Kommunene benytter seg i stor grad av regionalt planforum, de regionale statlige etatene deltar aktivt, og det bidrar til bedre planprosesser. Statsforvalteren utarbeider årlig et forventningsbrev der kommunal arealplanlegging utgjør en vesentlig del. I 2024 ga vi også et generelt innspill til hva kommunene bør prioritere å følge opp i sin kommunale planstrategier, slik at det ble fulgt opp med kortere og mer spissede innspill til enkeltkommuner når planstrategien ble sendt på høring. Det var blant annet fokus på jordvern, nedbygging av myr, avløp, villrein og klimatilpasning. Vi sendte et eget informasjonsbrev om ivaretagelse av avløpshåndtering i plansaker som har ført til økt oppmerksomhet om temaet. Eget forbedringspotensial kan være en ytterligere tilpasning av dokumentet med våre forventninger til de ulike kommunene. Andre aktører som har vesentlig innflytelse på resultatet, kan være konsulentfirmaer som utfører oppdrag for kommunene eller andre etater med innsigelsesmyndighet. Vi vurderer også at næringsliv og grunneiere har stor påvirkning og effekt på planforslagene.

Statsforvalteren skal bidra til gode og effektive planprosesser (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene utnytter ressurser i planlegging på en effektiv måte.

Vi oppfordrer kommunene til aktiv bruk av regionalt planforum for å få faglige innspill tidlig i planprosessen og drøfte områder som en anser kan bli konfliktfylte. Kommunene benytter seg i stor grad av planforum. Enkelte er mer aktive brukere enn andre og det er også ulikheter med hensyn til når i

prosessen planforum gjennomføres. Vår erfaring er at de regionale statlige etatene deltar aktivt på møtene, og at dette bidrar til bedre planprosesser.

Etter oppsplitting av Viken fylkeskommune deltar vi nå i tre regionale planforum.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Kommunene ivaretar nasjonale og viktige regionale interesser i middels til betydelig grad i sin planlegging. Statsforvalteren ga innspill til oppstart av 17 kommune- og kommunedelplaner i 2024, og sendte høringsuttalelse til 34 saker. Det ble fremmet innsigelse til 13 av disse planforslagene ut fra manglende ivaretagelse av nasjonale og viktige regionale interesser. Tilsvarende ga vi innspill til oppstart av 295 reguleringsplaner, uttalelse til 400 reguleringsplaner og fremmet innsigelse til 71 av disse. Tema for innsigelse er samordnet bolig- areal og transportplanlegging, jordvern, naturmangfold (ofte manglende kunnskapsgrunnlag), myr, vannmiljø og ivaretagelse av tilstrekkelig infrastruktur og renskapasitet på avløpsanleggene. Vi fremmet også flere innsigelser som gjelder oppfølging av T-1442/21. Støy innsigelser knytter seg ofte til at avbøtende tiltak for dempet fasade brukes i økende grad fremfor å planlegge en stille side av alle boenheter.

Statsforvalteren uttalte seg til 1148 søknader om dispensasjon, og vi pålaget 23 av kommunens dispensasjonsvedtak.

For å styrke oppfølging av nasjonale og viktige regionale interesse bør regionale etater samordne sine tilbakemeldinger for enhetlig praksis, og vi opplever noe større forskjeller etter at Viken fylkeskommune ble oppløst.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet.

Vi har god dialog med de andre statlige innsigelsesmyndighetene. De korte fristene (to uker før ekstern frist) oppleves krevende og vi må stadig justere våre frister. Utsettelse bidrar også til mindre tid til reell samordning og gjennomføring av dialogmøter før innsigelsene fremmes. Ved behov for utsettelse av den eksterne fristen, varsles embetet som avklarer med kommunen. Etter behov arrangerer vi møter med kommunen og statlige etater for å gjennomgå og avklare innsigelser. I tillegg har vi mer tematiske møter slik som gjennomgang av SPR arealbruk og mobilitet og nivå for innslagspunkt for innsigelse. Dialog om innsigelsesgrunnlag, prosess og evaluering av rutinene for å oppklare uklarheter og sikre god samordning er nyttig og er med på at innsigelsene løses og meking unngås.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Alle planer som omhandler samfunnssikkerhet gjennomgås. Det gjøres en vurdering av hvorvidt ROS-analysen er av tilfredsstillende kvalitet, samt at bestemmelsene og plankartet følges opp. I forventningsbrevet som sendes ut til kommunene i 2025 har vi anbefalt at de sjekker tidligere godkjente arealplaner opp mot endringene i samfunnet, som klimaendringer og sikkerhetspolitiske situasjonen.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer ved etablering av nye virksomheter og når planer revideres/rulleres.

Viktigheten av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter blir understreket ved planoppstart, og det kontrolleres at dette er hensyntatt videre i arealplaner og reguleringsplaner. Vi påpekte også viktigheten av hensynssoner i forventningsbrevet som ble sendt ut til kommunene i 2024.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er ivaretatt

Kommunene ivaretar nasjonale og viktige regionale miljøinteresser i middels til betydelig grad. Det er variasjon fra kommune til kommune, og også ulikheter med hensyn til oppfølging av de ulike temaene og hvordan de vektet. Kommunene har ulike kompetanse og det er også til dels store variasjoner i geografi og topografi i fylket. Vi henviser til rundskrivet i høringsuttalelsene våre og det brukes aktivt i dialog med kommunene gjennom hele planprosessen og drøfting av innsigelser.

I tillegg er det omtalt i forventningsbrevet om kommunal arealplanlegging.

Vi savner noen tema inn i rundskrivet og håper at revidert versjon snart foreligger med omtale av ivaretagelse av myrområder og avløp som kritisk infrastruktur. Rundskrivet er et svært viktig styringsdokument i vårt arbeid med uttalelsene.

I 2024 hadde vi ekstra fokus på kommunenes oppfølging av avløp og fremmet innsigelse til nye planer som ikke i tilstrekkelig grad ivaretar avløpssituasjonen. Veiledning og informasjon om hvordan innsigelsene kan løses, er formidlet ut til kommunene.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

Gjennom 2024 har vi vært i dialog med en rekke kommuner som har bedt oss om råd og veiledning om boligsosiale hensyn. Vi har gjennomgående merket en økning i slike henvendelser etter at boligsosialloven trådte i kraft, og har bistått alle kommunene som har kontaktet oss gjennom året.

I tillegg til å etablere oss i rollen som klageinstans for ny lov, gjennomførte vi en digital "boliguke" dette året, med en rekke webinarer for kommunene med relevans for det boligsosiale området. Kravene til saksbehandling etter boligsosialloven var blant temaene, i tillegg til et tverrsektorielt fokus der blant annet helse, CRPD og planarbeid, samt barneperspektivet ble sett i sammenheng med boligsosiale forhold. Samarbeidet med Husbanken og øvrige samarbeidspartnere om webinarer opplevdes som godt og helhetlig.

Vår vurdering er også i år at kommunene har oppmerksomhet om det boligsosiale området som sådan, inkludert eget ansvar og oppgaver. Boligsosialloven har bidratt til å aktualisere og tydeliggjøre kommunens forpliktelser. Samtidig er det vår vurdering at oppmerksomhet og innsikt i stor grad varierer mellom kommunene. Vi ser gjennomgående at det er behov for mer kunnskap om boligsosialloven i kommunene. Foreløpig har vi mottatt og behandlet kun et fåtall formelle klager i kraft av Statsforvalterens rolle som klageinstans. Derimot mottar vi en rekke henvendelser og spørsmål om informasjon og avklaringer fra kommunene, privatpersoner og andre. I denne forbindelse gjør vi oppmerksom på at det over tid ikke har fulgt finansiering med Statsforvalterens stadig økte ansvar og oppgaver på dette området, og at det vil behøves en vesentlig styrking av bevilgningene for å kunne bistå kommunene med opplæring og veiledning i det omfanget vi vurderer at det er behov for fremover.

For å nå målet om at kommunene skal ha god kunnskap på det boligsosiale området, vurderer vi det for øvrig fortsatt som noe kompliserende at Statsforvalteren er klageinstans uten samtidig å inneha tilsynsmyndighet for lovområdet.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

I 2024 har vi hatt særlig fokus på kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet i forbindelse med høringer av kommunenes planstrategier.

I vårt årlige forventningsbrev har vi i år tydeliggjort viktigheten av at kommunen har en gjennomgang av behov for kompetanse- og rekrutteringsplaner i forbindelse med utarbeidelsen av ny planstrategi. Tidlig på året hadde vi en grundig gjennomgang av alle våre kommuner for å kartlegge hvilke kommuner som har utarbeidet slike planer og hvilke som mangler kompetanseplaner. Vi laget et eget skjema basert på trafikklensmodellen, og har deretter prioritert å gi innspill til kommuner uten kompetanseplaner for helse- og omsorgssektoren. Effekten av disse innspillene vil vi ikke se før kommunene utarbeider kommuneplanen sin samfunnsdel og sender den på høring til oss. Vi har også sett om kommunen har utarbeidet overordnede strategiske kompetanseplaner for hele kommunen i tillegg til sektorplanene. Fra samtlige kommuner ser vi at demografiske endringer, særlig den økende mangelen på helsepersonell, fremheves som en stor utfordring. Likevel er det svært få kommuner som har nevnt strategiske kompetanseplaner som et tiltak for å synliggjøre fremtidige kompetansebehov, samt øvrige tiltak som kreves for å sikre nødvendig kompetanse.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Kommunene ivaretar i middels til betydelig grad nasjonale føringer når det gjelder høy arealutnyttelse. De gjeldende regionale planene for areal og transport er ulike og det er også forskjell på utbyggingspress i kommunene innenfor regionen. I arbeid med kommuneplanens arealdel er administrasjonens planforslag stort sett i tråd med retningslinjen og føringene for utpekte satsingsområder/tettsteder i regionale planer. Etter at forslaget har vært gjennom politisk behandling, legges det ofte inn nye utbyggingsområder i tillegg og det følges opp med innsigelse fra Statsforvalteren som

virkemiddel. Vi har fokus på kommunenes samlede arealreserver og oppfordrer til at areal som ikke lenger er aktuelle tas ut. Eget forbedringspotensiale vil være ytterligere veiledning på bruk av arealregnskap. Vi vurderer at andre aktører har betydelig innflytelse på konkret effekt/resultat. Det gjelder de regionale statlige etatene, fylkeskommunen og også private aktørers interesser.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer.

I vårt forventningsbrev til kommunal arealplanlegging er massehåndtering omtalt. I tillegg veileder vi kommunene ved utarbeidelse av kommunale arealplaner, innspill til varsel om oppstart og høring av planforslag. Berørte fagavdelinger som landbruk og klima- og miljøvern avdelingen har tett dialog om aktuelle saker. Vi opplever at det er større oppmerksomhet på massehåndtering i kommunale planer nå enn for noen få år tilbake.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Kommunene ivaretar i betydelig grad nasjonale og regionale føringer for strandsoneforvaltningen i sine planer.

I forbindelse med oppfølging av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden ble det gjennomført et prosjekt for å få bedre kunnskapsgrunnlag om dispensasjonspraksisen i perioden 2019-2022. Rapporten ble publisert i 2024. Rapporten viser at kommunene i varierende grad følger opp uttalelsene fra Statsforvalterne før de fatter sine vedtak. Informasjon til kommunene og andre aktører vurderes som ledd i en prosess for eget forbedringspotensial her. Det er svært viktig å få frem kunnskap om hvor mye areal som faktisk er nedbygd i strandsonen.

Når det gjelder andre aktørers innflytelse på resultat, vil både interesseorganisasjoner og andre statlige etater kunne påvirke resultater her.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader.

Planleggingen i fjell og utmark skjer stort sett i tråd med Nasjonale forventninger og regionale planer, men kommunene har i liten grad fastsatt langsiktig utbyggingsgrense og de regionale planene utfordres i noen grad. Statsforvalteren fremmer innsigelser der nasjonale og viktige regionale interesser blir ivarettatt i for liten grad, det gjelder for eksempel ut fra hensyn til villrein og nedbygging av myr. Vi har fokus på at kommunene må stille krav til innhenting av nye kunnskap ved behandling av planer og formidler dette ut til kommunene både i forventningsbrev og gjennom dialog i enkelt saker. Arbeid med tiltaksplan for villrein og veiledning/oppfølging forventes også å gi effekter fremover.

Eget forbedringspotensiale kan være å gi kommunene ytterligere kunnskap og kompetanse gjennom fagsamlinger/webinar. Fylkeskommunene har også stor innflytelse på effekt/resultat blant annet gjennom arbeid med revisjon og oppfølging av de regionale planene og det er derfor viktig for Statsforvalteren å fortsette den gode dialogen og samhandlingen med Fylkeskommunene når de nå går over til tre nye fylker fra 1.1.2024.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser og styrke jordvernet i tråd med nasjonalt jordvernmål, og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Mange kommuner ivaretar nasjonale føringer bedre enn tidligere, dvs i betydelig grad i sine overordna føringer, arealplaner og planstrategier. Vi tror at informasjon, medvirkning og bruk av innsigelser har hatt betydning, sammen med økt bekymring for den internasjonale situasjonen i samfunnet. Økt oppmerksomhet om jordvern nasjonalt, i kommunene og fylkeskommunen og i media drar riktig vei.

SFOV fremmet 16 innsigelser helt eller delvis begrunnet med jordvern i 2024. En av disse ble løst i 2024. I tillegg ble 12 innsigelser fra tidligere år løst.

Hva har gitt forbedret effekt mht jordvern: Forsterkede nasjonale og regionale mål og føringer for jordvern og koblingene til matsikkerhet/matberedskap, FNs bærekraftsmål, utvidet jordvernbegrep, alvoret i internasjonal situasjon tror vi har vært viktig. Vi tror samlet innsats gjennom uttalelser og formidling

gjennom flere år - både generelt og til konkrete planer og både nasjonale og regionalt – har bidratt til at omdisponering nå går ned. Iverksatte tiltak fra SF er: Forventningsbrev til kommunene, formidling av sterke nasjonale føringer på seminarer for kommunene også fra embetsledelsen, deltakelse i regionalt planforum, info og veiledning på nettsider og i informasjonsbrev. Jordvern, jordhelse, miljøtiltak og klimatilpasning (landbruk) har vært tema på seminarer for kommunene. Kommunene oppfordres til å benytte landbruksfaglig kompetanse i plansakene. Konkrete saker: Tidlig formidling av hensyn til jordvern og matproduksjon, samt merknader og innsigelser om jordvern for et høyt antall areal- og samfunnsplaner, formidling i regionale planforum, dialogmøter og annen veiledning til enkeltkommuner.

Utfordringer med tilstrekkelig måloppnåelse framover:

1. Tidligere avsatte byggeområder på dyrka og dyrkbar jord har fortsatt stort omfang.
2. Flere større samferdselstiltak forventes.
3. Mye jordbruksareal tett på knutepunkter – høyt arealpress
4. I noen planforslag brukes ikke oppdaterte nasjonale og regionale føringer for jordvern, konsekvenser for jordvern kan være «gjemt» og kvaliteten på dyrka og dyrkbar jord kan være «skrevet ned». Konsekvenser for jordvern og mat, er da ikke synlig for innbyggere og beslutningstakere eller vektlegges ikke i beslutningene.
5. Bruk av landbruksfaglig kompetanse inn i planarbeidet kan bli bedre i en del kommuner.
6. Økende antall større plansaker med planbestemmelser som har føringer for jordbruk og skog/skogbruk som kan være i konflikt med jordloven og skogbruksloven med forskrifter, for eksempel har enkelte kommuner foreslått bestemmelser i kommuneplan for LNF- og grønnstrukturformål om hogst, krav om meldeplikt for foryngelseshogst og krav til regulering av landbruksveier.
7. antall saker vi gir uttalelse til øker stadig og de øker i kompleksitet.

I 2024 har vi fulgt opp og/eller gitt innspill til 316 saker som angår jordvern og landbruk i arealplansaker.

Vi registrerer økt interesse for å etablere alternative energiformer, blant annet solcelleparker på bakken. Dette kan utfordre jordvernet på sikt og vi opplever det som krevende å ivareta jordverninteressene i denne typen saker.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 012	673	1 336	803	969	645	965	387	684	419

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)

Rapportere på

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R (Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift)

Vi erfarer at kommunen i middels til betydelig grad tilbakefører uregulerte arealer fra utbyggingsformål til LNF-R i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel. Vi tilskriver dette i stor grad tydeligere nasjonale føringer og økt oppmerksomhet rundt planvask og arealbruk. Det er fremdeles svært store ubebygde arealer satt av til utbyggingsformål i kommunale planer, og det er krevende å skaffe oversikt over omfanget. Dette omfatter også dyrka jord av høy kvalitet og karbonrike myrarealer. Planvask og gjennomgang av ubebygde arealer spilles inn i en tidlig fase når kommunene ruller sine arealplaner, men vi mangler egnede sanksjonsmidler for å sikre at arbeidet gjøres tilstrekkelig grundig.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging

Kommunene ivaretar i betydelig til middels grad nasjonale føringer om å legge til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon. Flere kommuner setter seg mål for å bli arealnøytrale. Et viktig tiltak er bedre utnyttelse av områder som allerede er utbygget og unngå nedbygging av natur og landbruksarealer. Gjennom vårt forventningsbrev og innspill til kommunale planer anbefaler vi at kommunene utarbeider arealregnskap og beregner klimaeffekt av tiltak.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Landbruksavdelingen sitt beredskapsarbeid

Det er i landbruksavdelingen etablert tiltakskort for uønskede hendelser. Disse er i år revidert. I tillegg har vi utarbeidet en beredskapsplan. Revisjonsarbeidet og utarbeiding av beredskapsplan har hatt en positiv effekt på avdelingen, ved at bevisstheten om vårt beredskapsansvar opprettholdes og utvikles. I samarbeid med beredskapsstaben følger vi opp våre ansvarsområder innenfor beredskap. Vi minner kommunene om deres ansvar gjennom kurs og informasjon.

Samfunnssikkerhet og beredskap

I 2024 har vi samordnet kommuner og regionale aktører i flere værhendelser. Gjennom den innsatsen som er lagt ned i krisehåndteringen, har vi erfart og lært mye både om vår egen rolle og om kommunene og andre aktørers rolle i håndteringen av hendelser. Vi fortsetter å jobbe videre med oppfølging og læringspunkter fra evalueringene. Evnen til å håndtere uønskede hendelser oppleves å være i forbedring, og flere kommuner har vist meget god evne til å håndtere krevende, uønskede hendelser.

Vi har gjennomført planlagte tilsyn og behandlet de aktuelle plansakene på en tilfredsstillende måte. Vi vurderer måloppnåelsen innenfor disse områdene som tilfredsstillende.

Vi ser at det fortsatt er god utvikling og fremdrift innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene, herunder økt bevissthet rundt konsekvensene av en endret sikkerhetspolitisk situasjon. Dette oppleves å delvis kunne tilskrives vår innsats for å øke bevissthetsen rundt dette temaet. Vi forventer at det framover skal jobbes godt med oppfølging av evalueringer og revisjon av helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid i alle kommunene.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Orienter kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap.

Kommunene i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus orienteres om ansvar og rolle innenfor sivil beredskap gjennom aktiviteter som planarbeid og tilsyn, øvelser, webinarer, møter, konferanse, dialog i enkeltsaker og ikke minst ved håndtering av uønskede hendelser. Vi har godt samarbeid med kommunene, og har faste ansatte som har ansvar for å holde kontakten med hver sine kommuner. Disse kommunekontaktene deltar eksempelvis i beredskapsmøter, -forumer og fagdager med kommunene de har oppfølgingsansvar for.

I 2024 har vi gjennomført digital øvelse for alle kommunene med tema atomberedskap. Øvelsen ble gjennomført i tett dialog med DSA. Videre gjennomfører vi jevnlig øvelser i krisehåndteringsverktøyet og nødnett for kommuner og samvirkeaktører.

I ulike møtesammenhenger, samt under kommunekonferansen høsten 2024, var deler av tiden viet økt oppmerksomhet på den sikkerhetspolitiske situasjonen og hvilke potensielle konsekvenser denne har for kommunenes beredskapsarbeid.

I oppstart av planprosesser og ved innsigelser, tilbyr vi kommunene dialogmøter for å gjøre dem bedre kjent med kommunens rolle i samfunnssikkerhet i plansaker. Vi antar at dette vil føre til bedre planer og færre innsigelsessaker på sikt.

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Være en pådriver og veilede for samfunnssikkerhet og tilfredsstillende beredskap i klimatilpasningsarbeidet.

I vår region har vi hatt regionale miljøtilskudd for jordbruket i en årrekke. Mange av tilskuddsordningene, og dermed tiltakene, handler om å redusere avrenning til vann og vassdrag. Det å redusere jordarbeidingen og etablere gras på flomutsatte areal har vært noen av tiltakene, og i den sammenheng har det vært behov for å formidle hvor flomutsatte areal befinner seg. Per i dag har vi laget et «aktsomhetskart for flom basert på en 10-årsflom», ved hjelp av den digitale terrengmodellen generert fra laserskanning etablert gjennom Norge Digitalt-samarbeidet. Vi jobber videre med å forbedre aktsomhetskartet i og med at det nå også er innført regionale miljøkrav i jordbruket i vår region. Kartlaget brukes veiledende, i kombinasjon med brukernes og forvaltningens egne erfaringer og lokalkunnskap. Effekten av å ha tilrettelagt et slikt datasett er at søknadene og tiltakene i stor grad vil bli etablert der slike klimautfordringer/naturfarer er størst.

Vi har jevnlig gjennom 2024 mottatt forespørsler/klager fra kommuner og berørte grunneiere som fikk naturskade på sine eiendommer etter ekstremnedbøren "Hans" i august 2023. Vi har formidlet dette videre til Landbruksdirektoratet som har ansvaret for disse saken gjennom statens naturskadeordning. Det har vært/er stor frustrasjon over svært lang saksbehandlingstid på disse sakene.

Vi har arbeidet med å revidere tidligere retningslinjer for forvaltning av vernskogen i Buskerud, for å erstatte disse med en ny forskrift for vernskog opp mot fjellet. Vernfunksjonen er knyttet til vanskelige klimatiske forhold. Målet er å sikre og fremme skogens produksjonspotensialet ved at lokalklimaet til underliggende/innenforliggende skogområder blir best mulig ivaretatt. En revisjon av grenseforløpet gjenstår før vi kan ferdigstille arbeidet.

Vi påpeker i forventningsbrevet at kommunene må ta hensyn til klimaendringene, og dette er et tema i tekstene våre til kommunene som planstrategi, oppstart til samfunnsdel- og arealdel. Vi deltar også i regionalt planforum ved behov.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Alle kommunene i vår region har fått tilbud om å delta på flere øvelser i 2024, for å øve sin kriseorganisasjon. Ved deltakelse på øvelser oppfordrer vi kommunene til å stille med kriseorganisasjonen, ikke bare enkeltpersoner, slik at kommunen kan øve beredskapsplaner. Kommunene oppfordres også til

å invitere lokale samvirkeaktører til å delta sammen med kommunen.

I perioden 2019 til 2024 har kommunene i vår region fått tilbud om å delta på flere øvelser i regi av Statsforvalteren, og vi har i denne perioden øvd 51 av 52 kommuner. Vi har ved flere anledningen purret på kommunen som ikke har deltatt.

I 2024 arrangert vi digitale kommuneøvelser, der totalt 50 av 52 kommuner var påmeldt (det vil si ca. 96 % oppmøte). Diskusjonsøvelsene ble gjennomført 22. og 23. oktober. Alle kommunene i Oslo, Akershus og Østfold deltok. De to kommunene (Flesberg og Hole) som ikke deltok, tilhører Buskerud fylke. I tillegg deltok alle fylkeskommunene.

I 2024 arrangerte vi også en kommuneøvelse for Indre Østfold, Aremark, Rakkestad, Skiptvet og Marker, der vi hadde representanter fra SFOS til stede i de fleste kommunene. Diskusjonsøvelsen ble gjennomført 7. november, med meget gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Totalt i 2024 arrangerte vi syv RAYVN-øvelser for kommunene, og totalt 48 av 52 kommuner deltok på en eller flere av disse. Alle kommunene i Oslo og Østfold har deltatt. I Buskerud mangler vi deltakelse fra Flesberg og Nore og Uvdal. I Akershus mangler vi deltakelse fra Vestby og Nannestad. Det vil si at ca. 90 % av kommunene har deltatt på minst én RAYVN-øvelse i 2024. Kommunene har også fått tilbud om å delta på DSB sine RAYVN-øvelser.

Videre har vi i 2024 arrangert seks Nødnett-øvelser for kommunene, hvor totalt 43 av 52 kommuner har deltatt på en eller flere av disse. Alle kommunene i Oslo og Østfold har deltatt. I Buskerud mangler vi deltakelse fra Hemsedal, Krødsherad og Nore og Uvdal. I Akershus mangler vi deltakelse fra Frogn, Hurdal, Lillestrøm, Lørenskog, Nannestad og Vestby. Det vil si at ca. 82 % av kommunene har deltatt på minst én Nødnett-øvelse i 2024. Kommunene har også fått tilbud om å delta på DSB sine Nødnett-øvelser. Merk at enkelte av kommunene som ikke har deltatt, ikke har Nødnett-terminaler, og dermed ikke forutsetning for å delta.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	52	9	Styrke kommunenes evne til krisehåndtering
2020	52	1	Styrke kommunenes evne til krisehåndtering
2021	52	0	Utsatt grunnet koronahåndtering
2022	52	1	50 av 52 kommuner gjennomført diskusjonsøvelse IKT. Mål om økt kunnskap om IKT-sikkerhet, få oversikt over hva som bør gjøres for å redusere risikoen for hackerangrep, samt hvordan begrense konsekvensene etter et IKT-anslag, og sjekke ut at beredskapsplanen har tilfredsstillende tiltak for langvarig bortfall av IKT.
2023	52	3	Øvelse 1; 35 av 52 kommuner gjennomført funksjonsøvelse i proaktiv stabsmetodikk. Øvelse 2; 44 av 52 kommuner gjennomført funksjonsøvelse i Rayvn. Øvelse 3; 36 av 52 kommuner gjennomført funksjonsøvelse i Nødnett.
2024	52	15	En øvelse hvor 50 av 52 kommuner deltok i diskusjonsøvelse atomberedskap. En diskusjonsøvelse for fem kommuner med tema EPS. Syv øvelser hvor tilsammen 48 av 52 kommuner har gjennomført funksjonsøvelse RAYVN. Seks øvelser hvor til sammen 43 av 52 kommuner har gjennomført funksjonsøvelse i Nødnett.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforordningen

Stor granbarkbille – klimaendringer gjør arten til en økende trussel for granskogen

Lokalt i Buskerud, Akershus, Østfold og Oslo har det vært angrep av stor granbarkbille i årene etter tørkesommeren 2018. Den 21. november 2021 førte en storm til mye vindfall i deler av nordre Buskerud i tillegg til nordøstlige deler av Telemark og Innlandet. I løpet av de siste 10 årene har det også vært flere runder med topp- og stammebrekk grunnet snøfall, spesielt i høydelagene 250-750 moh.

I kommunene med mye vindfall i 2021 har det vært uvanlig høye bildefangster både i 2023 og 2024. Vi har fulgt opp med kontakt med skogeiersamvirket og kommunene og laget nyhetssak på temaet.

Skogbrann

Året 2024 var et år med relativt få skogbranner. I brannstatistikken er det oppført 51 branner i skog eller utmark innenfor vår geografi. (Tilsvarende tall for 2023 var på hele 1129 skogbranner.) Det ble gjennomført en samordningskonferanse for skogbrann-beredskapen, der også skogbrukssjefer ble invitert i tillegg til den ordinære "brannvesen-familien".

Vi har ikke gjennomført noen ny spørreundersøkelse i 2024 om skogbrann og storm med store trefall er inkludert i kommunale ROS-analyser. Spørreundersøkelsen fra 2023 viste imidlertid at skogbrann ofte er med i kommunale ROS-analyser. Det samme kan ikke sies om stormfellingene. Sannsynligheten for at dette er "bakt inn" i dimensjonerende naturhendelser med konsekvenser for viktig infrastruktur er nok vesentlig større.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Kommunen følger i all hovedsak plan- og bygningsloven når det gjelder arbeid med plansaker. Det gjelder både prosess og saksbehandling. Vi samhandler ved varsel om oppstart, planprogram og planforslag.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer.

Kommunene har i betydelig grad tilstrekkelig oppdaterte overordnede planer. Arbeid med rullering av kommuneplanen er tidskrevende og det gis mye veiledning underveis i prosessen. Gjennomførte drøftingsmøter bidrar til å løse de fleste innsigelsene og at planvedtakene blir bedre. Andre regionale og statlige etater bidrar også til oppdaterte overordnede planer.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

God og rask klagesaksbehandling.

Vi har behandlet 106 klagesaker om reguleringsplan. Til sammenligning behandlet vi 91 klagesaker i 2023.

98 av 106 saker ble behandlet innen 12 uker, 8 utover 12 uker (underkant av 8 % avvik), og 92 % innen 12 uker. Dette er tilnærmet som i 2023. Gjennomsnittlig behandlingstid for reguleringsplaner er 81 dager. 6 klager førte frem, mot 3 klager i 2023. Vi har i 2024 hatt et stort fokus på å holde fristene i sakene. Vi ser at vi ikke er helt i mål med å holde 12 ukers fristen i alle saker, men vi mener uansett resultatet er godt. Vi vil fortsette å fokusere sterkt på dette i 2025. Som det fremgår av tallene, er det noen flere som har fått medhold i klagen sin i 2024 sammenlignet med 2023, da var det 3 klager som førte frem. Kvaliteten på plansakene er i det store og hele tilfredsstillende. Vi, som klageinstans, har ikke satt i gang noen konkrete tiltak tilknyttet kommunens behandling av reguleringsplaner, foruten generell veiledning. Vi har delvis opphevet planer hvor det er bestemmelser om fossilfri byggeplass samt bestemmelser med ordlyden "den til enhver tid gjeldende". Uttalelser fra departementet viser at det ikke er hjemmel til å ha slike bestemmelser i reguleringsplan.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart.

Embetet har etablert fast rutine der juridisk avdeling kvalitetssikrer planbestemmelsene når kommuneplanens arealdel er på høring. Juridisk avdeling har vurdert alle kommuneplanbestemmelsene som har vært på høring i 2024 og vil fortsette med dette i 2025. Det er stor variasjon når det gjelder kvaliteten på planene. Mange bestemmelser er ikke klare og entydige nok, og det kan ofte stilles spørsmål ved om bestemmelser om spredt utbygging (LNF spredt) tilfredsstiller kravene til lokalisering og omfang i plan- og bygningsloven § 11-11 nr. 2. Vi ser også i økende grad at kommunene vedtar detaljerte bestemmelser i kommuneplanens arealdel som skal erstatte/utfylle eksisterende reguleringsplaner. Kommuneplanbestemmelsene ligner mer og mer på reguleringsplanbestemmelser. Dette er problematisk med tanke på at kommuneplaner ikke blir varslet særskilt og at det ikke er klagerett på vedtatt kommuneplan. Denne problemstillingen kommer også mer og mer på spissen ved behandling av klager i byggesaker. Vi ser også at det er mange saksbehandlingsregler i kommuneplanene som sendes på høring, i større grad enn det plan- og bygningsloven åpner for. Vi anmoder om at disse bestemmelsene gjøres om til retningslinjer, eventuelt vedlegg til kommuneplanens arealdel.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp.

KU-forskriften følges opp i middels grad. Det er varierende kvalitet på konsekvensutredningene som utarbeides til kommuneplanens arealdel og en helhetlig samlet vurdering av hvilke konsekvenser planforslaget vil ha. Enkelte planforslag strekker seg over lengre tid og er gjenstand for flere runder med høring og endringer. Det blir lagt frem utfyllende dokumentasjon for å supplere utredningen uten at det blir tatt en ny vurderingen som viser samlede konsekvenser av oppdatert planforslag, og dette krever ekstra ressurser. Vurdering av om KU-forskriften er oppfylt, er også tema i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Statsforvalteren veileder kommunene gjennom uttalelsene våre og oppfølging gjennom dialogmøter etter behov.

Det er også noe varierende kvalitet på konsekvensutredningene som følger relevante søknader om nydyrking. Vi har derfor gjennomført webinar med dette som tema for kommunene i 2024. Dette håper vi gir bedre kvalitet på framtidige konsekvensutredninger i disse saken.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Vi har tidligere, i samarbeid med Kartverket, foretatt en spørreundersøkelse om planforvaltning i kommunene og geosynkronisering av arealplaner til NAP - Nasjonal arealplanbase. Nasjonal arealplanbase er viktig for våre saksbehandlingsoppgaver. Vi har det siste året merket oss at fullstendigheten i Nasjonal arealplanbase har sunket.

I forventningsbrevet oppfordrer vi kommunene til å følge opp geosynkronisering av arealplandata i alle planfasene til Nasjonal arealplanbase.

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema har god kvalitet og er i tråd med håndbok M-1941 (fra kapittel 3.1.1.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema er i tråd med håndbok M-1941

Tiltak og planer som krever konsekvensutredning må utredes i samsvar med forskriften. For utredning av tema innenfor klima og miljø skal Miljødirektoratets veileder benyttes. Detaljerte og tilpassede planprogram er viktige for å gi forutsigbar, effektiv og kvalitetssikret utredning. Det er viktig med en vurdering av alternativer og det skal benyttes anerkjent metodikk på de fagtema der denne finnes.

Vi ser at det er stor variasjon i kvaliteten på konsekvensutredningene og utredningene er ikke alltid utarbeidet i tråd med anbefalt metodikk. Vi har ikke iverksatt spesifikke tiltak for å sikre at håndboka er kjent i kommunene utover at det henvises til den i aktuelle plansaker.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Vi har gjennomført tilsyn, opplæring, veiledning og dialogmøter med en rekke kommuner der vi i utgangspunktet har vurdert risiko, slik at den enkelte kommune som har behov for tett oppfølging har mottatt tilpasset opplæring etter sine behov. I tillegg har vi gjennomført veilednings- og opplæringsaktiviteter overfor samtlige kommuner i form av webinarer, spørretime og daglig tilgjengelig vaktelefon. Vi ser konkrete effekter av tilsyn og dialog over tid på kritiske saksområder. Blant annet gjelder dette kompetansen i Nav om ivaretagelse av barns behov i vurderinger, samt saksbehandling og oppfølging av særlige problemstillinger knyttet til utlendingers rettigheter og borgere fra EØS-land.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV- kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter.

Fremdeles ser vi at det er utfordringer med vurderingspraksis og korrekte enkeltvedtak i kommunene. Lovbruddene består i manglende individuelle og konkrete vurderinger i enkeltsaker, herunder at sakene ikke er godt kartlagt. Samtidig ser vi gjennom tilsynserfaringene våre at de kommunene som lykkes, lykkes fordi det systematiske arbeidet med ledelse, styring og internkontroll prioriteres og kontinuerlig forbedres. Vi har gjennomført landsomfattende tilsyn i ti kommuner i 2024, som er i henhold til oppsatt plan, med temaet Nav-kontorenes ansvar for tjenesten økonomisk rådgivning til personer i en vanskelig økonomisk situasjon. Vi har også lagt til rette for arenaer egnet for erfaringsdeling mellom kommuner når det gjelder forbedrings- og utviklingsarbeid med utgangspunkt i våre tilsynsaktiviteter. Vi erfarer at vår veiledning og oppfølging i etterkant av tilsyn fører til endring. Særlig har vi gode erfaringer med kombinasjonen av skriftlig og dialogbasert oppfølging etter tilsyn, og kommunene gir blant annet tilbakemeldinger om at fremdriften for forbedringsarbeid og effekt av tilsyn styrkes ved bruk av tilsynsdialogmøter som del av denne oppfølgingen.

Videre har vi gitt opplæring til alle Nav-ansatte: "Innføring i sosiale tjenester" i tråd med oppdraget om dette. Opplæringsopplegget er supplert med andre råd- og veiledningsaktiviteter både digitalt og stedlig. Temaer har blant annet vært barneperspektivet og veilederen om vurderinger som knytter seg til barnets beste, økonomisk rådgivning, inkludert basis-, grunn-, videregående og ekspertkurs innen området. Vi har sett oppdragene våre i en helhet og blant annet gjennomført fysiske basiskurs i flere kommuner der også øvrige velferdstjenester i kommunen inviteres til å delta. Fagdager for veiledere og ledere med ansvar for kvalifiseringsprogrammet er også gjennomført, samt at vi har nettverk for Øst-Viken og Vest-Viken digitalt. Oslo organiserer fortsatt eget ledernetverk der vi deltar og bidrar slik at nettverksmøter gjennomføres. Videre har vi gjennomført digitale spørretimer jevnlig og vi har daglig tilgjengelig veiledningstelefon for spørsmål og problemstillinger i sosialtjenesteloven og forvaltningsloven. Årlig Nav-ledersamling hadde temaer knyttet til ledelse og styring, og våre veiledningsskriv oppdateres jevnlig.

Vi ser aktivitetene og virkemidlene våre i sammenheng og vurderer at vår oppfølging med kommunene bidrar til stadig bedre kunnskap i Nav-kontorene. Samtidig bekymrer det oss at forvaltningskompetansen i for stor grad er varierende mellom kontorene, og vi har gitt tilbakemelding til direktoratet om dette også i formelt styringsdialogmøte.

For øvrig erfarer vi gjennomgående et godt løpende samarbeid med direktoratet. Vi har formidlet om utfordringer og utviklingsarbeid i kommunene på sosialtjenestemrådet gjennom året. I 2024 har særlig presset på Nav-kontorene som følge av flyktnings situasjonen og krevende kommuneøkonomi, en til dels krevende bemannings- og kompetansesituasjon på en del Nav-kontor, samt dialog om EØS-regelverket vært viktige temaer i vår dialog for å sikre

en helhetlig tilnærming og oppfølging overfor kommunene.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	49	49

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Gjennom tilsynsarbeidet vårt, jobber vi formålsrettet med å bidra til å styrke kvalitet og pasientsikkerheten i helse- og omsorgssektoren i kommunene (jf. formålet med tilsyn). Vi erfarer at vår tilsynsmessige oppfølging blir mer virkningsfull av at vi har fokus på hvilken fremgangsmåte som i størst mulig grad er egnet til å oppnå økt kvalitet og pasientsikkerhet.

Vi ser at våre tilsynsaktiviteter bidrar til styrket kvalitet og pasientsikkerhet i enkeltsaker/på enkeltsaksområdet. Vi opplever også en indirekte effekt ved at tilsynet bidrar til implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

For tilgjengelighet og kapasitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene, har vi sammenlignet kartlegginger gjennomført tidligere år med det vi ser gjennom vår tilsynsoppfølging og klagesaksbehandling samt dialog med og henvendelser fra enkeltkommuner. Vårt inntrykk er at kommunene i vårt nedslagsfelt har god oversikt over demografiutfordringene i egen kommune.

Vi erfarer at kapasiteten i helsetjenesten er presset på flere områder grunnet mangel på helsepersonell med høyskole- og universitetsutdanning.

Det stilles store krav til kommunenes kapasitet og kompetanse til å ivareta pasienter som utskrives hjem til kommunen med komplekse og sammensatte problemstillinger. Innen rus og psykisk helse har vi gjennom vårt tilsynsarbeid sett flere eksempler på at kommuner ikke klarer å få på plass en forsvarlig kommunal tjeneste når pasienten er utskrivningsklar fra spesialisthelsetjenesten. God samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten er nødvendig for å finne løsninger på dette. Vi viser til helsefellesskapene som aktuell samarbeidsarena for å få på plass gode nok samarbeidsavtaler for delavtale 5 (samarbeid om utskrivningsklare pasienter). Vi deltar på de overordnede møtene i helsefellesskapene.

Vi har vært bevisst på at vi ikke skal belaste en presset tjeneste med kartlegginger og informasjonsinnhenting hvis ikke de er helt nødvendige. Vi får også informasjon gjennom vår tilsyns- og klagesaksbehandling, og vi jobber med å få på plass interne strukturer for å systematisere denne informasjonen i større grad.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med helsefellesskapenes arbeid med bedre felles planlegging og utvikling av tjenesteutvikling for de prioriterte pasientgruppene.

Behov for personell med ulik språk- og kulturkompetanse (samisk, minoritetsspråklig mv) skal søkes ivaretatt i planleggingen.

Demografiutfordringen har også i år blitt satt på dagorden gjennom planinns spill, tilskuddsforvaltning og nettverksarbeid i samarbeid med utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT). I kommunale planstrategier som har kommet på høring til oss har demografiutfordringer vært et gjennomgående tema hos våre kommuner. Økt trykk på helse og omsorgstjenestene nevnes som en utfordring og behovet for dreining av tjenestene til mer forebygging og tidlig innsats nevnes av flere som et viktig tiltak. Samtidig har vi i forbindelse med gjennomføring av folkehelseetilsyn 2024 fått flere tilbakemeldinger på at stramme kommunebudsjetter kan være hemmende for en slik dreining av tjenestene. I tillegg til demografiutfordringer erfarer vi at flere kommuner retter bekymring mot den stadig økende andelen yngre som legger beslag på ressurser i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjeneste (fra kapittel 3.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Vi deltar som observatør på Partnerskapsmøte i alle helsefellesskapene i vår region. I tillegg har helsefellesskap vært fast tema på våre dialogmøter med både HSØ RHF og helsefellesskapene i vår region. Vårt inntrykk er at helsefellesskapene har fokus på de prioriterte pasientgruppene som det er definert at de skal jobbe med.

Vi har ikke prioritert egen kartlegging i år. Vi har ikke blitt involvert eller har andre indikasjoner på at kommunene har behov for bistand for å møte som likeverdige aktører inn i helsefellesskapene.

Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene (fra kapittel 3.1.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører et langsiktig arbeid med å sikre kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

Gjennom tilsynsarbeidet vårt, jobber vi formålsrettet med å bidra til å styrke kvalitet og pasientsikkerheten i helse- og omsorgssektoren i kommunene (jf. formålet med tilsyn). Vi erfarer at vår tilsynsmessige oppfølging blir mer virkningsfull av at vi har fokus på hvilken fremgangsmåte som i størst mulig grad er egnet til å oppnå økt kvalitet og pasientsikkerhet.

En forholdsvis stor andel av våre tilsynssaker rettet mot kommunehelsetjenesten løses ved oversendelse til kommunen for at tjenesten selv skal behandle saken som del av sitt kvalitetsforbedringsarbeid, og med ulik grad av videre oppfølging fra vår side. I en del av disse sakene ber vi om en tilbakemelding på hva gjennomgangen har vist og eventuelle tiltak som er iverksatt eller planlagt iverksatt samt hvordan disse vil bli fulgt opp. På bakgrunn av tilbakemeldingen vi mottar, vurderer vi om forholdet er håndtert i tråd med krav i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring.

Vi ser at våre tilsynsaktiviteter bidrar til styrket kvalitet og pasientsikkerhet i enkeltsaker/på enkeltsaksområdet. Vi opplever også en indirekte effekt ved at tilsynet bidrar til implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene, som igjen er en nøkkelfaktor for styrking av kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren.

Vi har også hatt målrettet veiledning på ledernivå overfor enkeltkommuner, og erfarer at det er virkningsfullt. Det er imidlertid ressurskrevende å gjennomføre, og vi har derfor bare kunnet prioritere å gjennomføre det overfor et utvalg av våre kommuner.

Gjennom vårt arbeid ser vi at det er ulikheter i hvordan kommunene jobber langsiktig med å sikre kvalitet i tjenestene, herunder blant annet arbeid med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene. Det er også ulikheter mellom virksomheter innad i en kommune, og vi erfarer at det er ulikt i hvilken grad kommunene bruker enkeltsaker hvor vi har hatt tilsynsmessig oppfølging til generelt kvalitetsforbedringsarbeid i kommunen. Vi erfarer at systemrevisjoner i større grad gir effekt i form av langsiktig arbeid med et bredere perspektiv.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester**Økosystem fjell:**

Tilstanden nasjonalt er god, men utviklingen er negativ, også regionalt. Mange arter i fjellet har hatt en negativ utvikling og villreinen er den arten vi jobber mest målrettet for å ivareta. Hyttebygging og klimaendringer er de største utfordringene i våre fjellområder. Vi begrenser noe nedbygging av natur gjennom uttalelser til og innsigelser i plansaker, men utfordringene er sammensatte, så dette er ikke tilstrekkelig til å sikre en langsiktig bevaring. Fjellkommunene har allerede store arealer som er regulert til fritidsbolig og utbygging av disse vil forsterke den negative utviklingen i lang tid framover. Negativ påvirkning fra ferdsel og annen menneskelig aktivitet er økende. Arbeidet med tiltaksplan for villreinen på Hardangervidda viser at det er behov for omfattende endring av måten vi forvalter fjellet på.

Økosystem skog:

Tilstanden nasjonalt er middels med en svak positiv utvikling knyttet til enkeltarter. Vi har ikke måltall på tilstanden regionalt, men antar at tilstanden hos oss er tilsvarende eller dårligere. Det samme gjelder fremtidsutsiktene all den tid vi er et pressområde og skog er det av økosystemene som er mest utsatt for arealbruksendringer.

Økosystem kyst:

Tilstanden i Oslofjorden er kritisk. Den gir lite høstbare overskudd av fisk, flere sjøfuglbestander har negativ utvikling og fjorden har ikke tilstrekkelig kapasitet til å motta og bryte ned forurensinger tilført fra land. Den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden har bidratt til at situasjonen er erkjent og fungerer godt som et rammeverk for samordnet innsats. De siste årene har den utløst ny og mer kraftfull innsats enn før, blant annet gjennom strengere myndighetsutøvelse. Sammen med Statsforvalterne i Agder og Vestfold og Telemark har vi utredet og levert tilrådning om utvidelse av ferdselsforbudsperioden i sjøfuglreservatene. Strandrydding, både frivillige aksjoner og i regi av Handelens miljøfond, har bidratt til at store mengder avfall blir fjernet. Påslag av nytt strandsjøppel på referansestranden på Akerøya viser nå en positiv trend. Reviderte regionale miljøkrav i deler av vårt område, har resultert i strengere krav for miljøforsvarlig jordbruksdrift. Slike krav planlegges for større områder og på sikt forventer vi at dette vil gi bedre økologisk status i våre ferskvann og i Oslofjorden. Effekter av klimaendringene og miljøvirkninger av undervannsstøy og lysforurensning, er forhold vi gjerne skulle hatt mer kunnskap om.

Økosystem åpent lavland:

Naturindeksen for åpent lavland på Østlandet tilsvarer moderat tilstand og den langsiktige tilstandsviklingen er negativ. Det store antallet trua arter i vår region understreker alvoret. Naturområder tapes fortsatt til utbygging av infrastrukturanelegg og annen nedbygging. Opphør av ekstensivt landbruk i utmark fører til gjengroing av arealer som er tatt ut av drift. Innførte arter med stor spredningsevne er en betydelig utfordring i vår region, og truer mange steder opprinnelig flora og fauna. Det er grunn til å tro at klimaendringene forverrer dette. Gjennom vår tilskuddsforvaltning, samarbeid med kommuner og frivillige, samt gjennom vår egen forvaltning av verneområder og truet natur, legges det ned en betydelig innsats for å motvirke denne negative utviklingen. Vi ser at effekten er god i de lokalitetene der det gjøres tiltak. Tiltakene bidrar til å reversere den negative utviklingen på disse stedene og bremser den generelle negative utviklingen.

Økosystem kulturlandskap:

Utviklingen for økosystemet er alvorlig. Årsakene er blant annet redusert skjøtsel og beiting, endret arealbruk og klimaendringer. Vi bidrar til å bedre tilstanden gjennom utarbeidelse av skjøtelsesplaner for slåttemark og tildeling av tilskudd til skjøtsel av slåttemark og andre kulturmarkstyper. Effekten er god i de lokalitetene der det gjøres tiltak, men omfanget av tiltak er ikke tilstrekkelig til å hindre negativ utvikling. Vi er helt avhengig av fortsatt og kontinuerlig frivillig oppslutning fra tilskuddssøkere.

Økosystem våtmark:

Tilstanden nasjonalt er middels god, men utviklingen er negativ. Endret arealbruk er en særlig viktig årsak til dagens situasjon på Østlandet. Vi begrenser noe nedbygging gjennom innspill til og innsigelser i plansaker, men svake nasjonale styringssignaler og mangelfull kunnskap i kommunene er en utfordring. Vern av våtmarksområder inngår i arbeidet med supplerende vern. Gjennom arbeidet med myrrestaurering bidrar vi til å reparere grøftede myrer. Ved å heve vannspeilet kan myrene igjen binde karbon og bli leveområde for et mangfold av arter.

Økosystem ferskvann:

Vannforekomstene våre er utsatt for mange påvirkninger på grunn av sur nedbør, stor aktivitet i nedbørsfeltene og hardt press på arealene. Det er lite som tyder på at vannkvaliteten blir vesentlig bedret, men målrettet kalking av forsuret vassdrag, vårt store fokus på innspill til arealplaner, forvaltning av forurensningsregelverket, og innstramning i tillatelser til fysiske tiltak og inngrep i kantvegetasjonen vil på sikt snu den negative trenden.

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

Vi gjennomfører tiltak for naturen i tråd med tildelinger til formålene og opplever at vi i det store og hele oppnår tiltenkt effekt.

Status og effekt i arbeidet med trua arter og naturtyper

Utviklingen på dette temaet rapporteres samlet under delmålet «Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres» Kompetansen vi bygger gjennom arbeidet med forvaltning av trua arter og trua naturtyper gir også god nytte inn i annen saksbehandling og veiledning, herunder i vår oppfølging av kommunal planlegging. Bevilgede tiltaksmidler har dermed både direkte og indirekte positiv effekt for å ta vare på den mest trua naturen.

Status og effekt i arbeidet med nytt vern og forvaltning av eksisterende verneområder

Arbeidet med skogvern er vårt viktigste bidrag til å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner og har god flyt i arbeidet innenfor ordningen med frivillig skogvern. Når det gjelder supplerende vern i tråd med planen for bevaring av verdifull natur er det mer krevende prosesser. Tidlig dialog med kommunene om aktuelle områder fungerer godt og etterfølgende kartlegginger avklarer mye. Av hensyn til fremtidig forvaltning er det viktig å sikre en god og hensiktsmessig avgrensing av verneforslagene. Krevende avgrensinger mellom frivillig skogvern og myndighetsstyrt supplerende vern, medførte at høringsforslaget for områder i Våler og Fredrikstad ikke ble klare i løpet av 2024. Vi håper å kunne forelegge høringsforslag til direktoratets kvalitetssikring før sommeren.

Av våre ca. 650 verneområder regner vi verneverdiene som truet i noe over 120 områder. De viktigste truslene er tankeløs ferdsel, spredning av problemarter og gjengroing. Disse truslene er forsøkt redusert gjennom ca. 220 tiltak fordelt på 130 verneområder. Utviklingen vurderes som stabil, men sårbar. I løpet av 2024 har vi hatt fremdrift i arbeidet med prioriterte forvaltningsplaner samt ferdigstilt enkle besøksstrategier for en rekke by-nære områder. Det innebærer at vi fremover vil øke innsatsen med å montere informasjonstavler på strategiske innfallsporier.

Status og effekt i arbeidet med restaurering

Arbeidet med restaurering av åpen grunnlendt kalkmark ble påbegynt i 2022. Omfanget er gradvis oppskalert i samsvar med bevilgingene. Tiltakene er flerårige og det er forventet å ta 3-4 år fra oppstart før vi kan rapportere på effekt i form av forbedret tilstand for naturtypen. I 2024 tettet vi over 19 kilometer grøft og 4 dekar torvtak i våre fylker og i Telemark. Anslagsvis vil dette på sikt gi nær 330 dekar restaurert myr. Tiltakene har rask effekt for flomdemping. 2024 var det første året da restaurerte myrer ble re-kartlagt for økologisk tilstandsovervåking. Den økologiske tilstanden er fremdeles jevnt over dårlig, men foreløpige data viser at torvmosedekket øker og vi ser tydelige tegn på bedret økologisk tilstand på restaurerte myrer.

Status og effekt i vannforvaltningsarbeidet

Vi jobber for redusert avrenning fra jordbruksarealer, gjennom regionale miljøkrav og regionale miljøtilskudd. På sikt vil dette gi bedre vannkvalitet og økologisk tilstand. Vi har vedtatt utvidelse av forskriftens virkeområde til områder i Buskerud og Hadeland som tidligere ikke har blitt vurdert for krav, og der sårbare vannforekomster påvirkes av avrenning fra jordbruksarealer. Deler av forskriften begynte å virke 1. juli 2024, og vil i sin helhet iverksettes i løpet av 2025.

Strengere utslippstillatelser til avløpsvann og anleggsarbeid bidrar også til å redusere partikler og næringsstoffer til vannforekomstene våre. I tillegg ivaretar vi vannforskriftens krav gjennom vilkår når vi behandler søknader om fysiske tiltak i vassdrag og dispensasjoner til kantsonehogst. Vi har flere innsigelser på reguleringsplaner som ikke har forsvarlig håndtering av avløpsvann og/eller planlegger utfylling i sjø. Effekten av det nevnte arbeidet er redusert belastning på vannforekomstene og økt forståelse i samfunnet for en ny og strengere praksis for å i større grad ivareta vannforekomstene.

Vi har oppdatert kunnskapsgrunnlaget i de fleste vannområdene i fylket ved å importere overvåkingsdata fra Vannmiljø til Vann-Nett.

Status og effekt i arbeidet med å bekjempe fremmede organismer:

Kunnskapsgrunnlaget om forekomster av problemarter med stor spredningsevne er ikke tilstrekkelig til å kunne gi en sikker beskrivelse av langsiktige trender, men inntrykket er at omfanget av natur som trues av disse artene er økende. Problemene holdes på dagens nivå på de lokalitetene der det gjøres tiltak. Innsatsen er de senere årene spisset betydelig i tråd med nasjonal tiltaksplan. Dette er også fulgt opp i de kommunene vi samarbeider med.

Embetsets forbedringspotensial:

Vi ser et potensial for bedre helhetlig gjennomføring av oppdraget på tvers av tiltaksområdene trua natur og verneområdeforvaltning. Vi har i 2024 tatt et fastere grep om den interne koordineringen av restaureringsarbeidet på fastmark og høsten 2024 og inn i 2025 jobber vi med intern strategi for verneområdeforvaltningen. Alle verneområder gjennomgås for å sjekke at vi prioriterer den løpende forvaltningen riktig og for identifisere mulige samarbeidsgevinster. Fremover vil vi også se nærmere på om det er mulig å oppnå enda bedre samordning av tiltakene som gjennomføres innenfor verneområdene med de tiltakene som gjennomføres for å ta vare på trua arter og naturtyper ellers.

Oslofjorden (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilstanden i Oslofjorden er bedret.

Arbeidet med å snu den negative utviklingen i Oslofjorden har hatt et overgripende fokus for embete. Arbeidet er organisert med en styringsgruppe og arbeidsgruppe og har to koordinatore. Vi deltar i mange ulike fora og mange arenaer for å fortelle, motivere og engasjere til økt samfunnsinteresse for å redde fjorden. Vårt arbeid som myndighetsutøver gir effekter ved at belastningene på fjorden blir mindre, og vi bidrar til at Oslofjorden fremdeles er dagsaktuell for politikere, media og i befolkningen.

Vi har gjennomført og fylt ut tiltakskortene T2,T5,T7a,T8,T9,T26, som er tiltak som vil bidra til å bedre tilstanden i fjorden. Flere av tiltakene trenger lenger tid for å vise en effekt på tilstanden

Sjøfugl: tilrådning om utvidelse av ferdselsforbudsperioden for vernede hekkeområder for sjøfugl ble levert i januar 2024

Fremmede arter: Stillehavsøsters bekjempes i regi av friluftsmyndighetene på prioriterte badestrender. Statsforvalteren har i 2024 bidratt til kartlegging av stillehavsøsters i utvalgte prioriterte ålegrassenger, resultater foreligger ikke ennå, men det er ikke gjort alarmerende funn. Det er ikke påvist japansk sjøpung ennå i Oslofjorden, men arten finnes Sverige og vinteren 2025 vil det bli utarbeidet mal for kommunale tiltakskort om hvordan redusere videre spredning dersom det blir gjort funn. Vi er kjent med at Oslo havn har utført DNA analyser av vann fra Indre oslofjord som tyder på et bredt spekter av fremmedarter med et økologisk risikopotensial.

Arbeidet med å redusere tilførselen av næringsstoffer fra avløpssektoren til Oslofjorden er et høyt prioritert område hos oss. I 2024 har vi brukt mye tid på å gi pålegg om utredning av innføring av nitrogenfjerning til omfattende tettbebyggelser i vår region. Dette medfører at prosessene med planlegging og etablering av nitrogenfjerning kan komme i gang i kommunene, selv om vi har lite ressurser til å oppdatere alle disse tillatelsene samtidig. Det vil ta tid før disse nye renseløsningene er i drift, men på sikt vil dette bidra til å bedre tilstanden i Oslofjorden. Vi har i løpet av 2024 kun gitt tillatelse med krav om nitrogenfjerning til Fredrikstad kommune, men vi har gitt flere oppdaterte tillatelser med skjerpede krav til øvrige parametere (fosfor, BOF, KOF) og til utslipp fra avløpsnett. I 2024 har vi også behandlet flere søknader om planlagt utslipp av urensset avløpsvann. Dette gir bedre regulering av utslipp av urensset avløpsvann (for eksempel ved ombygging av renseanlegg) og økt fokus på tiltak for å få ned utslippene i denne perioden. Vi ser at et resultat av at vi har gitt oppdaterte tillatelser med strengere vilkår, er at det kommer mediasaker som skaper oppmerksomhet rundt tilstanden i Oslofjorden og behovet for tiltak på avløpssektoren. Vi ser også at når vi utarbeider oppdaterte tillatelser med strengere krav, skaper ikke bare dette rammer og forutsigbarhet for de som får ny tillatelse, men også for andre kommuner fordi det gir signaler om hva som forventes fra myndighetenes side. Da har kommunene et bedre utgangspunkt når de skal planlegge for utvikling av avløpsinfrastruktur som er tilstrekkelig dimensjonert for fremtidens krav.

Det er mange store samferdselsprosjekter i vår region som bidrar til utslipp og tilførsler av nitrogenforbindelser fra tunneldriving og sprengsteinsfyllinger. Statsforvalteren har fulgt opp

prosjektene tett og blant annet satt krav om rensing av nitrogen fra store sprengsteinsfyllinger. Krav til disse prosjektene har bidratt til at anleggsbransjen har begynt å se på alternativt sprengstoff for å redusere nitrogenutslippene.

I 2024 innførte vi forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Buskerud, og Hadelandskommunene (inkludert Gran kommune i Innlandet). Nå er alle jordbruksarealer hvor det er behov for ekstra innsats i våre fylker omfattet av regionale miljøkrav. Slike krav vil i betydelig grad bidra til å redusere avrenning av næringsstoffer og partikler til vassdrag og Oslofjorden.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Rødlista for arter fra 2021 viser en negativ utvikling siden 2015 for flere arter i vårt område. Flere av våre trua arter har marginal utbredelse med kun en eller få kjente forekomster. Vi har ikke tilstrekkelige kartleggings- og overvåkingsdata om våre trua arter til å ha grunnlag for å vurdere utviklingen eller om det kan ha blitt utryddet arter i vårt område i løpet av siste år. Enkelte av de trua artene som blir aktivt forvaltet styrker sine bestander, øvrige trua arter står i fare for å bli utryddet i løpet av få år uten vår innsats med overvåkning, informasjon, tilskuddsforvaltning og skjøtsel.

Mange naturtyper trues av klimaendringer. Naturtyper i åpent lavland og kulturbetingede naturtyper trues av gjengroing på grunn av endringer i bruk. De tiltakene vi setter i verk er effektive, men ikke tilstrekkelige til å hindre en langsiktig negativ trend.

Hensynet til arter og naturtyper er et viktig tema i arealplanlegging. Dette omtales i andre deler av denne årsrapporten. De mange store infrastrukturprosjektene på vei og bane er utfordrende. Vi ser at tilskuddsordningene har viktige ringvirkninger ved å motivere flere i samfunnet til å engasjere seg i hvordan naturen forvaltes.

Statsforvalteren har i tråd med tiltaksplan for Oslofjorden etablert en streng forvaltningspraksis knyttet til fysiske tiltak (mudring og utfylling) i viktige naturtyper i sjø for å ivareta blant annet ålegressenger og bløtbunnsområder.

Helhetlig og gjennomgående prioritering av de mest truede artene både i behandling av tilskuddssøknader, igjennom driftsfinansierte tiltak, og i vår veiledning bidrar til en mest mulig effektiv utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Effekten av arbeidet er særlig god i kulturbetingede og seminaturlige naturtyper som holdes i hevd. Slåttemark er naturtypen som mottar mest tilskudd, og oppfølgingen av lokalitetene viser at tiltakene virker som forutsatt. For andre arter og naturtyper er det vanskeligere å gi en samlet vurdering av oppnådde resultater.

Tiltakene følges opp og vurderes fortløpende og innsatsen rettes hele tiden mot de tiltakene vi vurderer er viktigst. Når det gjelder tiltak for pollinerende insekter vurderer vi at vi oppnår mest gjennom veiledning og oppfølging av andres tiltak, herunder kommunale naturmangfoldplaner.

Forvaltning av villrein (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

De nasjonale villreinområdene er på vei til å nå minimum middels kvalitet så snart som mulig

Deler av de nasjonale villreinområdene Hardangervidda og Nordfjella ligger i Buskerud. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er koordinerende statsforvalter for Hardangervidda villreinområde, mens Statsforvalteren i Vestland har denne rollen for Nordfjella. Da første kvalitetsnorm for de ti nasjonale villreinområdene ble lagt fram i 2022, fikk både Hardangervidda og Nordfjella tilstand dårlig kvalitet på grunn av dårlig kvalitet for delnorm 1 (bestandsforhold) og delnorm 3 (leveområde og menneskelig påvirkning). Delnorm 2 (lavbeiter) ble satt til middels for begge områder. Både Hardangervidda og Nordfjella har utfordringer med forekomst av skrantesyke og bestandsmessige følger av den alvorlige sykdommen. Nordfjella har også middels kalveproduksjon, og Hardangervidda har dårlige slaktevekter på kalv. Videre har begge områder utfordringer med menneskelige påvirkninger på arealutnyttelsen og trekkpassasjene til villreinen.

Vi arbeider forebyggende for å unngå ytterligere tap og forringelse av villreinens leveområder. For både Nordfjella og Hardangervidda er det utarbeidet regionale planer som skal ivareta villreinens leveområder. Statsforvalteren følger opp dette arbeidet gjennom deltagelse i Hardangerviddarådet, Nordfjellarådet og gjennom den løpende arealforvaltningen. Utfordringen er imidlertid at den løpende forvaltningen så langt ikke har klart å ivareta villreinens behov i leveområdene.

På bakgrunn av vedtak i regjeringen og bestilling fra KLD i slutten av 2022, ledet vi arbeidet med å lage utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde som ble oversendt i desember 2024 til KLD via Miljødirektoratet. Stortinget behandlet Meld. St. 18 (2023-2024) «Ein forbeta tilstand for villrein» i juni 2024. KLD har høsten 2024 forberedt høring på tiltaksplanene for Hardangervidda og Nordfjella villreinområder i 2025, og vi har bistått KLD med innspill og kvalitetssikring av planen for Hardangervidda. Når tiltaksplanene skal være godkjent i løpet av 2025, skal de iverksettes fra og med 2026 med mål om forbedre tilstanden ved første revisjon av kvalitetsnormen. Det er ikke realistisk å oppnå middels tilstand for verken Hardangervidda eller Nordfjella villreinområde ved første revisjon av kvalitetsnormen, fordi planlagte tiltak ikke vil rekke å gi målbar virkning.

3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vi har også i 2024 videreført arbeidet med å stramme inn kravene ovenfor våre virksomheter, og da spesielt krav knyttet til utslipp til vann. Dette er i hovedsak på bakgrunn strengere regulering for utslipp fra EU(IED) for enkelte bransjer og for å imøtekomme helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.

Statsforvalteren har i de siste årene hatt spesielt fokus på utslipp av urensset avløp. Kunnskapsgrunnlaget vi sitter med er blitt betydelig bedre og svært mange av kommunene våre har en større bevissthet rundt utfordringer og jobber nå bevisst med tiltak for å bedre situasjonen. Det er for tidlig å si noe om effekten av vår innsats her, utover at kommunen og virksomhetene nå jobber med etablering av bedre rensesystemer.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering er godt regulert.

Vi har i løpet av 2024 gitt syv nye tillatelser til utslipp av kommunalt avløpsvann etter ny mal (dvs. med oppdaterte krav iht. forurensningsforskriften kap. 14). Tre av disse tillatelsene var til kommuner (Fredrikstad, Nore og Uvdal og Marker). Fire var til private selskaper (Veggli fjell Vann- og Avløpsselskap AS, Blefjell Vann- og Avløpsselskap AS, Ble Fjellskog AS og Høgevarde AS). En av kommunene har fått krav om nitrogenfjerning (Fredrikstad kommune). Fredrikstad kommune bygger nytt avløpsrensaneanlegg med nitrogenrensetrinn med ferdigstillelse 01.08.2026. De andre kommunene har enten allerede bygget oppgraderte biologiske rensetrinn, eller er i prosess med dette. Dette vil på sikt bidra med å redusere tilførslene av organisk stoff, fosfor og nitrogen til resipientene.

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, og Gran kommune i Innlandet, begynte å gjelde fra 01. juli 2024. Forskriften har virket i Østfold og Oslo og Akershus siden 01. januar 2023. Kravene i forskriften bidrar til å redusere forurensning fra jordbruksarealer til sårbare vannforekomster. I tillegg utføres det en ytterligere frivillig miljøsats av mange landbruksforetak med enda større del av jordbruksarealene med plantedekke/halmstubb gjennom høsten, vinteren og våren som ytterligere reduserer avrenningen av næringsstoffer og partikler til vann, vassdrag og Oslofjorden. Dette framkommer tydelig i våre søknader om regionale miljøtilskudd som har øket i antall og omfang også i 2024 ifht 2023.

Betydelig fokus på å ivareta og reetablere kantvegetasjon langs vassdragene forventes å redusere erosjon og tilførsler av partikler og næringsstoffer til vassdragene og Oslofjorden.

Regulering av bruk av sprengte steinmasser både gjennom planarbeid og forurensningsregelverket gjør at avrenningen av nitrogen til vassdrag og Oslofjorden blir redusert.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	1 915	1 112	747	0

Mellom 60 og 70 % av vannforekomstene i våre fylker har nådd miljømålene. Vi jobber for at tilstanden i disse skal opprettholdes og at flere av de som i dag ikke har nådd miljømålet vil gjøre det innen 2033. Det knytter seg stor usikkerhet til hvor lang tid det vil ta før iverksatte tiltak får tilstrekkelig effekt til at miljømålene nås. Vi har innført regionale miljøkrav i landbruket i alle de vannforekomstene hvor vi mener det er nødvendig. Tallet som oppgis er ikke nødvendigvis helt korrekt - det er vanskelig å ta ut denne informasjonen fra VannNett databasen.

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene

Hovedtiltaket planlagt for 2024 var å publisere veiledning på vår nettside. Dette ble nedprioritert på grunn av ressursituasjonen. Vi har allikevel vurdert at kommuner og bransjen er kjent med regelverket, både gjennom media og Miljødirektoratets informasjon på sine hjemmesider. Vi har derimot veiledet ved konkrete henvendelser og under tilsyn og befaring på kommunale anlegg. Krav om økt materialgjenvinning for særskilt nevnte avfallstyper blir også implementert i de enkelte tillatelser til de virksomhetene (både kommunale og kommersielle) som hører inn under vår myndighet.

Det er vanskelig per dags dato å måle effekten av de tiltakene som er gjort. Vi håper at den nasjonale tilsynsaksjonen i 2025 vil bidra til å avdekke effekten og behov for ytterligere tiltak.

3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene

Status på kommuneøkonomien i regionen

Med utgangspunkt i kommunenes regnskapstall for 2023 og vårt kjennskap til de foreløpige resultatene for 2024, ser vi at den økonomiske utviklingen i regionen er svært bekymringsfull. Per nå er tre kommuner oppført i ROBEK-registeret. Det er sterke indikasjoner på at den negative utviklingen vil fortsette, noe som kan føre til betydelig ubalanse i 2025.

Mange kommuner klarte å styrke sine disposisjonsfond i perioden med merskattevekst, men nå ser det ut til at flere tærer på reservene for å sikre økonomisk balanse.

Videre har mange kommuner en forholdsmessig høy lånegjeld, som skyldes et høyt investeringsnivå over lengre tid. For noen kommuner kan denne utviklingen skyldes vekst og behovet for å tilpasse det kommunale tjenestetilbudet, men dette gjelder imidlertid ikke alle kommuner.

Fokus på omstilling og effektivisering, og verdien av å lykkes med dette arbeidet blir viktigere enn noen gang.

Hva gjør statsforvalteren for å sikre god økonomiforvaltning?

Informasjonsarbeid – felles for alle kommuner:

I forbindelse med statsbudsjett og revidert nasjonalbudsjett skriver vi informasjonsbrev til kommunene våre. Her samler vi de viktigste sakene og hovedpunktene, slik at kommunene på en enkel og rask måte mottar aktuell informasjon. Dette er informasjon som kommunene bruker i sine styringsdokumenter. Vi prøver også å komme med råd og påminnelser der det er hensiktsmessig.

Vi arrangerte en digital statsbudsjettssamling for kommunene våre samme dag som budsjettet ble lagt fram. Her ble også kommunenes økonomiske situasjon gått igjennom med klare økonomiske anbefalinger fra oss. Vår erfaring med samlingen var at mange flere deltok og med ulik fagbakgrunn og roller, men at det var vanskelig å få til en god toveis dialog. For å få til en samling samme dag som budsjettet legges frem er vi helt avhengig av at departementet fortsetter å dele informasjon med oss på forhånd.

Viktigheten av sunn og bærekraftig økonomiforvaltning fikk også plass i forventningsbrevet vårt til kommunene for 2024. Dette er et brev som belyser viktige temaer og forventninger som regjeringen har til kommunene og oss, og skal være med på å skape et godt grunnlag for vår dialog gjennom året. Brevet er ment både for administrasjonen og politikere i kommunene.

Vi utarbeider også et KOSTRA-nøkkeltallshefte to ganger i året basert på foreløpige og endelige KOSTRA-tall. I analysen beskrives og forklares regnskapsresultater de siste fem årene for nøkkeltall, som netto driftsresultat, disposisjonsfond, lånegjeld og netto renteekspontert gjeld. Vi kombinerer denne regnskapsinformasjonen med befolkningsutviklingen og ser dataene i sammenheng. Informasjonen blir både fremstilt i tabell og i kart.

På våren sendte vi et oppsummeringsbrev til kommunene etter gjennomgang av årsbudsjett for 2024 og økonomiplan 2024-2027 hvor det ble gitt veiledning om temaer slik som ufordelte innsparinger, finansielle måltall, standardiserte oppstillinger av økonomiplanens og årsbudsjettets «talldel» samt oversendelse til oss. Temaene som ble gitt veiledning om, ble valgt ut fra områder med forbedringspotensial. Selv om brevet ikke gjaldt alle kommuner, ble det sendt til alle for å øke bevisstheten og forebygge mangler.

Veiledningsarbeid – rettet mot enkelte kommuner:

Generell veiledning gis løpende gjennom henvendelser og saker, enten på eget eller etter kommunenes initiativ. Felles for all veiledning er å opplyse kommunene om gjeldende regelverk og hjelpe de til å forvalte kommuneøkonomien på en bærekraftig måte.

På eget initiativ har vi gitt råd og veiledning til enkelt kommuner, som har utfordrende økonomiske situasjon. Vi har avholdt egne møter om:

- skjønnsmidler til ekstremværet HANS
- utgiftskrevende forhold i kommunen
- prosjektskjønn

Vi utarbeider hvert år en ROS-analyse av kommuneøkonomien. I analysen legger vi vekt på historiske regnskapsresultater de siste fem årene målt ved netto driftsresultat, disposisjonsfond, lånegjeld og netto renteekspontert gjeld, sammen med tall fra budsjettåret og økonomiplanperioden. Denne interne analysen brukes blant annet i dialogen med kommunene på økonomifeltet.

Det gis også tilbakemeldinger på kommunale planstrategier der det er hensiktsmessig for at kommunene kan planlegge godt for framtida med de ressursene de har til rådighet.

På forespørsel fra kommune har vi blant annet gitt veiledning om regnskapsrapporteringen i KOSTRA, enkeltsaker i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjett og revidert nasjonalbudsjett, garantiasaker, godkjenningsordninger for kommuner på ROBEK med mer.

Vi deltok også på budsjettkonferanse for flere kommuner hvor det ble holdt et innlegg for kommunestyret om kommunens økonomiske situasjon, hvilke muligheter som finnes for å sikre økonomisk bærekraft og hvem som har det overordnede ansvaret for kommuneøkonomien. Og vi har også holdt innlegg for en region om kommuneøkonomien i regionen med fokus på effektene av nytt inntektssystem.

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK.

Oppfølging av Robek kommuner

Vi følger tett med på kommuneøkonomien og jobber for å skape en god og tillitsbasert dialog med kommunene, slik at terskelen for å ta kontakt med oss og be om veiledning er lav.

Vi har ved utgangen av året tre kommuner på ROBEK-registeret: Moss, Nesbyen og Flesberg.

Moss kommune ble meldt inn på ROBEK på grunn av ufordelte og urealistiske innsparinger, og dermed ubalanse i budsjett- og økonomiplanen.

Nesbyen kommune ble meldt inn på ROBEK på grunn av et oppsamlet merforbruk fra driftsbudsjettet som var større enn tre prosent av driftsinntektene.

Flesberg kommune ble meldt inn på ROBEK på grunn av at budsjettet og økonomiplanen var vedtatt med et merforbruk.

Blant Robek- kommunene våre så er det Flesberg kommune som har de største utfordringene. Dette skyldes mange sammensatte forhold og forhold utenfor kommunens kontroll.

Vi har hatt tett oppfølging og mye dialog med ROBEK- kommunene, både generelt og konkret i forbindelse med godkjenningsordninger, tildeling av skjønnsmidler, arbeid med tiltaksplan og lovlighetskontroll av årsbudsjetter. Den generelle oppfølgingen har vært først og fremst gjennom møtevirksomhet fysisk og digitalt med både administrasjonen og politikere. Her har vi vektlagt betydningen av langsiktig planlegging, sammenhengen mellom kommunenes inntekter og utgifter og hvordan kommunene kan skape økonomisk handlingsrom ut fra det utgangspunktet de har. I tillegg har

betydningen av god politisk forankring vært fremhevet som viktig.

Oppfølging av kommuner med anstrengt økonomi

Gjennom følgende arbeid har vi oversikt over kommuner som står i fare for å bli oppført på ROBEK- registeret:

- gjennomgang av årsbudsjett, økonomiplan, årsregnskap og tertialrapporter
- utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalyse av kommuneøkonomien
- utarbeidelse av nøkkeltallsheftet basert på KOSTRA-tall

Kommuner som er ROBEK kandidater blir primært fulgt opp av oss gjennom råd og veiledning, og møtevirksomhet. I vår løpende dialog med kommunene vektlegger vi den økonomiske situasjonen kommunene står i, og påpeker alvor i det. De kommunene som er i en anstrengt økonomisk situasjon, anser vi for å være godt kjent med dette. Som nevnt over jobber kommunene med omstilling og effektivisering for å få kontroll på den negative utviklingen, men med mange ekstra utfordrende forhold er denne snuoperasjonen nå mer krevende enn før.

Flere kommuner peker på økende kostnader til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester, som et utfordrende område. På den ene siden ønsker kommunene å gi mottakere som har krav på omfattende helsetjenester et godt tjenestetilbud, men på andre siden ser begrensninger i eksisterende tilbud i kommunen, rekrutterings- og kompetanseutfordringer samt manglende eller delvis finansiering av tjenester.

Vi bruker våre tilbakeholdte skjønnsmidler for å bistå kommunene økonomisk ved behov for vanskelige utgiftskrevende forhold, som ikke fanges godt nok opp av inntektssystemet og gjennom andre faste tilskuddsordninger. Midlene tildeles både etter søknad fra kommunene og basert på vår egen oppfølging av kommunene.

Det er vanskelig å mene noe konkret om iverksatte tiltak fra oss og konkret effekt av disse på kommunenes økonomi. Men summen av tiltakene våre mener vi bidrar til bevisstgjøring av den faktiske økonomiske situasjonen i kommunene, noe som er vesentlige for å få til et endringsarbeid i kommunene. Dette er noe vi kommer til å fortsette med.

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk.

Hvert år gjennomfører vi en ROS-analyse av kommuneøkonomien. I denne analysen fokuserer vi på de siste fem års regnskapsresultater, målt ved netto driftsresultat, disposisjonsfond, lånegjeld og netto renteesponert gjeld, sammen med data fra budsjettåret og økonomiplanperioden. Basert på denne analysen arbeider vi systematisk med kommuner som står overfor økonomiske utfordringer. Som regel er det de samme kommunene som også søker om skjønnsmidler for utgiftskrevende forhold, som vi følger opp gjennom møter og tett dialog.

Flere kommuner er i en omstillingsfase hvor utgiftene må tilpasses inntektsrammene. De siste årene har utgiftene av ulike årsaker økt mer enn inntektene, noe som påvirker kommunenes økonomistyring. I noen kommuner er utfordringene så store at omstillingen ikke kan gjennomføres umiddelbart. Dette skyldes ikke dårlig budsjett disiplin eller styring, men eksterne faktorer som kommunen ikke har kontroll over. Videre er flere av de økonomisk utfordrede kommunene også svært kostnadseffektive, noe som gjør det vanskelig å redusere tjenestenivået uten å utfordre forsvarlighetskravet. Det er dermed ikke manglende evne eller vilje til omstilling det står på.

For Robek- kommuner og deres oppfølging se rapporteringspunkt 3.1.5.1.1.1.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Vi bruker KOSTRA aktivt i dialogen med kommunene, spesielt når vi holder innlegg for dem. Det er utviklingen i de lange tidsseriene og sammenligningen mellom kommuner som gjør dataene interessante. For å kunne bruke dataene må de være troverdige, altså korrekt rapportert og fullstendige. Derfor har vi også fokus på kommunenes innrapportering og følger opp de kommunene som vi ser har behov for det.

Når vi gjennomgår økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning, ser vi etter om og hvordan kommunene bruker KOSTRA-data som styringsinformasjon. Med finansielle måltall, som ofte er basert på nøkkeltall fra SSB, kan man trygt si at KOSTRA blir brukt av alle kommuner. Imidlertid har noen kommuner litt å gå på, da koblingen mellom utviklingen i finansielle måltall og hva som skal til for å oppnå sunn og bærekraftig kommuneøkonomi ikke alltid er tydelig. Dette har vi veiledet kommunene om i et eget brev om forbedringsområder i deres styringsdokumenter.

På tjenesteområder ser vi at KOSTRA blir brukt i kommunenes plan- og strategidokumenter, spesielt for å identifisere mulig eller teoretisk effektiviseringspotensial. Kommunene benytter også andre benchmarkingsverktøy, som Kommunal Rapports Kommunebarometeret, NHOs Kommune-NM, Agenda Kaupangs Kommuneindeks og UNICEFs Kommuneanalyse, som delvis er basert på KOSTRA, for å sammenligne seg med andre kommuner i samme gruppe.

Basert på informasjonen fra disse rangeringene utarbeider noen kommuner konkrete tiltak for ønsket utvikling, mens andre kommuner kun konstaterer

muligheten for forbedring uten å gå videre med tiltak.

I løpet av året får vi også flere KOSTRA henvendelser fra kommuner om rett regnskapsføring. Disse blir løpende fulgt opp og besvart.

3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Økologisk jordbruk

Som koordinator for «Handlingsplan for økt økologisk forbruk, omsetning og forbruk» i Oslo og Viken (nåværende Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus) tar vi årlig aktivt kontakt med aktørene bak handlingsplanen, og andre, for å etterspørre økologiske tiltak i deres virksomheter. Effekten av arbeidet vårt synes blant annet i den årlige økologiske tiltaksplanen vi lager. I 2024 var det 24 aktører som presenterte sine økologiske initiativer og prosjekter her, en økning med 40% fra 2023. Vi har høstet annerkjennelse fra andre fylker for vår handlingsplan. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har nå også utviklet en Økologisk strategi for sine fylker, inspirert av handlingsplanen i våre fylker. Effekten av dette arbeidet er at økologisk produksjon og forbruk skal øke.

Prosjekter for økt verdiskaping

Vi deltar aktivt i en rekke prosjekter der flere er knyttet til markedshager med økt verdiskaping, tilgang til marked og næringsutvikling i hele eller store deler av landet som mål. Eksempelvis «Robust småskala grønt», «Styrking av småskala grønnsaksdyrking gjennom direkte salgskanaler og produsentsamarbeid», «Urban landbruksstrategi» i Kongsberg, «FATE» mfl. Effekten er at antall markedshager i fylkene er økende, og dette gir et godt bidrag til et økt lokalt matmangfold og økt kunnskap om dyrking hos de som deltar. Landbruksavdelingen og utdanningsavdelingen samarbeider om nettverksbygging og forankring av skolehagene som en god praktisk arena for levende læring og forståelse for landbruk blant barn og unge. Vi samarbeider tett med prosjekter som «Dyrk framtida» og «Grønne klasserom». Vi skrev også en kronikk på dette temaet som kom på trykk i mange medier. Dette arbeidet gir øket kunnskap om produksjon av mat.

Inn på tunet

Hos SFOS har vi en tverrfaglig gruppe som har jobbet med oppdraget å synliggjøre Inn på tunet som aktuelt tiltak for våre kommuner. Vi har i løpet av 2024 arrangert to webinar for ansatte innen hhv. skole- og helsesektoren i kommunene. Begge webinarne har lagt vekt på å forklare konseptet Inn på tunet, rammene for bruk av slike tjenester og ikke minst at kommuner med erfaringer fra bruk av slike tjenester har fått dele sine erfaringer. Begge webinarne var godt besøkt og mange potensielle kjøpere har fått mer kunnskap om hva Inn på tunet er og hvordan man kan bruke det. SFOS arrangerte også en nettverkssamling for Inn på tunet-tilbydere, samt en nasjonal nettverkssamling for alle som har et statlig oppdrag innen økt tilrettelegging for bruk Inn på tunet.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Handlingsplan for skogbruket i Oslo og Viken 2021-2025 synliggjør skogbrukets rolle regionalt, og vi opplever god effekt av å ha denne. Kommuner, fylkeskommunene og skognæringen støtter seg på denne i sitt arbeid. Handlingsplanen med tilhørende målsetninger er koblet inn i regionalt næringsprogram i fylkene. Kommunene samarbeider i skogregioner, og vi bistår ved behov, og dette oppleves som en god måte å arbeide på. Vi mener dette sikrer økt likhet i behandlingen av saker, og god kompetansesikring på tvers av kommuner.

Vi har forankret satsningen på økt ungsogpleie (Klimasmart skogbruk-prosjektet) inn i regionale næringsprogram i fylkene. Sammen med skognæringa og kommunene, har vi jobbet for en felles ungsogpleiekampanje som gjennomføres første gang i 2025. Da det ikke er et lovfestet krav om å gjøre ungsogpleie, forsøker vi å tenke nye løsninger for å få til økt aktivitet.

Mat og drikke med lokal identitet. SFOS bidrar med faglig spisskompetanse og samarbeider med regionale aktører gjennom blant annet saksbehandlerforum i Oslo og Viken-området (IN, SF og fk i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus), ulike prosjektgrupper og styringsgrupper som Fjellnettverkets "Mat og opplevingar i fjellet" (styringsgruppe og arbeidsgruppe), Kompetansenettverket for lokalmat Øst, matnettverket Guldrom, prosjektene FATE og MatLam*HUB, Matråd Oslo m.fl.

I 2024 har vi jobbet sammen med de nye fylkeskommunene for å bidra med fagkompetanse til strategier og satsinger for å bygge matfylkene Østfold, Buskerud og Akershus, samt erfaringsdeling og avklaringer rundt IGW 2025. SFOS fasiliteter videre Matnettverksforum som er en digital møteplass for matnettverkene i fylkene våre. Vi bidrar også med vår henvisningskompetanse og er kontaktpunkt for bonden/etablereren.

Gjennom vår kompetanse og vårt aktive bidrag inn i ulike nettverk bidrar vi til å bygge sterke mat- og reiselivsregioner og dermed oppnå målsettinger for Matnasjonen Norge.

Kompetansebygging for kommunene. Vi har sammen med Innovasjon Norge Oslo Viken og Akershus, Buskerud, Oslo og Østfold fylkeskommuner, arrangert en to-dagers samling med tema næringsutvikling i landbruket for ansatte på landbrukskontorene, næringsssjefer- og konsulenter, samt andre relevante ansatte i kommunene. Målet var å inspirere til et større fokus på økt verdiskaping i landbruket, samt øke kompetansen innen lokalmat, landbruksbasert reiseliv, urbant landbruk og Inn På Tunet, og på den måten styrke kommunens ansatte i rollen som rådgiver og førstelinjetjeneste. Dette vil på sikt ha positiv effekt for mobilisering og økt verdiskaping innen bygdenæring i fylkene våre.

Utfordring for å sikre tilstrekkelig måloppnåelse. SFOS ser en utfordring med oppdrag og tilhørende midler til fylkeskommunene for å bygge matfylker. Nå skjer satsingen kun på fylkesnivå, samtidig som vi i mange år har samarbeidet på tvers av fylkesgrenser for å bygge sterke mat- og reiselivsregioner. Arbeidet med å bygge Osloregionen og Fjellregionen som sterke mat- og reiselivsregioner ofres når knappe midler skal prioriteres.

Kunder og reisende ser sjelden fylkesgrenser, dessuten forsvinner styrken med å være større i mange markeder, samt at det blir ingen videreutvikling av de to mat- og reiselivsregionene på Østlandet.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Presisering av bærekraftforskriftens endring fra 1. januar 2024 vedrørende hvilke treslag som skal telles med på resultatkartleggingen er meddelt kommunene på nyåret i år.

Gjennom året har vi påmint kommunene flere ganger om oppgavene i nyhetsbrev. I tillegg har de kommunene som hadde endel ugjort utpå høsten fått en direkte epost. Til slutt ble 2 kommuner oppringt.

Vi har valgt å gi kommunene frist 1. november 2024 for å ha litt tid til puring og oppfølging.

I de siste årene har vi tatt med resultatkartlegging og foryngelseskontroll som temaer i forvaltningskontrollene av kommunene der vi mener det er relevant. Dette vil vi også gjøre i 2025.

Vi vil fortsette vårt gode arbeid også neste år, og mener vi har oppnådd gode resultater slik vi nå gjør arbeidet. Vi er ikke kjent med at noen mangler planer for gjennomføring av tiltak.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekt antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke gjennomførte 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	329	50	328	1	240
Foryngelseskontroll	659	50	565	94	544

Foryngelse etter hogst (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	0	11
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	Middels	Høy
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2025	1	2

Opplæring i SKART og registrering av resultatkartlegging i felt med 2 kommuner som har fått nye skogbrukssjefer høsten 2024

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Vi anser at kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene i skogbruket fortsatt er tilfredsstillende. Det viser også resultatene fra forvaltningskontroll av skogordningene på kommunenivå og ekstern revisjon av skogfond i utvalgte kommuner.

Vi har i 2024 prioritert dialog og kontroll av virkemiddelbruk. Vi opplever at dette generelt har gitt god resultatoppnåelse i kommunene. Alle tildelte tilskuddsmidler innenfor infrastruktur ble utnyttet i 2024. For skogkultur ble 97 % av tildelte tilskuddsmidler utnyttet, resterende andel ble omdisponert og benyttet til infrastruktur tiltak.

Vi opplever færre henvendelser fra forvaltningen om skogfond, fordi vi informerer godt i ukentlige informasjonsbrev og på nettsidene våre.

Ungskogpleieaktiviteten er fortsatt på et veldig lavt nivå, med om lag 76 000 daa i 2024. Vi har godt samarbeid med kommunal landbruksforvaltning og skognæringa om satsning på økt ungskogpleie i prosjektet Klimasmart skogbruk. Gjennom samlinger og felles ungskogpleiekampanje trekker alle i samme retning samtidig. Vi har gjennomført samlinger og kommunene har jobbet videre med sine aktivitetsplaner regionalt og lokalt i 2024. Vi anser økt ungskogpleie som en viktig oppgave i klima- og skogproduksjon sammenheng.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning, resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	31	31	0
Skogkultur	50	50	0
Miljøtiltak	2	2	0

Embete består av totalt 52 kommuner. "Antall kommuner i fylket" angir antall kommuner som har benyttet ordningen i 2024. "Med mulighet for forbedring" angir antall kommuner som har benyttet ordningen i 2024, som vi mener har et forbedringspotensial. I tillegg til disse kommer egentlig alle de kommunene som ikke har benyttet den enkelte ordning, men som med stor sikkerhet har et potensial for å utnytte ordningen. Dette gjelder spesielt ordningen "Infrastruktur". For ordningen "Miljøtiltak" vil vi anslå at omkring 1/4 av kommunene har saker som kunne falle innenfor ordningen det enkelte år.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Vi har avholdt kurs i skogfond for nyansatte i forvaltningen. Det er også avholdt kurs i Landbruksregisteret og tilhørende koblinger til kontovedlikehold i fagsystemet ØKS, som er viktig for ajourhold av skogfondskontoene. Vi har oppfordret de fem skogregionene (kommunene) til å arrangere fagsamlinger for skogeiere, med spesiell vekt på ungsogpleie og de økonomiske virkemidlene knyttet til dette som følge av mer midler til formålet nasjonalt. Samtlige skogregioner har hatt fokus på dette, med god oppslutning på sine regionale arrangementer for skogeiere.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Vi har avholdt "innføringskurs" innen tematikken for nyansatte i kommunal forvaltning. Kurset er spesielt rettet mot funksjonalitet i fagsystemet ØKS. Ved forvaltningskontroll av kommunene, er også virkemidlene til infrastruktur i fokus. Dette gjelder både saksbehandling og praktisk oppfølging av tiltak under utførelse.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Kommunene er informert om ordningen (nasjonal pott). Kommuner som har tatt kontakt i forhold til ordningen er gitt veiledning. Utover dette er det ikke gjennomført spesifikke tiltak.

3.1.1.11 Bærekraftig landbruk**Nydyrking**

Nydyrking øker arealgrunnlaget for norsk matproduksjon. Landbruksavdelingens rolle i disse sakene består i å bistå kommunene med kompetanse og veiledning når hensynet til natur- og kulturlandskapsverdier skal avveies mot behovet for økt norsk matproduksjon. Vi ber regelmessig om innspill fra vår Klima- og miljøvernavdeling. I 2024 ga vi uttalelse til 40 søknader om nydyrking. Det er en reduksjon på 4 saker sammenlignet med 2023. Av disse har vi anbefalt at 8 søknader ikke godkjennes, eller at tiltaket avgrenses av kommunen, fordi ulempen for natur- og kulturlandskapsverdiene ble vurdert høyere enn de landbruksmessige fordelene. Vi har også behandlet én klagesak i 2024. Vi har også gjennomført et webinar for kommunene med tema konsekvensutredninger (KU) ved nydyrkingssaker. Her var det Miljødirektoratet og vår egen Klima- og miljøvernavdeling som holdt innlegg med god tid til spørsmål og svar. Totalt deltok 68 personer på webinar. Effekten av webinar er økt forståelse for både krav og innhold i en KU, noe som skal gi økt kvalitet og bruk av KU ved nydyrkingssaker. Vi fortsetter med webinarserien innen nydyrking i 2025.

Autorisasjonsordningene for plantevern og gnagermidler

Vi har ansvaret for at det holdes autorisasjonskurs for plantevernmidler og gnagermidler med avsluttende eksamen i vår region. Vi har per i dag to store kursarrangører, samt noen enkeltstående kursholdere som holder kurs. Autorisasjonsordningene innebærer mye administrativt arbeid, og Mattilsynet legger dårlig til rette for å effektivisere arbeidet med ordningene. Koronaen gjorde det administrative enda mer krevende for oss. Vi gjorde derfor store interne grep for å effektivisere eksamensordningen, samt gjorde den mer sikker med tanke på GDPR. Erfaringene fra koronaårene gjorde at vi videreførte opplegget rundt eksamen i autorisasjonsordningene og spesielt for gnagermidler. Men fra 2024 fikk vi ikke lov av Mattilsynet til å følge dette opplegget lenger. Dette har vi meldt til departementet som et klart effektiviseringspotensiale som vi mener igjen bør bli mulig å gjøre også framover på samme måte som under Koronaperioden.

Selv om vi internt har effektivisert ordningene, så står ikke gebyret vi kan kreve inn per gjennomført eksamen i forhold til tidsbruken vår. Godkjenning av kursarrangører, kursholdere, avtale eksamensdatoer, retting av prøver og registrering i database hvor alt må gjøres manuelt, innkreving av gebyr og informasjon om autorisasjonsordningene mm. på vår nettside krever en god del ukesverk. Det siste året har vi rettet nærmere 650 prøver for plantevernmidler eller gnagermidler.

Økologisk landbruk

Økologisk landbruk har en spydspissfunksjon for hele landbruket, ved metoder og teknikker for økt jordhelse og biologisk mangfold, god dyrehelse og alternativer til kjemiske plantevernmidler og mineralgjødning. Gjennom å bruke mindre eksterne innsatsfaktorer i produksjonen og i høyere grad gjenbruke reststrømmer på gården, kan økologisk landbruk bidra til et mer bærekraftig landbruk samt en redusert avhengighet av eksterne innsatsmidler og forhold.

Den økologiske handlingsplanen for våre fylker har som mål å øke økologisk produksjon til 10% av landbruksareal i våre fylker. Norges Bondelag ønsker nå et nasjonalt, tallfestet mål for økologisk på 10%. Sammen med andre aktører bidrar vi til på sikt å øke den norske produksjonen og omsetningen av økologiske landbruksvarer.

Jordhelse - økt samarbeid over embetsgrenser

Landbruksavdelingen jobber aktivt med jordhelse og karbonbinding i jord, i tråd med Nasjonalt program for jordhelse. Arbeidet er tverrfaglig med regelmessige møter i en felles faggruppe for jord, "Jordgruppen" har vi sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Innlandet. Med Innlandet som ny medlem i gruppen, får vi en bedre samordning av jordhelse relaterte initiativer og tiltak i hele Oslofjordens nedbørsfelt. Eksempel er samordning av vilkår og veiledningsmateriale for jordhelsetiltak i respektive regionale miljøprogram (RMP) samt tilsvarende i Regionale Miljøkrav. Gruppen er i regelmessig dialog med våre fylkeskommuner om deres prosjekter innen jordhelse og karbonbinding, både via de ulike Partnerskapene og via egne saksbehandlingsnettverk. Jordgruppen har i 2024 initiert et nytt nettverk for erfarne bønder innen Regenerativ korn- og grønnsaksdyrking. Bøndene finnes i fire fylker. Effekten av gruppas arbeid er økt samordning mellom Statsforvaltere og fylkeskommunene. Arbeidet bidrar også til økt kompetanse om jordhelse og karbonbinding hos kommuner, produsenter og andre gjennom informasjon i våre Nyhetsbrev og nettsider og et par eksterne foredrag.

Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen under dette delmålet etter SFs vurdering i riktig retning?

Vi mener landbruket selv er aktive innenfor bærekraft, og at våre miljøordninger og våre satsinger innenfor feks jordhelse er viktige bidrag til at landbruket går i en mer bærekraftig retning. Gjennom vår rolle som bindeledd mellom næringa og feks direktorat og departement kan vi bidra til å formidle erfaringer og utfordringer begge veier. Gjennom god dialog med næringa skaper vi felles forståelse for utfordringene både landbruket og forvaltningen står i. Selv om vi mener at dette går i riktig retning, så ser vi også dilemmaene mellom ordninger som skal bidra til mindre avrenning samtidig som det er et uttalt mål at matproduksjonen skal økes. Vi ser også at tilskudd må til for å oppnå den oppslutningen til ordningene som vi trenger.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Regionale miljøtilskudd

Vi har hatt en stor økning i antall søknader om regionalt miljøtilskudd fra i fjor. En økning på omtrent 145 søknader tilsvarer at 76 % av de som søker om produksjonstilskudd i våre fire fylker også søker regionalt miljøtilskudd. Økt tilskuddspott, og vårt informasjonsarbeid mot jordbruksnæringa i de fire fylkene, ga en klar effekt på søknadsmengde og tiltaksgjennomføring.

Avrenning av jord og næringsstoffer til vassdragene er en stor miljøutfordring i vårt område. Vi har stort areal åpen åker og erosjons- og flomutsatt areal under marin grense. Det er tegn til positiv utvikling på forurensningssiden i flere vannområder, men med klimaendringene og et stadig bedre kunnskapsgrunnlag, ser vi likevel at behovet for tiltak mot vannforurensning i komorådene bare øker.

Det er klart størst økning på tiltak knyttet til vannmiljø. Dette har videre en svært positiv effekt på vannkvaliteten ved at enda mer jordbruksareal nå overvintrer i stubb, som igjen gir redusert avrenning av jord og næringsstoffer til vann og vassdrag. Forsterkingen av regionale miljøkrav i 2023 og en utvidelse av områder med regionale miljøkrav fra 2024 har også hatt en positiv effekt på oppslutning og gjennomføring av miljøtiltak.

Vi ser i 2024 en svært stor økning i oppslutningen rundt ingen jordarbeiding om høsten, fra 687 155 dekar i 2022 til 1 067 740 dekar i 2024. Det tilsvarer at over 76 % av totalt areal omsøkt som kom i søknad om produksjonstilskudd ligger i stubb i våre områder. Grasdekt kantsone i åker har også økt fra 110 mil i 2022 til 124 mil i 2024. I tillegg fikk tiltaket kantsone i eng en økning fra ca. 18 mil i 2023 til 24 mil i 2024.

Vektingen mellom kulturlandskap og forurensning er omtrent som i fjor. De foreløpige tilskuddssatsene for 2024 ble satt med utgangspunkt i de endelige tilskuddssatsene vi hadde året før.

Vi fikk også i 2024 økning i øremerket tilskuddspott ("Oslofjordtillegget") som skulle gå til å stimulere til økt oppslutning for tiltak mot forurensning til vassdrag og kyst. I samråd med næringsorganisasjonene i jordbruket plukket vi ut enkelte tiltak, de med størst effekt på vannmiljø, som fikk økt tilskuddssats da dette kom i 2022. Disse tiltakene er videreført med økt tilskuddssats også i 2024. Tiltakene som ble særlig prioritert var ingen jordarbeiding om høsten, direktesådd høstkorn og høstoljevekster, fangvekster som underkultur og fangvekster sådd etter høsting.

Det er svært viktig at Oslofjordtillegget ikke blir et blaff, men at det gis forutsigbarhet over år ved at dette vil være et bidrag for å stimulere til fortsatt økt oppslutning om tiltak som er viktige mot forurensning til vassdrag og kyst. Forutsigbarhet for jordbruksforetakene i hva de får utbetalt i tilskudd er viktig for oppslutningen av miljøtiltakene. Dagens fordelingsnøkkel for regionale miljøtilskudd ivaretar ikke vannmiljøet på en god nok måte.

En av hovedutfordringene i vår region er tap av kulturlandskap som følge av gjengroing. Bratt areal er mer krevende å høste maskinelt enn flatere areal og har lettere for å gå ut av drift. Tilskudd er derfor et viktig bidrag til fortsatt drift av slike arealer. Ordningene under miljøtema kulturlandskap har stabil oppslutning. Effekten av tiltakene er åpne kulturlandskap og at særegne elementer i kulturlandskapet ivaretas.

Tilskudd til soner for pollinerende insekter har fått veldig god oppslutning i perioden 2019 til 2024, ca. 10 mil da tiltaket ble innført til ca. 111 mil i 2024. Oppslutningen fortsetter å øke selv om vi har en maksbegrensning på hvor mange meter soner hvert foretak kan få tilskudd for. Effekten av tiltakene er økt biologisk mangfold og et mer variert jordbrukslandskap.

Vi har siden 2020 hatt et ekstra fokus på tiltaket drift av seter for å bremse den nedgangen vi har sett i antall setre i drift over en lengre periode. Vi ser nå at jordbruksavtalepartene også styrker innsatsen for drift av seter, med en nasjonalt bestemt minimums tilskuddssats. På tross av at vi har hatt en høy tilskuddssats for drift av seter over flere år, ser vi fortsatt en nedadgående trend på antall setre i drift, fra 80 setre i 2019 til 68 setre i 2024. Av de setrene som var i drift i 2024 utløste 9 av disse også tilskudd som besøksseter. Prioriteringene vi har gjort mener vi har bidratt til å synliggjøre og øke bevisstheten rundt tradisjonelle driftsformer og kulturhistoriske verdier i jordbrukets kulturlandskap. Vi får samtidig klare tilbakemeldinger fra seterdrivere om at tilskuddet må ytterligere opp dersom nedleggingen av setre skal stoppe opp.

Vi ser en økning i bruk av nedfeller og nedlegger, i kombinasjon med tilførselsslange for spredning av husdyrgjødsel i våre områder. Dette er viktige tiltak som bidrar til mer miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og mindre jordpakking, som igjen medfører redusert utslipp av lystgass.

Vi ser en nedgang i arealer med integrerte metoder for ugrasbekjempelse, som ugrasharving. Effekten kan være mer bruk av kjemiske plantevernmidler, noe som igjen er negativt med tanke på mer plantevernmiddelrester i naturen og i produktene.

Over tid har det vært stort fokus på fangvekster, og det har blitt brukt mye tid på veiledning og markdager. Vi ser en økning i arealer med fangvekster, og der fangvekstblanding som er brukt består av minst tre ulike plantefamilier.

Bruk av egenprodusert kompost har doblet seg fra 2023 til 2024. Effekten av jordhelsetiltakene er å stimulere til høyere karboninnhold i jorda, bedre jordliv, mindre fare for erosjon av jord og grunnlag for mer stabile og høyere avlinger.

Klimarådgiving. 161 foretak søkte på tiltaket klimarådgiving i 2024, det er 17 flere enn året før. Det har vært vanskelig å øke oppslutningen rundt dette tiltaket. Vi synes det er bra at denne fra og med 2026 får en egen forskrift og skal håndteres annerledes enn i dag. Det har vært spesielt å ha et miljøtiltak

der gjennomføringen er å delta på et kurs som ender med en tiltaksplan, uten at det er krav om at tiltak i tiltaksplanen skal gjennomføres i praksis.

For at vi regionalt fortsatt skal kunne målrette tiltakene i vår regionale miljøprogram til de miljøutfordringene som er i regionen, mener vi potten må økes vesentlig også for 2025 da vi forventer en ytterligere økning i oppslutning av miljøordningene i fylkene våre. Det er fortsatt et gap mellom hva vi og våre nabofylker kan sette som tilskuddssats for like tiltak.

Spesielle miljøtiltak i jordbruks (SMIL) og drenering av jordbruksjord

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er ett av tre embeter som har kommuner med arealer som drenerer til vassdrag som renner ut i Oslofjorden. Vi er derfor også i år bedt spesielt om å gi aktuelle kommuner en større del av økningen på fylkets budsjettamme slik at de kan prioritere tilskudd til vannmiljøtiltak. Erfaringer viser at det i noen vannområder er stort behov for utbedring av hydrotekniske anlegg i jordbruket.

Det er generelt et stort trykk på tilskudd til hydrotekniske tiltak. Dette gjelder både reparasjoner etter store nedbørsmengder og forebyggende tiltak. Det er samtidig behov for tilskudd til tiltak for å bevare og sikre landbrukets kulturlandskap (beiting, rydding og rehabilitering av beitemark). De reelle kostnadene er ofte vesentlig større enn opprinnelig kostnadsoverslag. Områder med KULA-status merker økning i søknader om tilskudd til kulturlandskap og bygninger. Vi ser at økt andel tilskuddsmidler til kommuner som har avrenning til Oslofjorden har hatt effekt. Andelen miljøtema "Avrenning til vann" har økt fra 68 % i 2022 til nærmere 80 % i 2024. Sammen med mer drenering av jordbruksjord kan det bidra til bedre agrobiologi og reduserte utslipp av klimagasser. Vi ser ellers en liten nedgang i innvilget kronebeløp til Kulturminner og kulturmiljøer og en liten økning til Kulturlandskap og Biologisk mangfold fra 2023 til 2024.

Avtalepartene i jordbruksoppgjøret i 2024 ble enige om å øke tilskuddsrammen for 2024 for drenering med 54 millioner kroner. Vårt embete mottok med dette totalt 51 millioner kroner. Dette utgjorde for vår del likevel bare 74 % av innvilget ramme i 2023, mens Statsforvalterne i gjennomsnitt mottok 78 %. Dette er overraskende med tanke på økt satsning for en renere Oslofjord.

Vi merker fortsatt økt påtrykk om tilskudd til drenering spesielt som følge av de økte satsene, men også på grunn av endret klima og skader på dreneringer og tette rør etter ekstremnedbøren "Hans".

Til tross for den økte bevilgning vi fikk i 2024, klarte vi ikke å dekke det omsøkte behovet i innkomne søknader. Disse må følgelig behandles i 2025, og bidrar igjen til et ytterligere økt behov for midler til drenering i 2025.

Vi har ansvaret for landets største jordbruksområder målt i antall daa jord i drift, og med store områder under marin grense. Hele 48 % av landets andel av areal for vekstgruppe korn og 36 % av areal vekstgruppe bær finner vi i våre områder. Behovet for drenering vil nødvendigvis tilta i takt med økt behov for klimatilpasning til større skiftninger i været, høyere årsnedbør og flere episoder med økt avrenning.

Vi henger fortsatt etter når det gjelder nødvendige utbedringer av hydrotekniske anlegg i leiområdene, utbedringer og ivaretagelse av kulturhistoriske verdier og kulturbetinga verdifulle landskap. Tilskuddsmidlene har dessverre ikke økt tilsvarende i samme periode og får derfor ikke maksimal effekt av de økte satsene.

Likevel skal vi ikke undervurdere effekten oppslutningen om de årlige miljøtiltakene kan ha på lokale vannforekomster og kulturlandskap.

Tiltak i beiteområder

Kommuner som har registrerte beite- og sankelag har ansvaret med å forvalte denne ordningen. Ordningen bidrar til å ivareta kulturlandskapet gjennom formålet med ordningen som er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Ved å legge til rette for økt utmarksbeiting, bidrar vi samtidig til å opprettholde antall beitedyr, som igjen ivaretar kulturlandskapet gjennom beiting og slått. Den generelle nedgangen i antall saueprodusenter, øker behovet for elektronisk overvåking for å lette tilsyn og sank. Kommunale retningslinjer for ordningen prioriterer dette tiltaket. På grunn av for lite midler tilgjengelig, er det fortsatt et stort potensiale for større effekt.

Av rammen var 6,5 millioner kroner øremerket tiltak knyttet til ekstraordinære kostnader for beitenæringen som følge av kampen mot CWD. Midlene blir forvaltet av oss i samarbeid med Statsforvalteren i Vestland og Statsforvalteren Vestfold og Telemark. Vi har hele tiden hatt tett dialog med beitenæringa og Mattilsynet om bruken av disse midlene. Vi mottok 44 søknader hvorav 25 fra Hardangervidda- og 19 fra Nordfjellsonen. Tilskuddssatsen var også i år 76 kr/beitedyr uavhengig av CWD-sone. Søknadene ble behandlet i tråd med CWD-soneforskriften og føringer i utlysingsbrevet fra oss. Faktiske kostnader for de gjennomførte tiltakene er beregnet til rundt 10 mill. kr til sammen for de berørte områdene. Utbetalt samlet tilskudd er 6,48 millioner kroner. Som følge av brudd på CWD-soneforskriften for to sankelag og et enkeltpersonforetak (avdekket gjennom elektronisk tilsyn utført av Mattilsynet i 2024), ble samlet avkorting rundt 25 000 kroner. Kompensasjonen er nødvendig og effektiv for å få beitenæringa til å gjennomføre tiltakene som er pålagt gjennom soneforskriften. Disse tilskuddene har en klart positiv effekt for å opprettholde beitenæringa i utmark. De øremerkede midlene er viktige for å kompensere noe av kostnadene beitenæringa har som følge av CWD-sykdommen hos hjortevilt i disse beiteområdene.

Fjellandbruksmidlene

Vi har rapportert på bruken av vår tildelt andel av midlene til Statsforvalteren i Trøndelag som har det koordinerende ansvaret for forvaltning av midlene.

Klima- og miljøprogrammet

Vi har bevilget midler fra programmet til kommuner, landbruksforetak, faglagene og landbruksrådgivningen. I 2024 kom det inn 28 søknader, og vi innvilget 17 av dem. Vi har gitt tilskudd til markvandring, demonstrasjonsforsøk, kompetanseheving for bedre jordhelse og jordliv, vannmiljø og fangvekster. I tillegg har vi gitt støtte til informasjonsmøter om nye regionale miljøkrav i Buskerud og på Hadeland. Det har vært stor oppslutning rundt disse arrangementene. Vi antar at det, sammen med blant annet markvandring og møter i regi av NLR (også med støtte fra Klima- og miljøprogrammet),

har bidratt til den økte oppslutningen om RMP og lavere konfliktnivå og høyere oppslutning om miljøkravene.

Trendene følger overordna føringer i RMP, med økt fokus på klima og jordhelse. Vi ser at KMP bidrar til å målrette miljøarbeidet i landbruket og særlig til å styrke kunnskapen om klimagassutslipp, karbonbinding og jordhelse. Vi merker også en økt interesse og bevissthet rundt temaet jordhelse. Vi jobber aktivt for at de ulike miljøordningene (KMP, RMP og miljøkrav) skal virke sammen og styrke hverandre.

Vi mener vi har en god og allsidig bruk av midlene som kommer jordbruket og samfunnet til gode. Behovet for midler i KMP er stort. I 2024 fikk vi søknader om i overkant av 5 millioner kroner, altså det dobbelt av hva vi har til rådighet, og vi måtte avslå søknader innenfor temaer vi prioriterer. Vi anslår at behovet for midler de neste årene vil holde seg på et høyt nivå.

Regionale miljøkrav

I 2024 innførte vi forskrift om regionale miljøkrav i alle våre fylker, samt Gran kommune i Innlandet (etter avtale med Statsforvalteren i Innlandet). Forskriften reduserer erosjon og avrenning fra jordbruksarealer til sårbare vannforekomster, og bidrar dermed til å redusere jordbrukets miljøbelastning på vannforekomstene våre. Dette er en viktig del av arbeidet med å styrke landbrukssektorens oppfølging av vannforskriften og Oslofjordplanen.

I 2024 har vi også jobbet med å vurdere behovet for miljøkrav på arealer med radkulturer. Dette arbeidet inkluderer en konsekvensvurdering, og vi planlegger å fullføre det i 2025. Vi vil både se til kravene Vestfold/Telemark har valgt for radkulturer, og samarbeide med Innlandet når vi skal foreslå våre krav. Arbeidet vil vi gjøre i tett dialog med næringsorganisasjonene.

De største utfordringene fremover er forurensing til vann i nedre deler av våre områder, og ta vare på verdifulle kulturlandskaper som er utsatt for gjengroing i øvre deler av vårt område.

Hva vi kan gjøre annerledes? Vi tenker vi må fortsette vårt gode arbeid i både forvaltningen og i kommunene. Vi ser det som en utfordring fremover å balansere miljøordningene opp mot målsettingen om økt norsk matproduksjon. Samtidig må vi også sikre fortsatt høy oppslutning til ordningene i næringa.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Friluftsliv	0 %
Kulturlandskap	6 %
Biologisk mangfold	5 %
Kulturminner og kulturmiljøer	3 %
Avrenning til vann	69 %
Utslipp til luft	3 %
Jord og jordhelse	12 %
Plantevern	1 %
Miljøavtale og klimarådgiving	0 %
Sum	100 %

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Statsforvalteren har deltatt på minst 21 møter i 2024, der vi har informert bønder i våre fylker om miljøvirkemidler i jordbruket, både regionale miljøkrav og regionale miljøtilskudd.

Vi har også sendt ut SMS til alle foretak som søkte om produksjonstilskudd i 2023, for å informere og minne om muligheten til å søke RMP-tilskudd i 2024. Det ble sendt ut SMS når søknadsomgangen åpnet, når veilederen for ordningen var oppdatert, og før søknadsfristen gikk ut. Vi bruker mye tid på at veilederen skal ha en logisk oppbygning og et godt språk. Vi har god dialog med faglaga i landbruket, og vi treffes flere ganger gjennom året. Det bidrar til kunnskap og gjensidig tillit for både utfordringer og selve ordningene.

For å støtte kommunal landbruksforvaltning i deres arbeid, fortsatte vi også å arrangere "digital møteplass for miljøvirkemidlene" i 2024. Disse møteplassene bidrar til økt likebehandling mellom kommunene, og på tvers av fylkene, og er en viktig læringsarena. En annen svært viktig arena for erfaringsutveksling og læring, er miljødagene som arrangeres hvert år. Vi sender også ut ukentlige informasjonsbrev om aktuelle temaer, nyheter, og har utformet og oppdatert veiledningsmateriale tilknyttet RMP, SMIL, og regionale miljøkrav.

Dette informasjonsarbeidet har gjort miljøvirkemidlene i jordbruket mer kjent for kommunene, og foretakene i våre områder, og dermed redusert andelen enkelt-henvendelser. I 2024 var det omtrent 150 flere søknader om RMP-tilskudd, enn i 2023. I tillegg har nok også utvidelsen av virkeområdet til forskrift om regionale miljøkrav i 2024, bidratt til å øke oppslutningen til de frivillige miljøtiltakene, ettersom flere av tiltakene i miljøkrav-forskriften samsvarer med tilskuddsordninger i RMP.

Vi vil fortsette arbeidet fra 2024 også inn i 2025.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	57	63,3	62,2	63,1	67	73	76

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har steget de siste fem årene, både fordi forskrift om regionale miljøkrav har blitt forsterket (større virkeområde), og fordi vi har gjennomført en rekke informasjonstiltak som er beskrevet i årsrapporten.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Utførte SMIL-tiltak er forholdsvis stabile, da tilskuddspotten er begrensende for å få til øket antall gjennomførte prosjekter.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP antar vi har vært stabil de siste årene. Gjennom informasjonsmøter og markvandringer med fokus på nytt regionalt miljøprogram og nye regionale miljøkrav som er støttet med KMP-midler, mener vi klima og miljøprogrammet har bidratt til den stabile oppslutningen om RMP og miljøkravene.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Omfanget av øvrige miljøtiltak er forholdsvis stabile.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Vi sender ut SMS i flere omganger til alle som har søkt PT-tilskudd året før, om mulighetene til å søke om RMP-tilskudd, og forteller om miljøtiltak i landbruket på flere møter som vi deltar på i løpet av året. Dette har vært med på å øke en allerede god oppslutning om miljøtiltak i landbruket.

3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Embetet har med totalt tretten kommuner i Læringsmiljøprosjektet og i Oppfølgingsordningen. Begge ordningene har vært viktige for å heve kompetansen hos ansatte på de deltakende barnehagene, skolene og kommunene, og gi dem konkret kompetanse på områder de selv har definert som utfordrende.

Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring gir barnehage- og skoleeiere mulighet til å vurdere, planlegge og gjennomføre kompetanseutvikling ut fra lokale behov og i partnerskap med universitet/høgskole eller nasjonale senter (UH-institusjoner). De fleste kommunene og et stadig flere private barnehage- og skoleeiere i vår region bruker ordningene. Kommunene ser i økende grad de ulike ordningene i sammenheng, også med andre ordninger som barnevernreformen, Læringsmiljøprosjektet og Oppfølgingsordningen for kommunene som deltar i de to sistnevnte ordningene. I Læringsmiljøprosjektet og Oppfølgingsordningen er vi tettere på kommunene, og oppfordrer dem til å se ordningene i sammenheng.

Gjennom vår kontakt med kommunene får vi gode tilbakemeldinger på tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling og flere peker på at partnerskapene har utviklet seg. UH er nå tidligere inne i prosessene enn før, både UH og kommunene er mer bevisste på sine ulike roller, kommunene bruker ordningene mer strategisk og UH er mer rigget til å imøtekomme eiernes behov. Rapporteringen på måloppnåelse fra partnerskapene våren 2024 gir gode indikasjoner på økt kompetanse blant ansatte og ledere, bl.a. gjennom følgende sitater:

Regional ordning for barnehage:

- Refleksjonsmøtene har gitt de ansatte mulighet til å diskutere og reflektere over egne praksiser, noe som har økt bevisstheten og forpliktelsen til å skape et inkluderende miljø.
- Bidratt til å forsterke det pedagogiske arbeidet med språk og kommunikasjon, og spesielt bruk av litteratur i barnehagen.
- Virksomhetene rapporterer om økt bevissthet rundt tema, økt kunnskap om samisk kultur, språk og tradisjon og nyttige ressurser for utvikling og nyskaping i barnehagehverdagen.

Desentralisert ordning for skole:

- Det er etablert profesjonelle læringsfellesskap i fagene og inkluderende læringsmiljø på hver enkelt skole og i nettverk.
- Skolen opplever at tiltakene har ført til positiv endring i undervisningsformer og større variasjon. Elevene har blitt mer aktive i læringen.
- Erfaringsdeling på tvers av skoler i nettverkssamlingene har bidratt til at lærere får deltatt i et større faglig profesjonsfellesskap.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis:

- Vi ser at det å styrke ressurspersoner og lage nettverk har fungert for en bedre forståelse av det spesialpedagogiske arbeidet, men også for å oppdage tidlig og sette inn tiltak.
- Målet for tiltaket har vært å utvikle en rik og variert kollegial verktøykasse av eksempler på opplegg som kan egne seg for mange ulike elever og/eller grupper av elever med ulike behov. Oppleggene systematiseres og begrunnes.
- Ansatte forteller at de lærer mye av hverandre og blir gjort kjent med kompetanse som finnes i organisasjonen, som de ikke var klar over. PPT sin rolle styrkes ved aktiv deltakelse i prosjektene, og kompetansen kommer tettere på i laget rundt elevene.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

Siden oppstarten av Kompetanseløftet i 2021 har vi arbeidet aktivt med informasjonsarbeid ut mot sektoren, både i møter og aktiv bruk av vår nettside. Vi har gjennomført årlige digitale informasjonsmøter for å informere om tilskuddsordningen, innholdsmessig, men også praktisk. I den forbindelse har vi også hatt med representanter for UH-sektoren som har bidratt med konkret informasjon om hvordan partnerskap kan etableres og gjennomføres. I år valgte vi å bruke ressurser på å lage informasjonsvideoer med teksting slik at de kan ligge ute på nettsiden og brukes av sektoren når det passer for dem. Vi har også forsøkt å gjøre kontakten med UH så lett som mulig, spesielt for små eiere, og har oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for de ulike kompetanseordningene hos UH-institusjonene. Vi har også laget en egen video hvor UH får presentert sin rolle i ordningen og hvordan eierne kan gå frem med tanke på å etablere et partnerskap.

Videre har vi utarbeidet et digitalt skjema for å melde behov hvor eierne beskriver de lokale kompetansebehovene og samtidig skal synliggjøre at dette arbeidet er forankret blant tillitsvalgte og ansatte. Gjennom dette meldeskjemaet blir det også tydelig at det må foreligge et partnerskap og at UH skal ha vært involvert i arbeidet med behovsmeldingen. På den måten sikrer vi at UH kommer tidlig inn i arbeidet og at muligheten for et likeverdig partnerskap blir bedre.

Vi vurderer at dette nå er svært godt innarbeidet i sektor i vår region.

UH har hatt en aktiv og viktig rolle i begge våre samarbeidsforum og de seks regionale arbeidsgruppene. Dette medfører at etablering av samarbeid og partnerskap blir en naturlig og integrert del av arbeidet med vurdering av behovsmeldingene.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Etter vår vurdering er målsetningen om at tiltakene i Kompetanseløftet skal sees i et tverrsektorielt perspektiv, hvor pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten/PPT) og andre relevante støttetjenester er inkludert, godt kjent i sektoren. Statsforvalteren har helt siden oppstarten av ordningen informert om og vært tydelige på at PP-tjenesten skal være inkludert i tiltakene, og at dette skal synliggjøres allerede i behovsmeldingene.

Både de regionale arbeidsgruppene og samarbeidsfora er klare på at PPT må være inkludert dersom tiltaket skal tildeles midler. I 2024 mottok vi noen få meldinger hvor PPTs deltakelse ikke var synliggjort. Etter dialog med de som hadde sendt inn disse behovsmeldingene, ble det avklart at PPT skulle være involvert og dette ble så synliggjort i behovsmeldingen.

Fremsendes ser vi at kravet til at PPT skal være involvert i tiltakene er en utfordring for private skoler. I 2023 la vi i dialog med Udir til rette for at et nettverk av Steinerskoler fikk tildelt midler, på bakgrunn av en samarbeidsavtale med en enkelt kommunal PPT. Avtalen er av begrenset omfang, men for å få noen erfaringer vurderte vi i samråd med Udir at dette kunne anbefales for Samarbeidsforum, som så fattet beslutning om å tildele tiltaket midler. Tiltaket er videreført i år og vi håper erfaringene de nå gjør kan komme andre til nytte. Vi informerer om tilskuddsordningen på de årlige privatskolesamlingene vi arrangerer. På årets samling hadde vi presentasjoner av praksisseksempler fra partnerskap mellom private skoler og UH i desentralisert ordning. Vi håper å få til noe lignende på Kompetanseløftet.

Kompetanseløftet skal sees i sammenheng med de to andre kompetanseordningene i tilskuddsordningen. En utfordring vi har sett det siste året er at grensegangen mellom tiltak som naturlig sorterer under en av de andre ordningene lett kan defineres inn under Kompetanseløftets tematikk om «inkluderende praksis». Vi syns vi kan se tendenser til at enkelte tiltak som mer naturlig hører hjemme i regional eller desentralisert ordning justeres/tilpasses, blant annet ved å vise til at PPT skal delta, for å kunne meldes som behov i Kompetanseløftet. Dette vil potensielt kunne svekke særlig den spesialpedagogiske intensjonen i Kompetanseløftet. Vi forsøker å motvirke dette blant annet ved at vi i kommende års skjema for behovsmelding ber om en tydeligere beskrivelse av det tverrfaglige og laget rundt: «På hvilken måte er tiltaket tverrfaglig og rettet mot en bred målgruppe som omfatter laget rundt barnet og eleven». Dette er en utfordring vi bør være oppmerksomme på når Kompetanseløftet fra 2026 ikke lenger skal være en egen ordning.

Det tverrsektorielle samarbeidet i kommunene har over flere år vært fast tema på dialogmøtene Statsforvalteren gjennomfører med den enkelte kommune. Vi vurderer at ordningen bidrar til mer helhet i det tverrfaglige samarbeidet i kommunene, men ser også, slik vi også kommenterte i fjor, at dette kan være utfordrende i møte med andre reformer og ordninger som har andre styringslinjer.

Samarbeidsforaene våre har blant annet påpekt følgende:

- Hvor forpliktende er denne satsningen egentlig for de andre tjenestene, som ikke ligger inn under barnehage- og skolesektoren? Noen tjenester ligger ikke en gang på samme forvaltningsnivå (f.eks. BUP). Når deltakelse er basert på velvillighet hos andre tjenester, kan involvering bli utfordrende.

På vårens to-dagers samling for kommunalsjefer for barnehage og skole var hovedtemaet «Inkluderende fellesskap og spesialpedagogisk arbeid i barnehage og skole», med presentasjoner fra forskning, regelverk og praksisfeltet.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Vi har ikke hatt kommuner i forfasen i 2024 da det ikke ble gjort noe uttrekk av kommuner i 2024.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

De fire kommunene som ble valgt ut i uttrekket i 2022 er inne i sitt siste halvår av gjennomføringsfasen. Det vil si at de har arbeidet med tiltakene de kom frem til i forfasen.

Organiseringen og bruken av veilederne i gjennomføringsfasen varierer mye mellom kommunene. To av kommunene valgte å fortsette med veilederne fra forfasen inn i gjennomføringsfasen og har holdt fast ved dette. De to andre kommunene valgte å knytte til seg andre kompetansesmiljøer på bakgrunn av det som kom frem i forfasen, hvorav den ene har holdt fast ved dette i hele gjennomføringsfasen. Den andre kommunene kom et lite stykke inn i gjennomføringsfasen frem til at de ønsket å bytte fagmiljø. De to partene var uenige om veien videre og dette samarbeidet ble derfor avsluttet. Kommunen er en del av et samarbeid med ti andre kommuner i det som nå heter «Oppvekst Akershus +». Det er dette kompetansesmiljøet som nå veileder kommunen i utviklingsarbeidet i Oppfølgingsordningen.

Alle kommunene er i jevnlig kontakt med kompetansesmiljøene. Innholdet kan variere fra veiledet ledersamtaler i grupper, lederstøtte, fagdager med ansatte, observasjon i klasserom, deltakelse i styringsgruppemøter m.m. Vi opplever fremdeles at det er ulikt i hvilken grad kommunene ønsker deltakelse fra Statsforvalteren. På generell basis vurderer vi at det er veiledningsmiljøene som først og fremst skal være tett på i kommunenes konkrete arbeid med tiltakene, og at vår rolle er av mer tilretteleggende karakter, samtidig som vi forsøker å holde oss oppdatert på fremdriften i arbeidet. Vi har imidlertid i noen tilfeller gitt veiledning innen regelverksforståelse, samt deltatt på flere ulike type aktiviteter, og i litt ulik grad i de ulike kommunene.

Kommunene rapporterte i juni på hvilke tiltak de hadde jobbet med det første året i gjennomføringsfasen. Der vurderer de også selv effekten av tiltakene. De er relativt nøkterne i sine vurderinger, og mener det er tidlig og vanskelig å si at de ser håndfaste resultater, men at de mener det går i rett retning. Flere av dem trekker også frem at Oppfølgingsordningen har styrket forståelsesgrunnlaget, relasjonen og samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelse. Etter vår oppfatning er kommunenes vurderinger vel begrunnet og i tråd med våre vurderinger, som vi utdyper nærmere under oppgave 5.1.2.3. (7.3.8.5).

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.1.7.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for statsforvalters arbeid innenfor kompetanseutvikling. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Vi har i 2024 prioritert disse områdene på ulike måter. Vi arrangerer samling for kommunalsjefer for barnehage og skole to ganger i året.

Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning var hovedtema på kommunesamlingen vi arrangerte våren 2024. Høsten 2024, var barnehage- og skolemiljø det overordnede temaet.

Som følge av ny opplæringslov, har vi også arrangert webinarer hvor nytt kap. 11 om individuell tilrettelegging var tema. Vi oppfordret kommunene til å sende oss problemstillinger i forkant, slik at vår veiledning kunne skreddersys.

Skolemiljø har også vært et prioritert område innenfor kompetanseutvikling. Vi har i 2024 jobbet systematisk med å styrke skoleeiere og skolars kompetanse. Vi har brukt informasjon fra saker i håndhevingssordningen til generell veiledning og til målrettet veiledning rettet mot enkelt kommuner og skoler. Vi viser til omtale av dette under pkt. 3.3.3.1.3. Embetet har med kommuner i Læringsmiljøprosjektet, som har vært viktig for å heve kompetansen på barnehage- og skolemiljøområdet for de deltakende barnehagene, skolene og kommunene. I 2024 har Statsforvalteren fulgt opp tre kommuner i pulje 6, tre i pulje 7 og tre i pulje 8. Vi har også prioritert skolemiljø i våre interne og eksterne kompetanseheving knyttet til ny opplæringslov.

Når det gjelder spesialpedagogisk hjelp har dette vært ett av tema i fysisk samling vi arrangerte for barnehagemyndigheten i vår region høsten 2024. Tema ble valgt ut etter innspill fra barnehagemyndigheten.

3.1.1.13 Andre oppdrag

Vi er i gang med å bruke det digitale verktøyet Kommunebildet, men foreløpig kun internt i embetet.

Vi har ellers deltatt i det nasjonale brukerforumet, herunder to dagers-samling i Stjørdal og vært bidragsytere inn i diskusjonen om bruken av verktøyet.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Samarbeid og samordning på velferdsområdet er viet en betydelig oppmerksomhet i embetet gjennom 2024. Etter at vi i 2023 styrket lederforankringen og tydeliggjorde det interne samarbeidet mellom avdelinger om hvordan vi løser tverrsektorielle oppdrag i embetet, ser vi i år flere konkrete resultater gjenspeile seg også i kommunenes utviklingsarbeid på området. Vi erfarer at vi i all hovedsak lykkes godt med helhetlig samarbeid og samordning i vårt møte med kommunene på velferdsområdet. Kommunene gir også flere positive tilbakemeldinger om dette. Vi bruker virkemidlene våre både gjennom aktiviteter i den enkelte faglinje og skulder ved skulder på tvers av sektor og tjenesteområder.

I 2024 har vi blant annet etablert webinarrekken "oppvekstwebinarer". Disse webinarne tar for seg temaer med relevans på tvers av sektorer og tjenester innenfor oppvekst- og velferdsområdet i kommunene. Kommunene gir tilbakemelding om at webinarne oppleves å være relevante og bidrar til økt forståelse om ulike tjenesters ansvarsområder og rammer for det tverrsektorielle samarbeidet. Det er stor oppslutning om webinarne. Vi ser i tillegg en utvikling der stadig flere påmeldte jobber i kommuner også andre steder i landet. Blant temaene for årets webinarer har vært samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen, barnekoordinator og individuell plan, barnevernsreformen som en oppvekstreform, planverk for det forebyggende arbeidet, vergemål for barn, barn og bolig og samarbeid mellom Nav og barnevern. Vi fortsetter med webinarrekken i 2025.

Vi ser at kommunene i år har hatt stor oppmerksomhet om behovet for å utvikle det forebyggende arbeidet og sikre godt tverrsektorielt samarbeid på oppvekst- og velferdsområdet. Samtidig er vår vurdering at implementeringsarbeidet tar tid og at kommunene har ulik fremdrift i eget omstillingsarbeid. I 2024 har Statsforvalteren blant annet prioritert å gi utstrakt muntlig og skriftlig veiledning om kommunenes planverk for det forebyggende arbeidet. Alle kommuner og bydeler har hatt prosesser for å vedta slike planer i henhold til barnevernslovens bestemmelser. Flere kommuner har gitt konkret tilbakemelding om at Statsforvalterens utdrettede aktiviteter har bidratt til økt fremdrift og kvalitet for kommunens planarbeid på området.

I alle våre faglinjer, og i fellesskap, har vi for øvrig gjennomført ulike dialogmøter, webinarer, fag- og ledersamlinger med kommunale og regionale instanser om tematikk som til sammen understøtter tverrsektoriell og forebyggende innsats til utsatte barn og unge på alle nivåer, gjennomføring av barnevernsreformen som en oppvekstreform, tiltak mot utenforskap i barnehage og skole, implementering av ny veileder om psykisk helse barn og unge, og forutsetninger for godt folkehelsearbeid i kommunene. Vi har også prioritert å fremheve tematikken i Statsforvalterens overordnede forventningsbrev til kommunene dette året. Blant annet ser vi at våre aktiviteter er et sentralt bidrag for at kommunene skal lykkes med å prioritere helhetlig forebygging på alle nivåer og innenfor alle kommunens tjenesteområder, samt lykkes med korrekt forståelse om kravene til samarbeid, samordning og rett til barnekoordinator i velferdslovgivningen.

For øvrig vises det også til verbaldel i årsrapportering på belastningsfullmakt til Bufdir for 2024, samt eget brev til Bufdir med Statsforvalterens innspill til tverrsektorielt oppdrag om kommunenes forebyggende ansvar på oppvekstområdet. Brevet er datert 18.11.24.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier

Vår vurdering er at alle kommunene har god kjennskap til behovet for å styrke det forebyggende arbeidet på alle nivåer og innen alle sektorer, og forståelse om at god samhandling mellom tjenester og sektorer i kommunen er en forutsetning for at barn og familier skal få helhetlig hjelp. Det er også vår vurdering at det juridiske rammeverket nå bedre understøtter tidlig innsats og forebygging i alle velferdsområder.

Samtidig er det fortsatt vår vurdering at kommunene er ulikt stilt og med til dels store variasjoner når det gjelder fremdrift for å sette endringene ut i praksis. Noen kommuner lykkes med svært god fremdrift for utviklingsarbeid på området og oppnår gode og konkrete resultater, både faglig og økonomisk. Andre kommuner strever med å sikre samme fremdrift. Årsaksforklaringer bak ulikhetene kan knytte seg til alt fra kommunestørrelse, økonomiske forhold, demografi, tilgang på kompetanse og bemanning, ledelse og styring.

En rekke kommuner befinner seg for tiden i en krevende økonomisk situasjon. Flere gir tilbakemelding om at utfordringene i særdeleshet har betydning på oppvekstområdet. Kommunene fremhever blant annet at de opplever det som krevende å prioritere forebyggende innsats på oppvekstområdet, og at lovpålagte oppgaver og rettighetsfestede tjenester til innbyggerne gir høyt utgiftsnivå og lite rom for å prioritere mer langsiktig utviklingsarbeid.

Kommunene gir oss i økende grad tilbakemelding om at de opplever mange, omfattende og til dels konkurrerende forventninger og prioriteringer fra nasjonalt hold. Kommunene håndterer store og komplekse omstillingsprosesser på oppvekstområdet. Krevende økonomiske forhold blant mange kommuner kan bli en barriere for omstillings- og utviklingsarbeid fremover. Samtidig vil vi bemerke at kommuner som forberedte barnevernsreformen godt, og som i tillegg har jobbet systematisk med å gjennomføre reformen som en oppvekstreform, som er opptatt av forebyggende arbeid og sikrer at forebygging skjer på alle nivåer og innen samtlige relevante tjenesteområder - oppnår svært gode effekter av utviklingsarbeidet sitt, både faglig og økonomisk. Uønskede variasjoner mellom kommunene på dette området er imidlertid grunnleggende bekymringsfullt. Barn og familier skal sikres likeverdig rett til hjelp uavhengig av hvor de bor.

Tiltakene i barnevernsreformen har etter vår vurdering bidratt til økt forankring av barnevernet i kommuneledelsen, samt større forståelse om kommunens ansvar for tidlig innsats og forebygging gjennom å forstå reformen som en oppvekstreform. Samtidig ser vi fortsatt, både i tilsyn og annen dialog med kommunene, flere uønskede variasjoner når det gjelder tilnærming til tiltaksutvikling i og utenfor barnevernet.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er bekymret for gapet mellom generelle forebyggende tilbud i kommunen og lettere råd og veiledningstiltak i barnevernet, og bruk av inngripende/omfattende plasseringstiltak. Videre er vi bekymret for de kommunene som bruker barnevernets ansatte i kommunens generelle forebyggende tilbud, fremfor å prioritere barnevernets ansatte til mer spesialisert og differensiert hjelpetiltaksutvikling overfor barnevernets kjernemålgrupper. Kommunens forebyggende arbeid skal derimot styrkes på en slik måte at forebygging skjer på flere nivåer, og utvikling av tidlig forebyggende tverrfaglig innsats bør derfor også utvikles i flere sektorer som barnehage, skole og helsetjenester. Herunder viser vi til vårt brev til Bufdir datert 19.1.24 der vi kommuniserer våre bekymringer på dette området.

Når det gjelder planverk for kommunens forebyggende arbeid, har det vært en svært positiv utvikling i 2024. Statsforvalteren har i år prioritert å understøtte kommunene i dette arbeidet gjennom en rekke aktiviteter fra vår side. Samtlige kommuner og bydeler har hatt prosesser for å vedta planverk på området. Vi er kjent med at noen kommuner har valgt å videreutvikle en allerede eksisterende oppvekstplan, mens andre kommuner har utarbeidet et nytt planverk. Begge varianter vurderer vi som godt egnet for å oppfylle lovkravet. I 2025 vil vi følge opp kommunene videre når det gjelder å sikre at vedtatt planverk gjennomføres i praksis. Vi er også opptatt av at innholdet i planverket stadig må holdes utviklingsrettet med tanke på å sikre kontinuerlig forbedring og videreutvikling av tjenestetilbudet fremover.

Vi ser for øvrig at samarbeid og samordning på oppvekstfeltet fortsatt utfordres i alvorlige saker der barn er i behov av samtidige tjenester fra flere sektorer, for eksempel i saker med grenseoppganger mellom skole, barnevern, helsetjenester, politi og kriminalomsorg. Utfordringene gjelder forhold som manglende innsikt om de ulike tjenesteområdenes lovverk, rammer og mandat, varierende kompetanse om ledelse og styring, manglende incentiver som fremmer helhetlige løsninger på tvers av sektorer, samt utfordringer i skjæringspunktet mellom det kommunale tjenestetilbudet og statlige tjenester som spesialisthelsetjenesten og Bufetat. Den vedvarende alvorlige situasjonen med mange brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene har forsterket og utfordret situasjonen ytterligere.

Vi viser for øvrig til utdypende innspill til Bufdir i eget brev fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, datert 18.11.24, som innspill til tverrsektorielt oppdrag om kommunenes forebyggende ansvar på oppvekstområdet. Der fremhever vi blant annet overnevnte forhold, men også at en del kommuner savner at de statlig organiserte tjenestetilbudene i større grad er forpliktet i samarbeidet med kommunene. Kommunens tjenestetilbud alene kan ikke forebygge kompleks problemutvikling knyttet til for eksempel kriminalitet. FACT ung nevnes av flere som et positivt eksempel på gjensidig forpliktende samarbeid mellom stat og kommune. Mange kommuner oppgir at de mener tjenester fra Bufetat, familievernet, spesialisthelsetjenesten, politiet og fylkeskommunen bør forpliktet i større grad når det gjelder samarbeid om samtidige tjenester med kommunene i et forebyggingsperspektiv. Det kriminalitetsforebyggende området nevnes gjerne som et eksempel i slike sammenhenger. Mange kommuner fremhever samtidig et tett og godt samarbeid med politiet gjennom for eksempel SLT-modellen.

Videre etterspør kommunene blant annet en samlet oversikt som viser forskjellige virksomme og målgruppedifferensierte hjelpetiltak i barnevernet og en nasjonal oversikt som viser andre former for forebyggende tilbud og tiltak, både tilbud som er egnet innenfor kommunenes generelle forebyggende innsats og tiltak innenfor andre sektorer og tjenesteområder enn barnevern. Vi mener det vil styrke den helhetlige tilnærmingen til forebygging og det tverrsektorielle samarbeidet om en slik oversikt utarbeides og gjøres tilgjengelig i fellesskap mellom direktoratene på velferdsområdet.

Statsforvalteren har gjennom året bistått med å gjøre kjent konkrete verktøy og tilgjengelig veiledningsmateriell. Blant annet vil vi fremheve som spesielt positivt veilederen "Samarbeid om tjenester til barn, unge og familier", veilederen "Psykisk helsearbeid barn og unge" og veilederen "Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen".

Avslutningsvis bemerker vi at SFOS er svært underfinansiert når det gjelder oppdragene om kommunenes arbeid med forebygging og tverrsektorielt samarbeid. Budsjetttrammene fra BFD, AID, HOD, KD og JD til slike oppdrag må følgelig økes betraktelig. Statsforvalterens pådrivervirksomhet overfor kommunene vil til gjengjeld gi betydelige positive effekter når det gjelder fremdrift for nødvendig omstillings- og utviklingsarbeid i kommunene.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Oppsummert

Det er Statsforvalterens vurdering at utviklingen går i riktig retning og at dette i stor grad kan tilskrives SFOSs innsats. SFOS sørger for at interne og eksterne tilsynsaktører møtes jevnlig og drøfter hvordan vi kan bli mer samordnet på tilsynsområdet. SFOS er også en pådriver for å få tilsynsvirksomhetene til å bruke tilsynskalenderen aktivt.

Tilsynssamordning

I 2024 ble det gjennomført over 400 tilsyn med kommuner, bydeler og fylkeskommuner, en økning fra over 300 tilsyn året før. Denne økningen i tilsynsaktivitet kan hovedsakelig tilskrives Arbeidstilsynet. Alle tilsynsaktiviteter er registrert i tilsynskalenderen.

De fleste tilsynsetatene informerte oss om sine tilsynsplaner innen 1. desember. Imidlertid er det fortsatt noen tilsynsmyndigheter som, på grunn av ulike planleggingssykluser, ikke klarer å dele sine planer innen hovedfristen. Dette påvirker troverdigheten og forutsigbarheten for kommunene negativt. Høringen av den samordnede planen blir dermed heller ikke reell når oversikten er ufullstendig. Vår erfaring med innføring av nye kvartalsvise tilleggsfrister er at nesten ingen statlige tilsynsmyndigheter bruker eller forholder seg til disse. Dette bør departementet evaluere da hensikten ikke samsvarer med praksisen. Videre bør tilsynskalenderen videreutvikles med prioriterte ressurser i STAF. Tilsynskalenderen har stort utviklingspotensial og denne bør utnyttes, ikke minst i forhold til arbeid med TILDA.

Kontakten og samhandlingen med både statlige tilsynsmyndigheter og den kommunale egenkontrollen ved kontrollutvalgssekretariatene oppleves som god og nyttig. Siden samordningsarbeidet involverer mange aktører, bruker vi aktivt hjemmesiden vår for å holde alle involverte orientert om tilsynssamordningen og for å dele informasjon, presentasjoner og referater fra Tilsynsforummøter.

Måltrettet tilsynsvirksomhet

Vi prøver å målrette tilsynsinnsetningen mot de kommunene som peker seg ut i våre fagspesifikke risikovurderinger, som vurderer sannsynlighet og konsekvens. Ulike kilder til informasjon inngår i risikovurderingene når vi planlegger tilsyn, inkludert informasjon fra egen saksbehandling, statistikk, medieomtaler m.m. Denne informasjonen deles også på tilsynsforummøter, sammen med annen kommunekunnskap vi besitter.

Videre at myndighetsutøvelsen enten kontrolleres gjennom statlige tilsynsetater eller av den kommunale egenkontrollen, slik at offentlige ressurser utnyttes best mulig og på en effektiv måte.

Dersom flere avdelinger er bekymret for en og samme kommune, vurderes både muligheten for felles tilsyn og hvordan vi best kan spre tilsynsbelastningen. Flest felles tilsyn har det vært på helseberedskapsområdet, som både involverer vår beredskapsstab og helseavdeling. Vi har også som mål å unngå at tilsyn og kontroll gjennomføres med det samme teamet, noe som ivaretas gjennom tilsynskalenderen og dialog med kontrollutvalgssekretariatene.

Tilsynslæring

For å sikre at våre tilsyn oppleves som relevante og nyttige, og bidrar til bedre regelverksetterlevelse, er vi opptatt av tilsynslæring. Kommunene har siden høsten 2022 hatt muligheten til å evaluere våre gjennomførte tilsyn gjennom et digitalt evalueringsskjema som tar mellom 7-10 minutter å fylle ut. I skjemaet spør vi om ulike forhold ved tilsynet, inkludert læring og forbedringsmuligheter. Tilbakemeldingene inngår i vårt kvalitetsforbedrende arbeid på tilsynsområdet.

Litt om arbeid i Nettverksgruppe for samordnere

Det ble avholdt 8 nettverksmøter og like mange formøter. I nettverket har vi jobbet med fire hovedområder:

- Erfaringsutveksling mellom embetene om samordning av statlige tilsyn og forvaltningsrevisjoner
- Forbedring av Tilsynskalenderen
- Samordning av statlige tilsynsmyndigheter
- Samordning mellom statlig tilsynsvirksomhet og kommunenes egenkontroll

Oppsummert har vi i stor grad lyktes med de konkrete tiltakene og målene vi satte for året. Dette gjelder spesielt hvordan vi embetene jobber med samordningsoppdraget og vår forståelse av regelverket.

Utfordringene vi har på dette feltet, mener vi departementet gjennom arenamøtene og annen dialog skal være godt kjent med. Det er de samme utfordringene vi strevd med en stund og handler om hvordan tilsynsmyndighetene yter sitt bidrag til å løse det store samordningsoppdraget vi er satt til å løse, samt STAF sin prioritering av drift og videreutvikling av tilsynskalenderen.

På novembermøtet ble det vedtatt at embetet vårt fortsetter å lede nettverket i 2025, men med betydelig redusert møtevirksomhet. Vi ser ikke det samme behovet for omfattende samarbeid, da verken tilsynskalenderen skal videreutvikles eller det er annet ekstraordinært arbeid på gang, slik som DFØs kartlegging. Derfor er det kun planlagt to møter i nettverket for neste år.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor

For å spre tilsynsbelastningen mest mulig, har vi etablert møtearenaer både internt og eksternt i embetet. Internt består arbeidet hovedsakelig av tilsynskoordineringsmøter med representanter fra våre fagavdelinger. Eksternt består arbeidet av tilsynsforummøter med andre statlige tilsynsetater og egenkontrollen. Hele tilsynskoordineringsgruppen vår inngår i tilsynsforumet. I 2024 hadde vi seks tilsynskoordineringsmøter og tre tilsynsforummøter.

Hensikten med møtearenaene er å få oversikt over planlagte tilsyn og hvordan vi kan tilpasse hverandres tilsynsaktiviteter. En slik oversikt hjelper oss med å prioritere riktig. Vi utsetter tilsyn i dialog med kommunen dersom det nylig er gjennomført forvaltningsrevisjon. Videre deler vi erfaringer og lærer av hverandre, slik at tilsynsforummøtene også handler om utviklingsarbeid på tvers av statsetatene.

På tilsynsforummøtene deltar hovedsakelig følgende tilsynsmyndigheter: Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Kartverket, Arkivverket og Datatilsynet. Siden Kystverket, Vegvesenet og DSB har få tilsyn i vår region, er kontakten med disse myndighetene mer begrenset og foregår skriftlig. Fra egenkontrollen deltar de fleste kontrollutvalgssekretariater.

For å få brukerperspektivet inn i samordningsarbeidet inviterte vi blant annet Bærum kommune, som fikk 19 statlige tilsyn i 2024, til et tilsynsforummøte for å dele sine erfaringer med statlige tilsyn, tilsynssamordning, tilsynstrykk og tilsynskalenderen. Denne runden var svært nyttig.

Embetet har gjennom ulike kanaler, som brev til kommuner, e-post til kommunaldirektører og vår nettside, holdt kommunene orientert om samordningsarbeidet. Vi har i tillegg en åpen dialog med de statlige tilsynsmyndighetene og kontrollutvalgssekretariatene om våre kommuner og deres utfordringer. Et tema som ofte går igjen er kommuneøkonomien, som er en grunnleggende premisse for kommunale tjenester. Informasjon om utviklingen i kommuneøkonomien gis i forbindelse med gjennomgang av KOSTRA, budsjett- og økonomiplan, regnskap, ROBEK-oppfølging osv. Enkeltsaker på

fagområdene kan også være gjenstand for dialog med tilsynsmyndighetene.

Nedenfor følger to konkrete eksempler på hva avdelingene selv gjør av tiltak for å spre ytelsesbelastningen:

Beredskap

Vi gjennomfører så ofte som mulig felles tilsyn med helseberedskap, og tar hensyn til tilsyn innenfor andre fagområder når plan for gjennomføring av tilsyn legges.

Barnehage og utdanning

Der vi vurderer at den totale tilsynsbelastningen blir for stor vurderer Statsforvalteren andre tilsynsaktiviteter som veiledning, møter eller at tilsynet utsettes noe.

Vurdering av den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i fylket

I 2024 ble det gjennomført totalt 416 statlige tilsyn med kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Tilsynene fordelte seg slik mellom statsetatene:

- SFØBOA: 171
- Mattilsynet: 4
- Arbeidstilsynet: 228
- Arkivverket: 9
- Kartverket: 4
- DSB, Datatilsynet, Kystverket og Vegvesenet: 0

Absolutt alle kommuner, bydeler og fylkeskommuner fikk tilsyn i fjor. Det ble ført mest tilsyn med Bærum kommune, som fikk 19 tilsyn på ett år. Herav 13 tilsyn av Arbeidstilsynet. Tilsynsbelastningen for kommunen anses likevel ikke som uforsvarlig stor, selv om antallet tilsyn er høyt. Dette skyldes at tilsynene ble spredt utover året på ulike tjenestoområder og virksomheter, og det var en blanding av både stedlige og dokumenttilsyn. Tilsynstemaene var både smale og brede, og ikke alle tilsyn involverte kommuneledelsen.

Vår vurdering er at tilsynsbelastningen bør måles gjennom ulike indikatorer slik som antall tilsyn, tilsynsform og varighet, kommuneøkonomi og kommunistørrelse. De siste størrelsene for å undersøke de økonomiske og administrative ressursene i den kommunen det blir gjennomført tilsyn med.

For å sikre at kommuner og fylkeskommuner får muligheten til å uttale seg om tilsynsbelastningen før et nytt tilsynsår starter, sender vi den samordnede tilsynsplanen på høring. Noen kommuner gir oss tilbakemelding i høringsrunden, og vi prøver å hensynta disse så langt det er mulig. Siden tilsynsplanen som sendes på høring ikke er fullstendig, har vi informert kommunene og fylkeskommunene om at de for det første må følge med på tilsynskalenderen for å holde seg orientert om den løpende tilsynsplanleggingen og for det andre kan med utgangspunkt i denne når som helst gis oss en tilbakemelding på tilsynsbelastningen.

Tilsynsrapportene gir mye nyttig informasjon og kan brukes i læringssammenhenger. Vi er derfor opptatt av at tilsynsmyndighetene bør dele sine tilsynsrapporter i løsningen, slik at all tilsynsinformasjon ligger samlet ett sted. Dette har Arkivverket begynt å gjøre, og vi er kjent med at Arbeidstilsynet vurderer denne muligheten. Gevinsten hvis alle tilsynsmyndigheter gjør det samme er at antall innsynsbegjæringer går ned på rapporter, som likevel ikke er unntatt offentligheten, og flere kan bruke denne informasjonen til det man ønsker.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Generelt

Vi er det største embetet målt i antall kommuner, innbyggere og ansatte og dermed også en tung tilsynsaktør. Vårt grunnleggende mål for tilsyn er at de bidrar til læring og forbedring i kommunene og fylkeskommunene. For å heve kvaliteten på våre tilsyn og videreutvikle disse, har vi siden høsten 2022 evaluert våre gjennomførte tilsyn. Vi ber alle som har fått tilsyn av oss til å gi en løpende tilbakemelding på gjennomføring og læringseffekter tilsynene gir.

Av de tilbakemeldingene vi har mottatt, mener samlet sett 77% av respondentene at tilsynene fører til økt kvalitet på tjenestene, sammen med endringer i rutiner og praksis og forbedring av internkontrollen.

Vi opplever kommunenes tilbakemeldinger som gode og relevante, da de gir oss en pekepinn på hvor og hvordan vi kan målrette innsatsen vår ytterligere for å øke læringseffekten. Av områder med forbedringspotensial trekkes det frem tilsynsrapporter, klarspråk og lengde på ulike frister i tilsynsprosessen.

Nedenfor gis en mer fagspesifikk omtale av hva avdelingene selv har bidratt til å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsynene som er gjennomført. Dette er noe mer enn den veiledningen som gis overfor kommunene i oppfølgingen av det enkelte tilsynet.

Sosial og barnevern

Statsforvalteren har gjennom 2024 videreutviklet metodene ved tilsyn slik at vi i stadig større grad bidrar til læring og utvikling for sosial- og barneverntjenestene. Vi har formidlet veiledere og tema for tilsyn på et tidlig tidspunkt slik at kommunene kan forberede seg. Videre er vi opptatt av å gjøre konkrete vurderinger om utvelgelse for tilsyn basert på grundige risikovurderinger. Demest velger vi tilsynsmetoder og tilpasninger med utgangspunkt i formålet med tilsyn. Vi bruker også stadig oftere ulike komponenter fra tilsynsmetodikk i en helhet for å sikre god tilpasning til det enkelte

tilsynsobjekt, behov og situasjon. Blant annet har vi gjennom året i mange tilfeller kombinert skriftlig og muntlig oppfølging etter tilsyn der det er avdekket lovbrudd, og mener at tilsynsdialogmøtene våre har hatt god effekt. Disse får også gjennomgående positive tilbakemeldinger fra kommunene som bidrag til økt fremdrift for deres forbedringsarbeid. For å sikre erfarings- og kompetansedeling mellom kommunene har vi også lagt til rette for presentasjon av tilsynserfaringer på samlinger og webinarer gjennom året.

Barnehage og utdanning

På barnehage- og utdanningsområdet gjennomføres det årlig digital veiledningssamling for fylkeskommuner, kommuner og skoler. Hensikten er å informere om sentrale lovområder der vi ser at det er regelverksbrudd, slik at andre kan lære av feil som er begått. Veiledningssamlingen blir også filmet slik at fylkeskommuner og kommuner kan se samlingen i ettertid. Det er vanskelig å vurdere hvilken effekt samlingen har, men våre data viser at de fleste fylkeskommunene og kommunene prioriterer å delta på samlingen. Vi vil vurdere å stille spørsmål om læringseffekten i vårt evalueringsskjema i etterkant av samlingene.

I forbindelse med tilsyn på barnehage- og skoleområdet gjennomføres det ofte veiledningsmøte i forkant av tilsyn for å sikre regelverksforståelsen. Det gjennomføres også som regel slutt møte i etterkant av foreløpig rapport. Hensikten er å informere om regelverksbrudd og oppklare eventuelle misforståelser. På slutt møtet kan kommunen velge å invitere f.eks. skoler, slik at også disse kan dra lærdom av tilsynet. Statsforvalteren tilbyr også veiledning for kommunen i etterkant av foreløpig rapport. Kommunen velger også her hvem som skal delta for å sikre læring og forbedring i egen kommune. Vårt inntrykk er at tilsyn kombinert med veiledning fører til økt regeletterlevelse og at tilsynet raskere kan avsluttes.

Vi sørger også for at det lages nyhetssak i etterkant av endelig rapport slik at fylkeskommuner og kommuner lettere kan få tilgang til tilsynsrapportene som er publisert i tilsynskalenderen. Det er vårt inntrykk at kommuner leser andres tilsynsrapporter og på den måten tar lærdom fra andres tilsyn.

Alle fylkeskommuner og kommuner får i etterkant av egne tilsyn anledning til å svare på undersøkelse der også spørsmål om egen læring og forbedring inngår. De fleste som svarer, opplever læring og forbedring knyttet til egen regeletterlevelse når tilsyn gjennomføres. Vi ser dessverre at svarprosenten er lav, og vi vil derfor vurdere tiltak for å få opp svarprosenten.

Klima- og miljøvern

Landsdekkende tilsynsaksjon med tema forsøpling og som ble utført som dokument tilsyn (brevkontroll) og ikke et fysisk tilsyn.

Det var to overordnede mål for tilsynsaksjonen:

- Få kunnskap om hvordan kommunen jobber med forsøplingssaker.
- Øke oppmerksomhet om og bevisstgjøring av arbeidet med forsøplingssaker i kommunen.

Vi fikk gjennom spørreskjemaet om ble sendt til 10 kommuner (små og store) i våre fylker en oversikt over hvordan kommunen utøver sin myndighet på forsøplingsområdet. Svarene viste at kommunen ikke har utarbeidet risikovurdering med hensyn til oppfyllelsen av sine plikter på forsøplingsområdet. Kommunene kan dermed ikke sies å arbeide systematisk med å overholde sine plikter. Brevkontrollen bidro nok til å bevisstgjøre de 10 kommunene som deltok på at de har plikter til utarbeidelse av risikovurderinger, som er sentralt som grunnlag for utformingen av internkontrollen.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Gjennom året har vi tett oppfølging av kommunene, med aktiv medvirkning og dialog så tidlig som mulig i planprosessene. Vi kommer med innspill om hvordan kommunene kan bidra til mer klimavennlig arealplanlegging, og har løpende veiledning om klimagassreducerende tiltak og klimatilpassningstiltak. For at klimahensyn skal integreres bredt innenfor kommunenes ansvarsområder, har vi i år lagt særlig vekt på å komme med tydelige innspill og forventninger til de nye planstrategiene. Alle kommunene har klimahensyn på dagsorden i sine planstrategier, men ikke alle velger å revidere sine klima- og energiplaner. Flere velger å integrere klimamål i andre overordnede styringsdokumenter og følger disse opp med klimabudsjett, ofte som del av handlings- og økonomiplan. Andre velger også å lage nye planer gjennom regionale samarbeid, slik som Hallingdal som i år har laget en felles klimaplan.

Vi ser at 50 av 52 kommuner i vår region har nedgang i de direkte klimagassutslippene, men at graden av reduksjon varierer en del og til dels i samsvar med kommunenes sentralitet og størrelse. Trenden er mer positiv for flere kommuner enn i fjor, men de fleste kommunene må aktivt og bredt ta i bruk flere strategier og tiltak dersom de skal klare å nå egne fastsatte klimamål og bidra til å nå de nasjonale reduksjonsmålene.

Vi ivaretar og veileder om klimahensyn i vår løpende saksbehandling og kontakt med kommunene. I år har vi hatt mer begrensede ressurser enn tidligere, og arbeidet i vår interne tverrfaglige klimafaggruppe har blitt satt på vent. Vi samarbeider og deltar i nettverk med fylkeskommunene og klimakoordinatorer for regionene gjennom Kommunenettnettverk klima, som ble etablert i år som en erstatning for samarbeidet vi hadde i Klima Viken. Det har vært begrensede ressurser, samt omstruktureringer i fylkeskommunene og klimanettverkene, så det har ikke vært samarbeidet om felles arrangementer i år.

Klimasmart landbruk prosjektet i tre fylker

Landbruksavdeling bidrar med ressurser inn i Østfold fylkeskommunes prosjekt Klimasmart landbruksprosjekt i Viken 2023-2025. Prosjektet gjennomføres i alle de nye fylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Prosjektets overgripende mål er å bidra til en raskere implementering av ny teknikk, redusere landbrukssektorens avhengighet av fossil energi samt gi økt kunnskap til bønder, naturbruksskoler og kommuner om hvordan de kan få en mer bærekraftig matproduksjon.

I 2024 har prosjektet blant annet gjennomført tre webinar på tema karbonbinding og klimakreditter med biokull. Webinarene har gått i Danmark, Sverige og Norge. Totalt deltok 125 personer på disse webinar. Felles for landene er at landbruket kan få en nøkkelrolle for CO₂-reduksjon og lagring gjennom spredning av biokull på landbruksjord. Biokull er en internasjonalt erkjent metode for stabil og svært langsiktig CO₂-lagring. Prosjektet har også arrangert en fysisk samling på tilsvarende tema i samarbeid med Norges Bondelag og Norsk biokullnettverk. Over 20 inviterte aktører fra landbruket

og verdikjeden for biokull deltok. Vi har med disse samlinger bidratt til å øke kunnskapen om det frivillige karbonmarkedet internasjonalt, EUs sertifiseringsarbeid for karbonlagring og mulighetene å redusere CO2 ekvivalenter med biokull i Norges nasjonale utslippsregnskap og for norsk landbruk.

Klimasmart landbruksprosjektet sto også for aktiviteter i "Klimalåven" på landbruksmessen Markens Grøde i september 2024. Her var det foredrag om regenerativt landbruk, informasjon om, og servering av "tapt mat", mikroskopering av jordliv og mye mer.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

I årets forventningsbrev til kommunene, hadde vi en egen lengre del med generelle innspill og forventninger til arbeidet med og innholdet i planstrategiene i forhold til klima. Føringerne i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR-klima) har blitt formidlet til kommunene gjennom både forventningsbrevet, i innspill til oppstart av planarbeid, høringsuttalelser og annen veiledning. Vi har også vist til kommende (nå vedtatt) revidert SPR for klima og energi, og oppfordret kommunene til å ta den i bruk i pågående plansaker når den vedtas.

Vi vedlikeholder vår oversikt over kommunenes status i forhold til oppdaterte klima- og energiplaner og andre overordnede dokumenter med mål og tiltak for klima. Kommunene har i stor grad gjeldende overordnede dokumenter som skal ivareta klimahensyn og føringerne i SPR-klima, men en del av dem er for generelt formulert til at de vises til og følges konkret opp på reguleringsplannivå. Vi ser både av vår undersøkelse i forbindelse med rapporteringsoppdrag 3.2.1.3.2 og i vår løpende saksbehandling, at mange kommuner i for liten grad vurderer ivaretagelse av klimahensyn og klimaeffekter av planforslag i planbeskrivelser og saksframlegg.

På reguleringsplannivå er kommunene våre gode på å kreve planer for overvannshåndtering, og de legger de anbefalte klimapåslagene i klimaprofilene til grunn. Vi oppfordrer kommunene som ikke selv stiller krav om det til forslagsstiller, til å bruke blågrønne strukturer og naturbaserte løsninger som klimatilpasningstiltak. Etter flere tilfeller av ekstremvær de siste årene, har vi ekstra oppmerksomhet på ROS-analysene som følger høringerne og hvordan disse følges opp med forebyggende tiltak for klimatilpasning gjennom bestemmelsene. Stadig flere kommuner er opptatt av å bevare myr og karbonrike arealer som klimatilpasningstiltak.

Kommunenes arbeid med klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommuner og andre myndigheter i fylket integrerer klimahensyn (både utslippsreduksjoner og tilpasning til et klima i endring) på en systematisk måte i alle sine aktiviteter og oppgaver og samarbeider for å nå klima- og miljømålene.

Vi viser til innholdet i vår rapport i forbindelse med rapporteringsoppdraget til Miljødirektoratet med frist 1. september 2024, som svarer ut disse punktene og har utfyllende informasjon. Kort oppsummert:

- Alle kommunene har innarbeidet tiltak, virkemidler og målsetninger for klimatilpasning og reduksjon av klimagassutslipp i et eller flere av sine styringsdokumenter. Det varierer i hvilken grad dette følges opp systematisk, men det er en trend at det øker med kommunenes størrelse og sentralitet. Litt over halvparten har klima som fast tema i saksframlegg til politisk behandling.
- Reduksjon i klimagassutslipp er i større grad et tema i de overordnede planene/styringsdokumentene, mens klimatilpasning følges bedre opp i arealplaner.
- Suksesskriterier: tydelig lovverk, nok ressurser, god informasjon, tilskuddsordninger, erfaringsdeling, politisk vilje.
- Kommunene deltar i til sammen 39 nettverk innen klima og miljø
- Nettverkene er arenaer for erfarings- /kunnskapsdeling og samarbeid om prosjekter og tiltak.
- Velfungerende nettverk har koordinator som kaller inn til jevnlig møter og arrangementer, og har lav terskel for deling, veiledning og samarbeid.

3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon

Aktivitet og oppdragsløsning bærer tydelig preg av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, og arbeid for å øke beredskap og sivil motstandsdyktighet regionalt og lokalt er intensivert. Forståelsen av viktigheten av et godt fungerende totalforsvar virker å være økende, både i kommunene og på regionalt nivå. FylkesROS-analysen er oppdatert med scenarioet sikkerhetspolitisk krise og krig, og har vært tema i møter både med kommuner og regionale samvirkepartnere.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Statsforvalteren har gjennomført en grundig analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt, og ferdigstilt et nytt scenario med sikkerhetspolitisk krise og fare for krigshandlinger mot Østlandet til fylkesROS tidlig i 2024. Det er utarbeidet en oppfølgingsplan som har vært behandlet i rammen av fylkesberedskapsrådet i desember 2024, og som vil fortsette å være på agendaen i fylkesberedskapsrådet fremover.

Beredskapsplanlegging (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterens egen beredskap og regionale samordningsansvar er oppdatert og legges til grunn i embetets arenaer og aktiviteter for det sivil-militære samarbeidet.

Prioriterte tiltak for å styrke totalforsvaret regionalt inngår i beredskapsplanleggingen.

Embetet har oppdatert den overordnede beredskapsplanen og jobbet med avdelingsvise beredskapsplaner gjennom 2024. Samordningsrollen er godt forankret i planverket og det er utarbeidet tiltakskort for samordning av ulike hendelser. Det er gjennomført to rutinemessige møter med hele fylkesberedskapsrådet, med mål om å øke kompetanse og utveksle erfaringer på tvers av sektorene.

Vi har i samarbeid med Länsstyrelsen i Västra Götaland arrangert årlig møte i grenseredningsrådet. Møtet gikk over to dager med presentasjon av flere aktører i rådet, deres kapabiliteter, ansvar og myndighet. Det ble i tillegg holdt innlegg med erfaringer fra ekstremvær i Buskerud og utglidning av E6 i Stenungsund, Sverige. Møtet ble avsluttet med en diskusjonsøvelse.

Rutinemessige møter i Oslofjordsamarbeidet er videreført, og har fungert som en god arena for diskusjon og informasjonsutveksling mellom politi, heimevern, sivilforsvar og statsforvalter.

Styrket sivil-militære samarbeid regionalt (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for styrket sivil-militært samarbeid regionalt, inkludert utvikling av det regionale vertslandstøttekonseptet

Statsforvalteren har tett samarbeid med Heimevernet lokalt og har også deltatt i flere forumer med informasjon fra Forsvaret (FOH). Vertslandstøtte har vært tema i diskusjoner med kommuner og regionale samvirkeaktører, men inntil NATOs nye Host Nation Support-konsept er operasjonalisert på nasjonalt nivå, er dekningen av temaet overfladisk og lite kunnskapsbasert. Det er forventet mer aktivitet rundt dette temaet i 2025.

Vi har arrangert sivilt-militært kontaktmøte i regionen, med bred deltakelse fra Innlandet og Vestfold og Telemark. De rutinemessige sivil-militære møtene i Oslofjordsamarbeidet er videreført i 2024 og vi har deltatt på CICOM-møtene når vi har blitt invitert.

Vi har også bidratt i samordningen av anløp av reaktordrevet fartøy i Oslofjorden, deriblant oppdatert prosedyren for slike anløp.

Oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonenn. (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for regionalt samarbeid for å ha oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen.

Statsforvalteren har jobbet med sårbarheter i forsyningssituasjonen gjennom arbeidet med rasjonering av kraft og drivstoff i 2024, se rapportens punkter 3.2.1.5.3 og 3.2.1.5.5.

Vi har videre bidratt noe i oppstarten av et arbeid relatert til vannforsyning i Oslo, i regi av Oslo universitetssykehus.

Det pågående arbeidet om sivilt-militært samarbeid om kartlegging av medisinske behov og kapasiteter i krig, er også forventet å avdekke relevante forhold i forsyningssituasjonen innenfor helsesektoren.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.1 - Oppfølging av prioriterte læringspunkter etter øvelser og hendelser siste fem år: Embetet har deltatt på møte med DSB i mars 2024, og avventer eget møte med oppfølging fra DSB.

Identifiserte tiltak etter hendelser og øvelser er innarbeidet i virksomhetsplanen for samfunnssikkerhet- og beredskapsstaben, og følges opp på linje med øvrige oppdrag.

3.2.1.5.3 - Bistå NFD i arbeidet med drivstofforsyning: SFOS har gjennomført oppdrag med å samle inn data over prioriterte brukere av drivstoff, som ikke tidligere var meldt inn av kommunene. Disse ble lagt inn i kartsystemet fra GEONorge. I tillegg er drivstoffstasjoner i nærheten av disse prioriterte brukerne lokalisert og markert, og deretter merket *prioritert for drivstoff ved drivstoffmangel*.

3.2.1.5.5 - Bistå nettselskaper med innhenting av informasjon for planlegging og fordeling av energi: Oppdraget har hatt noe treg fremdrift i løpet av året, fordi både statsforvaltere og nettselskaper opplevde at ny veileder for kraftrasjoneringsforskriften fra NVE ga rom for usikkerhet og misforståelser og ville kunne forårsake store forskjeller i de ulike områdene. Det er derfor gjennomført møter i samarbeid mellom SFOS, SFIN, KDSene i våre områder og NVE, noe som har ført til en bedre felles forståelse for forskrift og oppdraget, samt økte muligheter for at alle statsforvaltere og nettleverandører/KDSer vil løse oppdraget på tilnærmet lik måte. Oppdraget videreføres i 2025 i dialog med NVE, nettleverandører og KDSer.

3.2.1.5.6 - Bidra i planleggingen av Øvelse Digital 2025: Statsforvalteren har deltatt i oppstartsmøter for planlegging av øvelsen, og deltar med ressurser i undergrupper som fortsetter planleggingen i 2025.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Landbruk

Kompleksiteten og antall saker er økende på landbruksområdet på mange områder. Dette utfordrer vår kapasitet. Vi ser med bekymring på at kommunal landbruksforvaltning i flere kommuner har liten kapasitet og liten eller ingen tilgang på juridisk kompetanse. Dette kan gi ulik behandling av like saker.

Vi har et godt system for internkontroll, og vi har gode rutinebeskrivelser, både i egen avdeling og i vår kontroll med kommunene. Dette sikrer mer harmonisert behandling av like saker.

Vi bruker mye tid på veiledning av kommunene på samtlige fagområder. Vi mener at kommunene får økt fokus på internkontroll etter våre forvaltningskontroller, og dermed sikrere saksbehandling. Vi mener at informasjonen vi sender ut, våre kurs og webinar sikrer god kompetanse og bidrar til lik behandling mellom kommuner.

Klima - og miljøvern avdelingen

Vi har gode rutiner som er implementert og ligger i kvalitetssystemet vårt. Dette for å sikre god kvalitet og enhetlig praksis i vår saksbehandling både når det gjelder tilsyn og konsesjonsbehandling. Vi startet et restanseprosjekt i 2022 for å få ned saksbehandlingstiden og restansene våre på klagesaker på kommunale vedtak. Vi kom i mål med dette arbeidet i 2024.

Vi har gjennomført 62 forurensningstilsyn i løpet av 2024, som inkluderer både endags og flerdags inspeksjoner samt en revisjon. Dette er noe færre tilsyn enn planlagt grunnet ressursituasjonen. Vi har deltatt i alle tilsynsaksjoner som er initiert fra Miljødirektoratet, og deltakelse i aksjoner bidrar til kompetanseheving.

Vi har også i 2024 hatt fokus på tilsyn med flere bransjer mht. nye tillatelser med tilhørende veiledning og bevisstgjøring. Tilsyn er en god anledning til å veilede og bevisstgjøre kommunene.

Kommunene har blitt mer opplyste om regelverket og har fått økt forståelse, spesielt knyttet til behovet for oppgradering av avløpsnett og avløpsanlegg. Dette gjør at kommunene selv tar initiativ til å forbedre renseanlegg/ bygge nytt. Vi får også opprettet dialog med kommuner vi ikke har hatt dette med før. Vi får også selv en økt grad av forståelse på hvordan det står til ute i kommunene (gir oss grunnlag for prioritering) og økt vår kompetanse på å gå tilsyn på avløpssektoren (mange nye medarbeidere).

Utsatte grupper: Sosial/Nav, barnevern, integrering og EMA

Tilsynsaktiviteter innen barnevern, sosialtjenesteområdet, EMA-området og integreringsfeltet gir effekt når metodene som benyttes for tilsyn også innebærer god dialog og oppfølging sett fra kommunenes perspektiv. Vi erfarer at det har blitt et styrket fokus i tjenestene på styring og internkontroll. Som virkemiddel har vi for eksempel benyttet egenvurdering som metode over flere år, og erfarer at behandlingsmåten fungerer godt når vi bruker den målrettet og etter grundige vurderinger om virksomhetens behov, situasjon og forutsetninger. Blant annet er det pågående landsomfattende tilsynet på barnevernsområdet fått en positiv mottakelse og stor oppslutning blant kommunene. Videre gir kommunene oss tilbakemelding om at de mener tilsynsformen og vår oppfølging setter dem godt i stand til selv å drive frem kvalitetsutvikling i tjenestene. På tilsvarende måte har vi sett gode effekter av forrige landsomfattende tilsyn på sosialområdet vedrørende oppfølging av barnefamilier. I etterkant har vi merket en endring i klagesakene på sosialtjenesteområdet ved at andelsmessig færre er klager fra barnefamilier, tross en stor økning i klagesaker totalt sett. Vi vurderer at dette blant annet følger av høyt fokus over tid på virkemiddelbruk overfor lavinntektsfamilier, herunder våre tilsyns- og veiledningsaktiviteter på området.

Videre vurderer vi at vi lykkes stadig bedre med å bruke virkemidlene våre helhetlig og i sammenheng. Våre råd- og veiledningsaktiviteter på barneverns- og sosialområdet ses for eksempel i sammenheng med funn i klagesaker og tilsyn, slik at vi demest kan målrette oppfølgingen vår bedre til den enkelte kommunes behov og utfordringsbilde. Blant annet utformer vi årlige brev til hver enkelt barnevernstjeneste i etterkant av rapportering, og dialogmøtene i kompetansesatsingen på barnevernsområdet brukes til å trekke sammenhenger mellom risikovurderinger, funn i tilsyn og klagesaker, og kommunens fremdrift når det gjelder kvalitetsutvikling og reformarbeid. Et annet eksempel er økt bruk av tilsynsdialogmøter i oppfølgingsfasen etter avdekket svikt i tjenestene. Vi erfarer at slik kombinasjon mellom skriftlig og muntlig oppfølging passer godt der vi har vurdert det som hensiktsmessig. Helhetlig tilnærming fra vår side gir konkrete effekter i form av økt fremdrift og resultater for kommunenes utviklings- og forbedringsarbeid.

Plan - og bygningsloven

Vi gir mye råd og veiledning, og vi på områdene plan- og bygg og ekspropriasjon har vi i tillegg til ordinær behandling av saker, besvart 200 generelle henvendelser, hvor gjennomsnittlig behandlingstid er 37 dage. Selv om klagesaker blir høyt prioritert er vi opptatt av å være tilgjengelige, her derfor telefonvakt hver dag fra 10.00 – 14.00 hvor vi blant annet besvarer generelle henvendelser. Vi har holdt 14 innlegg på kurs og seminarer, og planlegger en samling for alle kommunene i vårt embete høsten 2025.

Folkehelse, alkohollov og serveringslov

Vi registrerer at det er et stort antall henvendelser fra kommuner og innbyggere om tolkning av regelverk. Det blir gitt mye muntlig og skriftlig veiledning.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Vi behandlet 1264 saker, mot 1358 saker i 2023, så en liten nedgang i 2024. Antallet er likevel mer på linje med 2021 og 2022 hvor vi behandlet henholdsvis 1246 og 1236 saker. Det fremgår av tabellen at ca. 93 % av sakene ble behandlet innen frist, 7 % med fristoverskridelse. 1180 av 1264 saker ble behandlet innen 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 82 dager og gjennomsnittlig overskridelse av fristen har vært 45 dager.

Vi jobber systematisk og godt for å holde restansene nede og overholde lovpålagte frister, og resultatet er slik vi ser det godt. Dette fokuset fortsetter i 2025. Vi har funnet grunn til å utsette fristen i 188 saker som er særlig kompliserte, i samsvar med SAK § 7-3 tredje ledd. Partene i klagesaken blir orientert om når et vedtak i saken kan forventes.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 7 %	93 %	1 264	1 180

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Tabellen i årsrapporten, hentet fra SYSAM, ser nok en gang ut til å være feil. Dette rapporterte vi også om i 2023, uten at vi har fått en tilbakemelding fra departementet. Dette er også meldt inn på nytt i tilbakemeldingen på de foreløpige styringsdokumentene for 2024. Det er fint om vi kan få en tilbakemelding på dette.

I tabellen per 17.01.2025 fremgår det at vi har et avvik på 48 %, og at vi behandlet 26 av 50 saker der det er gitt utsatt iverksetting innen 6 uker. Ved kontroll av uttrekk fra SYSAM stemmer ikke dette. Vi finner 36 saker der det er krysset av for utsatt iverksetting, og at 35 av sakene ble behandlet innen fristen. Dette gir en måloppnåelse på 97 % og et avvik på 3 % i 2024.

Det er veldig uheldig at SYSAM ikke synliggjør hvilke saker som er gitt utsatt iverksetting. Dette bør fremgå både av statistikken og søkekriteriene som vi har tilgang til i SYSAM.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 48 %	52 %	50	26

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det synes som tabellen både viser antall søknader om forhåndstiltredelse og søknad om samtykke til ekspropriasjon. Vi har behandlet 7 saker om forhåndstiltredelse og 5 søknader om samtykke til ekspropriasjon. Alle saker er tatt innen fristen.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	12	12

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Som i 2023 har vi 100 % måloppnåelse. Vi fokuserer på å opprettholde 100 % måloppnåelse i 2025.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	4	4

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven, i tråd med skjerpede krav gjennom EØS-avtalen

Antall ferdigbehandlede konsesjonssaker i 2024 er lik antallet nye konsesjonssaker som kommer inn på grunn av IED-oppdateringer og søknader om ny eller endret virksomhet. Vi har ikke hatt kapasitet til å håndtere oppdateringer av tillatelser som er eldre enn ti år annet enn for IED-virksomheter med nye BAT-konklusjoner. For IED-virksomheter har vi imidlertid prioritert full gjennomgang og oppdatering av tillatelsene når disse har vært mer enn ti år gamle, fremfor å kun oppdatere med bindende utslippsgrenser. Dette mener vi er viktig for å heve kvaliteten på tillatelsene slik at bl.a. kravene til utslippskontroll og avfallshåndtering settes i tråd med dagens standard. Vi ønsker å gjøre denne jobben med flere tillatelser, men har ikke hatt ressurser til dette.

En større andel av virksomhetene i fylkene som er omfattet av EUs industriutslippsdirektiv, har oppdaterte tillatelser i tråd med Best Available Techniques (BAT)-konklusjoner.

Hovedfokus for 2024 har vært på områdene næringsmiddel (BAT-FDM) og avfallsbehandling (BAT-WT), hvor fristene for å implementere BAT-krav i tillatelser etter forurensningsloven har utløpt i henholdsvis 2022 og 2023. På næringsmiddel gjenstår nå å endre en tillatelse og på avfallsbehandling ca. fem tillatelser. Vi forventer å ferdigstille arbeidet i 2025. Bakgrunnen for at det har tatt lang tid, og fortsatt vil ta noe lengre tid enn ønskelig, er utfordringer knyttet til våre ressurser. For SA-BREF som ble vedtatt i desember 2023 har vi begynt kartlegging av virksomheter og ligger i rute for å bli ferdig innen fristen. Det arbeidet som er gjennomført med implementering av BAT-kravene i tillatelser har ført til mer presise og strengere tillatelser. Dette innebærer at virksomhetene får bedre kontroll på sine utslipp og til redusert forurensning. Innføring av IED-krav har også ført til strengere regulering for nye virksomheter. Dette bidrar til reduserte utslipp, for eksempel av næringsstoffer til vann fra næringsmiddelindustri. Vi opplever også en holdningsendring i bransjene med økt kunnskap og bedre kontroll på egen forurensning. Gjennomføring av tiltak tar tid og vi regner med at full effekt av nye og strengere krav blir synlig i årene som kommer.

Utfordringer i arbeidet med konsesjonssaker har vært ressursituasjonen med flere langtidssykmeldte og ansatte i fødselspermisjon. Dette har ført til at vi har hatt en lengre saksbehandlingstid på konsesjoner og klagesaksbehandling enn det som er ønskelig. Vi har deltatt aktivt i utvikling av ny mal modell for finansiell sikkerhet og ny mal for tillatelse for avfallsanlegg sammen med Miljødirektoratet. Dette har tatt tid, men som også bidrar til økt kvalitet.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Helse

Vi tildeler tilskudd til kommunene i tråd med føringer fra overordnede myndigheter.

Landbruk

Statsforvalteren har kontinuerlig fokus på faglig oppdatering av saksbehandlerne i kommunene. Nettseminarer og digitale møteplasser har vist seg som målrettede og effektive former for læring og erfaringsutveksling. Komprimerte digitale arrangementer kan lettere tilpasses arbeidshverdagen enn heldagssamlinger med frammøte. Vi har høy deltakelse på våre digitale arrangementer, og ser at de fører til økt kompetanse og engasjement hos kommunal landbruksforvaltning. Tett oppfølging fører til bedre forvaltning.

Forbedrede digitale saksbehandlingsverktøy, med økt brukervennlighet og målrettede maskinelle kontroller, har ført til bedre kvalitet på opplysningene i søknadene og mer effektiv saksbehandling.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Viktige elementer i landbruksavdelingens internkontroll er virksomhetsplan, handlingsplaner og rutinebeskrivelser med avviksbeskrivelser for avdelingens ulike arbeidsområder, og delegeringsreglement. I tillegg kommer styringsdokumenter og embetets policy for internkontroll. Risikovurderinger bidrar til en tilpasset internkontroll. Avdelingens internkontroll bidrar til at forvaltningen på de ulike fagområdene settes i et felles rammeverk, som letter oversikt og gjør det enklere å identifisere områder som kan forbedres. Virksomhetsplan, handlingsplaner og rutiner revideres minst en gang i året, og tilpasses oppdaterte oppdrag, identifisert risiko og erfaringer. Dette bidrar til å videreutvikle en effektiv og korrekt forvaltning.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Nei
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	1
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Det har vært feil og mangler ved rapportene og leveransetallene vi skulle benytte i kontrollene for 2024. Da noen av produsentene i gamle Viken fylke benyttet seg av leveransedata/telldata som var splittet ned på 12 mnd pr år, var vi helt avhengig av å få klargjort beregningsmåte fra Landbruksdirektoratet. Vi mottok Landbruksdirektoratets rundskriv om kontroll av svine- og fjørfeproduksjon 2024 først i slutten av oktober. Vi valgte å vente på dette rundskrivet som klargjør regnemåten vi skal bruke for å beregne standardisert erstatning ved brudd på konsesjonsgrensen for avlspurker på ethvert tidspunkt og slaktede/omsatte slaktegriser i kombinert svineproduksjon. Ut fra ønske om å fatte mest mulig riktige avgjørelser og å sørge for at tilsvarende saker i landet blir behandlet likt, mente vi det var riktig å vente med kontrollen til rundskrivet var på plass.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	15
Saker funnet i orden	13
Saker med feil	2
Beskrivelse av feilene	Skattelistene for 2023 var først klare i november 2024. Vi har kontrollert 15 saker med mistanke om feil og 13 av disse sakene er funnet i orden. To saker med mistanke om feil ble ikke ferdig kontrollert i 2024 og vil bli undersøkt nærmere i starten av 2025.

Det er 64 saker totalt og seks av disse er tobrukere, både bruker og ektefelle mottar tidligpensjon. Resten er enbrukere (bare bruker mottar tidligpensjon).

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Alle søknader behandles fortløpende etter rutinen for ordningen (TPO). Alle opplysningene i søknaden kontrolleres mot vilkårene for å innvilge tidligpensjon til jordbrukere. Vi kjører rapporter årlig for å kontrollere om tidligpensjonister har mottatt næringsinntekt fra landbruket som er i strid med vilkårene for ordningen. Vi har et regneark som hjelper oss å holde oversikt og sjekke ut at arbeidet utføres etter rutinen vi har utarbeidet. I 2024 kontrollerte vi for inntektsåret 2023. Alle (64) som mottok tidligpensjon i 2023 er med i kontrollen og de fleste har ikke mottatt næringsinntekter i strid med regelverket for ordningen. Vi har 15 tidligpensjonister som i 2023 sto oppført med næringsinntekt fra landbruket. 13 av disse har vi kontrollert og funnet i orden. To saker må undersøkes nærmere i 2025.
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Nei	I 2024 har for første gang seks avløserlag søkt om tilskudd til landbruksvikarvirksomhet i regionen vår (Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus) i motsetning til fem fra før. I Akershus har et avløserlag fra Innlandet blitt aktiv. SF har fordelt tilskudd og årsverk etter retningslinjer fra Landbruksdirektoratet. Vi har utbetalt kr. 5.368.000 til avløserlagene i regionen vår.
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	I fylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus mottar om lag 90 veterinærer tilskudd til veterinærreiser gjennom fagsystemet Agros. Vi mottar rundt 90 søknader hver måned og de fleste behandles automatisk i Agros. Hver måned plukker vi ut minimum 5 % av søknadene til kontroll. Vi ser stor effekt på tidsbruk pr. kontroll, etter ordningen ble lagt inn i fagsystemet Agros. Vi ser også at veterinærne er mer nøye med utfylling av søknadene sine i Dyrehelseportalen, som igjen gjør at det blir færre feil og avvik.
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Ja	Det gjennomføres dokumentkontroll av alle innkomne søknader. Ved behov vil vi innhente underlagsmaterialet for kommunenes søknader, det vil si søknadene fra veterinærne til kommunene. Dette sammenholdes med rapporter fra kommunene om bruken av foregående års midler og opplysninger som kommunene gir i vår årlige spørreundersøkelse til administrasjonskommunene. Nær alle omsøkte tiltak i 2024 oppfylte kriteriene for tilskudd. I 2024 ble det gjennomført to digitale møter med alle administrasjonskommunene. I sum gir dette oss god oversikt over veterinærdekningen og utfordringer knyttet til stimuleringsstilskuddet og vaktordningen.
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima- og miljøprogrammet	Ja	Ja	Relevant dokumentasjon gjennomgås før utbetaling i alle saker. I den grad det mangler dokumentasjon, blir den innhentet.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Ja	I komplekse saker med erstatningsbeløp over kr 100 000, skal to saksbehandlere se på saken før man sender den til godkjenning.
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Risikobasert kontroll innen denne ordningen medvirker til effektiv og korrekt saksbehandling. Kontrollene gir også kjennskap til styrker og svakheter ved den kommunale saksforberedelsen, slik at opplæringsiltak kan iverksettes. Statsforvalteren veileder både enkeltkommuner direkte, og det avholdes webinarer der generelle problemstillinger drøftes.
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Ja	Nei	Tilfanget av saker er begrenset, hver sak er kompleks og gir grunnlag for relativt store utbetalinger. Hver enkelt søknad og vedlagt dokumentasjon blir følgerlig kontrollert.
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Delvis	Ja	Tildeling av rentemidler kan i hovedsak inndeles i to kategorier. 1. Direkte driftstilskudd (mindre beløp). Krever ikke rapportering som synliggjør bruken av midlene. 2. Tilskudd til finansiering av prosjekt (større beløp). Krever rapportering på fremdrift og status/resultat for prosjektet.
NMSK, kommuneskog	Delvis	Ja	Det gjennomføres dokumentkontroll av alle innkomne søknader før utbetaling. Inngår også som en integrert del av forvaltningskontrollen av kommunene på skogområdet.
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Nei	Statsforvalteren sitter som observatør i takstutvalgene i alle pågående prosjekt. Det er to fagpersoner på ordningen hos SFOS.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Andre ordninger			

Også i 2024 ble det lagt ned en stor innsats for å behandle saker om tilskudd ved produksjonssvikt i 2023. Først nærmere sommeren var dokumentasjon på plass i de fleste sakene, og sakene ferdig behandlet. Utover høsten ble de fleste søknadene ferdigbehandlet, men ved årsskiftet gjenstår fortsatt et fåtall saker som av ulike årsaker ikke kan ferdigstilles enda. Eksempler på dette er klager på dispensasjonsvedtak som fortsatt ligger til behandling i departementet. Når det gjelder vekstsesongen 2024, ble også dette et år med flere søknader om tilskudd ved produksjonssvikt enn normalt. Saksbehandling pågår med normal bemanning og forventet fremdrift.

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 prosent av kommunene.

Forvaltningskontrollene gjennomføres ved gjennomgang av dokumentasjon og samtaler. Vi finner i mye dokumentasjon i Landbruksdirektoratets fagsystemer og på kommunenes nettsider. Det vi ikke finner der, ber vi om å få tilsendt. Alle åpningsmøter er gjennomført ved fysisk møte i kommunene. Slutt møtene har foregått digitalt. Det er gjennomført samtaler med både ledere og saksbehandlere.

Inntrykket vi sitter igjen med etter forvaltningskontrollene i 2024, samsvarer mye med det vi fant i 2023. Det er store variasjoner i hvor langt kommunene har kommet i arbeidet med internkontroll, men vi ser en økende oppmerksomhet om viktigheten av det. Vårt inntrykk er at samtalene vi har med lederne og saksbehandlere bidrar til å bevisstgjøre dem om at god internkontroll i forvaltningen av landbrukets tilskuddsordninger er viktig.

Kapasiteten i kommunal landbruksforvaltning er utfordrende flere steder. Det er svært ulikt hvordan kommunene forholder seg til det. Vi har i år sett gode eksempler at det er mulig å sette sammen team av ansatte med kompetanse på tvers av fagområder og til dels over et meget bredt arbeidsområde. Involvering av flere saksbehandlere forebygger at enkeltpersoner blir sittende alene med forvaltningen av jord- og skogbrukssaker og sikrer et bedre grunnlag for de vurderingene som gjøres.

Oppfølging av periodisk ajourhold av AR5 kan være tidkrevende for kommunene på grunn av behovet for befaringer i felt. Det er et område som vi ser at blir nedprioritert. Vi følger opp dette tett.

Ellers ser vi som tidligere, at det ikke alltid er helt samsvar mellom hvem som har delegert myndighet til å fatte vedtak i tilskuddssaker i kommunene og hvem som har godkjennerrolle i fagsystemene. Vår erfaring er at delegeringen kommer på plass etter at godkjennerrollen er inndratt.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Regionkontor landbruk (Oslo, Lørenskog og Rælingen)	Vertskommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til regionale miljøtiltak (RMP), tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur), kommunens resultatkartlegging foryngelsesfelt, foryngelseskontroll og rutiner for vedlikehold av AR5.	To avvik: RMP - manglende dokumentasjon av vurdering av avkorting. AR5 - mangelfull oppfølgingen av "usikre AR5-flater" og "AR5-flater m/info" etter siste periodiske ajourhold.	Kommunen har lagt fram en god plan for oppfølging av usikre AR-flater og tar sikte på å bli ferdig med nødvendige befaringer i feltsesongen 2025.
Asker	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur og NMSK veg)	To avvik: Internkontroll - fire personer som har godkjennerolle i Landbruksdirektoratets fagsystemer, manglet delegert myndighet til å godkjenne tilskuddssøknader. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid - kommunen har godkjent utgifter som ikke skal være del av grunnlaget for avløsertilskudd.	Kommunen har gjennomført tiltak for å rette opp og forhindre framtidige feil. Statsforvalteren har lukket avvikene og avsluttet kontrollen.
Ullensaker og Gjerdrum	Vertskommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til regionale miljøtiltak (RMP) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur), kommunens resultatkartlegging foryngelsesfelt, foryngelseskontroll og rutiner for vedlikehold av AR5	Seks avvik: PT - mangelfullt innhold i varslene om kontroll av søknadene og flere tilfeller der kommunen har godkjent høyere verdi enn omsøkt. RMP - ikke oppfylt kravet om kontroll av 5% av søknadene, feil type vedtak i en sak og utbetalt tilskudd til tiltak som ikke var gjennomført. AR5 - mangelfull oppfølging av	Kommunen har gitt tilbakemelding på avvikene, men Statsforvalteren har foreløpig ikke lukket dem.
Enebakk	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til regionale miljøtiltak (RMP) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur og NMSK veg), kommunens kontroll av skogkulturtiltak og foryngelseskontroll, og rutiner for vedlikehold av AR5.	Ti avvik: PT - kommunen har godkjent økologiske dyr som foretaket ikke har søkt på. RMP - det er godkjent mer areal enn omsøkt og feil er ikke rettet når søker har søkt på for mye areal. NMSK - det er foretatt dobbel utbetaling til samme skogkulturtiltak, det foretatt to feilaktige utbetalinger av tilskudd til suppleringsplantning og det er foretatt feilaktig utbetaling av tilskudd til ungskogpleie. Kontroll av skogkulturtiltak - det manglet nødvendig informasjon og/eller dokumentasjon i godkjente bilag, og kommunen oppfyller ikke krav til kontroll av tiltak. Kommunal skog - kravene til habilitet er ikke overholdt. AR5 - mangelfull oppfølging av "usikre AR5-flater" etter siste periodiske ajourhold.	Kommunen har gjennomført tiltak for å rette opp og forhindre framtidige feil. Statsforvalteren har lukket alle avvikene unntatt aviket for AR5. Kommunen har fått frist til kommende sommer med å lukke det siste aviket.
Nannestad	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til regionale miljøtiltak (RMP) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur), kommunens resultatkartlegging foryngelsesfelt og foryngelseskontroll.	Ett avvik: For tre personer var det ikke samsvar mellom godkjennerolle i Landbruksdirektoratets fagsystemer og dokumentasjonen fra kommunen som viser fullmakter til å fatte vedtak.	Kommunen har rettet opp i aviket. Statsforvalteren har lukket aviket og avsluttet kontrollen.
Kongsberg	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur og NMSK veg), kommunens kontroll av skogkulturtiltak og foryngelseskontroll, og rutiner for vedlikehold av AR5.	Ett avvik: AR5 - mangelfull oppfølging av "usikre AR5-flater" etter siste periodiske ajourhold.	Kommunen har rettet opp i aviket. Statsforvalteren har lukket aviket og avsluttet kontrollen.
Øvre Eiker	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur og NMSK veg), kommunens resultatkartlegging foryngelsesfelt og foryngelseskontroll.	To avvik: PT - mangelfullt innhold i varslene om kontroll av søknadene. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid - kommunen har godkjent utgifter som ikke skal være del av grunnlaget for avløsertilskudd..	Kommunen har rettet opp i avikene. Statsforvalteren har lukket avikene og avsluttet kontrollen.
Flå	Kommunens internkontroll - habilitet, delegering, rutiner, dokumentasjon og kompetanse. Kontrollerte ordninger: Produksjonstilskudd (PT) herunder tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK skogkultur og NMSK veg), og rutiner for vedlikehold av AR5.	Fire avvik: PT - mangler rutinebeskrivelse. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid - kommunen har godkjent utgifter som ikke skal være del av grunnlaget for avløsertilskudd. AR5 - mangler rutinebeskrivelse, og kommunen har ikke gjennomgått feillistene fra Nibio med "Usikre AR5-flater" og	Kommunen har rettet opp i avikene. Statsforvalteren har lukket avikene og avsluttet kontrollen.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i embetets ansvarsområde
20 %	1	21 %	11	52

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)
Rapportere på

Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Årlig handlingsplan for brukeradministrasjon av tilgangene ble oppdatert i januar 2024. Planen inneholder oversikt over alle planlagte aktiviteter og hvem som har ansvar for dem. Det er gjennomført løpende oppdatering av brukere og endringer i roller som den enkelte bruker har, etter skriftlig melding fra kommunene, herunder sletting av brukere tilhørende saksbehandlere som har sluttet og inaktivering av brukere tilhørende saksbehandlere som har permisjon. Alle endringsmeldinger arkiveres i Elements.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	Det er foretatt én gjennomgang av samtlige brukere i kommunene/landbrukskontorene. Den årlige gjennomgangen starter med at vi tar ut en oversikt over alle brukere med tilhørende roller for hver kommune/landbrukskontor. Denne sendes til leder for landbruksforvaltningen i kommunen, med frist for tilbakemelding. Statsforvalteren følger opp tilbakemeldingene og foretar eventuelle oppdateringer av brukere og roller. Dette er viktig for bevisstgjøring av lederne ved landbrukskontorene på hvilke roller saksbehandlere har i fagsystemene. Den årlige gjennomgangen tvinger også fram opprydding i brukere og roller som det ikke er meldt fra om tidligere, ikke minst sletting av brukere som ikke lenger skal ha tilgang. Det foretas også én årlig gjennomgang av alle brukere hos Statsforvalteren og eventuelle andre som har tilgang og deres roller.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	Årlig, på høsten.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Ved hver årlig gjennomgang avdekkes det brukere tilhørende saksbehandlere, som har sluttet og som kommunene ikke har meldt fra om. Det er ikke registrert misbruk av disse.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene har rutiner som sikrer at grunnvilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt når vedtak om produksjons- og avløsertilskudd fattes.

De fleste foretakene som søker om produksjonstilskudd oppfyller vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon. Vårt inntrykk er at kommunene etter hvert er blitt godt kjent med de rapportene om vanlig jordbruksproduksjon, som finnes i saksbehandlingsverktøyet for produksjonstilskudd, og bruker rapportene aktivt som grunnlag for utplukk av foretak til kontroll eller innhenting av dokumentasjon fra tilsattstiller.

"Vanlig jordbruksproduksjon" er et stadig tilbakevendende tema i de digitale møteplassene for kommunene om produksjonstilskudd, med gode erfaringsutvekslinger. Når fristen for godkjenning av søknader nærmer seg, får vi alltid en del henvendelser fra saksbehandlere i kommunene som ønsker å drøfte vanlig jordbruksproduksjon med utgangspunkt i konkrete problemsaker.

Som rapportert i tidligere årsrapporter er det særlig foretak med småskala drift som kommunene synes er vanskelig å ta stilling til. Drifta kan ha lite næringsmessig preg. Formålet med husdyrproduksjon og drifta av arealene handler ikke primært om matproduksjon, men snarere som ledd i aktivitets- eller avlastningstilbud til sårbare grupper eller har andre formål. Dette gjelder foretak som driver Inn på tunet-virksomhet, foretak som driver småskala med allsidig produksjon, stiftelser, forskningsinstitusjoner og videregående skoler. Ikke sjelden omfatter det økologisk drift og kanskje bevaringsverdige husdyraser. Drifta i disse foretakene oppfyller formålene med flere av tilskuddene, men utøves på en måte som utfordrer kravet om vanlig jordbruksproduksjon. Hestehold, småskala sauehold, ammegeiter, honningproduksjon og bærproduksjon (solbær, aronia m.fl.) utfordrer også grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon. Vi håper at utredningen som Landbruksdirektoratet skal levere før vårens jordbruksoppgjør, vil gi tydeligere retningslinjer for vurdering av slike søknader.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Statsforvalteren gjennomførte et webinar for kommunal landbruksforvaltning 26. november der vurdering av grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon i dyrevelferdssaker var tema. Regelverket ble repetert og vi gikk igjennom en konkret sak som er klagebehandlet hos SFOS. Vanlig jordbruksproduksjon er ofte gjenstand for erfaringsutveksling i de digitale møteplassene om produksjonstilskudd for kommunene. Ved forvaltningskontrollene sjekker vi kommunenes rutinebeskrivelse for produksjonstilskudd, og i hvilke grad saksbehandlere bruker rapportene om vanlig jordbruksproduksjon i saksbehandling og ved utplukk til risikobasert kontroll av foretakene som søker om produksjonstilskudd. Dersom rutinebeskrivelsen mangler punkter om bruk av rapportene, gis det anbefaling i kontrollrapporten om å bruke dem. Kontroll av om vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon er også tema i intervjuene med saksbehandlere ved forvaltningskontrollene.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	De fleste kommunene bruker rapportene som aktivt redskap for utplukk av foretak til kontroll, og som supplement til lokalkunnskap. Generelt er det økende interesse for å ta tak i tilfeller der det er tvil om vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon er oppfylt.

Oppfølging av saker om dyrevelferd og produksjons- og avløsertilskudd (fra kapittel 3.3.1.2.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren bidrar til at kommunen har god kompetanse på, og oppfølging av, dyrevelferdssakene som oversendes fra Mattilsynet i tråd med rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

De fleste kommunene legger mye ressurser i disse sakene og følger opp med avslag på tilskudd til husdyr m.fl. Vår vurdering er at kommunene i disse sakene gjør gode vurderinger av om vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon er oppfylt.

Alle søknader om produksjonstilskudd fra foretak der Mattilsynet har fattet vedtak om forbud mot hold av husdyr, hel eller delvis avvikling av husdyrhold og kronisk dårlig dyrehold, blir sjekket av oss for å se hvordan kommunene har fulgt opp sakene. Kommunene søker ofte veiledning fra oss i slike saker. Hvis ikke kommunen selv tar initiativ, tar vi kontakt for å undersøke status i kommunens vurderinger og avklare eventuelt behov for veiledning.

For å øke landbruksforvaltningens kompetanse arrangerte vi 26.11.2024 webinar om vurdering av grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon i dyrevelferdssaker. På webinaret gikk vi igjennom grunnvilkåret med utgangspunkt i klagesak som har vært til behandling hos oss. Ellers dukker temaet i blant opp for erfaringsutveksling i digital møteplass for produksjonstilskudd for kommunene.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Gjennom tilsynsarbeidet vårt jobber vi formålsrettet med å bidra til å styrke kvalitet og sikkerheten i tjenesten og befolkningens tillit til tjenesten (jf. formålet med tilsyn). Vi erfarer at vår tilsynsmessige oppfølging blir mer virkningsfull av at vi har fokus på hvilken fremgangsmåte som i størst mulig grad er egnet til å oppnå økt kvalitet og pasientsikkerhet.

For å bidra til økt tillit til tjenesten jobber vi systematisk med å synliggjøre at tilsynsarbeidet vårt er formålsrettet, og fremhever i vår utadrettede kommunikasjon at vi har god erfaring med at tjenesten selv får et eierskap til forbedringsarbeidet som gjøres. Videre at vi har god erfaring med systemfokus i sakene våre, og at vi ser at fokus på system heller enn enkeltpersonell ofte i større grad er egnet til å bidra til å forbedre tjenesten.

På helseområdet opplever vi en fortsatt økning i antall saker vi mottar, og sett i et flerårsperspektiv går utviklingen i feil retning. Dette er et utviklingstrekk som bekymrer oss, ettersom økte restanser og økt saksbehandlingstid påvirker vår evne til å ivareta befolkningens rett til nødvendige og forsvarlige tjenester.

Til tross for systematisk arbeid over tid, har vi ikke oppnådd nedgang i restansene våre eller fått ned saksbehandlingstiden. Situasjonen er særlig alvorlig for rettighetssaker fra spesialisthelsetjenesten, hvor vi har svært store restanser og alt for lang saksbehandlingstid, og for tvangsmedisineringssaker, hvor vi har en vedvarende alt for lang saksbehandlingstid. Vi har også en andel tilsynssaker med risiko for pasientsikkerheten med for lang saksbehandlingstid.

På bakgrunn av situasjonen sendte vi avvik til våre overordnede myndigheter ultimo 2024.

At vi må kanalisere en så stor andel av våre ressurser til behandlingen av disse sakstypen går også ut over andre viktige og prioriterte oppgaver.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Statsforvalteren legger stor vekt på å tilby samtaler til barna som bor på institusjonene og omsorgssentrene. Andelen barn som ble tilbudt samtale med oss var godt innenfor resultatkravet i 2024.

Barna som bor på barneverninstitusjon, får ved hvert meldte tilsyn informasjon om tilsynsmyndighetens rolle og ansvar i et eget brev som legges ved varselbrev om tilsyn. Vi utarbeider spørsmål til barna knyttet til temaet for tilsynet. Samtalene gjennomføres i all hovedsak enkeltvis. Unntaksvis kan det gjennomføres fellessamtale med flere beboere dersom beboerne selv ønsker det, og dette vurderes som hensiktsmessig. Samtalene gjennomføres uten ansatte til stede, med mindre beboerne ønsker å ha med seg noen.

Dersom beboerne ikke er til stede når tilsynet finner sted, ber vi institusjonen informere barna om at vi har vært der og at vi ønsker å snakke med dem. Vi legger igjen kontakinformasjon i form av et brev og en brosjyre med informasjon om Statsforvalteren og barnas klageadgang.

Vi har i 2024 fortsatt dialogen med Helsetilsynet om problemstillinger som gjelder samtale med barn i forbindelse med institusjonstilsyn, blant annet:

1. Mange av ungdommene på institusjon snakker med flere voksne som har ansvar for å snakke med dem. Så lenge ungdommen blir godt informert om samtaletilbudet med tilsynet og hva en slik samtale innebærer, er det også i en del tilfeller god medvirkning at ungdommen får velge å takke nei. Det er avgjørende at ungdommen blir godt informert om tilbudet, slik at de vet hva de takker ja eller nei til.
2. Kravet til oss iht. tilsynsforskrift og tildelingsbrev/hovedinstruks er at barn på institusjon skal få et reelt tilbud om samtale. Det er ikke et spesifisert krav til andel eller antall gjennomførte samtaler. I Helsetilsynets styringspanel fremstår det likevel som et krav om 100% gjennomførte samtaler. Vi har gitt tilbakemelding til Helsetilsynet om behovet for å endre styringspanelet i begge styringsdialogmøter dette året.
3. Det kan være ulikheter mellom embetene når det gjelder registrering av samtaler med barn og hva som regnes som samtale. Vi ønsker tydeligere rammer for å sikre en felles og god praksis på området, også på tvers av embetene.

Vi får stadig flere henvendelser fra barn og unge via barnas barnevernklage. Portalen anses følgelig å være godt etablert og et viktig bidrag til god brukemedvirkning og rettssikkerhet. Mange av henvendelsene gjelder barn på barnevernsinstitusjon, og vi ser disse i sammenheng med involvering av barn i våre tilsyn. Henvendelsene via barnas barnevernklage følges opp med det samme, fortrinnsvis innen et døgn fra henvendelsen mottas hos oss.

For øvrig viser vi til egen årsrapport for institusjonstilsynet som ble oversendt Statens helsetilsyn 28.01.25.

Tilsynssamtaler - EMA (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Statsforvalteren legger stor vekt på å tilby samtaler til barna som bor på asylmottakene. Barna på asylmottak får tilsendt brev på sitt morsmål med informasjon om tilsynsmyndighetens rolle og ansvar i forkant av meldte tilsyn. Brevet vedlegges varselbrevet om tilsyn som sendes til mottakene. Mottakene blir bedt om å sikre at barna gjøres kjent med innholdet og at barnas representant blir informert og er velkomne til å delta sammen med barnet. Det er utarbeidet et eget informasjonsskriv om tilsynet til følgepersoner som sendes ut sammen med varselbrev ved tilsyn ved ordinære mottak. Alle barn blir hovedsakelig invitert til samtale med oss alene. Unntaksvis kan det gjennomføres fellessamtale med flere barn dersom de selv ønsker det, og dette vurderes som hensiktsmessig. Tilbud om individuell samtale vil bli gitt i tillegg dersom det gjennomføres gruppesamtaler.

For gjennomføring av samtale med barn ønsker vi i utgangspunktet å benytte oppmøtetolk, men telefontolk er også til vurdering og har ved flere anledninger blitt valgt i lys av den krevende budsjettssituasjonen for tilsynsordningen. Det er Statsforvalteren som har ansvaret for økonomisk utgiftsdekning for bruk av tolk.

I forkant av tilsyn har vi utarbeidet egne spørsmål til barna relatert til tema for tilsynet. Tema i samtalene med barna kan for eksempel være skoleoppfølging, struktur i hverdagen, fritid, trygghet og trivsel, medvirkning, helseoppfølging, kontakt med familie og relasjoner, og oppfølging barnet får ved mottaket. Avslutningsvis i samtaler med barna gjør vi en oppsummering av innholdet i samtalen, og en avklaring av om barnas synspunkter kan tas opp med de ansatte eller leder ved mottaket i etterkant. Dersom det fremkommer informasjon som er bekymringsfull, er barnet orientert i informasjonsskriv og ved innledning til samtalen om at slik informasjon må bringes videre. Barnet blir i så fall orientert om hvordan dette vil følges opp,

Tilsynets samtaler med barn tilbys etter hovedregel utenfor skoletid. Dersom barna ikke er til stede når tilsynet finner sted, har mottaket og barna fått informasjonsskriv med kontakinformasjon for å kunne avtale et nytt tidspunkt med oss.

Som forberedelse av tilsynet blir barna orientert om at Statsforvalteren ikke har påvirkningskraft i barnas asylsak. Dette blir også minnet om innledningsvis i samtalene med barna. Flertallet av barna vi har snakket med har likevel fortalt om egen asylsituasjon. Blant annet har temaer som savn av familie og avslag på følgepersoners opphold vært temaer som barn har vært opptatt av å fortelle til oss. Flertallet av barna har også gitt uttrykk for en opplevelse av manglende kontakt med representantene sine.

Vårt hovedinntrykk etter gjennomførte samtaler med enslige mindreårige med følgeperson i 2024 er for øvrig at mange opplever å ha god kontakt med de ansatte, at de trives og er trygge på mottakene. Barna er for eksempel opptatt av skole og fritidsaktiviteter. Vi har imidlertid også møtt barn som ikke har trivdes på mottaket, som opplever seg lite sett, lyttet til og ivarett, har store bekymringer rundt egen situasjon og kjenner seg utrygge på mottaket.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har i 2024 utarbeidet et eget faglig fundert opplæringsopplegg om samtaler med barn i tilsyn. Medarbeidere som jobber med tilsynsordningen for mottak der det bor enslige mindreårige asylsøkere var blant deltakerne på første kurskull for opplæringsopplegget. Kurset vil gjennomføres halvårlig fremover og således bli en del av Statsforvalterens kjernekompetanse på området.

For øvrig vises det til egen årsrapport 2024 til Statens helsetilsyn om denne tilsynsordningen.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Vi har over tid jobbet systematisk med å innrette våre tilsynsaktiviteter i tråd med formålet med tilsyn.

Vi har en noe lavere måloppnåelse i 2024 sammenlignet med 2023.

For behandlingsmåte 3 oppnår vi målkravet med god margin. Vi har imidlertid en stor økning av behandlingsmåte 3-saker som gjelder spesialisthelsetjenen som er under behandling (119 ved årsslutt 2023 mot 371 ved årsslutt 2024).

Vi er også langt unna målkravet for saker som løses som behandlingsmåte 5. Per 31. desember 24 hadde vi 303 tilsynssaker registrert som behandlingsmåte 5 i restanse. Av disse sakene var 69 % passert 6 måneder, og sakene hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 10.9 måneder. Det er særlig for spesialisthelsetjenestesaker vi har utfordringer, og vi vil i 2025 intensivere arbeidet med å avikle sakene.

Når det gjelder fordelingen mellom de ulike behandlingsmåtene vurderer vi at vi i stort ligger der vi skal. Det er imidlertid rom for å se noe nærmere på behandlingsmåte 3 versus behandlingsmåte 5, og dette er et arbeid vi vil ta med oss inn i 2025.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 13 %	67 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	-26 %	54 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	16 %	96 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	20 %	100 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	-40 %	40 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 5 måneder eller mindre

Ikke avvik og godt innenfor resultatkravet.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	40 %	90 %

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)**Rapportere på**

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Helse

Vi har over tid hatt en særlig stor økning i innkommende rettighetsklager fra spesialisthelsetjenesten. I 2024 mottok vi 1441 rettighetsklager på spesialisthelsetjenesteområdet, mot 1008 klagesaker i 2023, 587 klagesaker i 2022 og 360 klagesaker i 2021.

Vi har ikke evnet å møte den store økningen, og har derfor bygget opp en stor restanseportefølje.

I 2024 har vi igangsatt et rettighetssaksprosjekt hvor overordnede problemstillinger har vært å lage en plan for å bygge ned antall restanser til et håndterbart nivå og å kartlegge hvordan fremtidig innkommende saker kan behandles innenfor tidsfrist (3 mnd).

Vi har ikke kommet i mål med dette arbeidet, men har gjennom prosjektarbeidet iverksatt en rekke tiltak som vi ser at har effekt:

- mottaksfunksjon med initial vurdering av prioritet basert på risiko etter kriterier (tiltak kvantitet)
- arbeid med struktur og arbeidsprosesser, inkludert gjennomgang av alle maler/hjelpetekster samt utarbeidelse av nye maler for noen områder (effektivitetstiltak)

Helsetilsynet er holdt løpende orientert om situasjonen og arbeidet via styringsdialogsmøter gjennom året (både ordinære møter og egne oppfølgingsmøter).

Vi har også en for lang saksbehandlingstid for rettighetssaker som gjelder kommunehelsetjenesten, men for disse sakene har vi i større grad kontroll over porteføljen.

Sosial

Fra og med begynnelsen av 2023 erfarte vi en plutselig og stor økning i antallet rettighetsklager på sosialtjenesteområdet. Økningen har fortsatt ytterligere gjennom hele 2024. Restansene og saksbehandlingstid er under god kontroll selv om måloppnåelsen for saksbehandlingstid totalt sett er noe under Helsetilsynets fastsatte resultatkrav. Måloppnåelsen vår i år er i tillegg høyere enn i fjor tross et enda større omfang saker til behandling dette året. Det gjøres løpende prioriteringer blant sakskomplekset, og vi har parallelt gjennomført omfattende omstillings- og effektiviseringsprosesser på området for å håndtere restansesituasjonen og samtidig sikre forsvarlig kvalitet. Disse utviklingsprosessene gir gode resultater. Ved initial gjennomgang

vurderes også alle innkomne saker, og vi sikrer prioritering av saker om nødhjelp, midlertidig bolig, oppholdskommunens ansvar, EØS-borgere og klager som beskriver akutt behov, for eksempel medisiner og tannlegebehandling. Overnevnte sakstyper behandles gjennomgående med godt under tre måneders saksbehandlingstid. Risiko fremover vurderes likevel som høy da økningen i omfang rettighetsklager til behandling hos ser ut til å eskalere ytterligere også inn i neste år. Diskrepansen mellom bevilgede midler til oss på dette området og omfanget rettighetsklager som skal behandles er svært stor.

Saksbehandlingstid - avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	- 19 %	71 %
Helse/omsorg	90 %	- 78 %	12 %

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi når målkravet

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	0 %	90 %

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)**Rapportere på**

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Antallet henvendelser og klager til oss fra barn på barnevernsinstitusjon øker fortsatt. Det er et viktig og positivt utviklingstrekk for barnas rettssikkerhet.

Vi har behandlet 277 rettighetsklager i 2024. Dette er en økning på 23 % sammenlignet med 2023 og 127 % sammenlignet med 2022. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 14 dager, og resultatkravet er oppnådd ved at 94 % av klagen ble behandlet innen én måned.

Statsforvalterens ressurssituasjon på barnevernsområdet er samlet sett svært presset. Situasjonen vil utfordres ytterligere fremover i lys av stadig stor økning i omfanget klager vi mottar for behandling.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	4 %	94 %

Resultatmål - stedlig tilsyn tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal ha oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og skal utarbeide en plan for gjennomføring av de lovpålagte stedlige tilsynene for den enkelte bruker. Med utgangspunkt i denne planen skal stedlig tilsyn etter overprøve og godkjente vedtak om bruk av tvang og makt prioriteres ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker.

Vi har oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og har utarbeidet en plan for gjennomføring av tilsyn. Vi har gjennomført tilsyn ut fra en risikovurdering.

Resultatmål SFOS (fra kapittel 3.3.1.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 765 poeng

På bakgrunn av føring fra Helsetilsynet har vi økt tilsynsaktiviteten sammenliknet med 2023 (hvor vi oppnådde 153 poeng).

Vi har imidlertid fremdeles ikke full måloppnåelse, og det skyldes at vi har prioritert ivaretagelse av rettsikkerhet for enkeltpersoner ved behandling av rettighetsklager og behandling av hendelsesbaserte tilsynssaker.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
765	- 349	416

Resultatmål SFOS (fra kapittel 3.3.1.3.6.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 180 poeng

Vi har nedprioritert poenggivende tilsynsaktiviteter på spesialisthelsetjenesteområdet i 2024.

Det skyldes behov for å prioritere ivaretagelse av rettsikkerhet for enkeltpersoner ved behandling av rettighetsklager og behandling av hendelsesbaserte tilsynssaker.

Vi har også valgt å prioritere poenggivende tilsynsaktiviteter på kommunehelsetjenesteområdet, hvor vi har hatt større kontroll på restanser og saksbehandlingstid.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
180	- 145	35

Resultatmål SFOS (fra kapittel 3.3.1.3.7.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 245 poeng

Sett i sammenheng med den omfattende økningen og det totalt svært store sakstilfanget på sosialområdet, vurderer vi det som en nødvendig og hensiktsmessig prioritering å se tilsyn og rettighetsklager tett i sammenheng. Helsetilsynets veileder for prioriteringer er fulgt. Vi vurderer at den marginale differensen mot resultatkravet for tilsynspoeng uansett er uttrykk for et høyt volum gjennomførte tilsynsaktiviteter. Sammen med kontinuerlig restansekontroll og oppfølging med det svært store og økende omfanget rettighetsklager, er resultatene uttrykk for høy måloppnåelse gitt de gjeldende ressursmessige rammene til embetet på dette området.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
245	- 9	236

3.1.3.4 Andre oppdrag**3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning**

Det er over tid varslet om en krevende ressursituasjon på vergemålsfeltet. I 2024 ble embetets måloppnåelse på området ikke tilfredsstillende. Målkrav på hhv opprettelse av vergemål for voksne, og klagesaker, ble ikke nådd. Derimot oppnådde vi målkravet knyttet til kontroll av vergeregnskap.

Saksmengden på området er økende, og saksbehandlingstiden på tilnærmet samtlige sakstyper har økt i 2024. Situasjonen er bekymringsfull, men vi har iverksatt en rekke tiltak for å oppnå bedre måloppnåelse. Vi fikk ikke effekt av disse tiltakene i 2024, men håper å se noe bedring i 2025. Det er likevel ikke sannsynlig at vi vil få en fullt ut velfungerende vergemålsforvaltning med dagens ressursituasjon.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Embetet oppnådde ikke målkravet på opprettelse av vergemål for voksne. Oppgaven er høyt prioritert, men utfra rettssikkerhetsmessige vurderinger må det også benyttes ressurser til øvrige oppgaver etter vergemålsloven og utlendingslovens bestemmelser om representantordningen for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

Fra desember 2024 har vi endret organiseringen av vårt arbeid på vergemålsfeltet. Som en del av dette, har Vergemålsavdelingen nå en inndeling i team. Det er et eget team for opprett/endre/avslutt voksen som fatter vedtak om opprettelse og oppnevning. I et annet team, Veiledning og inntaksteam, har vi nå lagt all forberedende saksbehandling på opprett voksen. Det innebærer at vi innleder saksbehandlingen med en samtale med innsender av søknad. Da kan vi få supplerende informasjon om søknaden, men også informere om og avklare om vergemål er rett tiltak og om vi skal gå videre med søknaden.

Deretter tar vi § 59 samtalen med søker. Vi håper å oppnå flere ting med endringene. Ved å skille ut innledende saksbehandling kommer vi raskt i kontakt med innsender og den som det søkes om vergemål for, vi gjør nødvendige avklaringer mht behov og eventuelt alternativer til vergemål, vi informerer foreslått verge (som nevnt) og vi skiller ut innledende saksbehandling slik at saksbehandlere på Opprett-teamet skal kunne fokusere mer på å fatte vedtak.

Over tid har saksbehandlingstiden på opprett gått opp, det er store mengder og krevende saker, og manglende ressurser har vært medvirkende. Ved å gjøre disse endringene håper vi å få bedre kontroll på opprettsakene og at saksbehandlingstiden med det går ned.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
32 %	80 %	-48 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Vi har over tid opplevd stor utskifting av saksbehandlere på avdelingen. Det er mange erfarne saksbehandlere med litt fartstid som har vært i permisjon eller sluttet. Klagesaker er til dels krevende saker å behandle og det er behov for saksbehandlere som har litt erfaring. På bakgrunn av situasjonen har en del klagesaker blitt liggende. Og saksbehandlingstiden har blitt lang.

Til tross for høy prioritert på klagesaker, oppnådde embetet ikke målkravet knyttet til klagesaker. Vi endret organiseringen av arbeidet med klagesaker ila 2024, målsettingen var å redusere saksbehandlingstiden. Vi vil fortsette dette arbeidet i 2025, og håper vi vil se en gradvis forbedring.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
57 %	80 %	-23 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Det arbeides målrettet med internopplæring, samt veiledning til verger, knyttet til at vergemål skal utøves med respekt for selvbestemmelse til vergehaver. Det gjennomføres samtaler med vergehaver i forkant av etablering av vergemål, i alle saker der dette er mulig. Når det ikke gjennomføres samtale skyldes dette enten at det ikke er mulig, heller ikke med tilrettelegging, at vergehaver ikke ønsker samtale eller at vi ikke oppnår kontakt med vedkommende. Det opplyses i disse sakene alltid i våre vedtak, om muligheten for å ta kontakt med vergemålsavdelingen ved behov.

Det informeres om selvbestemmelse til alle verger, dette gjøres hovedsaklig i utsendelse av brev og vedtak, samt u jevnlig nyhetsbrev til faste verger.

Etter vår vurdering er det god kjennskap til kravene om selvbestemmelse, både hos verger og hos alle ansatte i vergemålsforvaltningen.

Det er en utfordring i flere saker at personer i kretsen rundt vergehaver, som kan ha motstridende interesser med vergehaver, viser til kravene til selvbestemmelse i sitt forsøk på enten å få avsluttet vergemålet, eller oppnå et bestemt resultat i en klagesak. Slike saker kan være krevende å utrede. Vår målsetting vil alltid være å avklare vergehavers egne ønsker, også når disse er i strid med ønskene til nærstående.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett. Alle verger har fått tilbud om god opplæring og flere verger har gjennomført e-læringskurs.

Både i tilsynsarbeidet og oppfølgingen av vergene under og etter regnskapskontrollen er det fokus på å påpeke hvor viktig vergehavers selvbestemmelsesrett er.

Faste verger har tidligere fått opplæring i samtalemotodikken «med den andre for øye». Kurset bidro til å skape bevissthet rundt vergehavernes selvbestemmelse samt å gi vergene nødvendige verktøy for å kunne avdekke og gjennomføre vergehavernes selvbestemmelse i størst mulig grad i praksis.

Det skjer opplæring innen selvbestemmelse av verger gjennom løpende telefonkontakt.

Inntrykket er generelt at vergene stort sett har fulgt med på endringer i praksis og lov, og at de forsøker å innrette seg for å ivareta vergehavernes selvbestemmelse. Vi får jevnlig spørsmål fra de faste vergene våre hvor det er konflikt mellom vergehavers selvbestemmelse og vergehavers behov for bistand, som tilsier at denne gruppen verger er bevisste på vergehaveres selvbestemmelse.

Avslutning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Saker hvor vergehavere ikke lenger ønsket verge er avsluttet raskt.

Statsforvalteren har hatt fokus på disse sakene det siste året. Vi har laget nye maler og rutiner og hatt opplæring med saksbehandlere. Vi har også satt flere saksbehandlere på oppgaven.

Vi har i større grad sett på muligheten for å bruke unntak fra forhåndsvarsling og forhåndsvarslet muntlig for å spare tid. En del saker er det mulig å «snu i døra» dersom de er tilstrekkelig opplyst og saken kan vurderes umiddelbart. Det er særlig tilfelle i saker der vergehaver er samtykkekompetent og samtykket er trukket.

Andre saker krever mer undersøkelse. Og der vi må gjøre forhåndsvarslingen skriftlig fordi vi f.eks ikke får tak i sakens parter, tar det lengre tid. Det er krevende å skulle få alle avsluttsaker ut innen 3-4 dager slik det fremgikk av en klagesak på godtgjøring som vi fikk i retur fra SRF. Vi er klar over og enig i at det er urimelig at vergehaver skal måtte betale godtgjøringen for perioden etter samtykket er trukket fordi vi ikke har behandlet saken. Samtidig er det viktig at vergene avventer vår saksbehandling før de legger ned arbeidet. Vi må også formelt behandle saken før fullmakten avsluttes og FREG registrerer at vergemålet er avsluttet.

Midlertidig vedtak om fratakelse av rettslig handleevne (fra kapittel 3.3.2.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne er straks bragt inn for tingretten.

Vi oppfyller i all hovedsak kravet til rask oversendelse til retten, av saker hvor vi har truffet vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne. I enkelte saker er det det midlertidige vedtaket truffet før vi har full oversikt over saken, dette vil være aktuelt når det foreligger en akutt fare for vergehavers og vedkommendes interesser. I slike saker kan det være behov for å innhente noe mer dokumentasjon, før vi leverer stevning.

Det er flere saker som er i prosess for domstolen enn tidligere. Vi har i hele 2024 hatt et nokså stabilt tall på rundt 12 saker i prosess til enhver tid. Om lag 1/3 er saker hvor det bes om at saken prøves på nytt. Fratakelsen har blitt videreført i alle sakene vi har hatt, men stort sett etter gjennomført ankebehandling. Kombinert med «nye» saker, blir det naturlig nok en økning i saker.

3.1.3.7 Barnehelpmyndigheter, barnehelpere og skolelere forstår, formidler og etterlever regelverket

Vårt arbeid med å sørge for riktig forståelse, formidling og etterlevelse av regelverket på barnehelp- og opplæringsområdet er et konstant arbeid. Tilsyn, klagesaksbehandling, rollen som håndhevingsmyndighet og veiledning er de viktigste oppgavene vi utfører for å ivareta rettssikkerheten og sikre god regelverksetterlevelse i barnehelp- og utdanningssektoren. Vi vurderer at vi samlet sett har en god måloppnåelse på området og at vi oppfyller kravene som er satt. Vi ser konkrete eksempler på at vår veiledning, klagesaksbehandling, saker i håndhevingsordningen eller tilsyn, bidrar til en riktig forståelse av regelverket.

I forbindelse med klagesaksbehandling og håndhevingsordningen forsøker vi i første omgang å følge opp kommuner med veiledning der vi ser at regelverksbrudd er gjentakende. Vi får tilbakemelding om at slik spisset veiledning mot konkrete saksområder har stor effekt. Vi ser også at det har effekt fra nye klagesaker kommunen sender inn.

Vi får kontinuerlig kunnskap om tilstanden i sektoren på ulike måter. Som nevnt under punkt 3.3.3.1.1 har vi systematisert vårt ROS-arbeid i 2024. Vi mener dette har bidratt til at vår virkemiddelbruk i større grad er mer treffsikker. Veiledning og tilsyn anses som sidestilte virkemidler, og vi tar i bruk det virkemiddelet som anses mest egnet ut ifra risiko, tema og kommune/bydel. Tilsynene våre er også blitt mer spisset og rapportene er blitt kortere. Vi tror dette bidrar til at det er enklere å ha rett regelverksforståelse.

Vi har gjennomført en rekke samlinger på særskilte områder. Tema plukkes ut etter hva vi ut ifra vår kunnskap om forståelsen og etterlevelse av regelverk tilsier. Vi velger noen ganger også tema etter hva barnehelpmyndigheter, barnehelpere og skolelere selv ønsker.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regel etterlevelse hos barnehelp (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i

TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Fra 1.8.24 etablerte vi en egen tilsynsseksjon i avdelingen. Seksjonen har ansvar for tilsyn etter opplæringsloven. Vi ser imidlertid at etableringen av denne seksjonen har ført til økt fokus og profesjonalisering av hele tilsynsporteføljen til avdelingen, da vi blant annet har etablert flere nye rutiner, maler og samarbeidsarenaer som er felles for de som driver tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven. Som beskrevet under hovedmål 3, har avdelingen jobbet systematisk med ROS i hele 2024. Det gjør vi at samlet sett har bedre systematisert og faktabasert kunnskap om risiko og sårbarhet i våre kommuner. Planlagte tilsyn er dermed bedre fundert i konkrete ROS-vurderinger, og i de tilfellene vi velger å gjennomføre et tilsyn, er det fordi vi mener det er det beste virkemiddelet for å oppnå varig endring fremover. I andre tilfeller vil veiledning være det beste virkemidlet. Veiledningen kan da enten gis for noen få utvalgte eller for samtlige kommuner. Også her ligger ROS-vurderinger til grunn for valget.

Vi har blant annet gjennomført samlinger på særskilte områder når vi ser at det er tema som er aktuelle for mange kommuner, og hvor vi vurderer at tilsyn rettet mot et mindretall kommuner ikke vil ha samme effekt som veiledning. Eksempler på dette har i 2024 vært reglene om individuell tilrettelegging og voksenopplæring i ny lov. Her hadde vi opprinnelig planlagt tilsyn med disse temaene i konkrete kommuner høsten 2024, men antall henvendelser til oss fra et større antall kommuner kombinert med kompleksiteten i de nye reglene gjorde at vi mente veiledning var et mer egnet virkemiddel enn tilsyn.

I noen kommuner hvor vi etter risikovurderinger har vurdert at veiledning er rett virkemiddel, har vi etablert dialog med kommunen om dette og gitt målrettet veiledning. Slik veiledning har blant annet vært gjennomført i form av foredrag om regelverk og dialog med kommuner og skoler om hva vi har sett i deres saker i håndhevningsordningen. Dette har sikret tett oppfølging rundt kommuners arbeid med regelverket. Det er et langsiktig arbeid, men vi erfarer positive virkninger av dette og av at vi ansvarliggjør skoleeier i større grad.

Vår rutine for å følge opp informasjon om mulige brudd på regelverket, styrer hva vi gjør med bekymringsmeldinger vi mottar eller som tilflyter oss på annet vis. Ofte ber vi den aktuelle kommunen om en redegjørelse for praksis. Valg av virkemiddel avhenger av kommunens tilbakemelding. Hvis kommunen viser at de har riktig regelverksforståelse, avslutter vi saken. Dersom de erkjenner at de har hatt en praksis som ikke har vært i tråd med regelverket, men at de har tatt grep for å endre dette nå, avslutter vi også saken. I de tilfellene vi ikke finner det sannsynliggjort at praksis er i overensstemmelse med regelverket, og kommunen ikke viser tegn til å endre dette, følger vi opp med konkret veiledning og ber kommunen endre sin praksis. Vi kan eventuelt følge opp med varsel om pålegg om å rette opp i regelverksbruddet. Valget mellom veiledning og pålegg blir avgjort bl.a. på bakgrunn av vår kjennskap til den aktuelle kommunen.

Vi vet at mange kommuner leser tilsynsrapporter på statsforvalternes nettsider, og bruker dette til å videreutvikle og forbedre egen praksis. Vi får tilbakemeldinger om at kommunene lærer best av veiledning, så vi tilbyr derfor alltid møter etter foreløpig rapport. Dette er for å sikre at kommunens arbeid med å rette brudd er treffsikkert, og for å sikre rett regelverksforståelse.

Vårt inntrykk er at kommunene generelt er fornøyde med hvordan våre tilsyn blir gjennomført, og ser tilsyn som et viktig virkemiddel for økt regeletterlevelse og bedre kommunale tjenester. Vi ber alltid om tilbakemelding på hvordan kommunen har opplevd tilsynsprosessen, og tilbakemeldingene er i hovedtrekk positive. Ettersom vi ikke avslutter et tilsyn før det er sannsynliggjort at kommunen vil få en praksis som er i tråd med regelverket, bidrar tilsyn direkte til at barn og unge får oppfylt sine rettigheter. Det kan være vanskelig å måle effekten av veiledningstiltak, men kommunene gir tilbakemelding på at det er positivt når vi blir godt kjent med dem og hvilke utfordringer de står i, slik at de kan få tilpasset oppfølging.

Valg av tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal velge de tilsynsaktivitetene som er best egnet til å gjenopprette etterlevelse av regelverket på en rask og effektiv måte. Statsforvalteren kan gi veiledning istedenfor å føre tilsyn, der det vurderes som best egnet virkemiddel.

Vi opplever at det er en mer risikobasert tilnærming i styringen av tilsynsarbeidet og at vi har fått et større handlingsrom. Vi har derfor blant annet intensivert ROS-arbeidet i avdelingen. Ved inngangen til 2024 så vi på ny opplæringslov som en generell risikofaktor, kanskje særlig på de områdene som innebar størst endring for kommunene. I tillegg til en del kjent risiko på konkrete områder i konkrete kommunen, har vi vurdert at grunnleggende rettigheter for særskilt sårbare barn og elever utgjør en generell risiko i seg selv, da konsekvensene av manglende regelverksetterlevelse kan være store. Dette gjelder eksempelvis spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehagen, individuell tilrettelegging og særskilte språkkretigheter.

I tilsynsplan for 2024 forsøkte vi å ta hensyn til den risikoen som var kjent for oss i konkrete kommuner. Ettersom nytt regelverk var en generell risiko, valgte vi i flere tilfeller å gjennomføre veiledning med mulighet for å stille spørsmål fremfor å føre tilsyn. Eksempler på dette var være på regelverket om individuell tilrettelegging og voksenopplæring.

Barnehageloven

Når det gjelder oppfølging av konkret risiko for brudd på barnehageloven har vi i 2024 foretatt et nytt grep. Umiddelbart etter gjennomført kontroll av Basil-rapporteringen for 2023, fulgte vi spesielt opp regelverksetterlevelsen for vedtak om dispensasjon fra både utdanningskravet og pedagognormen. I flere kommuner kunne det se ut til at deler av regelverket ikke var oppfylt. Vi ba om redegjørelse fra disse kommunene. På bakgrunn av redegjørelsene

ble de fleste kommunene fulgt opp med veiledning én-til-én. I etterkant ser det ut til at dette har hatt effekt, ut ifra de vedtakene vi har sett.

Opplæringsloven

Vi har en oversikt over hvilke tilsynsaktiviteter vi har gjort for å ta ned risiko. Vi tar ikke her sikte på å gi en fullstendig oversikt over de ulike tilsynsaktivitetene, men vil nevne noen. Vi har minnet tre av våre fylkeskommuner på kravet om at de skal kunngjøre lokale forskrifter om inntak og formidling i Lovdata, da vi så at dette ikke var gjort og vi fikk spørsmål fra flere unge/deres foreldre om dette. Som foregående år har vi også i 2024 hatt en tett oppfølging av kommuner og skoler i gjennomføringen av nasjonale prøver og kartleggingsprøver både i forkant, underveis, og etterkant av fristene. Hensikten er å minne skoleeier på at kommunen har en plikt til å påse at det legges til rette for gjennomføring slik at elevene får oppfylt sin rett. I etterkant av gjennomføringen har vi bedt om en redegjørelse fra kommuner med store avvik. På bakgrunn av redegjørelsen vurderer vi om det skal iverksettes egne tilsyn eller tas med som bakgrunnsinformasjon i vår generelle risikovurdering. Vi ba om redegjørelse fra åtte kommuner på prøvemarket i 2024.

Tidligere år har Statsforvalteren fulgt opp kommunenes og fylkeskommunenes ansvar for påmelding til og gjennomføring av Elevundersøkelsen. Fra 2023 fikk Statsforvalteren beskjed fra Utdanningsdirektoratet om at denne oppgaven ikke lå til oss. Vi ser nå at gjennomføringsgraden har gått ned, og planlegger derfor å gjennomføre tilsyn med aktuelle kommuner og fylkeskommuner i 2025.

Videre har vi hatt oppfølging av fylkeskommuner hvor skoler har bedt om å få åpne for sen registrering av klage på eksamen for flere kandidater, etter at fristen var gått ut. Tilbakemeldingene har vist endret lovforståelse og praksis, og sakene er avsluttet uten pålegg. Vi har også fulgt opp kommuner på manglende forståelse av hvordan 12 timer gratis SFO for 1.-3. trinn skal fordeles, manglende henvisning til PPT, bruk av digital hjemmeundervisning i eksamensperioden samt flere saker som handler om hvorvidt vilkår for å melde bekymring til barneverntjenesten var oppfylt i konkrete tilfeller. Totalt har vi enten veiledet eller bedt om redegjørelse for praksis på bakgrunn av konkret risiko for brudd på regelverket i 26 kommuner i 2024. Noen kommuner går igjen flere ganger, og i en del av tilfellene gjelder bekymringen flere skoler i kommunen.

Restrisiko inn i 2025

På bakgrunn av at tilsyn på statlig nivå skal samordnes lager vi hver desember en plan for tilsyn. I 2025 er det i denne planen flere kommuner/bydeler som i første omgang mottar et brev der vi ber om en redegjørelse og kopier av vedtak. På bakgrunn av denne informasjonen vil vi i neste trinn vurdere hvilket tiltak som er mest siktemessig for å følge opp et regelverksbrudd.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren har i 2024 fortsatt arbeidet fra tidligere år med å styrke skoleeiere og skolars kompetanse om skolemiljø. Vi erfarer at det er store forskjeller i kompetansen til skoler og skoleeiere og at det er nødvendig å jobbe målrettet med kompetanseheving. Til grunn for dette er områdeovervåking og risikovurderinger avgjørende.

Vi har både veiledet generelt for å øke kompetansen om skolemiljø, og særskilt rettet mot enkelte skoleeiere og skoler om hva vi har sett i deres kommuner og skoler basert på informasjonen vi har. Vi erfarer at særlig det siste er viktig for å øke de ulike kommunenes kompetanse og sette dem i stand til å øke kompetansen hos egne skoler.

Vi er opptatt av at alle våre virkemidler skal trekke i samme retning, og bruker informasjonen vi får inn gjennom håndhevingsordningen i vår veiledning. Statsforvalteren ser at det høye antallet meldinger vi får i håndhevingsordningen gir oss et solid informasjonsgrunnlag og at dette er informasjon som kommunen ønsker å få kjennskap til. Informasjonen vi får gjennom håndhevingsordningen er systematisk bakgrunn for hvordan og på hvilke områder vi arbeider med kompetansehevende tiltak. Vi bruker systematisk risikovurderingene våre i dette arbeidet og oppsummerer informasjon på saks-, skole- og kommunenivå. Dette gir en mulighet til å tilpasse støtten til vår vurdering av kommunens behov. Basert på funnene i håndhevingsordningen har vi hatt møter med flere kommuner og skoler etter vedtak. Her har vi formidlet læringspunkter og gitt generell veiledning basert på fattede vedtak. Statsforvalteren har i tillegg deltatt på møter i regi av skoleeiere i flere kommuner og snakket om hva vi kan lære fra håndhevingsordningen. Vi har også flere kommuner som vi følger opp gjennom systematisk og stedlig veiledning over tid, og vi veileder skoleeiere og skoleledere per telefon.

Skolemiljø har vært tema på flere av samlingene knyttet til ny opplæringslov. Endringene i kapittel 12 var tema på webinar om endringene i ny opplæringslov. Vi har også hatt et eget webinar om skoleregler.

Barnehage- og skolemiljø var tema på kommunesamlingen vår høsten 2024. Her var det innlegg både knyttet til regelverk og til pedagogisk-faglige vurderinger. Et tema på samlingen var reglene i kapittel 13 om skadeforebygging og ordenstiltak.

Vi ser at det er andre utfordringer i videregående opplæring enn i grunnskolen, og at dette er et område som det generelt har vært jobbet mindre med. Vi har avholdt møter med fylkeskommunene hvor vi har drøftet spørsmål knyttet til skolemiljø.

Vi har i 2024 også rettet særskilt oppmerksomhet mot de private skolene. Statsforvalteren har gjennom våre saker sett at de private skolene har behov for mer kompetanse om skolemiljø. I en del tilfeller ser vi at skolene blir stående alene når de får skolemiljø saker og at de ikke har samme apparatet å få hjelp fra som flere av de offentlige skolene i vårt område hvor skoleeier støtter aktivt. Statsforvalteren hadde endringene i skolemiljøreglene som tema på privatskolesamlingen høsten 2024. På samlingen kom det mange spørsmål fra skolene og flere ønsket seg ytterligere kompetanseheving fra Statsforvalteren på temaet. Vi inviterte derfor til egen fagdag om skolemiljø for de private skolene. Samlingen ble fulltegnet på to dager og vi satt derfor opp en ekstra dag. Tilbakemeldingene etter samlingen var gode. I tillegg til dette har vi hatt flere digitale møter etter vedtak i håndhevingsordningene med

private skoler for å gi veiledning om læringspunkter.

Embetet har med kommuner i Læringsmiljøprosjektet, som har vært viktig for å heve kompetansen på skolemiljøområdet for de deltakende skolene og kommunene. I 2024 har Statsforvalteren fulgt opp tre kommuner i pulje 6, tre i pulje 7 og tre i pulje 8. Vi opplever at deltakerne er aktive i prosjektet, og skoleeier og skolene rapporterer om god kompetanseutvikling innenfor temaene i prosjektet, hos sine ansatte. Deltakerne rapporterer om at de opplever god støtte fra sine veiledere fra Læringsmiljøsentret i prosjektperioden. Statsforvalteren deltar på nasjonale og lokale fagdager, samt deltar i styringsgruppene i de respektive kommunene. Statsforvalteren stiller seg også til disposisjon for eventuell faglig veiledning og støtte for deltakerne.

Vi vurderer at de samlede grepene vi gjør knyttet til å øke kompetansen kan ha positive virkninger på praksisen til skoleeiere og skoler. Vi har gjennom våre saker i håndhevingsordningen sett flere positive utviklingstrekk. Barnehage- og utdanningsavdelingen vurderer at de samlede grepene vi gjør på sikt kan bidra til å nå målet om bedre regelverksetterlevelse hos skolene og skoleeierne når det gjelder skolemiljø, og særskilt aktivitetsplikten. Vi ser at særlig der hvor vi har gitt konkrete tilbakemeldinger basert på funn i vår saksbehandling, har skoleeier og skolen økt sin kompetanse og en del steder endret sin praksis. Vi ser at flere gjør gode undersøkelser og at det mange steder jobbes systematisk og godt med skolemiljøet generelt og i enkeltsaker. Samtidig ser vi at det er behov for å bruke enda mer ressurser på forebyggende arbeid og tid til å hjelpe kommunene og skolene med å dra større nytte av vedtakene vi skriver og tilsynene vi har gjennomført. Kompetansen til skoleeierne og skolene er avgjørende for at skolene skal jobbe i samsvar med aktivitetsplikten, og vi ser at det fortsatt er et stort behov for å øke kompetansen for at praksis skal være i samsvar med regelverket. Tallene i Elevundersøkelsen 2024 kan også tale for at det er et stort behov for mer veiledning om trygt og godt skolemiljø fremover.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

I høst arrangerte vi en samling for kommunalsjefer for barnehager og skoler. Det overordnede temaet for samlingen var barnehage- og skolemiljø.

Embetet har med kommuner i Læringsmiljøprosjektet, som har vært viktig for å heve kompetansen på barnehagemiljøområdet for de deltakende barnehagene og kommunene. I 2024 har Statsforvalteren fulgt opp tre kommuner i pulje 6, tre i pulje 7 og tre i pulje 8. Av disse er det sju kommuner som har med barnehager i prosjektet. Vi opplever at deltakerne er aktive i prosjektet, og barnehageeier og barnehagene rapporterer om god kompetanseutvikling innenfor temaene i prosjektet, hos sine ansatte. Deltakerne rapporterer om at de opplever god støtte fra sine veiledere fra Læringsmiljøsentret i prosjektperioden. Statsforvalteren deltar på nasjonale og lokale fagdager, samt deltar i styringsgruppene i de respektive kommunene. Statsforvalteren stiller seg også til disposisjon for eventuell faglig veiledning og støtte for deltakerne.

Vi mottar relativt få henvendelser om barnehagemiljø. De vi mottar, er fra foreldre som opplever at deres barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Vi erfarer at meldingene som kommer, handler om at foreldrene ikke føler seg tilstrekkelig ivaretatt i møte med kommuner og/eller enkeltbarnehager. Vi følger disse opp med dialog og veiledning med foreldre, barnehageeier og -myndighet. Vi får tilbakemeldinger på at denne dialogen er positiv for begge parter.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Statsforvalteren har i 2024 fortsatt det målrettede arbeidet for at flere barn skal få hjelp raskere gjennom håndhevingsordningen for skolemiljø saker. Vi opplever at flere elever og foreldre kjenner til oss og håndhevingsordningen. Vi mottok 855 meldinger i 2023, som er en liten nedgang fra 2023. Det er en vesentlig økning sammenliknet med 2022 og tidligere år. Det kan se ut som antallet meldinger nå stabiliserer seg på et høyere nivå. I tillegg til dette har vi en del veiledningssaker som ikke er medregnet i disse tallene. Vi ferdigbehandlet totalt 950 saker i 2024.

Vi hadde ved inngangen til 2024 et stort overheng av saker fra 2023. Dette skyldtes blant annet et rekordhøyt antall meldinger inn i november 2023. Ved avslutningen av året er situasjonen en annen enn ved inngangen til året. Vi har en vesentlig kortere saksbehandlingstid for årets to siste måneder enn resten av året og tidligere år. Vi vurderer dette er et resultat av det systematiske arbeidet vårt over år, og at vi i 2024 har gjort en rekke endringer som virker positivt på saksbehandlingstiden, se mer om dette under 3.3.3.1.3.4.

Et høyere antall meldinger inn stiller høyere krav til antall saker som må behandles årlig. Vi har jobbet systematisk for å øke antallet vedtak som produseres årlig. Vi fattet 368 vedtak i 2023, som var en økning på 47 % sammenliknet med året før. I 2024 fortsatte vi økningen i vedtak ut og fattet 430 vedtak.

Vi har i 2024 kuttet saksbehandlingstiden vesentlig. Når vi ser på saksbehandlingstiden for hele året samlet, både saker etter ny og gammel lov, er den 108 kalenderdager. Regnet i virkedager er vår gjennomsnittlige saksbehandlingstid 75 dager. Vi ser at særlig høsten 2024 har saksbehandlingstiden gått ned, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid for månedene november og desember var 38 virkedager. Vi ser at vi nå vil starte å behandle flere saker raskt, og vi vil for flere saker klare den nasjonale ambisjonen om en saksbehandlingstid på 30 virkedager.

Det store volumet utfordrer oss. Vi legger til grunn at vi nå har en ny normal når det gjelder antallet meldinger som kommer inn i håndhevingsordningen. Vi

har gjennomgått alle deler av vårt arbeid for å klare denne mengden. Vi har også sett på mulige forbedringsområder høsten 2024 etter at vi fikk kortere saksbehandlingstid. Disse vurderer vi har hatt positiv effekt.

Vi jobber systematisk for å behandle saker innen rimelig tid, og følger tett med på utviklingen i saker inn til oss og restansesituasjonen. En del av dette har handlet om vår internkontroll. Vi har utviklet en forbedret databasen for å sikre et enda bedre system, her følges blant annet alle faser av saken med dato og prioriteringen av saken. Vi viser til omtale av denne i pkt. 3.3.3.1.3.4.

Den store mengden meldinger har gjør at vi bruker mye ressurser på å håndtere meldingene som kommer inn til oss. For å håndtere dette raskest mulig har vi i 2024 også hatt et eget team som tar inn saker i håndhevingsordningen. Disse har fått særskilt opplæring i å ta inn saker. Vi tar raskt kontakt med elever og foreldre og gjør nødvendige avklaringer i saker. Dette var et nødvendig grep da det kom inn mange saker og vi hadde lange restanser. Vi så mot slutten av året at vi kunne jobbe noe annerledes da saksbehandlingstiden vår var vesentlig kortere. Med kortere saksbehandlingstid og kort ventetid mellom dokumentasjonen ble innsendt og skrivning av vedtak, har vi justert på organiseringen slik at flere saksbehandlere nå tar inn saker og behandler dem fra A-Å. Dette gir enda mer fleksibilitet.

For å effektivisere saksbehandlingen hos oss og skolene har vi utarbeidet et nytt innhentingsbrevet hvor vi har tydeliggjort hvilken informasjon vi ber om. Vi ser nå at vi får bedre tilpasset informasjon i saken og at en del av overskuddsinformasjonen vi tidligere har fått nå ikke sendes til oss. Dette bidrar også til at vi kan behandle saker raskere. En del av dette er et skjema for undersøkelser som gir en raskoversikt over dette. Vi har fått positiv tilbakemeldinger fra kommuner og skoler på skjemaet. Flere bruker dette i sitt arbeid.

Vi skriver også kortere vedtak og vurderer konkret om eleven bør høres av oss eller om skolen har gjort dette i tilstrekkelig grad.

En utfordring hos oss har over tid vært at vi har brukt en del ressurser på elever som slutter på skolen mens saken er til behandling hos oss. Grunnet lang saksbehandlingstid har vi hatt en del slike saker. Endringene i ny opplæringslov har vært positive for oss her, og vi skriver nå raskt avsningsvedtak om vilkårene for å behandle saken ikke er oppfylt også etter saken er tatt til behandling. Her har vi standardiserte maler.

Statsforvalteren har kortere saksbehandlingstid i 2024 enn tidligere år. Vi har 108 ukedagers saksbehandlingstid for hele 2024, dette er 35 dager raskere enn i 2023 hvor vi hadde en saksbehandlingstid på 143 dager. Etter at vi ferdigbehandlet sakene etter gammel lov i oktober, er gjennomsnittlig saksbehandlingstid for november og desember 2024 på 38 ukedager. Statsforvalteren vurderer at vi er på god vei når det gjelder å gi elever som melder sak til oss så raskt som mulig.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Ved avslutningen av året ser vi at grepene vi har tatt for å behandle saker innen rimelig tid har hatt positiv effekt. Vi har hatt en positiv utvikling i saksbehandlingstid og vi i 2025 vil nærme oss den nasjonale målsettingen om 30 dagers saksbehandlingstid. Tiltakene vi har satt inn internt har gjort at antallet saker vi ferdigbehandler i løpet av et år har økt også i år. Vi har igjen økt vedtak fattet og har en nedgang i saksbehandlingstiden. Vi har jobbet systematisk for å effektivisere vår saksbehandling og har nedprioritert andre oppgaver for å ha høyest mulig kapasitet i håndhevingsordningen. Vi ser at den nye normalen når det gjelder antallet meldinger inn stiller enda høyere krav til oss for at vi skal behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Vi har prioritert økte ressurser til håndhevingsordningen og gjort flere grep for å effektivisere dette arbeidet vårt. Avdelingen har gjennomført en organisasjonsgjennomgang hvor et mål var bedre oppgaveløsning. Vi har i 2024 rendyrket håndhevingsordningen i en egen seksjon, og flyttet andre store oppgaver som tidligere lå i seksjon barnehage- og skolemiljø til andre seksjoner. Vi ser særlig at det å skille håndhevingsordningen og tilsyn i to ulike seksjoner har hatt en positiv virkning for oppgaveløsningen i håndhevingsordningen. Her jobber vi fortsatt matriseorganisert slik at medarbeidere i andre seksjonen også bidrar i håndhevingsordningen.

Vi planla tidlig våren 2024 prosessen rundt implementering av endringer i opplæringsloven kapittel 12, slik at vi var klare når ny lov trådte i kraft 01.08.2024. På grunn av forberedelsen mistet vi ikke fart ved overgangen og startet å skrive etter hovedtrekkene i ny lov august. Her har vi utarbeidet nye maler og sjekklister for håndhevingsordningen, jobbet for å sikre lik forståelse for endringene og å utarbeide en ny rutine for saksbehandlingen vår. Rutinen er innrettet etter situasjonen hvor vi ikke har gamle restanser, men har mange nye. Dette krever dels andre arbeidsmåter. Vi gir ved utgangen av året hjelp raskere og har en annen saksbehandling.

Embetet har jobbet systematisk for å behandle sakene etter gammel lov så raskt som mulig etter ikrafttredelse av ny lov. Her brukte vi også mulighetsrommet som lå i den forrige saksbehandlingsveilederen til direktoratet og begrenset delpliktene vi behandlet ytterligere. Vi var ferdige med saker etter gammel lov i oktober, noe som gjorde at vi i tiden etter dette kun har behandlet saker etter ny lov. Her er saksbehandlingstiden vesentlig kortere enn gjennomsnittet.

Vi har over år jobbet med å kutte ned på lengden på vedtakene våre. Vi skriver nå vedtak som i gjennomsnitt er mellom 5-7 sider, og har jobbet med innholdet i vedtaket og klart språk. Barnets beste-vurderingene er kuttet ned på og er gjennomgående bakt inn i våre vurderinger av tiltaksplikten. Vi har jobbet for å sikre barns rett til å bli hørt på en effektiv og barnsensitiv måte. Her har vi gjennomgått egen praksis og gjør vurderinger av om barn er hørt tilstrekkelig av skolen, slik vi fikk tilbakemelding om på møte med Udir.

Vi har evaluert og forbedret vår interne database hvor vi registrerer skolemiljø saker, og gjort den mer differensiert slik at det er enklere å få oversikt over hvor i prosessen de enkelte sakene er. Vi loggfører detaljert status i saken og har tatt i bruk en trafikklysmode for prioritering. Dette gjør det enklere å

prioritere sakene. Dersom vi har flere saker på en skole til behandling, behandler vi ofte disse parallelt. Dette effektiviserer også vår behandling. Vi ser at noen saker er svært tidskritiske og vi har et system for å fange disse opp gjennom våre risikovurderinger.

Vi har jobbet med å utvikle flere maler for å effektivisere vårt arbeid, i tillegg til at vi har en delingskultur når det kommer til faglig utvikling og for å sikre likebehandling. Vi har også en utviklet en ny ressursbank med eksempelttekster som kan brukes og denne er oppdatert i 2024.

Vi har etablert et tett samarbeid med de to andre embetene i vår region. Vi har hatt samordnings- og delingsmøter gjennom hele året. Vi hadde særskilte møter høsten 2024 om endringene i håndhevsingsordningen. Vi så at vi gjør noen ting ulikt og at på andre områder var det store likheter. Dette har hatt bidratt til interne drøftinger og drøftinger med de andre.

Statsforvalteren vurderer at vi samlet sett har jobbet systematisk for å behandle saker raskere og at vi i 2024 har klart å fjerne halen med gamle saker. Vi har en positiv utvikling og har behandlet flere saker i år enn tidligere år og gjort flere vedtak. Dette har fått ned vår gjennomsnittlige saksbehandlingstid. Vi har fortløpende gjort endringer i løpet av 2024 for å tilpasse oss en situasjon hvor saker behandles raskt. Vi vurderer at dette har hatt effekt, og har gitt oss et godt utgangspunkt inn i 2025.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

Vi har over flere år jobbet systematisk med å redusere antall vedtak med feil fra skoleeier. Alt fra kompetanseheving på skoleeiernivå til veiledningssamtaler med rektormivået handler i realiteten om å sikre riktig regelverksforståelse og dermed færre vedtak med saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil. Vi har hatt betydelig veiledningsvirksomhet på ny opplæringslov i 2024. Det har skjedd gjennom fysiske og digitale møter, vår teams-kanal for kommunalsjefene, våre nettsider, skriftlig og på telefon. Temaene er valgt ut på bakgrunn av direktoratets prioriteringer sett i sammenheng med våre ROS-vurderinger. ROS-vurderingene skjer, som nærmere beskrevet under hovedmål 3, på bakgrunn av en rekke indikatorer. Vi har samlet sett dekket mange områder i ny opplæringslov, herunder skolemiljø, individuell tilrettelegging, sluttvurdering, skoledemokrati og voksenopplæring. I tilsyn er vi opptatt av å ikke avslutte tilsyn før det er sannsynlighetsovervekt for at kommunen vil få en praksis som er i samsvar med regelverket, og det inngår i en del tilsyn betydelig veiledningsvirksomhet gjennom hele tilsynsprosessen. Målet er at også dette skal redusere vedtak med feil.

Det betydelige antallet klagesaker på opplæringsområdet (1161 vedtak i 2024) gjør det noe krevende å systematisere registreringen og oppfølgingen på tvers av saksområder. Vi ser imidlertid fortsatt at det er varierende kjennskap til forvaltningsloven og de saksbehandlingsreglene som gjelder for enkeltvedtak i tillegg til de materielle reglene.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

Samtlige klagesaker etter barnehageloven blir registrert i et felles skjema. Eventuelle feil og mangler i vedtakene blir kartlagt. Dette gir oss god oversikt og mulighet til å jobbe systematisk for å redusere feil i vedtakene. Dette også inngår som en del av våre risikovurderinger for valg av tilsynsystema og tilsynsobjekt, men også som tema for generell veiledning eller veiledning som en tilsynsaktivitet.

Det er innenfor temaene spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging, vi har flest klagesaker (samlet over 70 %). For disse to områdene har vi en felles faggruppe. I faggruppen blir problemstillinger drøftet, samtidig som ros-vurderinger og virkemiddelbruk vurderes fortløpende.

Vi har i 2024 sett en økning i andelen vedtak om tilrettelegging som oppheves som følge av mangelfull opplysning av saken og/eller mangelfull begrunnelse. Det ser ut til at noen kommuner har lagt om praksis, men det er også kommuner som synes regelverket er komplisert.

Vi har over tid fulgt kommunene og bydelene tett opp i etterkant av klagebehandling. Dette er et tema vi stadig også veileder om på generell basis. Likevel ser vi at det er et arbeid vi må fortsette med også i 2025.

Det har vært nedgang i antall klager etter barnehageloven de siste årene. Samme tendens gjelder for 2024 der nedgangen er på 22 %.

Vi vurderer at tett oppfølging av våre kommuner og bydeler og vårt fokus på veiledning har bidratt til den nedadgående trenden for antall klagesaker på barnehageområdet.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

Vi har i flere av våre veiledningstiltak i 2024 vært tydelig på at retten til utdanning er en grunnlovfestet menneskerettighet, og at denne rettigheten er i spill

for en del elever som har spesialpedagogiske behov. Det blir særlig tydelig for oss i henvendelser som gjelder elever med stort skolefravær, klagesaker/tilsyn som handler om bruk av alternativ opplæringsarena og henvendelser om fritak fra opplæringsplikten. Vi har derfor både i enkelthenvendelser og i kollektive veiledningsøker hatt et særlig fokus på spesialpedagogisk tilrettelegging i disse tilfellene. Ettersom det kom en god del endringer på de spesialpedagogiske området med kapittel 11 i ny opplæringslov, har vi som nevnt i pkt. 3.1.7.1.3.1 prioritert veiledning og kompetanseheving på dette området i 2024. Det er alltid krevende å vurdere effekten av ulike tiltak, men vi ser av henvendelser til oss fra kommunene at temaet er av stor interesse, og det er mange kommuner som ønsker å gjøre det riktige, men ikke alltid vet helt hvordan.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Vårt arbeid for å bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven har vært prioritert i 2024. Vi har valgt spesialpedagogisk hjelp og internkontroll som tema i tre tilsyn, ut fra konkrete ROS- vurderinger. I BASIL-kontrollen er vi oppmerksomme på timer gitt til spesialpedagogisk hjelp og andel timer gitt av henholdsvis pedagog og assistent, og fører eventuell risiko inn i vårt ROS-skjema.

Forholdet mellom barnehageloven §§ 37 og § 35, ser vi at fremdeles er en utfordring i noen kommuner og bydeler. Grenseoppgangen har vært tema både på kommunesamling, veiledning med barnehagemyndigheten, i veiledning en-til-en og i klagebehandling.

Vi har hatt en nedgang i antall klagesaker om spesialpedagogisk hjelp på 35 % fra 2023. Men vi ser at andelen vi opphever eller gir medhold til klager i, har økt noe. Det er også en nedgang i antall klagesaker som gjelder gjennomføring av den spesialpedagogiske hjelpen. Det er vår oppfatning at vårt fokus på veiledning har bidratt til en nedgang i antall klagesaker, men det er vanskelig å fastslå en årsakssammenheng. Etter anmodning fra våre kommuner, og etter eget initiativ, er dette noe vi vil fortsette å veilede om i 2025.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Også i 2024 har vi hatt betydelig fokus på reglene om fritak fra opplæringsplikten. Vi har hatt fysiske og digitale samlinger hvor dette har vært tema, og det er mange foreldre, skoler, PPT og skoleeiere som henvender seg til oss om dette. Vårt hovedbudskap er at fritak fra opplæringsplikten skal være siste utvei etter at alt annet er prøvd ut, og hvis det gis, må det skje innenfor rammene av regelverket. Det er vår vurdering at bevisstheten rundt teamet er økt i kommunene i løpet av 2024 som følge av våre veiledningstiltak.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Vi har i flere av våre veiledningstiltak i 2024 vært tydelig på at retten til utdanning er en grunnlovfestet menneskerettighet. Selv om ikke det er opplæringsplikt for elever etter 10. trinn, har elevene en rett til videregående opplæringen. Denne rettigheten kan være i spill for en del elever som har spesialpedagogiske behov. Det blir særlig tydelig for oss i henvendelser som gjelder elever med stort skolefravær og klagesaker/tilsyn som handler om bruk av alternativ opplæringsarena. Vi har derfor både i enkelthenvendelser og i kollektive veiledningsøker hatt et særlig fokus på spesialpedagogisk tilrettelegging i disse tilfellene. Ettersom det kom en god del endringer på de spesialpedagogiske området med kapittel 11 i ny opplæringslov, har vi som nevnt i pkt. 3.1.7.1.3.1 prioritert veiledning på dette området i 2024. Det er alltid krevende å vurdere effekten av ulike tiltak, men vi ser av henvendelser til oss fra kommunene at temaet er av stor interesse, og det er mange kommuner som ønsker å gjøre det riktige, men ikke alltid vet helt hvordan.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

Styrking av skolenes arbeid med LK20/LK20S

Vi mottok i 2024 kr 3 mill. fra Utdanningsdirektoratet for å styrke det lokale arbeidet med LK20 i vår region. Åtte universitet og høyskoler (UH) har fått i oppdrag å utvikle og gjennomføre nye tiltak for lærere i vår region for skoleåret 2024/2025. Tiltakene har ulike temaer, og flere har fokus på vurdering og bruk av kunstig intelligens (KI). Målgruppen for tiltakene er lærere som underviser på mellomtrinn og opp til videregående opplæring. Nedenfor følger oversikt over UH og tema for tiltakene.

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) - Bruk av KI og vurdering innen kunst og håndverksfaget

- Høgskolen i Østfold - Sosial handlingskompetanse og verdiløftet
- Universitet i Innlandet (INN) - Barn og unges bruk av sosiale medier
- OsloMet -Formativ vurdering 5.-10.trinn
- Norges idrettshøgskole - Vurdering i kroppsøving koblet til bruk av KI
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) -Mat og helse, kunstig intelligens og vurdering
- Universitetet i Oslo (UiO) -Elevmedvirkning
- Norges musikkhøgskole (NMH) - Vurdering i musikk koblet til bruk av KI

Vi har laget en samleside på vår nettside som viser en oversikt over alle tiltakene, og der vi publiserer lenker til de ulike UH for påmelding og mer informasjon: [Lokalt arbeid med LK20 | Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus](#).

Vi opplever at det gjennom disse midlene er blitt satt mer fokus på de praktisk-estetiske fagene, og vi har fått trukket de såkalte «ettfagsskolene» som Norges musikkhøgskole og Norges idrettshøgskole, inn i arbeidet. Vi har store ressurser i UH i vår region, og opplever at UH er villig til å bidra med kompetanseutviklingstiltak som skal styrke det lokale arbeidet med LK20. Innspillene til de ulike temaene kom på bakgrunn av UH sin kjennskap til behovene hos skoleeiere, bl.a. gjennom sine partnerskap i desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Statsforvalter har også hatt dialog med skoleeiere om innføringen av LK20/LK20-S gjennom våre dialogmøter med enkeltkommuner. Vi erfarer at kommunene fortsatt har fokus på innføringen, men at enkelte kommuner også har tatt opp igjen temaer de arbeidet med helt ved innføringen av nytt læreplanverk, som f.eks. overordnet del.

De fleste tiltakene som vi fikk midler til i 2024 gjennomføres våren 2025 i regi av UH som samlinger eller webinarer for å nå bredt ut til målgruppene i vår region. Ettersom de fleste tiltakene enda ikke er gjennomført, er det for tidlig å si noe om hvilken virkning disse har hatt. Vi har bedt om at tilskuddsmottakerne skal rapportere på bruken av midlene til oss innen 1. juli 2025.

Veiledning om nytt regelverk

Forskrift om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringsforskriften) og ny forskrift til privatskoleloven (privatskoleforskriften) trådte i kraft sammen med den nye opplæringsloven den 01.08.2024. I den forbindelse ble det tildelt midler til embetet fra Utdanningsdirektoratet, slik at vi kunne koordinere implementeringen av ny lov, internt og eksternt.

I for- og etterkant av 01.08.2024 har vi gjennomført flere fysiske og digitale samlinger for sektor om det nye regelverket, inkludert innføring av modulstrukturert læreplaner for voksne. På nettsiden vår har vi en egen side der vi informerer om ulike skriftlige tolkninger vi eller direktoratet gjør, sammen med invitasjoner til samlinger. Vi har gjennomført ulike spøringer ute i kommuner og fylkeskommuner der vi har bedt dem om å svare på hva de opplever er utfordrende med det nye regelverket, og hvordan vi best kan bistå sektor. Svarene vi har fått har vært utgangspunkt for utvalg av veiledningstemaer.

Vi har også hatt samlinger rettet mot utvalgte grupper, eksempelvis privatskolesamling og en temadag for de minste kommunene våre (færre enn 7000 innbyggere), der 15 av 18 inviterte kommuner deltok. Begge disse samlingene ble godt mottatt av sektor. Privatskolesamlingen ble fulgt opp med en temasamling om kapittel 12 og skolemiljø. Vi veileder også enkeltkommuner på forespørsel eller på vårt initiativ. Vi vurderer at det er en klok bruk av virkemidler å bistå sektor med mye veiledning i arbeidet med implementering av ny lov.

Trygg gjennomføring av eksamen

Statsforvalteren sender årlig ut informasjonsbrev til alle kommuner og fylkeskommuner om vårens og høstens kommende eksamensgjennomføring. Fast innhold i brevet er at rektorer må sørge for å foreslå fagpersoner i PAS (eksamensgjennomføringssystemet) og deres overordnede ansvar for eksamensgjennomføringen. Vi opplever stor interesse og god rekruttering til sensuoppdrag ved sentralt gitt eksamen.

Vinteren 2024 gjennomførte vi to spørreundersøkelser blant våre kommuner og skoler. Den første undersøkelsen handlet om eksamen generelt, og vi ba sektor vurdere muligheten for ulike tekniske tiltak, som var tenkt fra Utdanningsdirektoratet. I den andre ba vi kommunene og fylkeskommunene om å rapportere på risiko knyttet til eksamensgjennomføringen våren 2024, bl.a. spurte vi om rekruttering av sensorer for lokalt gitt eksamen. Kommunen som svarte at det ville bli krevende, ble i etterkant fulgt opp av oss. Det er vårt inntrykk at samtlige kommuner og fylkeskommuner hadde tilstrekkelig antall sensorer til lokalt gitt eksamen.

Våren 2024 gjennomførte vi et informasjonsmøte med våre skoler, kommuner og fylkeskommuner om praktisk gjennomføring av eksamen, og veiledning knyttet til regelverket. I møtet informerte vi blant annet om hvilket ansvar sektor har til tekniske krav, for å sikre gjennomføring av eksamen.

I for- og etterkant av våreksamen har vi gjennomført tilsyn med våre fire fylkeskommuner og en kommune på eksamensområdet. Vi har også fulgt opp enkeltkommuner/fylkeskommuner med bakgrunn i tekniske utfordringer i forbindelse med sentralt gitt eksamen. Vi vurderer at tilsynene har hatt en god effekt på fylkeskommunenes systematiske arbeid med eksamen, herunder deres arbeid med risikovurdering. Alle tilsynene ble lukket.

Klager på standpunkt karakterer

Hvor mange klager på standpunkt karakterer i fag har dere behandlet etter vårens standpunkt vurdering (totale antallet)?	Antall behandlede klager på standpunkt karakterer hvor karakteren ble opphevet/klageren fikk medhold (totale antallet)?	Hvilke fag utmerker seg med høy klageandel og/heller høy medholdsprosent?
368	203	Valgfag, mat og helse og kroppsøving peker seg ut i antall klager med henholdsvis 79, 68 og 45 klager. Andelen medhold i disse var 49 prosent for valgfag, 59 prosent for mat og helse og 47 prosent for kroppsøving.

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen for SFO.

Utdanningsdirektoratet presenterte våren 2023 nasjonal rammeplan for SFO på vår samling for kommunalsjefene i våre kommuner. Her ble det informert om hva rammeplanen innebærer, hva slags støtte og veiledningsmateriell som finnes og hvor kommunene kan finne dette. 95,5 % av lederne kjenner til rammeplanen, mens det er 67 % av de ansatte som kjenner innholdet i den. I 2024 har vi veiledet på temaet når vi har fått spørsmål fra kommuner/foreldre.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for arbeidet innenfor rettssikkerhet. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp har blitt prioritert. Vi viser også til vår omtale i pkt. 3.1.7.1.3.1 om hvordan vi har prioritert disse områdene innenfor kompetanseutvikling.

Skolemiljø har vært et høyt prioritert område for embetet også i 2024. Vi har prioritert ressurser til området for å kutte i saksbehandlingstiden i håndhevingsordningen og veiledning om regelverket. Vi har derfor i 2024 tatt det høyeste antallet vedtak i håndhevingsordningen og kuttet vesentlig i saksbehandlingstiden. Her understreker vi også at gjennomsnittlig sakshandlingstid ikke gir et helt riktig bilde siden saksbehandlingstiden er høyere første halvår enn den er siste kvartal. Videre viser vi til at vi systematisk har veiledet kommuner og skoler knyttet til skolemiljøreglene i 2024, og har prioritert basert på en vurdering av at skolemiljø er et område med høy risiko for at elevenes rettigheter ikke oppfylles. Vi får positive tilbakemeldinger fra kommunene på at vi har prioritert veiledning knyttet til skolemiljøreglene og vi ser en positiv utvikling i flere kommuner på området. For ytterligere informasjon om skolemiljøarbeidet vår viser vi til kapittel 3 nedenfor.

Vi mottar relativt få henvendelser om psykososialt barnehagemiljø. Vi har dermed lite informasjon om hvordan regelverket etterleves. På bakgrunn av henvendelsene vi mottar bruker vi tid på veiledning og dialog med både barnehageeier- og myndighet. Vi har i 2024 gjennomført to tilsyn med kommunens virkemiddelbruk opp mot barnehageeiers krav til internkontroll og plikten til å sikre et trygt og godt barnehagemiljø.

Vi har gjennom 2024 brukt ressurser på veiledningsaktiviteter knyttet til nytt kap. 11 om individuell tilrettelegging. Hensikten har vært å bedre regelverksforståelsen i kommunene og skolene, og derigjennom rettssikkerheten til elevene. Vi har hatt flere webinarer og oppdatert informasjon på våre nettsider. Webinarene har vært innrettet slik at kommunene har kunnet stille spørsmål både i forkant og underveis, og veiledningen har da blitt tilpasset kommunenes behov. Vi har fått positive tilbakemeldinger på denne måten å jobbe med elevenes rettssikkerhet på.

Prioritering av spesialpedagogisk hjelp og internkontroll, spesialundervisning/individuell tilrettelegging og skolemiljø har vært godt synlig i våre tilsyn i 2024. Ut fra risikovurderinger har innretningen på tilsynene variert og ulike deltema er plukket ut slik at tilsynene er mer spisset.

Støtte arbeidet med realkompetansevurdering av voksne (fra kapittel 3.3.3.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal støtte skoleeier i arbeidet med realkompetansevurdering av voksne.

I oktober 2024 gjennomførte vi en regelverkssamling om ny opplæringslov. Der var realkompetansevurdering i forberedende opplæring for voksne ett av temaene, herunder regelverket i opplæringsloven og opplæringsforskriften som omhandler realkompetansevurdering. Vi hadde også et webinar om sluttvurdering for fylkeskommunene i oktober 2024, der vi informerte om regelverket som gjelder klage på gjennomføring av realkompetansevurdering.

Videre har vi gitt generell veiledning om realkompetansevurdering på henvendelser vi har mottatt, og vi har oppdatert informasjon om realkompetansevurdering på nettsiden vår.

Det er fortsatt et stort behov i sektor for veiledning knyttet til regelverksforståelse innen realkompetansevurdering. Vi ser bl.a. at det er usikkerhet knyttet til forholdet mellom kartlegging og realkompetansevurdering. Dette gjelder særskilt i forberedende opplæring for voksne (FOV).

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Vi har som i fjor hatt særlig fokus på informasjon om kommunenes kapasitet til bosetting av den store strømmen flyktninger fra Ukraina, og at tjenestetilbudet i kommunene må være forsvarlig for alle innbyggere. I kraft av samordningsrollen vår har vi deltatt i en rekke møter, innhentet og videreformidlet informasjon, samt gitt våre innspill til nasjonalt utviklingsarbeid på området.

Statsforvalteren har gjennom året fått en rekke henvendelser og tilbakemeldinger fra kommunene om press på velferdstjenestene som følge av

flyktningssituasjonen. Vi gir råd og veiledning til kommunene innen områder som utlendingers rettigheter etter sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven, barnevernets plikter overfor enslige mindreårige flyktninger og boligsosiallovens bestemmelser. I tillegg har vi gjennom året videreformidlet nasjonal informasjon og føringer, samt bidratt med samordning i ekstraordinære situasjoner.

Basert på kjennskapen vår til kommunene så har vi særlig prioritert informasjon og opplæring i boligsosialloven, da vi ser at situasjonen i særlig grad utfordrer kommunene når det gjelder tilgang til boliger.

I tillegg er det en stor utfordring for mange kommuner at antallet sosialhjelpsmottakere har økt og kommunens totale utgifter knyttet til sosiale tjenester, bosetting, integrering og oppfølging på flyktningområdet kommer i tillegg til en allerede krevende økonomisk situasjon for kommunene også på andre områder.

Kommunene har gjort en formidabel innsats med bosettingen. Statsforvalterens rolle og resultater i dette arbeidet er begrenset, men vi har prioritert å være tilgjengelige, bistå med avklaringer og informasjonsdeling, samt samordne i situasjoner som har krevet det for å lette arbeidet med bosetting.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting av nyankomne flyktninger.

Samarbeidet om rask og treffsikker bosetting har vært med fylkeskommunene, Nav Øst-Viken, Nav Vest-Viken og Husbanken.

Vi har vært i jevn kontakt med kommunenes flyktningetjenester og voksenopplæringene gjennom våre veilednings og kontrolloppgaver.

Vi har prioritert informasjon og opplæring i ny boligsosial lov, da vi ser at situasjonen i særlig grad utfordrer kommunene når det gjelder tilgang til boliger.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Tilsynsevaluering

Kommuner og fylkeskommuner som får tilsyn av oss, har muligheten til å gi løpende tilbakemeldinger på gjennomførte tilsyn. Vi har drevet med tilsynsevaluering i flere år og ser på det som et positivt tiltak, selv om antallet tilbakemeldinger er relativt lavt. Det er viktig for oss at kommunene, i tillegg til faglinjen, også har en annen kanal for å gi tilbakemeldinger. Disse tilbakemeldingene blir brukt av oss i vårt kvalitetsforbedrende arbeid.

Hendelser - beredskap

Evaluering etter hendelser og øvelser er innarbeidet i våre rutiner og planverk, og evaluering gjennomføres etter alle situasjoner der det har vært økt beredskap - enten det er i øvingssammenheng eller reelle hendelser. I 2024 var det flere værhendelser som medførte økt beredskap, og vi evaluerte også utfall av telekommunikasjon i oktober.

Dette gir oss nyttig informasjon som vi tar med oss i videre arbeid.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen kjente avvik.

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Ikke avvik. Kommentar om risiko knyttet til rettighetsklager på sosialtjenesteområdet: Antallet rettighetsklager til behandling hos oss hadde en enorm økning fra 2022 til 2023, og økningen har fortsatt ytterligere fra 2023 og gjennom hele 2024. Restansene og saksbehandlingstid er likevel under kontroll selv om måloppnåelsen for saksbehandlingstid totalt sett er noe under Helsetilsynets fastsatte resultatkrav. Det gjøres systematisk og løpende prioriteringer blant sakskomplekset. Saker med høy hastegrad eller alvorlighet har vesentlig kortere saksbehandlingstid enn resultatkravet. Vi har parallelt gjennomført omfattende omstillings- og effektiviseringsprosesser på området for å håndtere restansesituasjonen og samtidig sikre forsvarlig kvalitet. Disse utviklingsprosessene gir gode resultater. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for året er således under tre måneder. Vi informerer departementet om risiko fordi vi har svært tett oppfølging på området og fordi økningen i omfang rettighetsklager til behandling ser ut til å eskalere ytterligere også i tiden fremover.

For øvrig intet å bemerke innenfor AID sine ansvarsområder.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Barnevern

Ikke avvik. Kommentar om risiko for tilsyn med barnevernsinstitusjoner: I 2023 oppnådde vi den høyeste måloppnåelsen siden embetets etablering med 86 %. I 2024 er måloppnåelsen videre forbedret til 87,4 %, tross ytterligere økning i volumkravet med enda flere institusjoner etablert i fylkene. Resultatene våre følger av et omfattende utviklingsarbeid og omstilling med systematisk tilnærming over tid. Resultatoppnåelse ses videre i sammenheng med at tilnærmet alle barna har fått tilbud om samtale i forbindelse med institusjonsbesøk, og at vi har behandlet henvendelsene via barnas barnevernklage innen et døgn. I tillegg viste antallet klagesaker på institusjonsområdet en fordobling i 2023 sammenliknet med 2022, og antallet har økt ytterligere i 2024. Resultatkravene om saksbehandlingstid er likevel overholdt. Vi informerer departementet om risiko fordi det høye og økende antallet barnevernsinstitusjoner i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, med tilhørende økning i volum klager for behandling fra barna på de aktuelle institusjonene, samt store økning i antallet omsorgssentre, i stor grad utfordrer Statsforvalterens ressurssituasjon. Måloppnåelse for volumkrav og saksbehandlingstid i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus innebærer en vesentlig større andel barn, institusjoner/omsorgssentre og tilsyn enn i øvrige deler av landet, uten at dette er hensyntatt i budsjettfordelingsmodellen eller øvrige økonomiske bevilgninger til embetet. Vi er bekymret for en ytterligere forverret ressurssituasjon i 2025 og svekkelse av barnas rettssikkerhet som en følge av dette.

For øvrig intet å bemerke innenfor BFD sine ansvarsområder knyttet til barnevern.

Ekteskapssaker

Ikke avvik. Saksmengden er forholdsvis stabil, men det har vært noe økning i saker som gjelder anerkjennelse av utenlandske ekteskap. Vi tok i begynnelsen av 2024 i bruk saksbehandlersystemet SAK - Sep/Skil. Løsningen legger opp til mer gjenbruke av informasjon, og er et mer effektivt saksbehandlerverktoy enn det vi hadde tidligere. Det er imidlertid uheldig at ikke alle grunnleggende funksjoner er på plass. Det er utfordringer knyttet til malene, kopiere fra andre tekster, og innhenting av informasjon fra Folkeregisteret, da vi ikke alltid for innhentet oppdatert informasjon. Løsningen har derfor vært noe utfordrende å ta i bruk, og vi er bekymret for at mangelfulle funksjoner kan føre til feil i saksbehandlingen.

Tros- og livssynssamfunn

Ikke avvik, men saksbehandlingstiden i noen av tilskuddssakene, blir lengre enn ønskelig. En grunnleggende årsak er at ca. 70 % av samfunnene enten har unnlatt å rapportere eller har rapportert mangelfullt. Det er behov for å videreutvikle den digitale løsningen som gjør det enklere for tros- og livssynssamfunnene å sende inn den dokumentasjonen som knytter seg til rapporteringsplikten. Vi registrerer at antall bekymringsmeldinger og krav om innsyn i sakene øker, noe som er svært ressurskrevende.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Oversikt avvik:

Saksbehandlingstid klager på vedtak om behandling uten egen samtykke etter lov om psykisk helsevern (HI 5.3.9.8)

- Vi har gjennom hele 2024 hatt en vedvarende og økende alt for lang saksbehandlingstid. Samlet for 2024 (og stabil gjennom hele høsten) har vi hatt en median saksbehandlingstid på 21 dager.
- Det ble meldt avvik til Helsedirektoratet 19. desember 24

Målkrav avsluttede klagesaker (TB 3.3.1.3.3.3)

- Det ble meldt avvik til Helsetilsynet 19. desember 24

Målkrav saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (TB 3.3.1.3.3.1)

- I tillegg et stort og økende antall saker løst som behandlingsmåte 3 under oppfølging for spesialisthelsetjenestesaker, og som har en alt for lang saksbehandlingstid
- Det ble meldt avvik til Helsetilsynet 19. desember 24

Saksbehandlingstid førerkortsaker (HI 5.3.1.1)

- Vi har en alt for lang saksbehandlingstid for førerkortsaker, med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 18 uker

Aktivitetsvolum tilsyn (TB 3.3.1.3.5.1 og TB 3.3.1.3.6.1)

Vi har over år hatt en svært høy og stadig økende innstrøm når det gjelder klager og henvendelser til oss.

For rettssikkerhetsoppgavene får avvikene alvorlige konsekvenser for vår ivaretagelse av enkeltindividers rettigheter, noe vi ser alvorlig på. Avvik saksbehandlingstid for tilsynssaker svakker vår evne til å bidra til økt sikkerhet og kvalitet i tjenesten samt befolkningens tillit til tjenesten (jf. formålet), og avvikene for aktivitetsvolum tilsyn har konsekvenser for det forebyggende pasientsikkerhetsarbeidet vårt.

Vi ser at ivaretagelse av rettssikkerhetsoppgaver må få fortsatt høy prioritet i 2025, og at vi trolig i enda større grad må tilpasse våre aktiviteter til tilgjengelige ressurser.

For direktoratsoppgavene har vi ved planleggingen av året tilpasset våre forventninger og planer om aktiviteter til tilgjengelige ressurser. Ut over det som fremgår av øvrig rapporteringspunkt for 2024 har vi i all hovedsak gjennomført aktiviteter som planlagt, men har avvik på oppdrag:

HI 5.1.3.11 (Habilitering og rehabilitering)

I 2024 har vi hatt to alvorlige avvik som relaterer seg til Helseavdelingens behandling av henholdsvis klager på vedtak om behandling uten eget samtykke (tvangsmedisineringssaker) og innsynskrav. Begge avvikene har hatt konsekvenser i form av manglende ivaretagelse av rettssikkerheten til enkeltindivider. Dette er noe vi har tatt på største alvor, og oppfølging av avvikene vil være høyt prioritert også inn i 2025.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Rettshjelp

Vi har ikke avvik, men har hatt noe lengre saksbehandlingstid enn ønskelig. Årsaken er at det har vært en økning i antall saker, og at det er brukt betydelige ressurser i arbeidet med utviklingen av rettshjelpsapplikasjonen, RAPP og ressurssituasjonen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi har ikke avvik, men i en endret og usikker sikkerhetspolitisk situasjon er det utfordrende å tilfredsstille oppdraget om å ha *systemer for på kort varsel å kunne motta, vurdere og eventuelt videreformidle varsler om uønskede hendelser og meldinger*, ettersom mye informasjon er gradert. Det er utfordrende å øke kompetanse og forståelse for forhold som berører flere oppdrag relatert til sivilt-militært samarbeid, totalforsvaret og vertslandstøtte regionalt, og svært utfordrende å gjøre det samme lokalt i kommunene.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Vi er ikke kommet i mål når det gjelder implementering av IED-krav ovenfor alle våre virksomheter som er omfattet, innenfor fastsatte frister.

Når det gjelder IED anlegg er vi kjent med at vi har rundt 80 anlegg som er omfattet. Det gjenstår noe kartlegging av enkelte bransjer, så vi vil nok komme noe høyere i antall når kartleggingen er gjennomført. Av de vi er kjent med har vi god kontroll på industrianleggene vår, men ligger etter for avfallsanleggene. Vi har rundt 60 avfallsanlegg som er omfattet, og her gjenstår en del oppdateringer av tillatelser.

Vi klarer heller ikke å oppdatere utslippstillatelser fortløpende som er eldre enn 10 år på grunn av bemanningsutfordringer og kapasitet.

Vi har også behandlet færre avløpskonsesjoner enn planlagt da vi også her har hatt færre ressurser pga sykefravær og permisjoner. Mange juridiske avklaringer har tatt mye ressurser underveis i saksbehandlingen. Uttalelser til avløpstema i plansaker har økt og beslaglagt svært mye av våre ressurser på dette fagfeltet. Vi har imidlertid vurdert det slik at dette er svært nødvendig veiledning av kommunene og derfor blitt prioritert.

Vi har ikke hatt kapasitet til en gjennomgang og oppdatering av alle tiltak som Statsforvalteren har ansvar i Vann - nett dette året.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Plan- og bygningsrett

Vi har avvik på saksbehandlingstid i noen klager på byggesaker.

Vi behandlet 1264 saker i 2024, 93 % (1180 saker) ble behandlet innen frist. Antall saker ikke avgjort innen 12 uker var 7 % (84 saker). Av sakene med en tidsfrist for behandlingen på seks uker, ble 97 % av sakene (35 av 36 saker) behandlet innen fristen.

I tabellen i Sysam per 17.01.2025 fremgår det at vi har et avvik på 48 % og at vi behandlet 26 av 50 saker der det er gitt utsatt iverksetting, innen 6 uker. Ved kontroll av uttrekk fra SYSAM stemmer ikke dette. Vi finner 36 saker der det er krysset av for utsatt iverksetting, og at 35 av sakene ble behandlet innen fristen. Dette gir en måloppnåelse på 97 % og et avvik på 3 % i 2024.

Det er uheldig at SYSAM ikke synliggjør hvilke saker som er gitt utsatt iverksetting. Dette bør fremgå både av statistikken og søkekriteriene som vi har tilgang til i SYSAM. Vi kan fortsatt ikke se at dette er tatt tak i. Vi meldte fra om dette også i årsrapporten 2023 og i tilbakemeldingen på foreløpige styringsdokumenter for 2024.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Vi har gjennom 2024 tidvis hatt for lang saksbehandlingstid på saker som gjelder skoleskys. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har ligget på om lag tre mnd., men det er saker som har tatt rundt åtte mnd. å behandle. Vi hadde med oss 40 restanser inn i 2024, og restansene har økt til nærmere 100 ved inngangen til 2025. Dette skyldes dels en økning i antall saker (40 % i 2024), men også mangel på kapasitet til å ta unna saker.

I skolemiljøsakene har vi i 2024 klart å få ned saksbehandlingstiden. Vi hadde 108 ukedagers saksbehandlingstid for hele 2024, dette er 35 dager raskere enn i 2023 hvor vi hadde en saksbehandlingstid på 143 dager. Etter at vi ferdigbehandlet sakene etter gammel lov i oktober, er gjennomsnittlig saksbehandlingstid for november og desember 2024 på 38 virkedager. Statsforvalteren vurderer at vi er på god vei når det gjelder å gi elever som melder sak til oss svar så raskt som mulig.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Det har vært mange tap av beitedyr til ulv i region 2 i 2024. Dette er langt utenfor ulvesona, og svært uvanlig. Skadefelling har vært ressurskrevende, tatt lang tid, og kostet mye penger for staten.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjøre rede for

- de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva statsforvalteren gjør med utfordringene.
- resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Vi har i henhold til oppdraget bedt alle Nav-kontorene i fylkene om innspill til rapporteringen. Spørsmålene i rapporteringen ble sendt dem i desember. I alt har 28 kontor svart. Fordelingen er som følger: syv av 11 kontor har besvart i Vest-Viken, og 11 av 25 kontor i Øst-Viken. I Oslo har 10 av 15 kontorer svart på spørsmålene.

Vår oppsummering er som følger:

De største utfordringene Nav-kontoret møter i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet er; At det kan være vanskelig å finne aktiviteter for den enkelte og fylle programtiden. Mange har store helseproblemer som underkommunerer underliggende utfordringer knyttet til mental helse og det mangler tiltak for personer med lettere psykiske helseutfordringer. Budsjettsituasjonen setter grenser for antall personer i program, og størrelsen på stønaden er for lav for personer under 25 år. Dette fører igjen til at personer må ha supplering i tillegg. Det meldes om at ungdom ønsker et mer smidig program og blir oftere gitt oppfølging underlagt ungdomsgarantien og vilkår etter § 20 a. Samtidig gis det også tilbakemelding om at det er for få unge under 30 år i KVP. Manglende norskkunnskaper trekkes frem i denne forbindelse. Søkere ønsker således egentlig ikke programmet som sådan, men stønaden. Dette fører til at Nav bruker tid på klagesaksbehandling. Lengden på programmet er for noen deltakere for kort da de trenger mer tid i utdanningsløp og for å bli kvalifisert. Deltakere ender ofte opp med ufaglært jobb og kommer tilbake til Nav om noen år. Små fagmiljø nevnes også.

De største utfordringene vi ser på området, og som vi også nevnte i forrige års rapportering, knytter seg til valg av tiltak, der statlige tiltak velges før kvalifiseringsprogrammet (KVP). Det er en tendens til at ungdomsgarantien benyttes. Vi har i forventningsbrevet til våre kommuner for 2025 derfor vært tydelig om at kvalifiseringsprogrammet er en rettighet og at statlige tjenester ikke nødvendigvis gir den kvaliteten i oppfølgingen over tid som kreves for å få mennesker ut i varig arbeid.

Statsforvalteren har kvalifiseringsprogrammet som tema i webinarer for ungdom og i forbindelse med tverrgående satsinger i embetet. Det er videre etablert nettverk der vi deltar i både Oslo og Viken, og vi jobber tett med Nav Øst og Vest Viken knyttet til det mer systematiske arbeidet for å sikre kunnskap og fokus knyttet til programmet. Når det gjelder Oslo samarbeider vi med Velferdsetaten på systemnivå. Herunder bidrar vi inn på fagdager. Vi har også hatt særlig fokus på Buskerud i år, med samling for ledere og fagansvarlige, fordi vi vurderer at bruk av KVP ligger lavt og lavere i Buskerud enn i de tre øvrige fylkene.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal, på bakgrunn av innsikt og opplæringstiltak, gi en overordnet vurdering av kommunenes bruk av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Det er vanskelig å si om aktivitetsplikt for de under 30 år har ønsket effekt. Vi er kjent med at flere Nav-kontor har stort fokus på å identifisere unge voksne tidligere, og at de prioriteres i større grad enn før. Dette kan avhjelpe bruk av vilkår da unge voksne kan få bistand uten bruk av vilkår og før problemene blir for store. Vi er også kjent med en rekke prosjekter der ungdom og unge voksne er målgrupper, og ser at det gjøres mye godt arbeid på området.

Fremdeles er det svært få klagesaker knyttet til vilkårssetting om aktivitet, om noen. Vi har dermed ikke nok kunnskap via klagesaker vedrørende dette. Det er forholdsvis lav arbeidsledighet i de fire fylkene samlet sett, og mange har deltidsarbeid ved siden av skolegang. Det blir for 2025 igangsatt egeninitiert tilsyn med systemrevisjon som metodikk for å få større innsikt i problematikken, samt at det vil bli gitt opplæring i bruk av vilkår for ungdom og unge voksne.

Vi har spurt alle Nav-kontorene i våre fylker om hvilke typer aktivitet som stilles som vilkår for unge under 30 år. Det oppgis at aktivitet gjerne er å delta på tiltak/kurs og karriereveiledning, samt at de møter til samtale og tar imot tilbud om jobb. Ett kontor oppgir at de ikke har kommunale tiltak knyttet til bruk av vilkår og aktivitet, men at de vil følge opp ungdom tettere slik at de kan nyttiggjøre seg av statlige arbeidsrettede tiltak. Flere kontorer viser til egne prosjekter og tiltak rettet mot ungdomsgruppen. Det nevnes bruk av interne tiltak og lavterskeltilbud som frisklivssentraler og samtaler med psykisk helseteam. Flere nevner bruk av statlige tiltak og yrkesrettet oppfølging samt vilkår om å sette opp aktivitetsplan.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en overordnet vurdering av hvilke behov kommunen har for kurs og opplæring innenfor økonomisk rådgiving. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene de gjennomfører.

I 2024 har vi gjennomført basiskurs, grunnkurs, videregående kurs og spesialistenes fagsamlinger, og gitt kompetanseheving til over 900 personer totalt sett. Vi har hatt en overvekt av deltakere som arbeider med sosialtjenesteloven, men flere enn før har også arbeidsoppgaver med statlige ytelser/tjenester. Vi har også med deltakere fra andre kommunale tjenester som barnevern, helsetjenester, flyktningetjeneste og boligkontor i opplæringen.

I 2024 har vi, som i 2023, prioritert å reise ut til Nav-kontorene og holde basiskurs lokalt i kommunene. Et definert kompetansemiljø hos oss gjør at vi i har gitt opplæring til flere ansatte i Nav, og Nav lokalt kan også invitere inn andre kommunale tjenester til våre kurs. Det gir gode forutsetninger for varig praksisutvikling ved Nav-kontoret og felles forståelse innad i kommunene. Vi får tilbakemelding om at kursene har god effekt, fordi deltakerne får ny kunnskap og bedre forståelse for hvordan å bistå personer med økonomiske problemer.

Deltakerne får også større forståelse av de forskjellige oppgavene som skal gjøres på ulike nivå av tjenesten.

Videre har vi info- og spørretime for økonomisk rådgivning for Østlandet hyppig gjennom året, noe som gir en kontinuitet i vår dialog med spesialistene innen faget, samt løpende innsikt om utfordringsbilde og tematikk som trenger ytterligere oppfølging. Landsomfattende tilsyn på området i 2024 har gitt økt oppmerksomhet og vi har planlagt til systemrevisjoner også i 2025, som vi legger til grunn vil bidra ytterligere til økt oppmerksomhet og kompetanseheving i kommunene.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalterne skal gjøre rede for kompetansehevende tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av om statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke, har effekt.

Vi har hatt et særlig fokus på ungdom og unge voksne over tid. Det er bygget videre på satsing på målgruppen fra 2022 ved å gjennomføre flere hendelsesbaserte tilsyn og gitt lovtolkning knyttet til unge og unge voksne (umyndige).

Nav Fylke og Statsforvalteren har regelmessige nettverksmøter og en felles kompetanseplan for inneværende år. Målet er å dele, koordinere og utveksle temaer knyttet til de oppdrag vi har felles. Effekten av samarbeidet er blant annet at vi blir kjent med de utfordringene regionene har og hvilke kompetansetiltak som iverksettes.

Vi er opptatt av å se oppdrag, fagområder og sektorer/etater på tvers i embetet. I 2024 har vi satset videre på utsatte barn og unge gjennom felles opplæring til kommunene om roller, ansvar og samarbeid mellom Nav og barnevern, samt innføring i samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen. Effekten av tverrgående samarbeid er vanskelig å måle på kort sikt, men vi har stor oppslutning om våre opplærings-, råd- og veiledningsaktiviteter. Blant annet får vi tilbakemelding fra kommunene om at vi forstår deres behov og på en god måte møter dem på tvers av sektorer og faglinjer slik de trenger det for å lykkes med eget utviklingsarbeid.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal vurdere hvordan NAV-kontorene sørger for tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger. I tillegg skal statsforvalteren gjøre rede for hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Vi oppfatter at det fremdeles er problemer med tilgjengelighet ved flere Nav-kontorer. Vi har blant annet mottatt klager som gjelder manglende kontakt med saksbehandlere, at det ikke gis tilbakemeldinger innen fastsatte frister, samt manglende vedtak om stønader fra brukere av tjenestene. Vi har imidlertid ikke oversikt over hvert kontor for seg, men vurderer tilsynsmessig oppfølging ut ifra risiko for svikt, også når det gjelder tilgjengelighet.

Vi har bedt om innspill fra alle Nav-kontorene i fylkene angående hvordan DIGISOS påvirker tilgangen til de sosiale tjenestene. Det svares at tilgangen har blitt enklere og at dette gir både positive og negative utfall. De digitale løsningene på kommunal side er begrenset og er derfor ikke tilrettelagt for å gi alle tjenestemottakerne en helhetlig oppfølging. Veilederne oppgir å ha stor arbeidsmengde og lite effektive løsninger når det gjelder tidsstyring. Andre Nav-kontor oppgir at digitale løsninger frigir tid og ressurser som veiledere kan bruke på oppfølging av brukere som ikke behersker de digitale løsningene. Det oppgis av noen som negativt at det blir brukt mye tid på søkere som ikke dokumenterer behovet eller ikke har reelle behov, f.eks. studenter og personer som tror de søker om dagpenger.

Når det gjelder hvordan Nav-kontorene arbeider for tilgang til de sosiale tjenestene der bruker ikke anvender digitale løsninger, har alle kontorene ordninger for brukere som ikke er digitale. Søknader blir fremmet over telefon, i publikumsmottak, brukermøter og muligheter for drop in. Vi ser i tilsyn at det også benyttes tolk. Åpningstider i publikumsmottak har imidlertid store variasjoner. Alle kontorer i regionen har vakttelefon med noe ulike

åpningstider. Dette kommer i tillegg til kontaktsenteret. Det oppgis at veilederne gir direktenummeret sitt til brukerne.

Vi er også kjent med at flere kontorer har veiledere stasjonert noen dager utenfor Nav, som på videregående skoler, fontenehus og i fengsler.

Ut fra svarene vi har mottatt for 2024 og svarene vi fikk i 2023, er vår vurdering at det totalt sett har blitt bedre tilgjengelighet i Nav-kontorene. Helsetilsynets tidligere undersøkelse i samarbeid med Statsforvalterne, vurderer vi at har bidratt positivt til at Nav-kontorene har prioritert økte åpningstider og at vakttelefoner og postkasser er tilgjengelig. Samtidig bekymrer det oss fremdeles at åpningstidene mellom kontorene i stor grad er varierende. Vi har også registrert gjennom året at våre egen ansatte som betjener Statsforvalterens veiledningstelefon og som forsøker å få kontakt, bruker mye tid på å få kontakt med Nav kontaktsenter og aktuelt Nav-kontor.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

I 2024 benyttet vi hele fullmakten, dvs. 40 millioner kroner, samt 5 808 293 kroner av tilleggsfullmakten som var på 6.9 millioner kroner. Vi gir sosialfaglig tilbakemelding på søknad og rapportering. Slik sosialfaglig tilbakemelding er gitt i alle tilsagnsbrev. Her har vi også innarbeidet erfaringer fra eventuelle systemrevisjoner, samt vist til samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen der det har vært relevant. Alle har fått tilbud om praktisk innføring i prosjektledelse, det gjelder alle som har interesse av å søke på ordningen og de som har søkt, dvs. åpent for alle Nav-kontorer i våre fylker. Dette er i samarbeid med de øvrige embedtene i landet. Kurset har tittel "Praktisk prosjektledelse" og omfatter fire digitale samlinger. Samlingene ble gjennomført i perioden 23. april til 10. desember. Prosjekter tilhørende vårt embete fikk videre tilbud om digital samling der seks av våre prosjekter fikk presentert seg og der erfaringer kunne deles. Vi har hatt syv dialogmøter med prosjekter i år. Alle frister fra direktoratet er overholdt.

Samlet vurderer vi at våre aktiviteter er gjennomført i tråd med oppdraget, og at vi på denne måten bidrar til en mest mulig virkningsfull og effektiv tilskuddsforvaltning på området.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Det er i alt behandlet 40 enkeltvedtak etter integreringsloven og introduksjonsloven, hvorav tre i Østfold, 22 i Buskerud, åtte i Oslo og syv i Akershus.

Sakene for deler seg slik:

Integreringsloven - deltagelse i program: i alt 18 klager, stadfestet 15, endret 1 og opphevet 2 vedtak.

Integreringsloven: 11 klager knyttet til forlengelse av program, 11 stadfestet.

Integreringsloven 6A - 1 klage knyttet til forlengelse av program som ble stadfestet.

Introduksjonsloven - 1 klage knyttet til forlengelse som ble stadfestet.

Integreringsloven 6A - 1 klage - introduksjonsstønad - avslag som ble stadfestet.

Integreringsloven kap. 6A - 5 klager vedrørende stans av program. 4 vedtak ble stadfestet og en sak ble opphevet.

Integreringsloven kap. 6A - 1 klage vedrørende varighet/sluttmål. Saken ble stadfestet. 1 klage ble avvist.

Det er gjennomført to fag- og spørretimer på tvers av fagområdene sosial, barnehage og utdanning. Her kan kommunene sende inn problemstillinger og vi svarer ut, samt at vi har veiledet i regelverk. Det kommer også mange løpende henvendelser fra kommunene om regelverket og disse svares ut skriftlig eller muntlig fortløpende. Enkelte kommuner har ikke bosatt på flere år, og har derfor hatt behov for særskilt veiledning, blant annet i å fatte vedtak.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Forlengelse og varighet av program/opplæring

- Integreringsloven: 2 – Ikke medhold 2
- Introduksjonsloven: 0

Innhold i program/opplæring

- Integreringsloven: 2 – Ikke medhold 2
- Introduksjonsloven: 0

Fritak fra prøver/opplæring

- Integreringsloven: 4 – Ikke medhold 4
- Introduksjonsloven: 3 – Ikke medhold 3

Annet

- Integreringsloven: 2 – Ikke medhold 2
- Introduksjonsloven: 0

I oversikten (da det ikke var mulig å lage en tabell i systemet her) har vi kun listet opp sakstypene vi har behandlet klager på. Det er ikke behandlet klager etter integreringsloven kapittel 6 A. Vi har altså opprettholdt kommunens vedtak i samtlige av våre klager behandlet i 2024.

Rapportering på statsborgerseremonier (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på statsborgerseremonier.

Søndag 16. juni arrangerte vi en stor seremoni i Oslo Spektrum for alle nye borgere i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. På grunn av lovendring om dobbelt statsborgerskap var det veldig mange nye borgere i våre fire fylker. Derfor valgte vi også i fjor å arrangere en stor statsborgerfest med vekt på taler, kulturelle innslag, troskapsløfte og nasjonalsang.

Til seremonien måtte vi engasjere eventbyrå til å gjennomføre alt det praktiske rundt arrangementet. Vi inviterte nærmere 13 600 nye borgere. Til sammen var det i underkant av 6000 nye borgere og deres gjester til stede denne søndagen. Adgangskort/billetter til Spektrum måtte de nye borgerne selv bestille via Ticket Master. Derfor har vi ingen oversikt over hvor mange nye borgere som var til stede. På seremonien var også stortingspolitikere, ordførere og representanter fra AID, IMDI og UDI representert.

Norges idrettspresident Zaineb Al-Samarai holdt gjestetale. Vi hadde følgende artister: musikerne Frøydis Grorud og Trond Lien, unge dansere fra Quick Style Studio, artisten Hkeem og Gamle Oslo Kro- og kirkekor.

Vi har fått mange positive tilbakemeldinger på arrangementet. På grunn av antall nye borgere er det ikke rom for å invitere til mottakelse og møte med sine ordførere i etterkant av den offisielle delen av seremonien.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap 1. halvår 2024 var 11 646 og 10 968 2. halvår.

Tilsvarende ble det benyttet 582,67 årsverk 1. halvår og 589,39 årsverk andre halvår.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet til kvinner, menn og barn.

Statsforvalteren har de siste to årene gjennomført tilsyn med Oslo kommune som krisesentermyndighet, som inkluderer tilsyn med hver av de 15 bydelene. Tema for tilsynet var om bydelen sørger for at krisesentertilbudet sikrer tilrettelegging for utsatte grupper, med spesielt søkelys på arbeid med reetablering etter opphold på krisesenter. Tilsynserfaringene våre har vist at de fleste av bydelene hadde en god organisering og rutiner som sikrer samarbeid mellom aktuelle instanser, samt et tilfredsstillende internkontrollsystem. Lovbruddene har omhandlet manglende rutiner og mangler ved internkontrollen.

Samlet sett erfarer vi at våre tilsyn bidrar til forbedring og utvikling, inkludert styrket prioritering av ledelse, styring og internkontroll. I etterkant av tilsynet er

det blant annet etablert en samarbeidsavtale mellom bydelenes Nav-kontor i Oslo og Oslo kriesenter. Vi vurderer at samarbeidsavtalen bidrar til bedre samhandling rundt brukerne fra kriesenteret. Avtalene bidrar til å fordele ansvar og legger til rette for at den voldsutsatte får rett hjelp til rett tid. Dette er avgjørende i en reetableringsprosess, der brukerne kan trenge hjelp på flere områder, som økonomisk bistand, boligetablering og samarbeid ved utflytting fra kriesenteret. Videre formidlet Statsforvalteren myndighetenes anbefaling om at alle kommuner bør ha en handlingsplan mot vold, og anbefalte bydelene som ikke hadde oppdaterte planer om å prioritere dette arbeidet. Forbedringsarbeidet som er gjennomført i Oslo kommune, inkludert alle de 15 bydelene, som del av tilsynsprosessene, vurderes som hensiktsmessig og viser at tilsynet har bidratt til kvalitetsutvikling i praksis.

Vi bemerker for øvrig at Statsforvalterens oppdrag på kriesenterområdet ikke omfatter områdeovervåking eller helhetlig oppfølging av status. Vi vil derfor være varsomme med å gjøre vurderinger og ytre synspunkt når det gjelder tilgjengelighet og kvalitet i tilbudet ved alle kriesentrene samlet sett.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av kriesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	52
Antall kriesentertilbud i fylket	13
Antall tilsyn med kommuner som har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	0
Antall tilsyn med kommuner som har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	0
Antall tilsyn med kommuner som har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune 2024	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et kriesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2024	1

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Det vises til skjemaet under som viser hvor mange saker som er behandlet etter E §18 a, b og c og sakene våre som er behandlet etter anerkjennelsesloven. Vi hadde i 2024 ingen behandlede saker etter brudvigjingslova. I forbindelse med saksbehandlingen innhentes ofte ytterligere dokumentasjon og det gis mye veiledning, i brev form og per telefon.

SAK-løsningen ble produksjonssatt med et omfattende sepskil-malsett for cirka ett år siden. Brevmalmodulen er imidlertid ikke ferdig utviklet og vedlikeholdet av malene er ikke overført til drift. Dette betyr at vi per i dag ikke kan melde endringer i tekstinhold (feil og annet) til brukerstøtten. Malmodulen er ny, (dvs. ikke et Word-format). Den inneholder derfor foreløpig ikke grunnleggende funksjoner. Det er blant annet ikke mulig å kopiere tekst fra andre dokumenter, uten stor risiko for tekniske feil. All fritekst må skrives for hånd. Det finnes ikke stavekontroll, noe som fører til flere skrivefeil. Det er heller ikke mulig å forstørre tekstinholdet når brevene utformes. Dette gjør arbeidet med de mest komplekse sakene krevende (vedtak om å avvise og avslå søknader og oversendelser av klagesaker til Bufdir). Videre er SAK foreløpig ikke tilrettelagt for at endringer av navn og adresser i folkeregisteret blir automatisk oppdatert i sanntid. Av naturlige årsaker skjer slike endringer i større grad i ekteskaps sakene enn på andre områder. Det fører blant annet til at de offisielle dokumentene, endelige bevilgninger, som utstedes med tidligere navn, må korrigeres i ettertid. Videre er konsekvensen at parter uten digital postkasse, ikke mottar posten innen rimelig tid på sin nye folkeregistrerte adresse. Risikoen er også større for å bruke tidligere adresse når vedtak skal forkynnes for en part via forkynningsinstanser her i landet.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	3 953	3 721	0	232	90 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	3 336	3 264	32	40	89 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	126	72	3	51	88 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0	0	0	0	0 %
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamilielemmer, jf. § 3 andre ledd	0	0	0	0	0 %
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlover, jf. § 7j	1	0	1	0	0 %
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	72	23	49	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	2	0	2	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0	0	0	0	0 %
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	20	10	7	3	0 %
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0	0	0	0	0 %
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	4	1	3	0	0 %
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	3	1	2	0	0 %
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	11	7	4	0	0 %
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	345	340	5	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0	0	0	0	0 %

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Vi mottar mange henvendelser knyttet til bl. § 55, men henvendelsene resulterer sjeldent i vedtak. Bakgrunnen for dette er at vilkårene for behandling ikke er oppfylt. Det er i år blitt fattet to vedtak, jf. bl. § 55

Vi har ikke behandlet vedtak etter bl. § 47, og har i liten grad mottatt henvendelser om bestemmelsens annet og tredje ledd.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	2

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

På barnelovens område mottar vi henvendelser både skriftlig og på telefon. En stor del av henvendelsene handler om innholdet i foreldreansvaret, gjennomføring av samvær, og saksgang for endringer i dette.

Det er primært foreldrene selv som tar kontakt for råd og veiledning ut fra ulike utfordringer de står i. Foreldrene har ofte blitt anbefalt av andre offentlige instanser å ta kontakt med Statsforvalteren for å avklare spørsmålet eller for å få informasjon om hvor de kan henvende seg videre. Omfanget av henvendelsene har de siste årene ligget stabilt på 40-50 henvendelser i året.

På ekteskapslovens område blir det gitt mye veiledning, både via telefon og e-post, men også via fysisk oppmøte på våre kontorsteder. Vi mottar ca. 50 henvendelser per telefonvakt, og spørsmålene gjelder behandlingstid og regelverk.

I forbindelse med saker om godkjenning av vigsler i tros- og livssynssamfunn blir det veiledet om ekteskapsloven i egne møter med den enkelte som skal utføre oppgaven.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

I 2024 har vi behandlet seks tilsynssaker på bakgrunn av klager vi har mottatt. Tema i tilsynssakene har vært; samarbeid, tilgjengelighet, kompetanse og nøytralitet hos ansatte. Vi har ikke konkludert med lovbrudd i tilsynene.

I perioden 2020-2024 har vi gjennomført ni systemrettede tilsyn med familievernkontorene i våre fylker. Når det gjelder tilsyn og tilsynsmetodikk, har Statsforvalteren sett behov for mer veiledning fra Barne- og familiedepartementet på dette tilsynsområdet. Vi viser herunder til henvendelser fra oss til departementet og møteser videre oppfølging. I påvente av mer normerende materiell, har vi ikke prioritert å gjennomføre systemrettet tilsyn i 2024. Vi har imidlertid fulgt opp seks enkeltsaker tilsynsmessig.

Tydeligere veiledning vurderer vi at også vil bidra til mer harmonisert praksis mellom embetene, og at tilsyn dermed i større grad kan bidra til kvalitetsutvikling og endret praksis i tjenestene.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2024	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022
11	0	0	4

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Statsforvalterens risikovurderinger

Statsforvalteren gjennomfører både strukturerte og løpende risikovurderinger av barneverntjenestene i våre fylker basert på kommunenes rapportering, skjemaer fra Bufdir på utvalgte indikatorer fra kommunenes rapportering og SSB, tilstandsrapporter fra kommunene, resultat fra tilsyn og

klagesaksbehandling, samt annen informasjon vi mottar om tjenestene. Risikovurderingene suppleres også med innsikt fra dialogmøtene og informasjon om kommunene gjennom vår veiledningstelefon. Vi bemerker at det har vært en stor utfordring i 2024 at kvaliteten på rapportering og statistikk vi har fått oversendt fra Bufdir ikke har vært korrekt eller oppdatert. Dette har også vært utfordrende for kommunene, i særdeleshett i kombinasjonen med overgang til nye fagsystemer, og mye statistikk og analyse er utarbeidet manuelt.

På bakgrunn av risikovurderingene våre har vi hatt en særlig oppfølging av enkelte kommuner i år, og en overordnet oppfølging overfor samtlige kommuner og bydeler i de fire fylkene. For kommunene som har trengt særskilt oppfølging, gjelder dette forhold knyttet til arbeid med undersøkelser, hjelpetiltak, fosterhjemsarbeid og forvaltningskompetanse, samt ledelse og styring som sådan. Oppfølgingen vår har vært både skriftlig og muntlig dialogbasert, og vi har avholdt flere møter med kommunene for å bidra til at tjenestene endrer praksis på områder med svikt. Kommunene har iverksatt tiltak for å øke kvaliteten i tjenestene, og flere kommuner opplyser at dette har vært nyttig og virkningsfullt i arbeidet med kvalitetsforbedring.

I flere av våre tilsyn har vi avdekket svikt i oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse og arbeid med hjelpetiltak. Svikten har ofte knyttet seg til mangler i kommunens internkontroll, styring og ledelse. For øvrig er landsomfattende tilsyn med egenvurdering på undersøkelsesområdet igangsatt og fremdriften er i henhold til plan. Kommunene gir positive tilbakemeldinger om metodikken for tilsynet, og Statsforvalteren prioriterer oppfølging av kommunene gjennom disse prosessene også neste år.

Vi bemerker at vi parallelt har hatt flere tilsynssaker som gjelder forhold ved institusjonsbarnevernet i 2024, med bakgrunn i svært alvorlige hendelser som dødsfall og overgrep. Flere tilsynssaker er konkludert med lovbrudd, hvorav noen er å karakterisere som spesielt alvorlige. I tillegg har svikten i Bufetat knyttet til brudd på bistandsplikten vært like omfattende i 2024 som i 2023. Vi ser svært alvorlig på situasjonen og utviklingen. Blant annet har vi i økende grad blitt bekymret for mangler når det gjelder å sikre helhetlig styring og beredskap fra Bufetat sentralt nivå overfor regionene.

Kvalitetsutvikling i kommunene

Gjennom 2024 har vi hatt en tett dialog med samtlige barneverntjenester i våre fylker gjennom tilsyn, dialogmøter, kartlegginger, årlig lederforum, webinarer, telefonvakt, støtte til læringsnettverkene og øvrige tiltak i kompetansestrategien, samt annen løpende kontakt. Samtlige kommuner og bydeler får også et årlig oppfølgingsbrev fra oss der prioriterte satsingsområder omtales, og kommunen samtidig får en spesifikk tilbakemelding basert på Statsforvalterens risikoinformasjon om den aktuelle barnevernstjenesten. Vi ser at kommunene i stadig større grad innarbeider informasjon og veiledning fra Statsforvalterens forventningsbrev og oppfølgingsbrev i sine egne interne styringsdokumenter, samt i tilstandsvurderinger og ulikt kommunalt planverk. Kommunene lykkes på denne måten godt med å se egen utvikling og resultater opp mot nasjonale mål og føringer på en for dem praktisk relevant måte.

Vi erfarer for øvrig at den nasjonale satsingen på ledelse og styring tas godt imot blant kommunene. Vår vurdering er at ledelse og styring er kjent tematikk og allerede høyt prioritert blant ledere i barnevernet og kommuneledelse. Samtidig er det naturlige forskjeller mellom barneverntjenestene, både når det gjelder handlingsrom til fokus på ledelse og styring i den praktiske hverdagen, og ut ifra barnevernstjenestens størrelse, kompleksitet og kontekst. Noen av forskjellene vurderer vi at er uttrykk for uønsket variasjon, men mange av ulikhetene er også naturlige og bevisste tilpasninger. Vi har fått gode tilbakemeldinger på våre aktiviteter og initiativ innen ledelse og styring dette året. Tilrettelegging for ledersamarbeid og ledernetverk i barnevernet har hatt høy prioritet, og vil fremholde med ytterligere initiativer fra vår side i 2025. Særlig prioriterer vi dialog og veiledning til kommunene når det gjelder samarbeid mellom ledere med tanke på å etablere flere ledernetverk og kommunale samarbeidsformer som kan styrke utviklingsarbeid innen hjelpetiltaks- og på fosterhjemsområdet.

Kommunene fremhever ellers at Statsforvalteren oppleves å forstå deres behov og utfordringer, og derfor lykkes godt med å tilpasse dialog og aktiviteter med god skreddersøm.

Vår vurdering er ellers at barnevernstjenestens tilstandsrapporter nå i det store og hele fungerer som et godt virkemiddel i kommunenes ledelse og styring på barnevernsområdet. I 2025 har Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus utarbeidet en oppdatert veileder for tilstandsvurderinger til bruk for kommunene. Bufdir har gjort vår veileder tilgjengelig i en liknende versjon også nasjonalt.

Barnevernets akuttberedskap

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er ikke kjent med noen kommuner som mangler en formalisert ordning for døgkontinuerlig akuttberedskap på barnevernsområdet. Vi har imidlertid en løpende dialog med kommunene om hva som kreves for en forsvarlig tilgjengelighet og operativ beredskap, samt tilhørende kompetanse for å ivareta denne. Vi ser at det er store ulikheter mellom kommunene på dette området, og bekymrer oss for uønskede variasjoner. For at barn skal sikres likeverdig akutt hjelp uavhengig av hvor de bor, må målet være at samtlige kommuner er tilknyttet en aktiv og døgnbemannet barnevernsvakt.

Vi prioriterte å gjennomføre en beredskapsøvelse sammen med barnevernsleiderne på en av våre ledersamlinger i 2023 og planlegger det samme våren 2025. For øvrig erfarer vi også at samtlige barnevernstjenester har økt oppmerksomhet om beredskap og barnevernets akutte funksjoner basert på erfaringer fra pandemien, hendelser med ekstremvær og krisesituasjoner lokalt. Vi ser også at kommunene i økt grad følger opp barnevernet som en samfunnskritisk funksjon.

Sist bemerker vi også i år at Bufetats mange brudd på bistandsplikten overfor kommunene i 2023 og 2024 viser mangler i Bufetats beredskap. Situasjonen utfordrer i tillegg kommunenes beredskap som følge av at Bufetat ikke ivaretar sine oppgaver og ansvar i alvorlige barnevernssaker.

Områder med særskilt høy risiko 2024/2025

Det er vår vurdering at flere av de minste kommunene i våre fylker bør etablere interkommunale ordninger, enten for hele eller deler av kommunens ansvarsområde etter barnevernsloven. Små barneverntjenester har i liten grad mulighet til å sikre forsvarlige tjenester og rett hjelp til rett tid iht. barnevernsloven og de krav som i dag ligger til det kommunale barnevernets plikter. Vi registrerer mangler i forvaltnings- og

saksbehandlingskompetanse, manglende tilgang til hjelpetiltak og mangler i den operative akuttberedskapen innen flere av kommunene i fylkene. I tillegg er det vår vurdering at også flere mellomstore kommuner bør vurdere et tettere interkommunalt samarbeid om utvikling og implementering av hjelpetiltak, oppfølgingsordninger på fosterhjemsområdet og akuttberedskap i form av aktiv barnevernsvakt. Flere kommuner er i gang med slikt utviklingsarbeid per 2024 og ser ut til å lykkes godt. Barnevernstjenester som strever med høy turnover, rekrutteringsutfordringer, høyt sykefravær, samt utfordringer knyttet til ledelse og styring, vil også kunne oppnå flere fordeler gjennom mer samarbeid med andre kommuner på barnevernområdet.

Barnevernets tiltaksportefølje må være tilpasset barnevernets kjernemålgrupper iht. barnevernsloven. Vi ser at mange kommuner er i behov av en vesentlig større bredde med målgruppedifferensierte og virksomme hjelpetiltak i barnevernet. Herunder at det enkelte barn og familie får mer tilpasset hjelp som forebygger behovet for inngripende (og kostnadsdrivende) plasseringstiltak. Vi oppfordrer kommunene til å samarbeide med andre kommuner om utvikling og implementering av konkrete hjelpetiltak der dette er hensiktsmessig. Under dette rapporteringspunktet viser vi for øvrig til brev til Bufdir datert 19.1.24 der daværende Statsforvalteren i Oslo og Viken orienterte om vår bekymring for manglende tilgang til hjelpetiltak i barnevernet.

Vi er som i fjor også bekymret for en utvikling med mange og komplekse barnevernssaker som krever samarbeid og oppfølging fra samtidige og koordinerte tjenester. Blant annet er vi bekymret for om tiltaksapparatet i tjenestene er tilstrekkelig dimensjonert og differensiert til å møte utfordringene og gi barn rett hjelp til rett tid. Vi vurderer at det er høy risiko for manglende helsehjelp til barn i barnevernet som har psykiske helseutfordringer, og vi er bekymret for kapasitetsutfordringer i spesialisthelsetjenesten. I tillegg ser vi med bekymring på mangler i oppfølgingen av barn som begår alvorlig kriminalitet.

Situasjonen med mange brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene har fortsatt gjennom 2024. Mange barn får ikke rett hjelp til rett tid fra statlig barnevern. Det langvarige tidsaspektet forsterker alvoret i svikten. I flere av tilsynssakene om bistandsplikt i 2023 og 2024 utsettes samme barn for flere brudd på bistandsplikten, og/eller Bufetat har ikke fremskaffet rett tiltak til de aktuelle barna over lang tid. Noen av lovbruddene vurderer vi som spesielt alvorlige, de pågår over lengre tid, og med store konsekvenser for barna som rammes. Vi ser også ytterligere forhøyet risiko på institusjonene i forlengelse av kapasitetsutfordringene, i form av at målgruppedifferensieringen kan utfordres, raske flyttinger, uheldig beboersammensetning og kompetanse/turnover i ansattgruppen.

Statsforvalteren har også i 2024 formidlet våre bekymringer for situasjonen i institusjonsbarnevernet til overordnede ansvarlige myndigheter gjennom året. Våre tilbakemeldinger til Barne- og familiedepartementet (BFD), Bufdir/Bufetat sentralt nivå og Helsetilsynet baserer seg på funn og konklusjoner fra tilsynssaker, men også øvrig dialog vi har med kommunene gjennom våre råd- og veiledningsaktiviteter, kartlegging blant barnevernsledere om bistandsplikt i mai 2024, dialogmøtene på barnevernsområdet og annen kontakt. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har også gitt våre innspill om utfordringsbildet som del av flere nasjonale evalueringer og gjennomganger, i intervju med Riksrevisjonen og som tilsynsmyndighet i direkte dialog med Bufdir/Bufetat sentralt nivå som ansvarlig for Bufetat. Blant annet har vi tematisert utfordringer knyttet til Bufdirs dobbeltrolle som fagdirektorat og etatsstyrer, samt våre bekymringer rundt Bufdirs styring av Bufetat.

Tros- og livssynssamfunn (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere om:

- Antall saker hvor registrering er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd samt antall saker hvor registreringen er nektet eller trukket tilbake.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller avkorte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6 samt antall saker hvor tilskudd ble nektet eller avkortet. Tallet spesifiseres for saker § 6 første, andre, tredje og fjerde ledd.
- Antall saker hvor vigselfrett er trukket tilbake.

Statsforvalteren skal gi en kort orientering om vurderinger og begrunnelser i sakene etter trossamfunnsloven § 6 første og andre ledd og om tilbaketrekning av vigselfrett.

I løpet av 2024 har vi nektet eller trukket tilbake registrering etter trossamfunnslovens § 4.1. og 2. ledd i fire saker.

Vi har ikke behandlet noen saker etter § 4, 3. ledd som gjelder å nekte eller trekke tilbake registrering.

Vi har vurdert å nekte eller avkorte tilskudd i syv saker.

Vi har ikke nektet eller avkortet tilskudd etter § 6. 1. - 4. ledd.

22 vigslere er godkjent, og har fått veiledning om ekteskapsloven.

Vi har trukket tilbake vigselfrett i 42 saker. Tilbaketrekningene av vigselfrett er utført fordi vigslerne i all hovedsak enten ønsker det selv, eller har meldt seg ut.

Vi har registrert at saksbehandlingstiden i sakene om tilskudd øker, og årsaken er at i ca. 70% av sakene må vi innhente ytterligere opplysninger/dokumentasjon, da samfunnene har rapportert mangelfullt. Dette er omfattende, da ca. 300 samfunn er registrert hos SFOS. Vi har merket oss at saksbehandlingstiden økte, da "den nye loven" trådte i kraft - noe som også virker naturlig, da det stilles tydeligere krav samfunnene. Dette fører også til at kontrollen blir mer omfattende. Det er behov for å få videreutviklet den digitale løsningen som gjør det enklere for tros- og livssynssamfunnene å sende inn den dokumentasjonen som knytter seg til rapporteringsplikten. Videreutvikling av løsningen vil også sikre en mer effektiv saksbehandling hos

SF.

Media er interessert i sakene - noe som fører til at vi har stor pågang av innsynskrav, og som må håndteres inne tre dager.

Vi har registrert en økning i antall saker som gjelder bekymringsmeldinger, og varsel om samfunns virksomhet. Dette er saker som tar lang tid å saksbehandle, da de krever omfattende undersøkelser og partene skal høres, før saken avsluttes.

Vi veileder samfunnene via telefon, og nettsiden vår. Det er et mål å kunne yte noe mer veiledning, men ressursituasjonen tilsier at saksbehandlingen knyttet til tilskudd og registrering må prioriteres.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har i løpet 2024 mottatt 782 søknader om askespredning. Av disse er det gitt 314 forhåndsgodkjenninger.

Vi har gitt tillatelse til askespredning i 137 saker i marka/fjellet og 272 saker i sjøen. Vi har avslått to søknader.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

Vi mottok 10 søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Vi innvilget 6, og avslø 3 søknader. En søknad er fortsatt under behandling i påvente av flere opplysninger fra søker.

Ingen av avslagene ble påklaget til departementet.

Vi mottok ingen søknader om at et område skal regnes som typisk turiststed etter § 5 sjette ledd.

Vi har merket at det er stor interesse hos media og andre for saker som gjelder søndagsåpne butikker, herunder meldinger om lovbrudd, og mottok et økende antall henvendelser om dette.

Godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gjøre en kort, overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier, herunder hvorvidt lovbestemmelsene om samarbeid og samordning i velferdslovgivningen er kjent og implementert. Det skal gå frem av vurderingen om kommunene ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret. Statsforvalter skal også gi en kort vurdering av kommunenes kompetanse om utsatte barn og unge og kommunenes behov for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Det skal fremgå hvordan embetet vurderer hovedutfordringene når kommunene ses under ett. Statsforvalter skal videre gi en kort omtale og vurdering av embetets innsats på området.

Vår vurdering er at alle kommunene har god kjennskap til behovet for å styrke det forebyggende arbeidet på alle nivåer og innen alle sektorer, og forståelse om at god samhandling mellom tjenester og sektorer i kommunen er en forutsetning for at barn og familier skal få helhetlig hjelp. Det er også vår vurdering at det juridiske rammeverket nå bedre understøtter tidlig innsats og forebygging i alle velferdsområder.

Samtidig er det fortsatt vår vurdering at kommunene er ulikt stilt og med til dels store variasjoner når det gjelder fremdrift for å sette endringene ut i praksis. Noen kommuner lykkes med svært god fremdrift for utviklingsarbeid på området og oppnår gode og konkrete resultater, både faglig og økonomisk. Andre kommuner strever med å sikre samme fremdrift. Årsaksforklaringer bak ulikhetene kan knytte seg til alt fra kommunestørrelse, økonomiske forhold, demografi, tilgang på kompetanse og bemanning, ledelse og styring.

En rekke kommuner befinner seg for tiden i en krevende økonomisk situasjon. Flere gir tilbakemelding om at utfordringene i særdeleshet har betydning på oppvekstområdet. Kommunene fremhever blant annet at de opplever det som krevende å prioritere forebyggende innsats på oppvekstområdet, og at lovpålagte oppgaver og rettighetsfestede tjenester til innbyggerne gir høyt utgiftsnivå og lite rom for å prioritere mer langsiktig utviklingsarbeid.

Kommunene gir oss i økende grad tilbakemelding om at de opplever mange, omfattende og til dels konkurrerende forventninger og prioriteringer fra nasjonalt hold. Kommunene håndterer store og komplekse omstillingsprosesser på oppvekstområdet. Krevende økonomiske forhold blant mange

kommuner kan bli en barriere for omstillings- og utviklingsarbeid fremover. Samtidig vil vi bemerke at kommuner som forberedte barnevernsreformen godt, og som i tillegg har jobbet systematisk med å gjennomføre reformen som en oppvekstreform, som er opptatt av forebyggende arbeid og sikrer at forebygging skjer på alle nivåer og innen samtlige relevante tjenesteområder i et samarbeid - oppnår svært gode effekter av utviklingsarbeidet sitt, både faglig og økonomisk. Uønskede variasjoner mellom kommunene på dette området er imidlertid grunnleggende bekymringsfullt. Barn og familier skal sikres likeverdig rett til hjelp uavhengig av hvor de bor.

Tiltakene i barnevernsreformen har etter vår vurdering bidratt til økt forankring av barnevernet i kommuneledelsen, samt større forståelse om kommunens ansvar for tidlig innsats og forebygging gjennom å forstå reformen som en oppvekstreform. Samtidig ser vi fortsatt, både i tilsyn og annen dialog med kommunene, flere uønskede variasjoner når det gjelder tilnærming til tiltaksutvikling i og utenfor barnevernet.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er bekymret for gapet mellom generelle forebyggende tilbud i kommunen og lettere råd og veiledningstilbud i barnevernet, og bruk av inngripende/omfattende plasseringstilbud. Videre er vi bekymret for de kommunene som bruker barnevernets ansatte i kommunens generelle forebyggende tilbud, fremfor å prioritere barnevernets ansatte til mer spesialisert og differensiert hjelpetiltaksutvikling overfor barnevernets kjernemålgrupper. Kommunens forebyggende arbeid skal derimot styrkes på en slik måte at forebygging skjer på flere nivåer, og utvikling av tidlig forebyggende tverrfaglig innsats bør derfor også utvikles i flere sektorer som barnehage, skole og helsetjenester. Herunder viser vi til vårt brev til Bufdir datert 19.1.24 der vi kommuniserer våre bekymringer på dette området.

Når det gjelder planverk for kommunens forebyggende arbeid, har det vært en svært positiv utvikling i 2024. Statsforvalteren har i år prioritert å understøtte kommunene i dette arbeidet gjennom en rekke aktiviteter fra vår side. Samtlige kommuner og bydeler har hatt prosesser for å vedta planverk på området. Vi er kjent med at noen kommuner har valgt å videreutvikle en allerede eksisterende oppvekstplan, mens andre kommuner har utarbeidet et nytt planverk. Begge varianter vurderer vi som godt egnet for å oppfylle lovkravet. De fleste kommunene beskriver hvordan samarbeid, samhandling og koordineringsfunksjoner skal følges opp som en del av planverket. I 2025 vil vi følge opp kommunene videre når det gjelder å sikre at vedtatt planverk gjennomføres i praksis. Vi er også opptatt av at innholdet i planverket stadig må holdes utviklingsrettet med tanke på å sikre kontinuerlig forbedring og videreutvikling av tjenestetilbudet fremover.

Vi ser for øvrig at samarbeid og samordning på oppvekstfeltet fortsatt utfordres i alvorlige saker der barn er i behov av samtidige tjenester fra flere sektorer, for eksempel i saker med grenseoppganger mellom skole, barnevern, helsetjenester, politi og kriminalomsorg. Utfordringene gjelder forhold som manglende innsikt om de ulike tjenesteområdenes lovverk, rammer og mandat, varierende kompetanse om ledelse og styring, iblant manglende oversikt over kommuneledelsens beslutningsansvar, for få incentiver som fremmer helhetlige løsninger på tvers av sektorer, og utfordringer i skjæringspunktet mellom det kommunale tjenestetilbudet og statlige tjenester som spesialisthelsetjenesten og Bufetat. Den vedvarende alvorlige situasjonen med mange brudd på Bufetats bistandsplikt overfor kommunene har forsterket og utfordret situasjonen ytterligere.

Vi viser for øvrig til utdypende innspill til Bufdir i eget brev fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, datert 18.11.24, som innspill til tverrsektorielt oppdrag om kommunenes forebyggende ansvar på oppvekstområdet. Der fremhever vi blant annet overnevnte forhold, men også at en del kommuner savner at de statlig organiserte tjenestetilbudene i større grad er forpliktet i samarbeidet med kommunene. Kommunens tjenestetilbud alene kan ikke forebygge kompleks problemutvikling knyttet til for eksempel kriminalitet. FACT ung nevnes av flere som et positivt eksempel på gjensidig forpliktende samarbeid mellom stat og kommune. Mange kommuner oppgir at de mener tjenester fra Bufetat, familievernet, spesialisthelsetjenesten, politiet og fylkeskommunen bør forpliktes i større grad når det gjelder samarbeid om samtidige tjenester med kommunene i et forebyggingsperspektiv. Det kriminalitetsforebyggende området nevnes gjerne som et eksempel i slike sammenhenger. Mange kommuner fremhever samtidig et tett og godt samarbeid med politiet gjennom for eksempel SLT-modellen.

Statsforvalteren har gjennom året bistått med å gjøre kjent konkrete verktøy og tilgjengelig veiledningsmateriell. Blant annet vil vi fremheve som spesielt positivt veilederen "Samarbeid om tjenester til barn, unge og familier", veilederen "Psykisk helsearbeid barn og unge" og veilederen "Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen". Vi har også etablert webinarrekken "oppvekstwebinarer". Denne har stor oppslutning med mange deltakere fra alle relevante sektorer i de fire fylkene og landet for øvrig, med gode tilbakemeldinger om konkret effekt og økt innsikt i kommunene.

Avslutningsvis bemerker vi at SFOS er svært underfinansiert når det gjelder oppdragene om kommunenes arbeid med forebygging og tverrsektorielt samarbeid. Budsjetttrammene fra BFD, AID, HOD, KD og JD til slike oppdrag må følgelig økes betraktelig. Statsforvalterens pådrivervirksomhet overfor kommunene vil til gjengjeld gi betydelige positive effekter når det gjelder fremdrift for nødvendig omstillings- og utviklingsarbeid i kommunene.

Psykisk helse og rus (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gi en kort og overordnet vurdering av hvorvidt kommunenes arbeid på psykisk helse- og rusfeltet utvikles i tråd med Opptrappingsplanen for psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet.

Helseavdelingen har hatt ledernetverkssamlinger for ledere i psykisk helse- og rustjenesten for alle fylkene i vårt embete hvor tema har vært OP psykisk helse. NAPHA har bidratt inn i disse nettverkene, og vi har latt kommunene ha refleksjon rundt hvilke tiltak på innsatsområder 1, 2 og 3 de anser som de viktigste i sin kommune. Noen av tilbakemeldingene vi har fått fra disse nettverkssamlingene er at tjenesten har utfordringer med for lite ressurser i forhold til antall henvendelser. De fleste lederne i psykisk helse og rus tjeneste sier at de har utfordringer med å rekruttere personell med rett fagkompetanse innen psykisk helse- og rusarbeid. Lederne gir oss også tilbakemelding om at det kommer stadig nye retningslinjer og nasjonale føringer som gir utfordringer rundt at de ikke har nok ressurser til rådighet.

Vi ser at det er ulikheter i hvordan kommunene imøtekommer forventningene i opptrappingsplanen, og at enkelte kommuner har utfordringer knyttet til å

etablere nok varierte tjenester pga ressursutfordringer (økonomi, stillingsstørrelser og nødvendig kompetanse).

Samhandling med spesialisthelsetjenesten er utfordrende for noen kommuner i forhold til at spesialisttjeneste ikke får rekruttert riktig fagkompetanse som blant annet psykolog og psykiatere. Dette gjør det utfordrende med samarbeidet rundt spesielt FACT, og vi ser faren for at flere FACT team blir avvirket.

Veilederen psykisk helsearbeid barn og unge. Fra kartleggingen IS 24/8 på spørsmålet om kommunen har tverrfaglig psykisk helsetjenester som gir tidlig hjelp og behandling til barn og unge med psykiske plager, begynnende rusmiddelproblemer, svarer en bydel Nei, og har ikke noe foreløpig plan om det, samlet for alle kommunene i de tre andre fylkene svare 7 kommuner nei og har ikke noe foreløpig plan om det. Resten av kommunene i regionen svarer ja eller at de skal starte med dette arbeidet.

Ikke alle kommuner søker tilskuddsmidler, men på tilskudd til barn og unge psykisk helse har det vært økning i søknadsmassen hvert år. I 2024 var det mange videreføring av tiltak og tiltak på prioritet 1, og dette medførte at det var lite til fordeling ifht nye tiltak, og særlig lite til prioritert 2.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder hvordan den regionale koordinatorfunksjonen som ble etablert i 2023 har understøttet kompetanse- og tjenesteutviklingen. Samlet vurdering skal videre inkludere allmennelegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

I forbindelse med evaluering av kompetanse og tjenesteutviklingstilskuddet har vi gjennomført en kartlegging som gjelder ressursituasjonene innenfor helse- og omsorgstjenesten i kommunen. Vi har mottatt 28 unike svar fra våre kommuner og bydeler. Dette utgjør en svarprosent på 44 %. Her er en kort oppsummering av de viktigste funnene. Flere kommuner melder om mangel på helsepersonell, men påpeker at situasjonen er håndterbar for øyeblikket. Kun en kommune melder om kritisk mangel på helsepersonell. Det er imidlertid flere områder med bekymringer knyttet til rekruttering, særlig rekruttering av vernepleiere, sykepleiere, helsefagarbeidere og ergoterapeuter. Rekrutteringsutfordringer for sykepleiere er særlig merkbare for sykepleiere uten spesialisering etterfulgt av sykepleiere innen demensomsorg og psykiatri.

Trenden med utfordringer blir også bekreftet i tilsynsmøter med kommunene, hvor kommunene melder om en særlig bekymring for rekruttering av sykepleiere og vernepleiere. Helseavdelingen har gjennomført tilsyns-/dialogmøter med 16 kommuner. For alle kommunene kommer det frem at rekrutteringssituasjonen er krevende, og at det er utfordrende å rekruttere og beholde helsepersonell (sykepleiere), og assistenter i BPA-ordninger. Enkelte kommuner har også utfordringer med å rekruttere vernepleiere. De samme utfordringene kommer også frem i overprøving av vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9.

Høgskolen i Østfold (HIOF) tilbyr nå desentralisert bachelorutdanning i sykepleie på campus Indre Østfold, med oppstart høsten 2024. Utdanningen driftes av fagmiljøet tilknyttet HIOF, med en kombinasjon av digitale ressurser og digital og fysisk undervisning. Det er ca. 40 studenter som har startet opp på dette studiet. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom HIØ, Indre Østfold kommune samt tre andre kommuner i regionen. Studentene ble gitt jobbgaranti under åpningen. I tillegg tilbyr fagskolen i Viken tre utdanningstilbud innen helse- og oppvekstfag på samme campus, med blant annet observasjon- og vurderingskompetanse i helsetjenesten.

IS 24/8 rapporterer om at det er en økning av årsverk for tjenester til voksne fra 2022-2023 som utgjør en økning på 1,2 prosent på landsbasis. For barn og unge har det vært en vekst i årsverk på 5,5 %. Årsverk som går til helse- og skoletjenesten, er økt mest.

I rapporten er det også flere kommuner som oppgir at det er utfordrende med rekruttering av spesielt psykologer og 3-årig helsefaglige med videreutdanning. Flere kommuner skriver at de tilrettelegger for utdanningsstillinger/stipend/lønnet permisjon under utdanning, og at de også etablerer samarbeid med relevante utdanningsinstitusjoner. I våre fylker er det flere kommuner som melder fra om at de har utfordringer med å rekruttere personell med fagkompetanse innen psykisk helse- og rusarbeid, men det er også kommuner som ikke har like store utfordringer.

Samhandling med spesialisthelsetjenesten er utfordrende for noen kommuner i forhold til at spesialisttjenestene ikke får rekruttert riktig fagkompetanse som blant annet psykolog og psykiatere. Dette gjør det utfordrende med samarbeidet rundt spesielt FACT, og vi ser faren for at flere FACT team blir avvirket.

Fylkestannlegene har beskrevet at rekruttering av tannpleiere og tannhelsesekretærer er krevende i alle fylkeskommunene. Det er en særlig bekymring knyttet til utdanning av tannpleiere.

Vi har gjennomført møter med KS og gitt innspill til fagsamlinger som har vært arrangert av USHT. Vi har også gitt innspill til kommunale planer på planstrategier.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Risikovurderinger i forkant av tilsyn:

Vi har lav terskel for å opprette tilsynsaktiviteter, men langt fra alle tilsynsaktiviteter fører til tilsynssak. Hvorvidt vi starter et faktisk tilsyn, avklares i vår innledende risikovurdering.

Vår risikovurdering består av to faktorer, nemlig sannsynlighet og konsekvens: Hva sannsynligheten er for at vergen kan ha brutt lov, forskrift og/eller vedtak, og hva er i så fall konsekvensen av at dette har skjedd?

Når vi vurderer grunnlaget for tilsynsaktiviteten (bekymring/klage/interne forhold), tar vi stilling til:

Om det er informasjon i saken som tilsier at vi bør innhente mer informasjon. Hvis ikke, avsluttes saken «uten tilsyn»

Om innhentet informasjon er nok til å avklare saken. I så fall avsluttes saken «etter innledende undersøkelser»

Om det foreligger opplysninger som tilsier at det bør utredes nærmere om det foreligger avvik fra lov, forskrift og/eller vedtak. I så fall startes et tilsyn med vergen.

Funn i tilsyn – oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Totalt antall ferdigstilte tilsynsaktiviteter ila 2024: 357.

Tallet viser både saker der vi har kommet frem til at det ikke er grunnlag for å starte et tilsyn, og saker der vi har vurdert at det er grunnlag for å starte et tilsyn. Sistnevnte saker følges opp enten ved veiledning dersom det er funn som tilsier dette, alternativt vil vergeoppdraget fratas vergen.

I tillegg til de nevnte tiltakene, setter vi opp saker som handler om økonomi på en egen liste for kontroll av neste års regnskap. Dette gjelder nærmere bestemt saker hvor vi ved et tilsyn avdekker at vergen ikke har forvaltet vergehavers midler iht. regelverket eller hvor vi mistenker dette, men hvor vergen likevel ikke er fratatt oppdraget. Vi får da undersøkt om vergen f.eks. har rettet seg etter våre pålegg om å endre praksis, å tilbakebetale midler iht. nedbetalingsavtale, å ha konto i vergehavers navn, om vergehaver får nok lomme penger ut fra økonomien osv.

Vergers kompetanse (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten gi en overordnet vurdering av vergers kompetanse og opplæringsbehov. Risikovurderinger, gjennomførte og planlagte tiltak skal beskrives, samt opplevde og forventede effekter.

Statsforvalteren legger til grunn at det er noe ulikt nivå på kompetansen for de faste vergene sammenlignet med de alminnelige. Tilsvarende forskjeller gjelder for opplæringsbehovet.

Vi har en relativt stabil gruppe faste verger som har mye erfaring, og der alle har fått en grunnopplæring fra Statsforvalteren. De får jevnlig oppdateringer på epost i form av nyhetsbrev. Vi har også en stor mengde søknader om å bli verge, som vi har vurdert at det ikke er behov for pr i dag å ta inn som faste verger. Vi har det vi trenger nå, og har ikke vurdert at det er riktig å bruke ressurser på å gjennomføre en runde med intervjuer og kurs for de som kunne være aktuelle. Det er likevel godt å vite at det er mange som ønsker å bli fast verge og at vi ved behov har mange å plukke fra.

Det er imidlertid ikke slik at vi ikke se at det hadde vært nyttig og hadde økt de faste vergenes kompetanse om vi i større grad kunne tilby mer opplæring/møtepunkter. Vi hadde god erfaring med slik utveksling da vi tidligere brukte av ressursene til fysiske kurs for faste verger. Dette har blitt prioritert ned som følge av ressursituasjonen.

Vi har vurdert å igangsette digitale samlinger, kanskje en gang i halvåret, der vi kan komme med oppdateringer, og ha innlegg om avgrensede områder som er særlig relevante for vergene.

For de alminnelige vergene er det særlig utfordrende å komme i kontakt, siden vi ikke har oppdatert kontaktinformasjon på denne gruppen. Vi har fremmet ønske om å synkronisere vergeopplysningene i Vera med Kontakt- og reservasjonsregisteret for å sikre oss rett kontakt informasjon, men det har ikke blitt noe av. Med samlet og korrekt kontaktinformasjon ville vi kunne kontakte hele gruppen digitalt, på epost med informasjon og eventuelle invitasjoner til kurs.

I forbindelse med omorganiseringen som trådte i kraft 2. des 2024 har vi gjort enkelte endringer i saksbehandlingen for opprettelse av vergemål for voksne. Relevant for dette punktet i rapporteringen er at vi nå i forbindelse med innledende saksbehandling tar en samtale med foreslått verge for å informere og avklare om vergens rolle og oppgaver. Med en slik samtale forsøker vi å sikre at samtykket til å være verge er gitt med tilstrekkelig forståelse av hvilken oppgave vedkommende tar på seg. I samtalen tar vi for oss regler, praktiske utfordringer og forventninger statsforvalteren har for at

vergen skal kunne løse oppdraget på en god måte. Vi opplever at det i stor grad er med på å øke kompetansen og det er også med på å si ut de som likevel ikke ønsker å ta på seg oppdraget som verge. I mangel av muligheter for å gjennomføre kurs for alle de alminnelige vergene håper vi at denne løsningen i det minste vil sørge for at det er lavere risiko for at nyoppnevnte alminnelige verger går til oppgaven uten tilstrekkelig kunnskap.

Vi setter som krav i alle oppnevninger at e-læringskurs skal gjennomføres.

Det har imidlertid ikke vært ressurser til å sjekke at de faktisk har gjort det.

Slik statistikken er lagt opp er det en manuell og tidkrevende oppgave. Vi har ikke mulighet til å følge opp mellom 250-350 oppnevninger pr måned for å sikre dette. Vi har ønsket oss hjelp til å se hvilke verger som etter fristens utløp, en mnd etter oppnevningen, ikke har gjennomført kurset. Det hadde gjort oss i stand til å følge opp de som ikke har gjennomført kurset.

Vi håper det nye e-læringskurset vil være knyttet opp til Mine vergemål slik at vi kan se i Vera at vergen har gjennomført kurset.

Det har vært et arbeid i Nettverk for opplæring knyttet opp mot opplæring av verger. Det ble etter hvert konkludert med at vi skulle jobbe med informasjonsskriv som kan vedlegges opprett/oppnevning.

Vi venter på ferdigstilling av informasjonsskrivet. Felles oppdatert informasjon vil være en stor hjelp for samordning og informasjonsflyt til nyoppnevnte verger.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader i 2023, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene som kom i i 2022 og 2023.

Gjennom 2024 har vi sett en økning i antall saker på fagområdet sammenlignet med året før. Økningen i antall saker og deltakelse i utviklingen av RAPP, og ressurssituasjonen har ført til at saksbehandlingstiden har vært lengre enn ønskelig - i perioder.

I 2024 har vi i regi av SRF, deltatt sammen med STAF, domstoladministrasjonen, Trygderetten i arbeidet med utviklingen av en ny applikasjon (RAPP) på rettsområdet. RAPP er helt nødvendig for at nye regler om beregning av de økonomiske vilkårene og egenandel kan tre i kraft. Dette er viktig og tidkrevende arbeid, men vi er bekymret for at det er satt av for lite tid og ressurser, til å sikre at løsningen blir effektiv og ivaretar rettssikkerheten, uten fare for risiko for avvik. Parallelt er det bestemt at statsforvalterne skal ta i bruk et nytt fagsystem, "Saksflyt rettsråd", som er direkte koblet til ovennevnte prosjekt. Det er mange avhengigheter som må være på plass innen planlagt lansering 7. mai. Vi anser risikoen for avvik med tanke på lang saksbehandlingstid som høy.

Vi har utbetalt ca. kr 57 000 000, som er ca. 1 million enn i 2023. Vi antar at økningen skyldes endrede inntektsgrenser, som fører til at flere kvalifiserer til å få innvilget fri rettshjelp.

Vår gjennomsnittlig saksbehandlingstid på søknader om fri sakførsel er fire uker. Saksbehandlingstiden som gjelder søknader om fritt rettsråd har i 2024 vært på ca. syv uker, men vi prioriterer utbetaling av salær og har derfor blitt behandlet i løpet to til tre uker.

Rettshjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	7 446	7 247	199
Innvilgede søknader	4 613	4 586	27
Avslåtte søknader	813	664	149

Rettshjelp 1.2 - Saksbehandlingstid og antall restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	7
Antall restanser	649

Forliksråd (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten

- gi en overordnet redegjørelse for arbeidet som er utført i forbindelse med oppnevning av medlemmer til forliksråd og tilsyn med forliksråd.
- gi en overordnet vurdering av eventuelle forhold som departementet bør være kjent med i forbindelse med utredningen av forliksrådsordningen, jf. Stortingets vedtak nr. 445 (2022-2023).

Oppnevning av medlemmer

Vi har kontrollert at kommunenes valg av forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer er foretatt etter reglene i domstolloven og kommuneloven, og har oppnevnt nye forliksråd for perioden 2025-2028. Vi har i den forbindelse sendt ut påminnelse til kommuner om innberetning om valg av medlemmer, etterspurt opplysninger som for eksempel bekreftelse på at de valgte medlemmene fyller valgbarhetsvilkårene, bedt om avklaring av rekkefølgen av medlemmer, og dommerforsikring fra nye medlemmer. I et tilfelle underkjente vi valget, og ba kommunen avholde nytt valg.

Flere kommuner opplyste at de hadde sendt opplysninger om valget til sekretariatet for forliksrådene i stedet for til Statsforvalteren, og vi mottok innberetning av nytt valg fra de fleste av kommunene først etter at vi hadde sendt ut påminnelse.

Tilsyn med forliksråd

Vi har mottatt 22 saker som gjelder saksbehandlingen i forliksrådene. I flere av sakene er det vist til at forliksrådet ikke har satt seg inn i sakens dokumenter, at man ikke fikk lagt frem sin sak eller bevis under rettsmøtet, manglende kontradiksjon og habilitet. Når vi mottar klager, sender vi kopi til forliksrådet og ber om en uttalelse. Vi sender samtidig informasjon til parten, hvor vi orienterer om saksbehandlingen og vår rolle sin tilsynsmyndighet. Mange ber om hjelp til å få saken behandlet på nytt, og tror Statsforvalteren har myndighet til å endre avgjørelsen. Etter at vi har mottatt uttalelse fra forliksrådet, sender vi et svarbrev til parten med kopi til forliksrådet, og avslutter saken. Det er sjelden at det kommer frem at forliksrådets generelle rutiner ikke er i samsvar med lover og forskrifter.

Eventuelle forhold som departementet bør være kjent med

Det er mange som stiller spørsmål ved tilsynsordningen og Statsforvalterens rolle siden vi ikke kan endre eller ta stilling til forliksrådets avgjørelse i konkrete saker. Dette bør komme tydelig frem i informasjon om forliksrådene. Mange ønsker ikke å bringe saken inn for domstolene da det medfører kostnader, og klager til oss i stedet i håp om at vi kan endre avgjørelsen. Ordningen gir lett falske forhåpninger for klager.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven er formidlet til kommunene?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivaretatt i kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivaretatt i integrering av funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel?

Samfunnssikkerhet i kommunal arealplanlegging i plan er tema både i det overordnede forventningsbrevet embetet sender til kommunene, og i forventningsbrevet samfunnssikkerhet- og beredskapsstab sender til beredskapskoordinatorene i kommunen. Vi kommuniserer også våre forventninger i tilbakemelding på kommunal planstrategi, og oppstart av areal- og samfunnsdel. Samfunnssikkerhet i plan er også tema i ulike beredskapsforumer for kommunene.

Vi behandler alle kommuneplanenes arealdeler som er på høring, i tillegg til reguleringsplaner som omhandler samfunnssikkerhet. Vi tilbyr dialogmøte ved oppstart av kommuneplanens arealdel, og etter at innsigelse er gitt.

Vi ser at kvaliteten på ROS-analysene fortsatt er veldig varierende, men at fokuset på samfunnssikkerhet økes, også i kommunal arealplanlegging.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos kommunene som har storulykkevirksomheter?
 - o Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivaretatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter, herunder etablering av nye storulykkevirksomheter?

Vi gjennomførte en større kartlegging av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i 2021, denne ble sendt til DSB ved årsrapporteringen for 2022. Vi planlegger å gjennomføre en ny kartlegging i løpet av våren 2025. Utenom kartleggingen følges temaet opp i planer som er på høring, både arealplan og reguleringsplaner. I tillegg nevnes det i forventningsbrevet til kommunene. Vi påpeker også viktigheten av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter ved planoppstart.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på
FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for egen beredskap?
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for samordnet beredskapsplanlegging i totalforsvaret regionalt?
- Redegjør for hvordan nye risikoer som følge av overgang til nye energibærere er inkludert i fylkesROS

Statsforvalteren har gjennomført en grundig analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt, og ferdigstilt et nytt scenario med sikkerhetspolitisk krise og fare for krigshandlinger mot Østlandet til fylkesROS tidlig i 2024. Det er utarbeidet en oppfølgingsplan som har vært behandlet i rammen av fylkesberedskapsrådet i desember 2024, og som vil fortsette å være på agendaen i fylkesberedskapsrådet fremover.

Det er også utført en enkel revidering av resten av fylkesROS, hvor de siste to års erfaringer er inkludert i ny ROS. Det planlegges oppstart for en større revidering og oppdatering av fylkesROS i løpet av 2025.

Risikoer som følge av overgang til nye energibærere, er i liten grad inkludert i fylkesROS. Temaet er i noen grad behandlet under analyse av hendelse 7; store ulykker i industrianlegg, hvor det er nevnt en sårbarhet i forventningen om at det etableres industrivirksomheter som produserer hydrogen og batterifabrikker i området. Dette er et område vi anser bør få større oppmerksomhet ved revisjon av analysen.

Kommunal beredskapsplikt - overordnet beredskapsplan (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for om beredskapsplaner for storulykkevirksomheter er samordnet og integrert med overordnet beredskapsplan.

Samordning mellom beredskapsplaner for storulykkevirksomhet og overordnet beredskapsplan er tema på og følges opp ved tilsyn i de kommunene som har storulykkevirksomhet(er).

Vi planlegger videre en større kartlegging av hensynssoner hos kommunene som har storulykkevirksomheter våren 2025. Denne kartleggingen vil også omfatte undersøkelser av om beredskapsplanene for storulykkevirksomhetene er samordnet og integrert med kommunens overordnede beredskapsplan.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)
Rapportere på

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

I rapporteringen for 2024 har vi fått svar fra alle våre kommuner, men det mangler tilstrekkelig informasjon for å kunne vurdere om det skal gis unntak eller ikke for havnene. Vi trenger mer informasjon fra 212 havner. Vi har vurdert det slik at det beste er at vi nå gjør en henvendelse direkte til hver havn, isteden for at vi ber kommunene gjøre det.

På bakgrunn av den informasjonen vi har fått inn, har vi vurdert at vi har totalt 101 havner som kan unntas fra kravet om en avfallsplan godkjent av oss. Vi har da satt et kriterium for antall gjesteplasser. De med inntil 10 gjesteplasser kan få unntak dersom de andre kriteriene er innfridd. Når det gjelder kravet om registrering i SafeSeaNet så har vi ikke tatt hensyn til dette så langt, da vi avventer nærmere avklaringer fra Miljødirektoratet og KLD knyttet til dette.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)
Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

1 anmeldelse i 2024. Brudd på naturmangfoldloven. Se nærmere informasjon i brev til Miljødirektoratet

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst pr. miljøtema for 2023 (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst per miljøtema for 2023.

Rapportering gjøres i tabell og i samsvar med veiledning på Statsforvalternett.

Rapport om innsigelsessaker sendes til Miljødirektoratet.

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av resultater av prosjektene.

Proessen for prosjektskjønnsmidler

Vår samlede skjønnsramme for 2024 var på 102,8 mill. kroner, hvorav 68,8 mill. kroner ble fordelt gjennom statsbudsjettet og 34 mill. kroner ble holdt tilbake for senere fordeling, herunder prosjektskjønn. Kommunene ble forespeilet en prosjektramme samlet sett for fylkene på inntil 10-12 mill. kroner.

Skjønnsmidler til kommunale fornyings- og innovasjonsprosjekter ble utlyst i et eget brev til kommunene medio januar med søknadsfrist på slutten av mars. I brevet fikk kommunene nødvendig informasjon om hva prosjektskjønnsmidler er, hva de kan brukes, krav som kommer frem av departementets retningslinjer for prosjektskjønn, frister med mer. Det er også informasjon som ble lagt ut i tilskuddskalenderen på nettsiden vår. Vi anbefalte kommunene som fra før hadde mange pågående prosjekter, om å heller følge disse opp, enn å søke på nye. Unntaket gjaldt oppfølging av flerårige prosjekter.

Det ble i alt sendt inn 51 prosjektsøknader fra 29 kommuner på til sammen litt over 77,5 mill. kroner. Av ISORD fremgår det flere søknader med et høyere søknadssum enn nevnt over, og skyldes ufullstendige prosjektskjønnsøknader som ikke er innlevert. Av de innleverte prosjektskjønnsøknadene fikk 11 prosjekter fra ulike kommuner støtte på til sammen 11,5 mill. kroner. Vi har i hovedsak støttet prosjekter der flere kommuner samarbeider på tvers av sektorene, og hvor prosjektene anses å ha overføringsverdi til andre kommuner. Disse prosjektene er også faglig sett vurdert av våre fagavdelinger, som er involvert i utvelgelsen av prosjektene.

Kommunene ble informert skriftlig om tildelingen av midler, inkludert hvilke prosjekter som mottok støtte og beløpet hver enkelt kommune fikk. En oversikt over tildelingen ble også publisert på vår nettside. Vi jobber aktivt med å spre informasjon om tildelingen for å øke interessen og nysgjerrigheten blant kommunene.

Erfaringsoverføring

Gjennom tildeling av prosjektskjønnsmidler forplikter vi kommunene om å dele sine erfaringer og læring fra prosjektene med andre kommuner. Dette skjer både på oppfordring av enkelt kommuner og i passende samlinger, som kommunene selv deltar på.

Vi bruker også egne fagspesifikke samlinger for å spre de gode prosjektene med kommunene. Dette for å sikre at vi treffer riktig målgruppe.

Dialog om prosjektene

Vi har hatt møter med flere enkeltkommuner for å følge opp tildelte prosjektskjønnsmidler. Felles for disse kommunene er at de enten ønsker å vise til fremdrift i prosjektet, omdisponere midler til andre prosjekter, eller ønsker å returnere midler.

Ett av blant flere slutførte prosjekter

Prosjekt 30-23-0026 Forprosjekt – Kompetansebroen kommune komplett – Nordre Follo kommune.

Kommunen har samarbeidet med Lørenskog kommune og Akershus Universitetssykehus HF. Prosjektet har utforsket hvordan Kompetansebroen kan utvikles til en fullverdig løsning for læringsressurser og kompetansestyring for helse- og omsorgssektoren i kommunene. Det er identifisert et bredt spekter av læringsbehov som plattformen bør dekke for å støtte kompetanseheving blant helsepersonell

Forprosjektet konkluderer med at Kompetansebroen har potensial til å være en helhetlig løsning for kompetanseutvikling og kompetansestyring i kommunene. På kort sikt vil den eksisterende teknologiske plattformen være tilstrekkelig for nåværende bruk, men det anbefales at det på mellomlang sikt anskaffes et nytt LMS for å imøtekomme fremtidige krav og støtte videre vekst. Dette vil sikre at plattformen ikke bare møter dagens behov, men også er robust nok til å takle fremtidens utfordringer. Prosjektet har realisert målene for 2023.

Opprydding i ISORD

For å sikre ryddighet og åpenhet i tidligere tildelinger har vi i ISORD gått igjennom alle søknader fra 2016 for alle våre fylker, for å undersøke om rapportene er publisert. Det er dessverre en del eldre prosjekter, hvor rapportene enten ikke foreligger eller ligger andre steder, slik som i Elements eller

i korrespondansefeltet i ISORD, og derfor ikke avsluttet på riktig måte. Det er spesielt midler til utredning av kommunesammenslåinger i 2016 at det mangler rapporter på. Her har kommunene iallfall laget et kunnskapsgrunnlag, som kan anses som prosjektrapport. Vi har prøvd å følge dette opp med kommunene på ulike måter, men ikke helt lykkes pga. personalendringer i kommunene og andre hindringer. I en tid med kamp om ressurser er vi usikre på om vi noen gang kommer helt i mål med dette arbeidet.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	15	6	21
På eget initiativ	1	3	4

I tillegg har vi avvist 4 ordinære lovlighetsklager fordi de formelle vilkårene for kontroll ikke var oppfylt. Vi har også svart ut 45 anmodninger om lovlighetskontroll på eget initiativ. 5 av disse avviste vi, fordi de formelle vilkårene for kontroll ikke var oppfylt. I de resterende 40 sakene konkluderte vi med at det ikke var grunnlag for kontroll (i mange av disse gjorde vi nærmere undersøkelser først).

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Vi har særlig veiledet om habilitetsreglene, regler for sammenslåing av medvirkningsråd, reglene om kjønnsbalanse, håndtering av varsler, og gebyr for kommunale tjenester. Sak i Drammen kommune om bosetting av ukrainske flyktninger har hatt mye oppmerksomhet hos oss. Saker om nedlegging av skoler/andre institusjoner skaper engasjement hos innbyggerne og er ressurskrevende.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Generelt

Det finnes et betydelig antall interkommunale samarbeid i regionen, som inkluderer alle typer kommuner, uavhengig av størrelse, økonomi, ressurser og kapasitet. Disse samarbeidene er viktige for å sikre effektiv tjenesteyting og optimal ressursutnyttelse på tvers av kommunene. Ved å samarbeide kan kommunene dra nytte av hverandres styrker og erfaringer, noe som bidrar til bedre tjenester for innbyggerne og en mer bærekraftig utvikling i regionen. I en tid hvor kommuneøkonomi er under press ser vi at flere kommuner etterlyser mer konkret veiledning av oss om de ulike lovfestede modellene for interkommunalt samarbeid, samt at flere er nysgjerrige på prosjektskjønnsmidler ved opprettelsen av nye interkommunale samarbeid. Vi bruker departementets veileder om interkommunalt samarbeid aktivt i møte med kommunene. Vår erfaring er at kommunene vil ha et «fasit svar» på hvilken modell som egner seg best for den aktuelle tjenesten det skal samarbeides om, mens realiteten er at alle modeller har fordeler og ulemper som må avveies mot hensikten, og at dette er en vurdering kommunen selv må foreta.

Samlet sett virker omfanget av interkommunalt samarbeid nokså stabilt i vår region. Kommunene i Buskerud samarbeider mest, mens kommunene i Østfold samarbeider minst. Det er imidlertid stor variasjon blant enkeltkommunene i fylkene. I tillegg samarbeider mange av kommunene også gjennom regionråd, prosjektarbeid og andre mindre formelle samarbeid.

Det samarbeides aller mest om tekniske tjenester, slik som vann-, avfall- og avløp og brann- og redning. Av andre tjenesteområder kan vi nevne kontroll, revisjon, arkiv, barnevern og krisesenter.

Av de største enkeltvis interkommunale samarbeidene kan vi nevne Viken Kontrollutvalgssekretariat IKS. Dette samarbeidet består av 34 kommuner og Buskerud fylkeskommune. Dette samarbeidet passer på at kommunen leverer effektive tjenester til sine innbyggere, og at tjenesteproduksjonen skjer i henhold til lov, forskrifter, statlige føringer og kommunestyrets vedtak. Utvalget skal også følge med på at kommunens selskap blir drevet i tråd med

kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Prosjektskjønn til interkommunalt samarbeid

Departementets retningslinjer om muligheten til å gi prosjektskjønnsmidler til kommuner med formål om å opprette nye interkommunale samarbeid, hvor samarbeidet kan bidra til en mer bærekraftig eller innovativ oppgaveløsning, ble fremhevet i vårt utlysingsbrev. Vi mottok flere henvendelser fra kommuner som var interessert i å søke på dette grunnlaget. Etter nærmere dialog viste det seg imidlertid at disse søknadene ikke oppfylte kriteriene, blant annet fordi de ønsket å søke støtte til ordinær drift.

Barnevern

På barnevernsområdet er tre barnevernstjenester i Buskerud interkommunale (Numedal - tre kommuner, Hallingdal - seks kommuner og Midt-Buskerud - tre kommuner). I tillegg samarbeider flere kommuner i Buskerud, Østfold og Akershus om ulike varianter av barnevernvaktordninger og oppfølgingsordninger på fosterhjemsområdet.

Det er vår vurdering at flere av de minste kommunene i våre fylker bør etablere interkommunale ordninger, enten for hele eller deler av kommunens ansvarsområde etter barnevernsloven. Små barnevernstjenester har i liten grad mulighet til å sikre forsvarlige tjenester og rett hjelp til rett tid iht. barnevernsloven og de krav som i dag ligger til det kommunale barnevernets plikter. Vi registrerer mangler i forvaltningskompetanse, manglende tilgang til hjelpetiltak og oppfølging på fosterhjemsområdet, og mangler i operativ og faglig fundert akuttberedskap innen flere av disse kommunene i fylkene.

I tillegg er det vår vurdering at også flere øvrige kommuner bør vurdere et tettere interkommunalt samarbeid om utvikling og implementering av hjelpetiltak, oppfølgingsordninger på fosterhjemsområdet og akuttberedskap i form av aktiv døgkontinuerlig barnevernsvakt. Barnevernstjenester som strever med høy turnover, rekrutteringsutfordringer, høyt sykefravær, samt samt utfordringer knyttet til ledelse og styring, vil også kunne oppnå fordeler gjennom mer samarbeid med andre kommuner på barnevernområdet.

Vi bemerker ellers at vi ser en klar positiv utvikling det siste året når det gjelder samarbeid mellom ledere på barnevernsområdet. Statsforvalteren har understøttet en slik utvikling gjennom en rekke initiativ fra vår side. Utviklingen gjenspeiles i mer aktiv og resultatorientert bruk av læringsnettverkene, ledernetverk og andre samarbeidsformer på tvers av kommunene. Vi mener at et større handlingsrom når det gjelder å tildele tilskuddsmidlene til læringsnettverkene og ledernetverk for egeninitierte prosjekter med hjelpetiltaksutvikling og ledelse, vil understøtte den positive utviklingen ytterligere.

Behandling av klager på kommunenes vedtak etter offentleglova (fra kapittel 7.3.6.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av eventuelle klagesaker etter offentleglova som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren, og inntrykket av totalomfanget av klagesaker etter offentleglova.

Vi ser en stor økning i antall klagesaker etter offentleglova og forvaltningsloven der kommunene har avslått krav om innsyn/partsinnsyn. I 2024 mottok i 205 slike klagesaker og avgjorde 204 saker. Dette er en økning på 53 % i forhold til i 2023 da vi mottok 134 klagesaker.

Noe av økningen skyldes flere klager i saker om innsyn i dokumenter knyttet til eiendomsskatt og dokumenter i barnevernssaker. Enkelte av klagesakene er svært omfattende og reiser vanskelige spørsmål. Ettersom klager etter offentleglova skal behandles uten ugrunnet opphold, noe Sivilombudet har tolket som 2-3 uker, må vi sette av nok ressurser til dette arbeidet og prioritere sakene.

I tillegg til å behandle klagen, mottar vi også en rekke henvendelser om lang saksbehandlingstid i kommunene på å behandle innsynskrav. Vi følger opp disse henvendelsene ved å ta kontakt med og veilede kommunene. I 2024 mottok vi omtrent 160 slike henvendelser.

Vi ser store forskjeller i kommunenes kunnskap om loven, noe som gjenspeiles i resultatene i sakene vi avgjør. I 2024 ble 96 saker stadfestet, 85 saker opphevet helt/delvis, 7 saker omgjort helt/delvis, 1 sak avvist, 11 saker avsluttet uten realitetsbehandling og 4 saker overført til andre avdelinger.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Se tabell under.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	36	0	0	120
Statsforvalteren	0	0	0	84
Avinor	1	0	0	1
Direktoratet for mineralforvaltning	0	0	0	0
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	0	0	0	0
Fiskeridirektoratet	0	0	0	0
Forsvarsbygg	0	0	0	0
BaneNor	6	0	0	6
Kystverket	1	0	0	1
Luftfartstilsynet	0	0	0	0
Mattilsynet	2	0	0	2
NVE	18	0	0	18
Oljedirektoratet	0	0	0	0
Politiet	0	0	0	0
Riksan tikvaren	0	0	0	0
Statens vegvesen	9	0	0	9
Statsbygg	0	0	0	0

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi behandlet 1264 saker, mot 1358 saker i 2023, så en liten nedgang i 2024. Antallet er likevel mer på linje med 2021 og 2022 hvor vi behandlet henholdsvis 1246 og 1236 saker. Det fremgår av tabellen at ca. 93 % av sakene ble behandlet innen frist, 7 % med fristoverskridelse. 1180 av 1264 saker ble behandlet innen 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 82 dager og gjennomsnittlig overskridelse av fristen har vært 45 dager. Vi jobber systematisk og godt for å holde restansene nede og overholde lovpålagte frister, og resultatet er slik vi ser det godt. Dette fokuset fortsetter i 2025. Vi har funnet grunn til å utsette fristen i 188 i saker som er særlig kompliserte, i samsvar med SAK § 7-3 tredje ledd. Partene i klagesaken blir orientert om når et vedtak i saken kan forventes.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
1 264	277	84	45	29	188	1

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2024 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Vi har behandlet 106 klagesaker om reguleringsplan. Til sammenligning behandlet vi 91 klagesaker i 2023.

98 av 106 saker ble behandlet innen 12 uker, 8 utover 12 uker (underkant av 8 % avvik), og 92 % innen 12 uker. Dette er tilnærmet som i 2023.

Gjennomsnittlig behandlingstid for reguleringsplaner er 81 dager. 6 klager førte frem, mot 3 klager i 2023. Vi har i 2024 hatt et stort fokus på å holde fristene i sakene. Vi ser at vi ikke er helt i mål med å holde 12 ukers fristen i alle saker, men vi mener uansett resultatet er godt. Vi vil fortsette å fokusere sterkt på dette i 2025. Som det fremgår av tallene, er det noen flere som har fått medhold i klagen sin i 2024 sammenlignet med 2023, da var det 3 klager som førte frem. Kvaliteten på plansakene er i det store og hele tilfredsstillende. Vi, som klageinstans, har ikke satt i gang noen konkrete tiltak tilknyttet kommunens behandling av reguleringsplaner, foruten generell veiledning. Vi har delvis opphevet planer hvor det er bestemmelser om fossilfri byggeplass samt bestemmelser med ordlyden "den til enhver tid gjeldende". Uttalelser fra departementet viser at det ikke er hjemmel til å ha slike

bestemmelser i reguleringsplan.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	106
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	81
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	8
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	6

Samarbeid om prioriterte innsatsområder i 'Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024) (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Det bes om en vurdering av samarbeidet mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk, Alle trenger et trygt hjem (2021-2025):

- Ingen skal være bostedsløse
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor

Hjelpetekst:

Statsforvalteren bes gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen og kort vurdere:

- I hvilken grad den statlige dialogen med kommunene er helhetlig og effektiv.
- Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen i riktig retning?
- I hvilken grad kan utviklingen tilskrives statsforvalterens innsats?
- Hvilke andre aktører har påvirket utviklingen?
- Hva kan statsforvalterne gjøre bedre framover

Statsforvalteren har et godt samarbeid med Husbanken om den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk. Vi har fokusert på å tilby bistand til kommunene på utvalgte tema for å bistå i arbeidet med de tre prioriterte innsatsområdene. Det har vi gjort både med felles kompetansehevede arrangementer og med direkte kommunikasjon med kommunene.

Vår vurdering er at kommunene har oppmerksomhet om sosial boligpolitikk som sådan, inkludert eget ansvar og oppgaver. Den boligsosiale loven har bidratt til å aktualisere og tydeliggjøre kommunens forpliktelser. Samtidig er det vår vurdering at oppmerksomhet og innsikt varierer mellom kommunene. Kommunene trenger ytterligere råd og veiledningsaktiviteter fra vår side også i 2025, og på tross av manglende bevilgning på området ønsker vi å bistå med dette ut fra vår kapasitet.

For å nå målet om at kommunene skal ha god kunnskap på området, anses det som noe kompliserende at Statsforvalteren er klageinstans uten samtidig å inneha tilsynsmyndighet for lovområdet. For øvrig imøteser vi mer normerende materiell fra departementet for å ivareta vår rolle som klagesinstans på en måte som best mulig fremmer likeverdig behandling og styrket rettsikkerhet på området.

Klagesaker etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, saksbehandlingstid og resultatet av behandlingen av klager etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Vi har behandlet fire saker etter boligsosialloven, der to saker ble endret, én ble stadfestet og én sak ble opphevet.

Vi mottar mange henvendelser av boligsosial karakter, både fra kommuner og fra innbyggere. Mange henvendelser omfatter kommunal bolig og ønsker om tildeling av bolig/bytte av bolig samt uhensiktsmessige boforhold. Vi gir mye veiledning skriftlig, via epost og telefon til kommuner og innbyggere. Forventningene til hva Statsforvalteren kan bidra med og hva et vedtak etter loven kan bety, blir ikke oppfattet som tilfredsstillende i en del saker. Vi bemerker at omfanget henvendelser til oss og informasjonsbehov blant kommunene er stort, og at bevilgningene til Statsforvalteren på området ikke er i samsvar med det store behovet.

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

I 2024 har vi blant annet gjennomført flere webinarer for kommunene der CRPD har vært blant temaene. CRPD har også vært blant temaene på ulike

ledersamlinger med kommunene. I tillegg har vi bistått andre embeter med kompetansedeling og til en viss grad deltakelse på deres arrangementer for kommuner. Videre har vi prioritert å inkludere omtale av CRPD i Statsforvalterens årlige forventningsbrev til kommunedirektørene i de fire fylkene. Vi har også bistått kommunene med å klargjøre hva som forventes når det gjelder implementeringsarbeid og forankring lokalt der vi har fått forespørsler om dette.

Det har ellers vært avgjørende for oss å informere og veilede om CRPD på en slik måte at området ses i sammenheng med og som en integrert del av kommunens øvrige ansvarsområder. For eksempel har CRPD vært eget tema i en av våre satsinger overfor kommunene på boligsosiale området. Vi vurderer at en slik helhetlig tilnærming er blant de viktigste suksesskriteriene for å lykkes med å realisere CRPD i kommunene.

Våre aktiviteter har hatt stor oppslutning blant kommunene og vi får positive tilbakemeldinger fra dem. Vi oppfatter at kommunene er kjent med CRPD. Samtidig er det vår vurdering at en vellykket implementering tar tid og krever handlingsrom for den enkelte kommune til å gjøre lokale tilpasninger etter behov. Vi er i vår dialog med kommunene spesielt opptatt av å veilede på en slik måte at CRPD skal bli inkludert i kommunens ordinære tjenesteutøvelse fremfor å behandles som innovasjon adskilt fra kommunens kjernevirksomhet. Internt i embetet har vi i år vært opptatt av å sikre at CRPD naturlig innarbeides i drøftelser der CRPD kan være tematikk i enkeltsaker vi har til behandling. Samlet ser vi en økt oppmerksomhet, innsikt og kunnskap om CRPD. I Statsforvalterens rettssikkerhetsoppgaver har vi i stadig større grad inkludert fokuset på CRPD i konkrete klagesaker vi har til behandling. Dette vurderer vi at er en positiv utvikling i lys av at CRPD skal inngå som en naturlig del av vår oppgaveløsning.

Når det gjelder oppdraget om kunnskaps- og erfaringsdeling med øvrige embeter, har Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tilrettelagt for møteaktivitet og informasjon, samt gitt veiledning ved øvrige embeters ønske om dette. Statsforvalterens nettside om CRPD holdes også oppdatert. Vi har i tillegg lagt til rette for å være løpende tilgjengelig overfor øvrige embeter med en fast kontaktperson, ved ønske om kunnskapsdeling, samkjøring og avklaringer.

Avslutningsvis viser vi til at vi gjennom året har gitt løpende innspill til Bufdir om hensiktsmessig implementeringsarbeid og manglende ressurstildeling sett opp mot omfanget på oppdragene og tilhørende møtevirksomhet. Vi ber på bakgrunn av dette om at Bufdir innretter oppdragene, oppdragsomfang og møtevirksomhet slik at dette er i tråd med bevilgningene på området.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

Vi tilstreber universell utforming av våre tre kontorsteder i Moss, Drammen og Oslo så langt det er mulig. Vi har egnede hvilerom, som også kan brukes for tro- og livssynspraksis. Kantinene har et utvalg av forskjellig mat, som er godt merket i forhold til allergier og innhold.

På bakgrunn av satsingsarbeidet knyttet til aktivitets- og redegjørelsesplikten ble det opprettet en parts sammensatt arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen har vurdert embetet etter firepunkts modellen; undersøke og kartlegge, analysere årsaker, iverksette tiltak og vurdere resultat.

Funnene tilsier at det fremdeles er en utfordring med å øke søkertilfanget fra aktuelle grupper. I dette arbeidet har arbeidsgruppen sett hen til videreutvikling av utlysningstekster, og hvordan vi fremstår for aktuelle søkere i ekstern dialog. Av mulige tiltak vi tar med oss inn i 2025 er økt benyttelse av traineestillinger, hvor kun kandidater fra målgruppene kan søke. Det vil fortsatt være nødvendig å ha fokus på videreutvikling av tekster, og andre virkemidler.

Embetet har også hatt fokus på felles kompetanseheving av ledere og tillitsvalgte på vanskelige områder, når det kommer til oppfølging av ansatte.

Likestilling og ikke-diskriminering er relevante temaer i mange av våre oppdrag og oppgaver, blant annet gjennom behandling av klagesaker, tilsynssaker og informasjon og veiledning. Vi setter likestilling og ikke-diskriminering på dagsorden der det er naturlig, både internt og eksternt.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

Brutt aktivitetsplikt, herunder:

- saker der eleven fremdeles går på den skolen som skolemiljø saken gjelder: 119
- saker der eleven har sluttet på den skolen som skolemiljøet gjelder: 135

Ikke brutt aktivitetsplikt, herunder:

- saker der eleven fremdeles går på den skolen som skolemiljø saken gjelder: 149
- saker der eleven har sluttet på den skolen som skolemiljøet gjelder – Ikke aktuelt

Median: 113

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid: 121 kalenderdager

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomførte tilsyn der dere minimum har skrevet foreløpig rapport

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus gjennomført 26 tilsyn på barnehage- og skoleområdet i 2024. I tillegg har vi gjennomført tilsyn med lærernormen, der 51 skoler må rette brudd frem mot neste GSI-innsamling.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000- 20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentarer
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Oslo	S	Bjørnsletta videregående skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Oslo	S	Bjørnsletta videregående skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Nes	S	Neskollen skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Nes	S	Neskollen skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Lier	S	Syllingen skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Lier	S	Syllingen skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Frogn	M	Skogsti skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Enebakk	M	Ytre Enebakk skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Enebakk	M	Ytre Enebakk skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Spesialundervisning	Annet	Fredrikstad	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Annet	Alternativ opplæringsarena - Sørger kommunen for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering som tar stilling til hvilken opplæring som vil gi et forsvarlig opplæringstilbud?

Spesialundervisning	Annet	Fredrikstad	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Annet	Alternativ opplæringsarena - Sørger kommunen for at elever som mottar opplæring på en alternativ opplæringsarena har et enkeltvedtak om spesialundervisning, og at bruken av alternativ opplæringsarena er hjemlet i vedtaket?
Spesialundervisning	Annet	Fredrikstad	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Annet	Alternativ opplæringsarena - Sørger kommunen for at det foreligger en avtale om bistand til gjennomføring av spesialundervisning mellom kommunen (skolen) og tilbyder av den alternative opplæringsarenaen?
Spesialundervisning	Annet	Nittedal	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Annet	Alternativ opplæringsarena - Sørger kommunen for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering som tar stilling til hvilken opplæring som vil gi et forsvarlig opplæringsstilbud?
Spesialundervisning	Annet	Nittedal	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Annet	Alternativ opplæringsarena - Sørger kommunen for at elever som mottar opplæring på en alternativ opplæringsarena har et enkeltvedtak om spesialundervisning, og at bruken av alternativ opplæringsarena er hjemlet i vedtaket?
Spesialundervisning	Annet	Vestby	M	Bjørlien skole, Grevlingen skole og Vestby ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	2	Annet	Spesialundervisning - Saksbehandlingstid - Sørger kommunen for at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger uten ugrunnet opphold?
Spesialundervisning	Annet	Vestby	M	Bjørlien skole, Grevlingen skole og Vestby ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	2	Annet	Spesialundervisning - Saksbehandlingstid - Sørger kommunen for at kommunen treffer vedtak om spesialundervisning uten ugrunnet opphold?
Spesialundervisning	Annet	Drammen	S	Brandengen skole, Marienlyst skole og Veivangen skole	Kun skriftlig dokumentasjon	2	Annet	Spesialundervisning - Saksbehandlingstid - Sørger kommunen for at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger uten ugrunnet opphold?
Spesialundervisning	Annet	Drammen	S	Brandengen skole, Marienlyst skole og Veivangen skole	Kun skriftlig dokumentasjon	2	Annet	Spesialundervisning - Saksbehandlingstid - Sørger kommunen for at kommunen treffer vedtak om spesialundervisning uten ugrunnet opphold?
Annet	Annet	Oslo	S	Haugenstua skole	Digitalt tilsyn	3	Annet	Intensiv opplæring. Ingen brudd.
Annet	Annet	Hvaler	L	Hvaler barne- og ungdomsskole	Digitalt tilsyn	3		Intensiv opplæring - Har skoleledelsen organiserer skolen slik at lærerne raskt gir elevene på 1. - 4. trinn som ikke har forventet progresjon i lesing, skriving og regning, egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd.
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Oslo	S	Fyrstikkalleen videregående skole	Digitalt tilsyn	1		Ingen brudd
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Akershus fylkeskommune	S	Asker videregående skole	Digitalt tilsyn	1	Sikrer fylkeskommunen at kandidatene får tilgang til nødvendige hjelpemidler?	

Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Buskerud fylkeskommune	S	Ringerike videregående skole	Digitalt tilsyn	1	Sikrer fylkeskommunen at kandidatene får nødvendige tilpasninger under gjennomføringen av eksamen på eksamensdagen?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Malakoff videregående skole	Digitalt tilsyn	1	Sikrer fylkeskommunen at kandidatene får tilgang til nødvendige hjelpemidler?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Drammen	S		Kun skriftlig dokumentasjon	1		Sikrer kommunen at kandidatene ikke får tilgang til ikke tillatte hjelpemidler under eksamen?
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at alle som arbeider på skolen varsler ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen.
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at alle som arbeider på skolen varsler i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad.
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten.
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen og skoleeier dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen og skoleeier setter inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse?
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen og skoleeier vurderer konkret hvilke tiltak som er egnede?
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen evaluerer tiltakene jevnlig, og endrer disse ved behov?
Skolemiljø	Annet	Østfold fylkeskommune	S	Glemmen videregående skole	Digitalt tilsyn	13		Sørger skoleeier for at skolen lager en skriftlig plan som inneholder minimumskrav til innhold?
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de fattet vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	

Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de setter i gang den spesialpedagogiske hjelpen fra vedtaksdato, eller fra den datoen vedtaket fastsetter?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at barnet får spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Asker	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at den som gir hjelpen, sender en årlig rapport med et innhold i samsvar med regelverket til foreldrene og kommunen?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - utarbeide sakkyndige vurderinger	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at PPT utarbeider sakkyndige vurderinger uten ugrunnet opphold?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de fatter vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at de setter i gang den spesialpedagogiske hjelpen fra vedtaksdato, eller fra den datoen vedtaket fastsetter?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at barnet får spesialpedagogisk hjelp i samsvar med vedtaket?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Nordre Follo	S		Digitalt tilsyn	9	Sikrer kommunen at den som gir hjelpen, sender en årlig rapport med et innhold i samsvar med regelverket til foreldrene og kommunen?	Deltemaet mangler: Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - Gjennomføre og følge opp den spesialpedagogiske hjelpen
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Annet	Oslo	S		Kun skriftlig dokumentasjon	9		Ingen brudd
Individuell tilrettelegging	Annet	Oslo, Bydel Frogner	S		Kun skriftlig dokumentasjon	17	Verksetter kommunen vedtaket fra vedtaksdato eller fra den datoen vedtaket bestemmer?	
Individuell tilrettelegging	Annet	Oslo, Bydel Frogner	S		Kun skriftlig dokumentasjon	17	Gjennomfører kommunen individuell tilrettelegging i tråd med vedtaket?	
Annet	Annet	Rollag	L		Digitalt tilsyn	3		Barnehagemiljø og internkontroll: Påser barnehageeier at barnehageeier har en internkontroll som sikrer at plikten til å sette inn tiltak i barnehagemiljøer blir oppfylt?

Annet	Annet	Halden	S		Digitalt tilsyn	3		Barnehagemiljø og internkontroll: Påser barnehageeier har en internkontroll som sikrer plikten til å undersøke ved mistanke om eller kjennskap til at barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø?
Annet	Annet	Halden	S		Digitalt tilsyn	3		Barnehagemiljø og internkontroll: Påser barnehageeier har en internkontroll som sikrer plikten til å sette inn tiltak i barnehagemiljøer?
Spesialpedagogisk hjelp	Annet	Oslo, bydel Stovner	S		Kun skriftlig dokumentasjon	1		Sørger kommunen for at spesialpedagogisk hjelp gjennomføres i samsvar med vedtaket?
Meldeplikt til barnevernet	Meldeplikt barnevernet - ansatte i skolen	Bærum kommune	S		Digitalt tilsyn	1		Tverrfaglig tilsyn. Ingen brudd på skoleområdet.
Meldeplikt til barnevernet	Meldeplikt barnevernet - barnehagemyndigheten	Bærum kommune	S		Digitalt tilsyn	1		Tverrfaglig tilsyn. Ingen brudd på barnehageområdet.
Annet	Annet	19 kommuner	S	84 skoler	Kun skriftlig dokumentasjon	1		Lærermøten: 51 skoler må rette brudd på lærermøten til neste GSI-innsamling.
Annet	Annet	Skiptvet	L		Digitalt tilsyn	3		Intensiv opplæring - Har skoleledelsen organisert skolen slik at lærerne raskt gir elevene på 1. - 4. trinn som ikke har forventet progresjon i lesing, skriving og regning, egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?
Annet	Annet	Skiptvet	L		Digitalt tilsyn	3		Intensiv opplæring - Har rektor organisert skolen slik at elevene på 1. til 4. trinn får den intensive opplæringen som eneundervisning i en kort periode kun hvis det er til elevens beste?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke		L	Den Franske skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak		L	Den Franske skole	Digitalt tilsyn	2	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 53	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	8	3	0	5	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	3	1	1	1	0
Barnehageloven § 35	11	3	3	4	1
Barnehageloven § 37	45	11	0	33	1
Barnehageloven § 38	2	0	2	0	0
	69	18	6	43	2

Fra 2023 til 2024: Nedgang i antall klager på 22 %. Vi vet noe om bakgrunnen for nedgangen. Over tid har vi hatt færre klagesaker når det gjelder vedtak etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager med en betydelig nedgang (72 %) i klager etter forskrift om tildeling av tilskudd til private. Det var unormalt mange klager på dette feltet i 2023. Samtidig er vi ikke lenger klageinstans for økonomiske reaksjonsmidler som følge av en barnehageeiers bruk av tilskuddsmidler i strid med barnehageloven. Det kan se ut til at antall klager etter barnehageloven §§ 35 og 37 har stabilisert seg noe. Tendensen er likevel nedadgående totalt sett.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	27	0	14	13	0
Standpunkt i orden og oppførsel	0	0	0	0	0
Skyss, § 3-7	60	25	23	12	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0
Inntak, § 3-1	4	0	4	0	0
Utsatt skolestart, § 3-3 annet ledd	0	0	0	0	0
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	2	0	0	1	1
Bortvisning, § 3-10	2	0	2	0	0
Permisjon, § 3-13	0	0	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf. oppl § 9a-4 og § 9a-5 (ny opplæringslov) § 12-4 og § 12-5	0	0	0	0	0
Fritak fra norsk sidemål	3	0	3	0	0
	98	25	46	26	1

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	5	0	5	0	0
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	0	0	0	0	0
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0
Tap av rett til vgo, § 3-10	0	0	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf. oppl § 9a-4 og § 9a-5 (ny opplæringslov) § 12-4 og § 12-5	0	0	0	0	0
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven (privatskoleloven)	40	31	9	0	0
	45	31	14	0	0

Vi ser at trenden med økning i saker om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk fortsetter. Fra 2022 til 2023 var det en økning på 61 %, mens økningen fra 2023 til 2024 er på 23 %. Det er ikke lett å forklare den stadige økningen, men både fylkeskommunene, skolene og elevene kjenner muligens bedre til ordningen nå. Det kan også være en medvirkende faktor at ordningen fra 1.8.24 ble forskriftsfestet. Vi overtok 1.8.24 ansvar for å behandle en rekke klager på vedtak i videregående opplæring. Dette gjelder eksempelvis skoleskyss og fritak fra eksamen. Disse tallene er ikke inkludert i denne tabellen. Det innebærer at tabellen ikke gir et komplett bilde av saker vi har klagesaksbehandlet i videregående opplæring.

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd (ny lov § 2-1 første ledd, jf. § 2-4 første ledd)	3	0	3	0	0
Utsatt skolestart, jf. § 2-1 tredje ledd (ny lov § 2-1 første ledd, jf. § 2-4 andre ledd)	3	0	3	0	0
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd (ny lov § 9-7)	1	0	0	0	1
Tegnspråkopplæring, § 2-6 (ny lov § 3-4)	0	0	0	0	0
Særskilt språkopplæring, § 2-8 (ny lov §§ 3-6 og 3-7)	2	1	0	1	0
Bortvisning, § 2-10 (ny lov § 13-1)	5	0	5	0	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11 (ny lov § 2-2 fjerde ledd)	47	0	29	18	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1 (se ny lov § 18-2 om forberedende opplæring for voksne)	1	1	0	0	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2 (ny lov § 19-5)	2	1	1	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	24	8	5	9	2
Skyss, § 7-1 (ny lov § 4-1)	126	38	88	0	0
Skoleplassering, § 8-1 (ny lov § 2-6)	216	4	195	11	6
Fysisk skolemiljø, § 9a-2 (ny lov § 12-2)	0	0	0	0	0
Standpunkt i fag	341	0	151	190	0
Standpunkt i orden og oppførsel	6	0	2	4	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	16	2	14	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	13	0	11	2	0
Sum	806	55	507	235	9

Det har vært en økning på 47 % i antall klagesaker som gjelder skoleplassering fra 2023 til 2024, hhv. 147 vs. 216. Det er ikke så lett å forklare økningen, men vi tror foreldre er blitt mer bevisst muligheten for både å søke skolebytte og å klage på et avslag. Vi synes også vi ser tendenser til at kommunene har strammet inn på praksis med å innvilge søknader, eksempelvis muligheten for å beholde en skoleplass etter flytting. Det har vært en økning på 40 % i antall klagesaker som gjelder skyss fra 2023 til 2024, hhv. 161 vs. 225. Det er heller ikke her lett å forklare økningen, men vi ser at bl.a. den økonomiske situasjonen i kommunene gjør at de gjennomgår alle sine vedtak i lys av dette. De vurderer om trafikale forhold er endret eller kollektivtilbudet er bedret, slik at elevenes rettigheter kan bli ivarettatt med billigere løsninger.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd (ikke videreført i ny lov)	10	8	2	0	0
Inntak, § 3-1 sjette ledd	0	0	0	0	0
Særskilt inntak, § 3-1 sjette ledd (ny lov § 5-1 sjette ledd)	1	0	1	0	0
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	0	0	0	0	0
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3 (ny lov § 18-3)	0	0	0	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	3	0	3	0	0
Fysisk skolemiljø, § 9a-2 (ny lov § 12-2)	0	0	0	0	0
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven (Kapittel 9 i ny forskrift til opplæringsloven)	176	153	21	0	2
Sentralt gitt skriftlig eksamen	8 749	849	7 900	0	0
Lokalt gitt skriftlig eksamen (kapittel 10 i ny forskrift til opplæringsloven)	0	0	0	0	0
Standpunkt fag (kapittel 10 i ny forskrift til opplæringsloven)	0	0	0	0	0
Standpunkt orden og oppførsel (kapittel 10 i ny forskrift til opplæringsloven)	0	0	0	0	0
Muntlige og andre ikke-skriftlige eksamener (kapittel 10 i ny forskrift)	18	0	15	3	0
Standpunkt (fag og orden og oppførsel) for utenlandsskolene	4	1	0	3	0
Sum	8 961	1 011	7 942	6	2

Statsforvalteren mottok 18 klager på muntlig/muntlig-praktisk/praktisk eksamen høsten 2024. Vi ser at trenden med økning i saker om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk fortsetter. Fra 2022 til 2023 var det en økning på 50 %, mens økningen fra 2023 til 2024 er på 27 %. Det er ikke så lett å forklare den stadige økningen, men både fylkeskommunene, skolene og elevene kjenner muligens bedre til ordningen nå. Det kan også være en medvirkende faktor at ordningen fra 1.8.24 ble forskriftsfestet. Når det gjelder rapportering på særskilt inntak, regner vi med at dere sikter til forskriften § 4-21 om inntak til særskilt utdanningsprogram. Det er også grunn til å trekke frem at det har vært en økning på over 50 prosent i klager på sentralt gitt eksamen i 2024. Fra 5746 i 2023 til 8749 i 2024. Vi har ikke noen åpenbar forklaring på denne økningen.

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Vi erfarer at kompetanseordningene er godt kjent i sektor. Vi ser fremdeles utfordringer med å inkludere enkelte målgrupper, som for eksempel flere av de små, enkeltstående private barnehagene i regional ordning og flere private skoler i Kompetanseløftet.

Statsforvalteren har i løpet av årene ordningene har eksistert, utarbeidet informasjon og rutiner for formidling av målsettinger, rammer, føringer og kriterier. Eksempler på dette er: årlig, digitalt informasjonsmøte om tilskuddsordningen, dialog- og kontaktmøter med UH og kommunene, informasjon på samlinger for eiere av private skoler i regionen og for arbeidstakerorganisasjoner. Statsforvalteren har utarbeidet et årshjul med de ulike tidsfristene som fremgår av retningslinjene og dette vedtas i samarbeidsforum. Både Statsforvalteren og de to samarbeidsforaene i Oslo og Viken har lagt stor vekt på å holde de oppsatte fristene fordi dette gir en forutsigbar prosess for alle parter.

Vårt digitale meldesystem og behovsmeldingsskjemaet er også en god informasjonskilde til sektoren, da kriteriene er godt innarbeidet og synliggjort der.

På den måten gis det nødvendig informasjon til de som skal melde behov, og det kommer også tydelig frem dersom kriteriene ikke er oppfylt.

Vi arbeider kontinuerlig med utvikling av systemet slik at det er mest mulig brukervennlig. God kontakt med sektor sikrer relevante tilbakemeldinger til oss i dette arbeidet og bidro til at hele prosessen for 2024 ble forbedret og mer tilpasset eiere som melder behov. Det digitale systemet er for øvrig avgjørende for å holde oversikt over det store antallet meldinger som skal behandles og for tildelinger over flere år slik det er lagt opp til hos oss.

Statsforvalteren forbereder sakene til samarbeidsforum og har så langt ledet møtene.

Det har vært stor støtte i samarbeidsforum til at det er statsforvalteren som leder møtene. Det har blitt trukket frem at det er viktig at det er en objektiv part som forbereder saker og legger til rette for arbeidet i samarbeidsforum. Vi opplever at regionale grupper og samarbeidsforaene har vært velfungerende og at representantene kjenner sine roller og det arbeidet som er forventet av dem i disse foraene.

Det ble senhøsten 2024 besluttet at samarbeidsforum for Viken skulle opphøre fra 01.01.2025 og Statsforvalteren har i løpet av november og desember 2024 arbeidet med å få på plass representanter og vararepresentanter til seks nye samarbeidsforum; ett for barnehage og grunnskole og ett for videregående opplæring i hvert av fylkene Akershus, Buskerud og Østfold. Som et resultat av dette har de regionale arbeidsgruppene opphørt, og beslutningen om tildeling av midler skal våren 2025 tas direkte i samarbeidsforum.

Kjennetegnene på måloppnåelse i tilskuddsordningen er godt innarbeidet og en del av det kontinuerlige arbeidet med ordningen i vår region, og på generell basis mener vi at vi legger godt til rette for måloppnåelsen. Vi følger opp og sikrer at alle eiere leverer sine rapporter innen fristen i Udirs høringssystem. Alle 310 partnerskap i vårt embete leverte sine rapporter for barnehage- og skoleåret 2023/2024.

Vi har brukt informasjon fra rapporteringen i juni 2024 til å skaffe oss oversikt over de ulike partnerskapene og deres arbeid med kompetanseutvikling. Vi har presentert hovedfunn for samarbeidsforaene med etterfølgende diskusjon av resultatene. Medvirkning og involvering av ansatte har vi hatt et særlig fokus på fordi rapporterte tall i vår region ligger noe lavere enn nasjonale tall som vi har fått presentert av Udir. På bakgrunn av dette hadde vi en fagdag for samarbeidsfora i oktober, der temaet «Lokal forankring og involvering av ansatte og tillitsvalgte i kompetansetiltak» stod på dagsorden. Vi opplevde gode diskusjoner, og mener en bevisstgjøring rundt temaet kan bidra til at samarbeidsforumene i større grad kan ta en strategisk rolle. Høsten 2024 har vi arbeidet videre med rapportene, og har brukt informasjonen til å følge opp enkelte partnerskap og har i noen tilfeller fulgt opp økonomiske problemstillinger rundt partnerskapene.

I rapporteringen er partnerskapene bedt om å vurdere grad av måloppnåelse. Vi vurderer at deres svar viser en relativt høy grad av måloppnåelse. Under punktet "Målene for partnerskapene er ikke nådd i denne perioden", svarer kun 4 % til 6 % av samtlige partnerskap bekreftende på denne påstanden. I de nevnte diskusjonene i samarbeidsforum ble det fremhevet at det kan være vanskelig å bruke tallene fra rapporteringen da det er partene selv (eier/de som leder arbeidet) som rapporterer. Det ble etterspurt om det var andre muligheter å hente informasjon om oppnådd måloppnåelse på.

Den type arbeid med kompetanseutvikling som kompetanseordningene omfatter, medfører en kontinuerlig utviklingsprosess for partnerskapene. For noen partnerskap har dette ført til at målene for tiltaket er endret eller justert underveis. Dette fordi partene har blitt bedre kjent med hverandres utfordringer og muligheter, noe som i enkelte tilfeller har synliggjort behov for endringer av arbeid og innhold for å nå ønsket måloppnåelse. Rapporteringen viser at de aller fleste eiere og UH vurderer at kompetansetiltakene har bidratt til økt felles oppmerksomhet om målsettingene, og at tiltakene har bidratt til økt samarbeid i feltet. Dette er også vårt inntrykk.

Sammenheng mellom oppvekst/barnevernreform, kompetanseutvikling generelt og Kompetanseløftet spesielt, er fremdeles et fast tema på dialogmøtene vi har med kommunene. Internt arbeider vi kontinuerlig og helhetlig med kompetanseordningene og tilskuddsordningen. Vi samkjører vårt interne arbeid med god dialog, tett samarbeid og ukentlige møter for de som arbeider med dette. Arbeidet med Oppfølgingsordningen og Læringsmiljøprosjektet ligger i samme seksjon og bidrar til å se disse ordningene i sammenheng med kompetanseordningene.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	0	0	0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0	0
Barnehagefaglig grunnkompetanse	0	0	0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	261	285	546
Totalt	261	285	546

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	0	0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0
Barnehagefaglig grunnkompetanse	0	0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	34 881 044	33
Totalt	34 881 044	33

Det ble overført ekstra midler til tilretteleggingsmidler i 2024. Derfor er prosentandelen høyere enn 30 prosent (av midler til regional ordning).

Rapportering på tilskuddsmidler fra Statsforvalter

Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
---------------------------	----------------------	-------	---------------------------------	-------	----------------------	-------

Denne tabellen sendes i eget vedlegg etter avtale med Utdanningsdirektoratet.

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Viser til oppgave 5.1.2.3 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere hvordan deres innsats bidrar til å støtte kommunene i oppfølgingsordningen i deres utviklingsarbeid og vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Det å si noe sikkert om tiltak har direkte effekt på læringsmiljø og læringsutbytte, er komplisert. Både fordi det er en lang rekke faktorer som kan påvirke dette, men også fordi dette er vanskelig å «måle» konkret. Kanskje kunne man sammenligne tallene som lå til grunn for uttrekket med de nyeste tallene som foreligger når gjennomføringsfasen er ferdig og se om det er endring i disse. Det vil likevel være usikkert om det er tiltakene som har medført endringer, eller om det er andre faktorer som har påvirker tallene.

På bakgrunn av kommunenes rapportering og egne observasjoner vurderer vi imidlertid at kommunene har iverksatt relevante tiltak som kan bidra til økt læringsutbytte og et trygt og godt skolemiljø. Flere har tiltak knyttet til bl.a. skolefravær, grunnleggende ferdigheter, lederutvikling og tverrfaglig samarbeid i kommunene. Gjennom vår deltakelse på ulike møter og aktiviteter får vi også inntrykk av konstruktive og utviklende samarbeid mellom skoleledere og veiledningsmiljøene.

Så ser vi også at det er forbedringspunkter i vår egen oppfølging av kommunene, kanskje særlig i oppstarten og forfasen. Vi ser at dette har betydning for hvordan arbeidet blir gjennom hele perioden, og at vi blant annet bør være mer aktive med oppstartsmøter mellom kommune og veiledere for å orientere om rammer, roller og ansvar. Vi tror også det kan være hensiktsmessig at vi er tydeligere i bestillingen/avtaleinngåelsen med veilederne i forfasen, herunder at veilederne også må skrive en form for rapport fra oppdraget hvor de tydeliggjør og begrunner sine anbefalinger til kommunen.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)**Rapportere på**

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2024.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2024.	32.2
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2024.	0.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	6.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	0.0
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	12.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	19.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	0.0

inkludert 1 årsverk i landbruksavdelingen i permisjon

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Det har vært lite tilbakemeldinger fra kommunene om utfordringer i forbindelse med ajourhold av AR5. Den eneste tilbakemeldingen vi har fått fra en kommune er kapasitetsutfordringer grunnet mange presserende oppgaver og underbemannet landbrukskontor.

Men jf. endringslogg fra SFKB mottatt fra NIBIO, så er det kun Krødsherad som ikke har utført noen endringer i AR5 i 2024.

Tiltak som er gjennomført for å effektivisere ajourholdsarbeidet

- Forvaltningskontroll med gjennomgang av mulig metodikk (mulig effektivisering!?)
- Feltkurs i AR5 (Rakkestad var vertskaps-kommune)
- Kursing i LREG
- Kursing i AR5web (Nibio)
 - Nibio har etablert et godt verktøy (AR5web) som har senket terskelen for at landbrukskontoret selv kan utføre ajourføringen direkte i AR5-databasen, og vi har motivert landbrukskontorene til å ta i bruk dette verktøyet

Kommentar til tabellutfyllingen

Det er litt utfordrende å forstå hva som er ønskelig å føre i den første kolonnen i tabellen. Mange kommuner har etablert skriftlige rutiner for løpende ajourhold av AR5. Dette mener vi er det aller viktigste. Å få klarhet i om rutinebeskrivelsen er oppdatert - og i tilfelle når - er vanskeligere. - Og hva mener overordnet myndighet er tilfredsstillende med tanke på "oppdatert"? - Må rutinen oppdateres hvert år, eller holder det at rutinen oppdateres når nye rutiner etableres - f.eks. ved at kommunen har tatt i bruk AR5web? Vi legger til grunn at det er ønskelig at rutinebeskrivelsen oppdateres årlig. Av 52 kommuner vet vi positivt at 51 har utarbeidet en skriftlig ajourholdsrutine. Av disse har kun 19 rullert rutinebeskrivelsen i 2024. Flere kommuner melder at rulling skal skje i 2025.

Det er 3 kommuner som ikke har hatt periodisk ajourhold siden 2016. To av disse skal ajourføres i år, mens den siste kommunen skal ajourføres i 2027 (grunnet problematisk omløpsfotografering i dette området).

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	32	0	52

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om bruk av anmeldelser.

Statsforvalteren har ikke anmeldt, eller vurdert anmeldelse av noen saker på Landbruks- og matdepartementets område.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Dette er tema på våre 2 kontaktmøter med Mattilsynet gjennom året. I tillegg får vi tilsendt kopi av brev fra Mattilsynet i diverse saker om dårlig dyrehold.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	4	1	0	2
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	4	2	1	1
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	1	0	0	1

I sakene der kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt, har søkerne avvirket eller nedskalert aktuelt dyrehold i tråd med vedtak fra Mattilsynet. Vi gjør oppmerksom på at punktet om alvorlig vanskjøtsel av dyr ikke omfattes av avtalen lenger. Vi gjør også oppmerksom på at kommunene ikke har avsluttet behandlingen av søknadene for 2024 når årsrapporteringen skrives.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	2	1	1	1

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

10 søknader om erstatning etter avvikling av pelsdyrhold er ferdigbehandlet. Vi har mottatt 4 søknader om kompensasjon for kostnader til riving og opprydding, hvorav 2 er under behandling og 2 er ferdig behandlet. Vi har mottatt 1 søknad om kompensasjon for lavere årlig alderspensjon. Saken er ferdig behandlet og utbetalt. Sum tilskudd til kompensasjon ved avvikling av av pelsdyrhold for ferdig behandlede saker er kr 9.212.934,-.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	10	0	0	10
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	4	0	2	2
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	1	0	0	1
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	9 212 934	0	0	9 212 934

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)**Rapportere på**

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Eiendomslovgivningen

Vi registrerer nedgang i antall saker fra i fjor, noe som kan forklares med at vi har større restanser enn tidligere. Vår saksbehandlingstid har økt, blant annet på grunn av økt kompleksiteten i sakene. Det er mer arbeidskrevende å være første instans enn andre instans for søknader om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar. (Denne oppgaven fikk statsforvalteren i juli 2023) Disse søknadene blir ofte avslått. Avslagene blir gjerne påklaget, og da av advokat. Vi må behandle klagen og forberede saken for klageinstansen. Dette er arbeidskrevende.

Det arbeides kontinuerlig med å sikre ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis innenfor eiendomslovgivningen. Arbeidet i juristgruppen bidrar til å harmonisere saksbehandlingen, sikre rettsikkerheten for brukerne og heve kvaliteten på saksbehandlingen.

Vi har gjennomført webinar i forvaltningsjuss og webinar om jordloven for kommunene. Det var høy deltakelse på webinarene.

I samarbeid med juridisk avdeling hos Statsforvalteren har vi gjennomført politikerveiledning i en kommune. Hovedvekt på veiledningen var forvaltningsloven, jordlova, konsesjonsloven og plan og bygningsloven. Veiledningen fører til høyere kvalitet i kommunale vedtak.

En av våre kommuner har mange nye ansatte i administrasjonen. På forespørsel fra kommunen gjennomførte vi veiledningsmøte i kommunens lokaler. Tema var behandling av saker etter jord- og konsesjonslov. Opplæringen fører til høyere kvalitet på kommunens vedtak.

Det arbeides videre med å øke informasjon og veiledning til kommunene og andre gjennom våre nettsider, f. eks. ved at vi legger ut våre vedtak på nettsidene. Vi oppdaterer jevnlig spørsmål og svar på våre nettsider. Veiledningen fører til høyere kompetanse i kommunen og gode vedtak.

Sammenslåing av fylkene har sikret lik behandling i 4 fylker.

Husdyrkonsesjonsregelverket

Sammenslåingen ga oss et felles fagmiljø som vi er sterkt avhengig av for å kunne kontrollere dette kompliserte regelverket. Dette samarbeidet er en styrke spesielt i vanskelige og større saker som krever mye innhenting av dokumentasjon og vurderinger. I fjor sluttet imidlertid én av de tre som har jobbet med disse sakene, og vi vil først til sommeren få erstattet denne ressursen.

Vi har dessverre ikke fått gjennomført kontroller i ønsket omfang i 2024. Det første kvartalet i 2024 gikk med til å ferdigstille saker knyttet til produksjonssvikt som følge av de klimatiske forholdene i 2023. Videre har det vært feil og mangler ved rapportene og leveransedataene vi skulle benyttet for å kontrollere produsentene i 2024. Nå er imidlertid dette på plass, og vi mener dette vil gjøre forvaltningen mer effektiv. Vi kan ikke se at det er noen stor risiko knyttet til det lave omfanget av kontroller i 2024, da vi likevel har anledning til å gjennomføre tilsvarende kontroll i 2025.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning

Embetets faggruppe for produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid ble etablert kort tid etter sammenslåinga i 2019. Den består av saksbehandlere som har mest å gjøre med forvaltningen av produksjonstilskudd samt jurist og seksjonssjef. Gruppen møtes ukentlig, og drøfter blant annet henvendelser fra kommunene, dispensasjons- og klagesaker.

Pandemien førte til etablering av felles, digital møteplass for kommunene om produksjonstilskudd. Disse erstattet områdevises fagsamlinger. Det viste seg raskt som en meget effektiv arena for erfaringsutveksling mellom kommunene og på tvers av fylkene, og å løfte fram aktuelle problemstillinger i det daglige arbeidet. Statsforvalteren benytter anledningen til å ta opp problemstillinger i møteplassen, som vi ønsker at kommunene skal ha økt fokus på. Det ble gjennomført ni slike digitale møter i 2024 av én times varighet hver gang, og med oppslutning fra over to tredjedeler av kommunene hver gang. Antall telefonhenvendelser fra kommunene har gått ned som følge av dette. En annen fordel er at alle saksbehandlere som deltar, får informasjon som tidligere

bare ble utvekslet én til én via telefon- eller eposthenvendelser.

Det er arrangert tre webinarer der temaene var Landbruksregisteret, kommunenes kontrollplan for produksjonstilskudd, avløsertilskudd og regionale miljøtilskudd, og vurdering av grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon ved dyrevelferdssaker.

Faggruppa deltar i forvaltningskontrollene med ansvar for produksjonstilskudd. Kommunenes rutinebeskrivelser og handlingsplaner for produksjonstilskudd blir gjennomgått. Samtidig gjennomgår vi en del enkeltsaker for å se om kommunen følger sine egne rutiner og for å avdekke eventuelle svakheter i rutinene eller praksis. Vi erfarer at forbedringene som har skjedd i saksbehandlingsverktøyet har ført til å kommunene dokumenterer sine vurderinger og vedtak bedre enn før. Risikovurderinger og utarbeidelse av kontrollplan har også blitt bedre, men der savner saksbehandlerne mer konkrete retningslinjer og maler.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av regionale miljøtilskudd

Det er nå flere år siden Statsforvalterembetene ble sammenslått, og vi laget ny felles Regional miljøplan for de regionale miljøtilskuddene til 2023. Ytterligere effektiviseringseffekt av disse tilskuddene har ikke skjedd etter at vi fikk denne plan som nå er inne i sitt 3. år.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet	Opphevet/avvist
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	1	1
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	6	0	5	1
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	1	0	1	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	1	0	1	0
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	2	0	1	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	4	2	2	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	1	0	1	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0	0	0	0

Vi finner ikke tabell med rapportering av vedtak i førsteinstans om saker for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9. Vi har avslått 6 søknader om konsesjon til AS og vi har innvilget 4 søknader om konsesjon til AS.

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Opphevet/avvist	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	0	1	0	0	0	1	I saken som ble avslått ble det gitt pålegg om tilbakeføring av areal. 1 sak ble opphevet fordi saken ikke var godt nok opplyst.
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	1	0	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	6	0	0	5	0	0	0	1	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	9	5	3	1	0	0	0	0	I 3 vedtak er det satt vilkår om hvilken eiendom det fradelte arealet skal legges til.
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	1	1	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	8	8	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	4	2	2	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	0	Vi finner ikke tabell hvor vi kan rapportere på utfall av førsteinstansbehandling av søknad om konsesjon til selskaper med begrenset ansvar.
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	1	0	0	0	0	1	0	0	Pålegg om å søke konsesjon
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	4	0	3	1	0	0	0	0	Søknad innvilget med jordleiekontrakter på kortere tid
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	1	0	0	1	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	2	0	0	0	0	1	1	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0								

Vi finner ikke tabell hvor vi kan rapportere på utfall av førsteinstansbehandling av søknad om konsesjon til selskaper med begrenset ansvar. 6 søknader ble avslått og 4 ble innvilget.

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	1		0
Grønnstruktur	0		
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet	Avvist
Vedtak	2	0	2	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	1	0	1	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	0				

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Opphevet/avvist	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	4	0	0	0	0	0	0	4	0	Fire søknader om nydyrking på myr ble delvis avslått
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0			0			0		

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Avvist	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0				

Det todelt målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelt målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Det todelt målet i forvaltningen av rovvilt krever stor innsats og ressursbruk. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har ansvaret for to rovviltregioner og drifter to sekretariat med tilhørende bestandsmål for gaupe i region 2 og gaupe og ulv i region 4. Vi har en velfungerende faggruppe på tvers av Landbruks- og Klima- og miljøvernavdelingen. Formålet med gruppa er å løse oppgaver knyttet til rovvilt- og beitedyrproblematikk og ha en felles dialog med nærings- og interesseorganisasjoner for best å kunne ivareta og følge opp den todelt målsettingen i rovviltforvaltningen.

Tall fra 41 aktive og organiserte beite- og sankelag i Østfold, Buskerud og Akershus viser at det ble sluppet rundt 88 400 sauer og 10 250 storfe på utmarksbeiter i 2024. Dette er en nedgang på nærmere 3 000 sauer (hvorav 2 500 i Buskerud) og en økning på 1 400 storfe (hvorav 1 350 i Buskerud).

Rundt 85 % av sauen og litt over 65 % av storfeet befinner seg i Buskerud sin del av rovviltregion 2 og resten i region 4. Lammetapene varierte fra 0,9 % som det laveste på fjellbeite til 19,5 % som det høyeste på skogsbeite. Gjennomsnittlig lammetap i hele fylket er 4,3 %.

I rovviltregion 2 (Buskerud-delen) var totaltapet for sau på 3,6 prosent i 2024. Dette er 0,3 % høyere enn i 2023. Tapet av lam har økt på skogs- og blandingsbeiter og også på fjellbeiter for søyer. Det er beitelagene i kommunene Flå, Krødsherad og Modum som har de største lammetapene på 10 % eller mer.

I rovviltregion 4 ble totaltapet for sau redusert fra 6,3 % i 2023 til 5 % i 2024. Eidsvoll Sankelag hadde størst tap også i år, men det var betydelig lavere tap til ulv øst for Vormo i 2024 enn i 2023. Det var imidlertid noen flere ulveangrep på vestsiden av Vormo i år, men dette begrenset seg til forsommeren.

I 2024 betalte vi til sammen ut ca. 4,5 millioner kroner til forebyggende tiltak mot rovviltskader i våre to rovviltregioner. De mest effektive tiltakene for å skille rovvilt og beitedyr i tid og rom er flytting til mindre rovviltutsatte områder (fjellbeiter) i region 2 og oppsetting av rovdyravvisende elektriske gjerder i region 4. Det ble utbetalt henholdsvis 370 000 kr og 1,4 millioner kr til disse tiltakene i fjor. I tillegg ble det innvilget rundt 535 000 kroner til elektronisk overvåking i våre områder. Vi tildelte ca 1,5 millioner til konflikttdempende tiltak og 1,5 millioner til styrking av skadefellingsberedskapen i kommunene i 2024. Etter vår vurdering er konfliktnivået varierende. Det er mest konflikter knyttet til forvaltningen av ulv generelt og kommuner innenfor ulvesonen spesielt, og det er derfor behov for å prioritere innsatsen til disse områdene. Vi ser også at konflikten er i ferd med å øke i kommuner utenfor ulvesonen som tidligere har hatt få møter med ulven, men som nå oftere får observasjoner og skader av ulv i løpet av beitesesongen.

I rovviltregion 2 har bestanden av gaupe stort sett ligget høyere enn bestandsmålet de siste årene. Unntaket var i 2022 da bestanden var på bestandsmålet på 12 årlige ynglinger. I 2023 økte bestanden til 14,5 ynglinger, mens den i 2024 økte ytterligere til 16 ynglinger. Det er vedtatt kvoter for jakt med mål om en bestand nær bestandsmålet, men det er ikke mulig å holde bestanden på det konkrete bestandsmålet til enhver tid. I region 4 har

gaupebestanden ligget under bestandsmålet siden 2011. I 2024 er det registrert 6,5 ynglinger, og bestanden er med det for første gang på lenge over bestandsmålet på 6 ynglinger. Rovviltnemnda i region 4 har anmodet Miljødirektoratet om ikke å åpne for kvotejakt på gaupe i 2025.

For ulv (felles bestandsmål med region 5) har vi ligget over bestandsmålet siden 2016, men etter lisensfelling/ekstraordinært uttak de siste vintrene lå bestanden i 2024 rett over øvre del av bestandsmålet med 6,5 ynglinger.

Beitesesongen 2024 har vært preget av flere og lange skadefellingssituasjoner i den vestlige delen av Akershus og store deler Buskerud. Skadefellingene startet allerede i mai i den vestlige delen av Akershus. Skadefellingstillatelsene ble fornyet i flere omganger etter dokumentert husdyrtap og observasjoner av ulv. Den 3. juli ble en ulv felt på skadefelling i Lunner kommune. Deretter beveget ulven(e) seg over til Buskerud og vi hadde mer eller mindre sammenhengende skadefellingstillatelser fra starten av juli til det ble felt en ulv i Flesberg 20. september. Vi har hatt store kostnader knyttet til skadefelling og akutte forebyggende tiltak denne beitesesongen, og vi har vært nødt til å be om ekstra midler ved flere anledninger.

I region 2 har Statens naturoppsyn registret over 60 ulveskader (dokumentert eller antatt sikker). Det er i tillegg dokumentert et ikke ubetydelig antall skader til gaupe. I region 4 er det registrert 23 skader til ulv med en forholdsvis lik fordeling innenfor og utenfor ulvesonen. Vi mistenker at tapet av sau på utmarksbeite, særlig til ulv, er høyere enn det som er dokumentert i begge regionene. Tidligere år har «rovvilttrykket» vært størst i Eidsvoll øst for Vorma/Mjøsa og innenfor ulvesonen, men i år har rovvilttrykket vært størst i den vestlige del av Akershus nord for Oslo og i Buskerud. I region 4 har vi hatt en nedgang i antall sau erstattet, mens vi region 2 kan se en oppgang i antall sau erstattet som drept til fredet rovvilt.

Innenfor ulvesonen går det ikke husdyr på fritt utmarksbeite, og skader er dermed mulig å forebygge med rovviltavvisende gjerder. Erfaringen er likevel at det er nesten umulig å oppnå 100 % sikring. I beiteprioriterte områder med husdyr på fritt utmarksbeite kan det være vanskelig å sette i å verk effektive forebyggende tiltak. Skadefelling vil ofte kunne vær det eneste aktuelle tiltaket. Vi har jobbet mye med å få tilgang til gode hundeevipasjer som er helt nødvendig for å sikre mest mulig effektiv skadefelling av ulv utenfor ulvesonen.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

I 2024 ble det gitt totale tilsagn på nærmere 6,5 mill. kroner til de syv områdene med Nasjonalt utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) i vår fire fylker. Effekten av å være et UKL-område blir stadig mer synlig for grunneierne, ved at flere gjennomførte tiltak og muligheten til å søke om andre tilskuddsmidler utgjør en positiv forskjell. Men det tar relativt lang tid før resultatene lar seg måle, og det kreves mye oppfølging fra forvaltningen spesielt i etableringsfasen.

Vi erfarer at det er høy motivasjon blant de ansatte i kommunene til å jobbe med denne forvaltningsoppgaven, men at den likevel må nedprioriteres i sterk konkurranse med lovpålagte oppgaver. Det er lite ressurser til denne typen arbeid.

Samtlige områder har forvaltningsplaner, men noen planer er nå modne for revisjon.

Sammen med kommunal forvaltning deltok vi på 15-årsjubileet for satsingen på Utvalgte kulturlandskap som ble arrangert på Gran på Hadeland 6. september 2024. Deltagelsen ga faglig påfyll, nettverks- og kompetanseoppbygging. Det var dessverre ikke så mange grunneiere og drivere fra våre områder som hadde anledning til å delta.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Ja, det gjør det. I UKL-Leveld er det drift på alle gårdene, enten på egen grunn eller som leid areal. Midlene er et viktig bidrag for å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift i UKL-Rygge. Tiltakene bidrar sterkt til at vi kan ivareta UKL-området vårt med aktiv slått og beiting, samt biologisk mangfold og verneverdige bygg på Bøensætre med plasser. På mange av plassene i UKL-Nordmarksplasser foregår det ikke tradisjonell landbruksdrift og skjøtselen av naturverdiene gjøres manuelt. UKL-tilskuddet til årlig skjøtsel er viktig for at arealene ikke gror igjen. UKL-tiltakene bidrar til å ivareta verdiene i UKL- Sørkedalen, både gjennom enkelt- og ikke minst fellesprosjekter. UKL Øya og Nordre Eik skriver at det er avgjørende med midler til å tilrettelegge for beiting for å opprettholde både jordbruksdrift, naturmangfold og i noen grad kulturarv.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Generelt er de styrket eller opprettholdt, men uendret i noen områder. I UKL-Steinssletta gjennomføres det bekjempelse av fremmede arter, insektundersøkelser, utarbeides skjøtselsplaner for botaniske lokaliteter og bekkeskjøtsel. Også i Leveld er de uendret, men i 2024 var det foretak som sluttet og et som har flytta. Arealene blir fortsatt drevet. Verdiene er styrket gjennom bevaring av flere av de gamle byggene i UKL-Rygge. I tillegg pågår det der informasjonsarbeid for å opplyse om verdien og viktigheten av å bevare natur- og kulturverdiene i området. Fra UKL-Sørkedalen rapporteres det om at felleskapet er styrket på grunn av flere felles UKL-prosjekter de siste årene. Informasjonstavler, fotobok og fotoutstilling på Deichman Røa biblioteket ers vært positivt. Flere ungdommer jobbet med bekjempe fremmede arter i Sørkedalen sommeren 2024. UKL-Øya og Nordre Eik mener verdiene i området er styrket.
Er det positive trender i områdene?	Ja det er det. I UKL-Leveld er det nå ønsket om å starte opp med melkeproduksjon. Bøensætre har de siste årene arbeidet for å formidle kunnskap om permakultur, bærekraft og økologiske prinsipper. Det er nå etablert en lokal permakulturförening, der det satses ytterligere på kurs og podkast innefor temaet permakultur. Det blir ytterligere jobbet med ivaretagelse av verneverdige bygninger, samt oppsetting av nye bygg (næring) i en stil og funksjon som fylkeskonservatoren anbefaler. Det er langsiktig tenkning om beiting av viktige områder, da det investeres i skikkelige gjerdar. I UKL-Rygge har midlene bidratt til en positiv trend for å bevare området. I UKL-Nordmarksplasser og UKL-Sørkedalen har en lokal person ansatt i 10 % stilling. Hovedoppgavene er kontakt med grunneiere og oppfølging av fellesprosjekter (skilting, fotobok og fotoutstilling). Foreningen UKL-Sørkedalen bidrar til å styrke samarbeidet mellom grunneiere i Sørkedalen. Det er færre aktive husdyrbrukere i Øya og Nordre Eik, men drifta og antall beitedyr blir opprettholdt gjennom bortleie. Krevende å opprettholde høyt nok beitetrykk på noen lokaliteter. Å holde området åpent krever dedikerte og interesserte gårdbrukere og / eller frivillige.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Ja. På Steinssletta er det hønsehirse og kanadagullris de største truslene. UKL-Leveld frykter at flere slutter med jordbruksproduksjon. Det er stadig press for å bygge ut både infrastruktur og boligområder i Rygge. Dette truer natur- og kulturverdier og jordbruksdrift i området. I tillegg er det ofte kostbart å bevare kulturmiljøverdier. Tilskuddet dekker bare til et lite bidrag og mye av den økonomiske byrden legges på grunneiere. Bøensætre med plasser ser at mangel på beitedyr kan bli en trussel for opprettholdelse av området. Rovdyr er også en stor utfordring. Innføring av fremmede arter kan være en trussel for det biologiske mangfoldet. Vi er generelt avhengig av menneskene som bor i UKL-områdene for å få gjennomført nødvendige tiltak. Høy alder og problemer med helsen kan begrense gjennomføringsevnen eller ønske om å sette i gang med nye tiltak.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	I UKL-Steinssletta er det to gårdsbutikker som selger egne varer. Ordningen blir i liten grad brukt i næringsutvikling utover primærnærings. I Leveld har det blitt innvilga midler til å utvide lokalbutikken for salg av lokalmat. På Bøensætre er det omfattende event-/kursvirksomhet basert på områdets store UKL-verdier. Ordningen brukes lite til næringsutviklings tiltak i UKL-ene i Oslo, fordi potten ikke strekker til. Det har blitt brukt midler til å støtte små pilotprosjekter til for. eks. innkjøp av birøktutstyr. Søkere som trenger midler til større prosjekter, har blitt henvist til Innvasjon Norge.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	UKL-Leveld sin forvaltningsplan er under revidering. Planen for Bøensætre med plasser har gått ut på dato, men kan fortsatt brukes. Ny plan for skjøtsel av slåttemark på Bøensætre ble ferdigstilt desember 2021. Det vil bli ferdigstilt ny forvaltningsplan for hele UKL-området i løpet av 2025. De andre områdene har fungerende forvaltningsplaner.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Forvaltningsplanen for UKL-Steinssletta har tydelige mål, men den benyttes ikke aktivt for å prioritere tiltak. De siste årene har det vært nok tilskuddmidler tilgjengelig til å innvilge tilskudd til formål som kommer innenfor ordningen. Planlegger å lage egen strategiplan. UKL-Rygge melder om at forvaltningsplanen brukes som en veileder under saksbehandling, med tanke på prioritering av de ulike søknadene. Den fungerer på en god og hensiktsmessig måte. Bøensætre med plasser har spesielt behov for å lage nye skjøtselsplaner. Den utgåtte forvaltningsplanen legges til grunn ved fordeling av tilskudd. Kommunen ser fram til å få på plass en ny plan som arbeidsverktøy og grunnlag for videre forvaltning av området. UKL-Nordmarksplasser og UKL-Sørkedalen mener forvaltningsplanene gir overordnede føringer. De utarbeider derfor årlig veileder for prioritering av tiltak, med veiledende tilskuddssatser. UKL-ordningen ble innlemmet i vår reviderte landbrukets tiltaksstrategi for 2025-2028. Med dette blir UKL-ordningen mer synlig for politikken i Oslo kommune. UKL-Øya og Nordre Eik mener den reviderte forvaltningsplanen er et godt utgangspunkt for prioritering og utarbeidelse av nye skjøtselsplaner, som er viktige for å prioritere tiltak og for å nå målene.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Steinssletta UKL har et eget grunneierutvalg som har jevnlig møte. Steinssletta har også ei arbeidsgruppe som består av to representanter fra grunneierutvalget, Buskerud fylkeskommune, Hole kommune og landbrukskontoret for Ringerike og Hole. Arbeidsgruppa har jevnlig møter hvor ulike temaer tas opp. Samarbeidet med grunneierutvalget, fylkeskommunen og Hole kommune fungerer veldig godt. Samarbeidet mellom kommune og Statsforvalter fungerer godt. Vi har en velfungerende arbeidsgruppe som er involvert i arbeidet med å fordele midlene i Rygge UKL. Samarbeidet lokalt i Bøensætre med plasser foregår direkte mot de enkelte grunneiere, da disse ikke er organisert som "grunneierlag". Dette fungerer greit.

Til siste punktet hvor det ikke var mer plass: Samarbeid mot regionalt nivå fungerer også godt, og vi setter stor pris på erfaringsutveksling. Viktig at fylkeskonservator fortsatt kan prioritere arbeidet. UKL-Nordmarksplasser og UKL-Sørkedalen rapporterer om god informasjonsflyt med Statsforvalteren om UKL- ordningen og andre tiltak, for eksempel kartlegging av biologisk mangfold i Blankvann landskapsvernområde (Sørkedalen) i 2024. Lokalt er det også bra informasjonsflyt mellom forskjellige etater i Oslo kommune. Det er et velfungerende UKL-råd hvor det sitter representanter fra Bymiljøetaten, Byantikvaren og grunneiere. UKL-Øya og Nordre Eik mener samarbeidet fungerer i noen grad.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Prioriteringen av rettighetssaker er videreført i 2024. Helseavdelingen har hatt en styrking over flere år for å få et best mulig grep om en stor og krevende saksmasse. Satsingen er nødvendig da inngående saker er i sterk vekst. Når det gjelder økningen på fagmidler under samme departement, skyldes den økt aktivitet i kontrollkommisjonen.

Årsaken til nedgangen på Barne- og familiedepartementet på ca 1 million kroner skyldes tilpasning til budsjettfordelingsmodellen.

Økningen under Justisdepartementet skyldes overføring av vergemålskapitlet til kapittel 1520 Statsforvalteren. Reduksjonen på fagmidler er knyttet tilsvarende til flyttingen av vergemålskapitlet.

Endringen på Kommunal- og distriktsdepartementet skyldes blant annet etableringen av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet der embetene fører drift og husleie. Det er derfor ikke tidsserie for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Når det gjelder Kunnskapsdepartementet har oppvekst- og skolemiljø saker fortsatt prioritert.

På landbruksområdet er ressursbruken videreført etter en tilpasning til budsjettfordelingsmodellen i 2021.

Når det gjelder Klima- og miljødepartementet og driftsmidler skyldes reduksjonen turnover og noe sykefravær. Økningen på fagmidler skyldes økte fullmakter.

Når det gjelder Arbeids- og inkluderingsdepartementet er driftsmidler videreført. Økte fullmakter gir tilsvarende utslag på fagmidler.

Ressursrapportering

Departement	Driftskapittel 2024	Driftskapittel 2023	Fagdep. 2024	Fagdep. 2023
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	16 094	16 278	8 213	7 338
Barne- og familiedepartementet	28 884	29 867	3 833	3 807
Helse- og omsorgsdepartementet	88 017	88 024	55 395	47 699
Justis- og beredskapsdepartementet	82 347	22 754	4 987	62 465
Klima- og miljødepartementet	39 992	42 438	18 038	15 560
Kommunal- og distriktsdepartementet	40 764	98 371	1 070	411
Kunnskapsdepartementet	38 435	37 905	65 539	66 157
Landbruks- og matdepartementet	29 987	30 687	1 170	1 174
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	68 840	0	0	0
Andre	1 402	1 641	386	372
Sum	434 762	367 965	158 631	204 983

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Regnskapsresultatet for 2024 endte med et mindreforbruk på 6,8 millioner kr. Embetet forventet en høyere kostnadsvekst i løpet av året, blant annet ble energikostnadene på våre kontorsteder lavere enn budsjettet. Refusjon av sykepenger ble høyere enn forventet som følge av økt sykefravær. Som på landsbasis økte også sykefraværet i embetet i 2024.

Innenfor de gitte økonomiske fullmakter, mener vi at embetet på en rekke områder har løst samfunnsoppdraget på en tilfredsstillende måte. Som foregående år har vi prioritert rettssikkerhet, liv og helse og barnevern. Vi ser en klar økning i rettighetsklager på flere fagområder.

Innenfor helse er det en markert økning på flere saksfelt og vi er bekymret for restanseutviklingen. Restansene har vært sterkt økende de to siste årene. Situasjonen er ikke håndterbar med de ressursene embetet disponerer pr. i dag, se også omtale under kapittel 4.1.3.

Innenfor vergemål er det en utfordrende arbeidssituasjon med et stort saksvolum og ressursknapphet. Et annet forhold er den store økningen i skolemiljøssaker. Vi legger til grunn at vi nå har en ny normal når det gjelder antallet meldinger som kommer inn i håndhevingsordningen for skolemiljøssaker.

Flere avdelinger har hatt oppgaver knyttet til flyktningssituasjonen. En rekke forhold er ivaretatt av helse, barnehage og utdanning, vergemål, sosial og barnevern og beredskap.

Embetet har over tid opplevd en økning i henvendelser som følge av dyrtid, økte levekostnader og en ytterligere forverret livssituasjon for de som strevde fra før. Vi får tilbakemeldinger fra kommunene om at Nav-kontorene, og sosialhjelpsområdet i særdeleshett, er under stort press.

Våre fylker representerer en stor del av befolkningen, noe som gjenspeiles i antall innkomne saker. Se også vår omtale av forventet saksutvikling på ulike fagområder under kapittel 5 om fremtidsutsikter.

Vi viser også til statsforvalterens beretning i kapittel 1 og øvrig redegjørelse i årsrapporten. For detaljert regnskapsresultat henvises det til kapittel 6 i årsrapporten.

3.6 Andre forhold**Kongehuset**

Som Kongens representant i fylkene skal statsforvalteren være til stede som en del av det offisielle følget til Kongefamilien. Det er alltid stas å ønske medlemmer av Kongefamilien velkommen til våre tre fylker: Østfold, Buskerud og Akershus. I Oslo er det ordføreren som har denne oppgaven.

Det gjør inntrykk å se hvor stolte innbyggerne er av sine kommuner, tettsteder og organisasjoner. Til sammen ble det gjennomført 7 kongelige besøk i de tre fylkene.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Den årlige virksomhetsplanleggingen starter i det vi mottar foreløpig tildelingsbrev. Våre tilbakemeldinger til departementet på dette brevet er resultat av en prosess med hele embetsledergruppen og forankring i alle avdelinger. Prosessen resulterer hvert år i en to-dagers budsjett- og styringssamling hvor prioriteringene, planene og rammene for kommende år fastsettes. Embetet har de senere årene jobbet målbevisst med flerårige planer, herunder bemannings- og kompetansevurderinger. Dette har resultert i en ekstra satsing på prioriterte områder over flere år. Rettssikkerhetsoppdrag har hatt høy prioritet, blant annet innenfor barnevern, oppvekst og utdanning og helse. På flere av områdene, og i særdeleshet innenfor helse, har ikke satsingen vært tilstrekkelig og vi er bekymret for restanseutviklingen. De risikoreduserende tiltakene vi har gjennomført på kompenserer ikke for den stor økningen i saker og henvendelser sammen med svært krevende økonomiske rammer på flere områder.

Embetets strategiske mål danner sammen med virksomhets- og økonomiinstruksen og det årlige tildelingsbrevet, grunnlag for embetets og avdelingenes virksomhetsplaner for det enkelte år. Våre strategiske mål er:

- Vi er tilgjengelige for våre innbyggere og skriver klart språk
- Vi har god dialog med kommuner og foretak
- Vi fattet korrekte beslutninger som ivaretar innbyggernes rettigheter og plikter
- Vi er en attraktiv og veldrevet organisasjon

Delegerings- og styringsreglementet er embetets øverste interne styringsdokument. Reglementet er fornyet i tråd med hovedinstruksen og beskriver roller, ansvar og myndighet i embetet. Dokumentet henger tett sammen med øvrige styrende dokumenter, som årlig virksomhetsplan med risikovurdering, beredskapsplanverk, statens arbeidsgiverpolitikk, samt rutiner og prosedyrer for felles arbeidsprosesser i embetet. I tillegg framgår systemet for medbestemmelse og vernetjeneste.

Overordnet styring skjer gjennom embetsledelsen og embetsledergruppen. Det gjennomføres faste styringsaktiviteter og gjennomgang av virksomhetsplan iht. embetets styringsmodell. Embetsledergruppen er embetets øverste strategiske, samordnende og besluttede organ og har faste møter hver 14. dag. I tillegg gjennomføres det jevnlig møter med utvidet ledergruppe. Embetet utøver betydelig grad av delegering av fag-, personal- og budsjettansvar til avdelingsdirektørene gjennom delegerings- og styringsreglementet. Videre delegering dernest av avdelingenes delegeringsreglementer, rollebeskrivelser, felles prinsipper og rutiner.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Statsforvalteren benytter risikostyring som verktøy både når det gjelder interne forhold og i vår oppfølging av kommuner og andre virksomheter. Internt gjennomføres det risikovurderinger systematisk ved mottak av foreløpig tildelingsbrev, og deretter framover i prosessen fram mot et ferdig internbudsjett og virksomhetsplan for året. Avvikende forhold eller behov for oppklaringer i foreløpig tildelingsbrev meldes tilbake til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og aktuelle fagdepartementer.

Etter mottak av endelig tildelingsbrev, og i forkant av etatsstyringsmøtet hvert år, gjennomgår vi alle oppdrag for å avdekke vesentlige risikomomenter, særlig med tanke på mulig manglende eller redusert resultatoppnåelse. Vesentlige risikomomenter formidles til oppdragsgivere. I denne rapporteringen foreslår vi også temaer til felles etatsstyringsmøte i april. Forslagene har utgangspunkt i vesentlige risikomomenter og resultatene fra forrige driftsår.

Risikovurderingene innarbeides også i embetets interne virksomhetsplaner for året. Embetsledelsen har deretter egne møter med den enkelte avdelingsledelse hvert tertial. I møtene gjennomgås status for sentrale styringsdata, inkludert oppdatert risikovurdering og risikoreduserende tiltak knyttet til for eksempel resultatoppnåelse for oppdrag, økonomi, bemanning og kompetanse, sykefravær mv.

Utover overnevnte gjennomføres det risikovurderinger når det oppstår endringer, eller ved indikasjoner på utfordringer. I 2024 ble det blant annet gjennomført særskilte risikovurderinger knyttet til resultatoppnåelse, organisering, arbeidsprosesser og arbeidsmiljø i enkelte av fagavdelingene. Alle avdelingene har også et ansvar for løpende å rapportere til ledelsen om risiko og eventuelle avvik sett opp mot måloppnåelse. Virksomhetsplaner i hver av avdelingene skal videre ivareta behovet for risikovurderinger og tilhørende oppfølging når det gjelder å iverksette hensiktsmessige risikoreduserende tiltak gjennom året.

Risikovurderingene som gjøres i embetet er samlet sett et viktig grunnlag for justeringer og omprioriteringer i budsjett- og resultatoppfølgingen gjennom året.

Det bemerkes avslutningsvis at embetet for tiden har et særskilt behov for å gjennomføre hyppige risikovurderinger på grunn av den krevende restansesituasjonen, og i oppfølging av avdekkede svikområder i helseavdelingen. Tilgjengelige ressurser, innenfor det handlingsrommet vi har, settes inn på saksområder med store restanser. I tillegg er styringen tett og det følges opp med både skriftlige styringsrapporter og oppfølgingsmøter. Se også omtale av kapasitet under 4.1.3.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Vår internkontroll bygger på Reglement og bestemmelser for økonomistyring i staten, Forskrift for systematisk helse-, miljø, og sikkerhetsarbeid i virksomheter, og eForvaltningsforskriften.

Grunnprinsippet er at virksomhetsstyringen i embetet skal være i tråd med statens økonomireglement og øvrige føringer om mål- og resultatstyring i staten. Styringsmodellen vår må sikre en helhetlig styring på tvers av fagområder, men også gi mulighet for nødvendige tilpasninger ut ifra avdelingenes/stabenes særegenheter og behov. Det er en stor bredde i oppdragsporteføljen vi skal løse i embetet, og styringsmodellen må ta høyde for dette. Internkontrollen er en sentral del av embetets styringsmodell.

Hovedinstruksens bestemmelser om internkontroll har vært grunnlag for et arbeid over tid internt i embetet. Det er arbeidet sammen med de andre embetene på assisterende statsforvalter-nivå, med å gjennomgå, kalibrere og diskutere innholdet i hovedinstruksen, og hvordan kravene best mulig kan tilpasses og benyttes i virksomheten. I tråd med dette arbeidet er embetets delegerings- og styringsreglement fornyet. Føringer, retningslinjer og forventninger til internkontroll er innarbeidet i det nye reglementet.

Det gjennomføres månedlige dialogmøter mellom ledelsen i hver avdeling/stab og økonomimedarbeidere for å sikre utnyttelse av budsjettmidler og ivareta forholdet til et korrekt regnskap. I disse møtene gjennomgås disponering av midler både på kap. 1250 og på en rekke fagkapitler. I stor grad dreier dette seg også om regnskapsteknisk kontroll.

Avvikssystemet i internkontrollen er fornyet og følger et felles opplegg for embetene. Embetet oppfordrer ansatte til å melde fra om avvik eller varsle om kritikkverdige forhold. Vi legger vekt på åpenhet og etterspør innspill til forbedringer. I tillegg har vi utarbeidet tiltakskort for uønskede hendelser som kan skje på jobb.

Når det gjelder internkontroll og HMS er det løpende oppfølging i regi av arbeidsmiljøutvalget, behandling i embetsledermøter og bidrag fra bedriftshelsetjenesten. I dette ligger det også oppfølging av HMS-rettede avvik. Vi vil også nevne at vi hvert år gjennomfører en egen HMS-uke for å sette fokus på denne delen av internkontrollen. Se også omtale under punkt 4.2.

Pr. i dag legges dokumenter og rutiner for embetets styring og kontroll i et eget dokumentbibliotek: Styringsbiblioteket. Dokumentene er også tilgjengelige på vårt intranett med lenker til nevnte bibliotek. Referater fra embetsledermøter, møter i arbeidsmiljøutvalget og møter i samarbeidsutvalget er tilgjengelig på intranettet vårt.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Bemanning:

Det er konkurranse om kvalifisert arbeidskraft i våre fylker. Vi opplever fortsatt om noe mindre, at det er arbeidstakers marked og søkermassen varierer mellom de ulike fagområdene vi rekrutterer til. Ved utlysninger opplever vi fortsatt færre aktuelle søkere på viktige fagfelt. Rekruttering av helsefaglig og juridisk kompetanse er et relevant eksempel i denne sammenheng.

Lønnsnivået har gjennom flere år vært en utfordring i konkurranse med kommuner, fylkeskommuner og andre statlige virksomheter. Vi ser også at privat næringsliv rekrutterer medarbeidere med noe fartstid i embetet, særlig gjelder dette på miljøområdet. Videreutvikling av lokal lønnspolitikk og en aktiv livsfasepolitikk har høy prioritet i samspill med tillitsvalgte.

Embetet har kontinuerlig oppmerksomhet på å redusere negativ turnover. Videreutvikling/forbedring av prosesser i forbindelse med strategisk ressursplanlegging, ansettelsesprosess, mottak og oppfølging av nyansatte, medarbeiderutvikling og ledelse er områder det har vært arbeidet spesielt med. Vi vil fortsette utviklingsarbeidet blant våre ledere på disse områdene i 2025.

Tallet for turnover i 2024 er 6,3 % som er lavere enn fjoråret. Dette speiles av midlertidig stillingsstopp gjennom deler av året, og med utsatt initiering av utlysningsprosesser. Forebygging av negativ turnover er fortsatt et fokuspunkt i 2025.

Kapasitet:

Satsingen på økt kapasitet på saker innenfor rettssikkerhet, liv, helse og barnevern startet i 2021, gjennom økt bemanning/kompetanse. Vi har likevel ivaretatt budsjettfordelingsmodellen for embetene, slik at ingen departementsområder er budsjettmessig svekket som følge av denne satsingen.

Helseområdet har over flere år hatt en styrking for at avdelingen skal få et grep på en stor, økende og krevende saksmasse. Denne satsingen startet i 2021, men har ikke vært tilstrekkelig og restansene på dette området har vært sterkt økende de to siste årene. Situasjonen er ikke håndterbar med de ressursene embetet disponerer pr. i dag.

Innenfor flere rettssikkerhetsområder på velferdsfeltet har det vært en vesentlig økning i henvendelser og saker til behandling hos oss over de siste årene, uten tilførsel av ressurser for å kunne håndtere det nå svært store og fortsatt økende saksomfanget. Herunder viser vi til oversendt oversikt over vesentlige risikomomenter som kan hindre måloppnåelse i 2025. Momentene har vært tilsvarende i 2024 og vi er svært bekymret for ressursituasjonen i embetet samlet sett.

Når det gjelder vår oppfølging så har vi en langsiktig plan for ressursbruken. Videre gjennomfører embetsledelsen systematiske virksomhetsplan- og budsjettmøter med alle avdelinger flere ganger hvert år, for å sikre en felles forståelse om utfordringene på de ulike fagområdene og samlet sett. Bemanningsgjennomgang, planlagt rekruttering og risikovurderinger knyttet til turnover og sykefravær er også sentrale elementer i vår oppfølging i denne forbindelse.

Kompetanse:

Statlig arbeidsgiverstrategi 2024-2027 og Grunnlag for god ledelse i staten er fulgt opp i embetets ledelsesutvikling. Disse retningsgivende

dokumentene er også lagt til grunn ved fornyelse av embetets delegerings- og styringsreglement.

Kompetansebehovet er et sentralt tema i den løpende oppfølgingen av bemanningssituasjonen i alle avdelinger. Embetets faglige behov er videre et sentralt punkt ved avklaring av stillingsutlysninger og rekruttering. Vi gjennomfører også intern opplæring for saksbehandlere og har egne utviklingsløp, som for eksempel prinsippordningen ved vergemålsavdelingen. "Statsforvalterskolen" for nyansatte er fornyet og videreutviklet i 2024. I tillegg er det egne opplæringsopplegg og fadderordninger for nyansatte i avdelingene.

Medbestemmelse er satt på dagsorden for å utvikle partssamarbeidet. Det er gjennomført felles fagdag for tillitsvalgte og ledere. I tillegg holder vi utvidete ledermøter der hovedtillitsvalgte er invitert til å delta på aktuelle saker. På disse felles møteplassene forankres ulike tiltak, faglig oppfølging og lokal personalpolitikk. Eksempler på konkrete saker og satsninger er redusert sykefravær, turnover, felles forståelse av lokal lønnspolitikk, hovedtariffavtale, hovedavtale mv.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

STAF eier og administrerer alt IKT-utstyr, med et unntak som gjelder utstyr som brukes til produksjon av sendinger og digitale møter. Det har blitt investert i tre sett med studioutstyr som embetet bruker til webinarer, kurs og konferanser for eksterne.

Fagavdelingene har oversikt over eget utstyr for bruk i arbeidet utenfor embetet. Klima- og miljøvernavdelingen disponerer noen småbåter og noe generelt feltutstyr til sitt arbeid. I tillegg eier embetet noe IKT utstyr som ikke er av standard vare som brukes opp mot GIS arbeid.

Det ble anskaffet noen supplerende kontormøbler i 2024 ved behov for fornyelse eller HMS-rettet oppfølging. Noen møbler til møterom og fellesarealer er fornyet etter utrangering av gammelt utstyr.

Vi nevner også at vi fra og med 1. januar 2026 skal ta i bruk periodisert virksomhetsregnskap i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Det innebærer bl.a. at vi skal kartlegge og dokumentere eiendeler knyttet til åpningsbalansen, samt gjøre nødvendige prinsippavklaringer og vurderinger til denne. Prosjektet har oppstart 1. mars 2025, og det gjennomføres med bistand fra DFØ.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Vi mottok ikke merknader fra Riksrevisjonen i 2024.

Informasjons- og personopplysningsikkerhet har høy prioritet. Til dels på grunn av den internasjonale situasjonen, men også begrunnet i interne forhold som utstrakt bruk av fjernarbeid. Riktig nettilgang og bruk av våre IKT-verktøy er grunnleggende for å ivareta informasjonssikkerhet og personvern.

Vi satser fortsatt på opplæring av nytilsatte, informasjon i embetet og forankring av embetenes felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet. Embetet bidrar i formidlingen av STAFs opplæringstiltak og er representert i fagutvalget for informasjonssikkerhet og personvern.

Embetets sikkerhetsutvalg, som er et av ledelsens virkemidler for å kvalitetssikre arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern, er aktivt og ledes av assisterende statsforvalter. Gjennom vårt avvikssystem, har vi registrert 60 avvik som gjaldt informasjonssikkerhet og personvernopplysninger. Av disse avvikene er seks saker meldt til Datatilsynet. Per d.d. er det ikke mottatt kritikk fra Datatilsynet.

STAF har videreført et obligatorisk opplegg hvor ansatte gjennom et år blir satt på prøve ved at de mottar phishing e-post. Underveis får ansatte mikro-opplæring relatert til kontrollerte phishing-forsøk. En dedikert sikkerhetsmåned er en del av opplegget. Det var et høyt antall seere på de ulike webinarene og en rekke unike lesere av intranettsakene. Vi vurderer at disse opplærings- og bevisstgjøringstiltakene overfor ansattgruppen er relevante og effektive.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Sykefraværet fulgte den nasjonale utviklingen og var økende i 2024. Legemeldt og egenmeldt sykefravær har økt fra 6 % i 2023 til 8,4 % i 2024. Situasjonen er fulgt opp systematisk i ledermøter, arbeidsmiljøutvalget og samarbeidsutvalget. HMS-tiltak, intern informasjon og annen veiledning er prioritert. Embetet har igangsatt arbeidet med ny felles sykefraværsrutine i samspill med de tillitsvalgte. Den nye rutinen er både forebyggende og et nyttig verktøy for å redusere sykefraværet og forbedre oppfølgingen av ansatte. Vi har også et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten på dette området, både for å sikre god oppfølging av ansatte og øke kunnskapen om årsakene bak økningen i sykefraværet.

Medarbeiderundersøkelse: I november 2024 gjennomførte vi medarbeiderundersøkelsen MUST. 84 % av våre ansatte svarte på denne, og resultatene gir embetet et godt utgangspunkt for å utvikle og jobbe videre med arbeidsmiljøet i 2025. Rapportene blir behandlet og gjennomgått i alle avdelinger og staber. Medarbeiderundersøkelsen er også et prioritert tema i embetsledermøter og i arbeidsmiljøutvalget.

Arbeidsmiljøutvalget: I henhold til arbeidsmiljølovens kapittel 7 og forskrift om organisering, ledelse og medvirkning, har embetet et partssammensatt arbeidsmiljøutvalg. Det har er gjennomført fem møter i 2024 og det er behandlet til sammen 66 saker. I tillegg til de faste møtene er det i 2024 gjennomført en HMS-uke for å informere ansatte og sette fokus på HMS-arbeidet i embetet. HMS-ukene er etablert som et fast årlig tiltak.

Akanutvalget: Embetet har et Akan utvalg som jobber forebyggende i forhold til rusmiddelbruk og spillproblematikk. Utvalget bidrar i holdningsskapende aktivitet i embetet.

Avviksmeldinger og varsling: En ny avviksportal er etablert for embetene. Portalen håndterer avvik innenfor flere områder for å sikre god internkontroll.

Ansatte melder avvik på HMS, kvalitet på tjenesteleveransene til Statsforvalterens fellestjenester, informasjonssikkerhet og personvern, forbedringsforslag med mer. Embetet har egne retningslinjer for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold - herunder mobbing, diskriminering og trakassering.

Fysisk arbeidsmiljø: Vi tilbyr fortløpende arbeidsplassvurderinger på våre tre kontorsteder i regi av bedriftshelsetjenesten. Andre utbedringer knyttet til det fysiske arbeidsmiljøet på kontorene vurderes og følges opp gjennom året. Det anskaffes kontormøbler og annet utstyr ved behov for å ivareta god utforming av arbeidsplassene.

Inkludering og mangfold: Vi har innrettet våre rekrutteringsprosesser på en slik måte at de ulike stegene i prosessen skal ivareta inkludering og mangfold. Vi oppfordrer i utlysninger alle kvalifiserte kandidater til å søke, uavhengig av for eksempel alder, kjønn, funksjonshemming, hull i CV, nasjonal eller etnisk bakgrunn.

Likestilling- og diskriminering: Gjennom vår personalpolitikk tilstreber vi prinsipper og holdninger som skal bidra til likestilling og motvirke diskriminering i embetet. Vi erkjenner likevel at kjønnsbalansen i embetet ikke er god nok. Andelen menn er kun 23,3 %. Vi ser at ubalansen synliggjør seg allerede i ansettelsesprosessene, der andelen kvinnelige søkere til ledige stillinger er vesentlig høyere enn andelen menn. Vi er bevisst på skjevheten, og målet er å jobbe videre for økt mangfold og bedre kjønnsbalanse. Vi har en mer likestilt fordeling i våre partssammensatte utvalg.

ARP: Vi følger også opp aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) med en opprettet partsammensatt arbeidsgruppe. Gruppen arbeider strukturert, hvor ønsket er å lokalisere forbedringspunkter og utfordringer i vårt videre arbeid med økt mangfold, likestilling og forhindre diskriminering.

Fjernarbeid: Embetet evaluerte og fornyet rammeverket for fjernarbeid høsten 2024. Hvorvidt en ansatt oppfyller kriteriene for å inngå avtale beror på den ansattes oppgaver og leders konkrete vurdering. Embetet har fått verdifull erfaring i hvordan hybride arbeidsformer fungerer både for arbeidstakere og ledere. Tilbudet om fjernarbeidsavtaler bidrar til fleksibilitet og er et klart fortrinn i vår rekruttering av nye medarbeidere.

4.3 Fellesføringer 2024

Til punkt 1 - Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

En arbeidsgruppe har jobbet med bærekraftsmål og konkrete tiltak i embetet for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. Arbeidet er forankret i embetsledergruppen og det er formidlet råd, veiledning og gjennomført konkrete tiltak på kontorstedene våre:

- Vi vurderer alltid om en reise er nødvendig. Reisen skal gjennomføres på den raskeste, rimeligste og mest miljøvennlige måten. Dersom vi skal reise, vil vi helst reise kollektivt.
- Dersom vi skal arrangere konferanser, hotellovernattinger, seminarer o.l. er det anbefalt å legge til rette til for at deltakerne kan reise kollektivt.
- Av klimahensyn skal vi bare skrive ut det som er nødvendig. Vi ønsker å drifte mest mulig papirløst.
- Vi er bevisst på at det å jobbe digitalt også har en klimapåvirkning. Denne påvirkningen kan reduseres. Vi anbefaler jevnlig å ta tid til å ta en digital opprydning.
- Gjenbruk, kildesortering og avfallsreduksjon er bra for både økonomien og klimaet. Det er vårt ansvar å kildesortere avfallet etter beste evne.
- Våre lokaler har bevegelsessensorer i åpne landskap og møterom. Dersom man har cellekontor er det viktig å slå av lyset når man forlater kontoret. PC-en bør også skrus helt når man er ferdig for dagen.

Avfallssortering er på plass på kontorstedene våre, både i fellesarealer og på egne avfallsstasjoner i bygningene. Våre anskaffelser via fellesavtalene til Statsforvalterens fellestjenester fyller kravene til klima og miljø. Vi er legger også til grunn at miljø skal vektlegges med 30% ved nye anskaffelser.

Til punkt 2 - Rapportering av ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller hull i CV

I 2024 har vi hatt 1777 søkere til våre utlyste stillinger. Av disse har 2 % påberopt seg funksjonsnedsettelse, mens 1,9 % har påberopt seg hull i CV.

I tråd med forskriften vil kvalifiserte søkere tilhørende disse gruppene bli kalt inn til intervju, og positiv forskjellsbehandling vurderes i aktuelle tilfeller. Vi har sett en svak økning av antall søkere tilhørende denne gruppen i forhold til foregående år. For 2024 har 3,5 % av de som ble ansatt meldt inn ved søknadstidspunkt at de hadde funksjonsnedsettelse. Det er ikke foretatt noen ansettelser hvor det er rapportert inn hull i cv ved søknadstidspunkt.

I forbindelse med Inkluderingsdugnad i 2020-2021 ble det ikke innrapportert hvor mange ansettelser embetet hadde tilknyttet disse gruppene. Vi ser at vi har hatt noenlunde samme tilfang av søkere fra disse gruppene i 2024, som under perioden med inkluderingsdugnad.

Vi har i løpet av 2024 fått tre nye ansatte på lønnstilskudd i samarbeid med NAV, slik at vi per nå har 8 ansatte i denne kategorien. Disse kommer i tillegg til de ansatte som er rapportert inn over.

Til punkt 3 - Redusere konsulentbruken

Embetet har et bevisst forhold til bruken av ekstern kompetanse og har arbeidet for å redusere konsulentbruken og utnytte interne ressurser. Det er også slik at Statsforvalterens fellestjenester bidrar med sin kompetanse i en rekke prosesser.

En gjennomgang av kontiene 6700 til 6730 viser et samlet forbruk på ca 500 000 kr. Disse midlene er disponert for å styrke interne organisasjonsprosesser og et pålagt navneskifte. I all hovedsak er disse prosessene gjennomført med egne ressurser og det ble kjøpt tjenester bare der

det var strengt nødvendig.

Det ble ikke kjøpt tjenester fra kommunikasjonsbransjen med ett mindre unntak knyttet til teknisk tegning av ny logo som følge av navneskiftet våren 2024. Dette er en grafisk jobb som embetet ikke har kompetanse til å utføre. Totalt dreide dette kjøpet seg om ca 35 000 kr ført på konto 6722. Dette beløpet inngår i summen ovenfor.

På helseområdet henter vi inn noe bistand på helt spesielle saksfelt der det ikke er regningssvarende å ha kompetansen i egen virksomhet.

4.4 Andre forhold

I 2024 har vi hatt to alvorlige avvik som relaterer seg til Helseavdelingens behandling av henholdsvis klager på vedtak om behandling uten eget samtykke (tvangsmedisineringssaker) og innsynskrav. Begge avvikene har hatt konsekvenser i form av manglende ivaretagelse av rettssikkerheten til enkeltindivider. Vi beklager dette sterkt. Svikten er noe vi har tatt på største alvor, og oppfølging av avvikene vil være høyt prioritert også inn i 2025. Avvikene beskrives under hovedmål 3 og punkt 3.2.4, samt i egen rapportering og styringsdialog med Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Vi vurderer at det er flere forhold internt og utenfor oss som kan påvirke vår evne til å løse samfunnsoppdraget i større og mindre grad. Av eksterne forhold er det for det første kommunenes rammevilkår som kan påvirke oss. De siste årene har medført strammere økonomiske rammer for mange kommuner. Utviklingen ser ut til å fortsette, og den forsterkes på grunn av reduserte skatteinntekter, økte demografi- og pensjonskostnader og sterk utgiftsvekst, spesielt innen sosiale tjenester, barnevern og helse- og omsorgstjenester. Vi får blant annet tilbakemeldinger fra kommunene om at Nav-kontorene, og sosialhjelpsområdet i særdeleshet, er under stort press.

Demografiske endringer med stadig flere eldre samtidig som det varsles økende mangel på helsepersonell, gir utfordringer i helse- og omsorgstjenestene. Vi forventer at utviklingen kan gi oss en ytterligere økning i antall klagesaker.

Innenfor oppdragsområdene helse og omsorg, barnevern og sosial/Nav har omfanget rettighetsklager og henvendelser som utløser tilsynsmessig oppfølging over tid økt betraktelig. Vi ser en spesielt stor økning i rettighetsklager, for eksempel fra spesialisthelsetjenesten. Dette er utviklingstrekk som påvirker vår evne til å ivareta innbyggernes rettssikkerhet, og som bekymrer oss.

Kommunene gir oss i økende grad tilbakemeldinger om at det er krevende å lykkes med å prioritere forebyggende innsats på oppvekstområdet. De formidler at lovpålagte oppgaver og rettighetsfestede tjenester til innbyggerne gir et høyt utgiftsnivå og lite rom for å prioritere langsiktig utviklingsarbeid.

Samarbeid og samordning utfordres fortsatt i mange alvorlige saker der barn er i behov av samtidige tjenester fra flere sektorer, for eksempel skole, barnevern, helsetjenester og politi.

Vi ser at flere piler peker i feil retning på utdanningsområdet. Nasjonale og internasjonale undersøkelser viser nedgang i lesing, matematikk, naturfag og demokratikunnskap. Flere elever presterer på de laveste prestasjonsnivåene.

Elevundersøkelsen viser at det fortsatt for mange elever i våre fylker som opplever mobbing. Antall meldinger i håndhevingsordningen holdt seg høyt i 2024. Vi legger til vi nå har en ny normal når det gjelder antallet meldinger som kommer inn i denne ordningen.

Vi ser at skolefravær er en utfordring for noen elever i de fleste av våre kommuner. Dette er blant annet basert på sakene i håndhevingsordningen. Mange kommuner melder bekymring for at flere elever har høyt fravær. Elevenes fravær fører til at de ikke får rettighetene etter opplæringsloven oppfylt. Sakene vi behandler viser at mange elever ikke får hjelp i tide og at sakene ikke håndteres i samsvar med regelverket.

Vergemålsfeltet er ikke tilstrekkelig finansiert per i dag, denne situasjonen har vedvart over tid. Saksmengden er økende på flere områder, særlig antall fratakelse av rettslig handleevne og antall fremtidsfullmakter. I tillegg ser vi en økning i antall enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Sistnevnte område er svært uforutsigbart med hensyn til volum, men det må planlegges for fortsatt høye, og eventuelt økende, ankomster av mindreårige til Norge. Vårt embete får hovedtyngden av belastningen i disse sakene, i tillegg til at vi har et særskilt, delegert ansvar på feltet.

Vi har erfart at værbaserte hendelser påvirker vår arbeidsmengde på landbruksområdet. Vi greier å håndtere omfanget oppgaver, selv knyttet til større hendelser, men det fører til nedprioritering av andre oppgaver.

Det forventes at ekstremvær med mer nedbør og alvorlige konsekvenser vil treffe våre områder hyppigere. Samfunnet har gjort seg svært avhengige av strøm og digitale tjenester. En robust infrastruktur og høyere egenberedskap i befolkningen og virksomhetene, vil ha økende betydning fremover.

I tillegg er det tydelig at den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, vil prege arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap fremover. Det anses avgjørende at sivilsamfunnet rustes til å utgjøre en troverdig del av totalforsvaret og at motstandsdyktigheten økes på alle nivåer.

Digitalisering og forenkling er nødvendig for å bli bedre i stand til å oppnå gode resultater, og for å nå målene våre. Vi har lang erfaring fra å samarbeide med Statsforvalterens fellestjenester (STAF) om utvikling av digitale løsninger. Vi er positive til å bidra i dette arbeidet, men er bekymret for at det ikke bevilges nok midler til fagmiljøer og STAF til planlegging og utvikling av nye løsninger. Når ansatte tar i bruk nye løsninger, må sentral funksjonalitet være på plass for å sikre god drift.

Embetet vil benytte anledningen til å etterlyse en økt satsning på digital utvikling innenfor vergemålsforvaltningen. En rekke oppgaver på vergemålsfeltet er etter vårt syn velegnet for en grad av automatisering. Det er imidlertid lite digital utvikling på feltet, sammenlignet med en rekke andre offentlige velferdstjenester.

Avslutningsvis understreker vi at ressursituasjonen er svært krevende på en rekke ansvarsområder i embetet. I all hovedsak vurderer vi at høy risiko og alvorlige konsekvenser om interne forhold handler om over tid manglende ressurstildeling sett opp mot omfanget oppdrag/oppgaver. Innenfor flere rettssikkerhetsområder har det i tillegg vært en vesentlig økning i henvendelser og saker til behandling hos oss over de siste årene, uten tilførsel av ressurser for å kunne håndtere det nå svært store og fortsatt økende saksomfanget.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Etter vår vurdering vil flere forhold i og utenfor embetet kunne få stor betydning for hvordan vi prioriterer våre oppgaver i årene fremover. Vi ser at det er flere faktorer som i sum vil kunne påvirke vår evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt, og at det tvinger seg frem diskusjoner om ressurser og prioriteringer.

Store samferdsels- og utbyggingsprosjekter er under planlegging og gjennomføring i våre fylker. Mange problemstillinger innen arealbruk, naturmangfold og forurensning må avklares. Høy byggeaktivitet gir rom for flere konflikter og dermed flere saker.

Oppfølging av tiltaksplanen for bedre miljøtilstand i Oslofjorden er høyt prioritert. Planen inneholder en rekke tiltak, blant annet så må kommunene påregne store investeringer i avløpsanleggene i årene som kommer

Nye tiltak må vurderes for å redusere ferdsel og utbyggingspress for å sikre villreinens bestand og leveområder for framtiden. Statsforvalteren må styrke villreinforvaltningen, og arealforvaltningen i disse områdene blir svært viktig framover.

Innenfor skole og utdanning ser vi i skolemiljøsakene som meldes til oss at sakene er komplekse, at mange elever strever i sosialt samspill med andre og at mange av elevene har utfordringer knyttet til langvarig og høyt skolefravær. Samtidig ser vi at det er store forskjeller i arbeidet som gjøres i skolemiljø saker og i saker om skolefravær i kommunene og skolene.

Innenfor vergemål er det flere lovendringer, som dels er i kraft, og dels er ventet, noe som innebærer utfordringer i vår saksbehandling, og i vergenes håndtering av sine oppdrag. Det er positivt at rettsikkerheten økes for de sårbare grupper som vergemålsinstituttet skal ivareta. Samtidig opplever vi at stadig skjærpede lovkrav medfører økt saksbehandlingstid, og økende press på ordningen.

Våren 2025 fremmes et lovforslag for Stortinget knyttet til styring og finansiering av barnehagesektoren. Det er foreslått endringer vi antar vil medføre en økt mengde klagesaker når det gjelder tilskudd til private barnehager og godkjenning.

Organisasjonsmessig vil vi styrke vår organisasjon på de punktene vi ser vi trenger det mest og stadig effektivisere vårt arbeid på de områdene vi ser forbedringsmuligheter. Kompetansen i våre fagmiljøer må ivaretas med utvikling av medarbeidere og god rekruttering. Rett kompetanse er en forutsetning for å ivareta vår troverdighet.

Når det gjelder arbeidsformene våre er det en forutsetning at den digitale utviklingen fortsetter og bidrar til at vi løser oppdragene mer effektivt. Vi har forventninger til oppfølgingen av ny Digitaliserings- og IKT-strategi for statsforvalterne. Utvikling og iverksetting av nye digitale løsninger er grunnleggende for ressursutnyttning og god oppgaveløsning.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.pdf](#)

7 Vedlegg

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	16 135.0
Budsjettavvik (%)	3.6 %

Regnskapet for 2024 viser et mindreforbruk på 16,135 millioner kroner. Et avvik på 3,6%. Tallene inkluderer kompensasjon for lønnsoppgjøret for 2024, som utbetales i februar 2025, på 9,313 millioner kroner.

Husleie

Husleie (tusen kr)	45 360.0
Husleie (% av driftsutgifter)	10.4 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i elements	Antall journalposter i vergemåls-elements
Antall journalposter	471 249	258 529	212 720

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
152001	437 388
152021	4 977
Post 01 (unntatt 152001)	111 467
Post 20-29 (unntatt 152021)	421 607
Post 30-39	21 793
Post 40-49	0
Post 60-69	511 942
Post 70-79	947 259
Post 80-89	9 968

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	10 344.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	8.4 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	1 636.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	5.8 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	8 708.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	9.2 %
Antall legemeldte sykedager for menn	1 336.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	4.7 %
Avtalte arbeidsdager for menn	28 300.6
Antall legemeldte sykedager for kvinner	7 114.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	7.5 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	94 707.9
Antall egenmeldte sykedager for menn	299.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.1 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	1 434.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.5 %

Sykefraværet for 2024 har økt med 2,4 % fra året før. Det er det legemeldte fraværet som har økt hos begge kjønn, hvor kvinner har hatt størst økning. Embetet har hatt og vil ha fokus på forebygging, tilrettelegging og oppfølging av sykefravær.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	467.0	76.7 %	142.0	23.3 %	699 809.0	709 795.0	98.6 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	10.0	83.3 %	2.0	16.7 %	1 187 695.0	1 045 405.0	113.6 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	38.0	71.7 %	15.0	28.3 %	965 971.0	950 486.0	101.6 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	243.0	75.2 %	80.0	24.8 %	707 132.0	715 301.0	98.9 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	138.0	77.1 %	41.0	22.9 %	621 012.0	625 022.0	99.4 %
Kategori 5: Kontorstillinger	100.0	84.0 %	19.0	16.0 %	539 020.0	532 874.0	101.2 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger							
Kategori 7: Lærlinger	1.0	50.0 %	1.0	50.0 %	181 350.0	205 713.0	88.2 %

Tallene er basert på gjennomsnitt av 2024. Sammenlignet med fjoråret har vi på virksomhetsnivå hatt en økning av mannlige ansatte, mot en nedgang av kvinnelige ansatte. Andel kvinners lønn av menns lønn er noenlunde på samme nivå som tidligere, med unntak av kat. 7.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Totalt antall årsverk	461.0
Totalt antall årsverk for kvinner	349.0
Totalt antall årsverk for menn	112.0
Totalt antall årsverk for faste stillinger	449.0
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	11.0
Sum andel administrasjon	3.5 %
Økonomi	4.3
Lønn	1.0
Personal	3.8
Resepsjon/sentralbord	6.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	1.0
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Gjennomsnittlig årsverk for faste og midlertidige/vikar stillinger (eksl. timelønnet). I tallene «sum andel administrasjon» er det tatt utgangspunkt i administrasjonsstabens kjemeoppgaver. I tallet for «andre administrative oppgaver» ligger årsverk knyttet til ledelse av staben og intern kommunikasjon. I tallet for resepsjon/sentralbord ligger årsverk som fortrinnsvis arbeider med interndrift- og serviceoppgaver (inkl. apostille) på våre tre kontorsteder.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Turnover i prosent	6.3 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	528.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	33.0
Totalt antall ansatte som sluttet	69.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	12.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	57.0

Kun faste ansatte stillinger ligger til grunn for beregningene. Timelønnet, og midlertidig/vikariater er ikke inkludert. Ytterligere kommentarer om turnover under kapittel 4.1.3.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	415	123	538
Sum antall deltidsansatte	28	10	38
Sum antall midlertidige ansatte	9	6	15
Sum antall ansatte med personalansvar	27	8	35
Ufrivillig deltid			0

Tallene er pr 31.12.2024. Deltidsansatte er enten pga innretting ifbm livsfasepolitikk, eller fordi de har søkt på en slik stillingsprosent. Vi har fortsatt et lavt antall midlertidig ansatte, også sammenlignet andre embeter. Vi har ingen ansatte som jobber ufrivillig deltid. Timelønnede er ikke med i antallet.

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	434 763.0
Administrativ kostnadsdekning	20 996.0
Brutto driftsutgifter	455 759.0
Lønn kap.152001	374 972.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	82.3 %

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Sum antall ansatte	543
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	55
Antall ansatte 30 - 39 år	159
Antall ansatte 40 - 49 år	111
Antall ansatte 50 - 59 år	166
Antall ansatte over 60 år	52
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	23
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	3 627
Antall kvinner i foreldrepermisjon	31
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	9
Dagsverk foreldrepermisjon menn	325
Antall menn i foreldrepermisjon	7

Fordeling av ansatte pr. 31.12.24. Foreldreperm er basert på gjennomsnitt 2024 hvor gradert og ordinær foreldrepermisjon er lagt til grunn Vi har hatt en økning på gjennomsnittlig 4 ukesverk foreldrepermisjon på begge kjønn fra 2023.